

**T.C.
EGE ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü**

**IRAK TÜRKMEN ŞAİRİ FELEKOĞLU VE ŞİİRLERİ
ÜZERİNE BİR İNCELEME**

Doktora Tezi

Husham İbrahim SULAIMAN

Türk Halk Bilimi Anabilim Dalı

İZMİR

2021

**T.C.
EGE ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü**

**IRAK TÜRKMEN ŞAİRİ FELEKOĞLU VE ŞİİRLERİ
ÜZERİNE BİR İNCELEME**

Doktora Tezi

Husham İbrahim SULAIMAN

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Mehmet TEMİZKAN

**Türk Dünyası Araştırmaları Anabilim Dalı
Türk Halk Bilimi Doktora Programı**

ETİK KURALLARA UYGUNLUK BEYANI

Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne sunduğum "Irak Türkmen Şairi Felekoğlu ve Şiirleri Üzerine Bir İnceleme" adlı doktora tezinin tarafımdan bilimsel, ahlak ve ve normalara uygun bir şekilde hazırlandığını, tezimde yararlandığım kaynakları bibliyografyada ve dipnotlarda gösterdiğimi onurumla doğrularım.

Husham SULAIMAN

ÖN SÖZ

Tez konumuzun başlığı olan şair Felekoğlu, Türkmeneli'nin son 100 yılda yetiştirdiği en usta şairlerden biridir. Hatta, Telafer'de bir şiir okulu olarak kabul edilmektedir. Bu özelliğine rağmen, hakkında fazla çalışma yapılmamıştır. Irak'ta yaşanan işgal ve iç çatışmalar sırasında, Türkmeneli'ne ait tarihî ve edebî kaynaklar, büyük ölçüde yok edilmiştir. Bunlar arasında, Felekoğlu'na ait şiirler de vardır. Ulaşabildiğimiz kaynaklardan Felekoğlu'nun şiirlerini bir araya getirmek istedik. Hakkında fazla çalışma yapılmamış olması, Felekoğlu'nun şiirlerini incelemeyi ve değerlendirmeyi tez konusu olarak seçmemizin temel sebebi olmuştur.

Tezimiz Ön söz, Giriş ve üç bölümden oluşmaktadır.

Giriş bölümünde, Irak Türkmenlerini ve Irak Türkmen Edebiyatını ele aldık. Irak Türkmenlerinin tarihi ve tarihi gelişim içinde Irak'ta Türk varlığı konularında kaynaklardan yararlanarak bilgi verdik. Ayrıca, Irak Türkmen Edebiyatının klasik ve çağdaş dönemleri hakkında bilgi sunduk. Bu kısmı, bilinenlerin tekrarından ibaret olduğu için kısa tutmayı tercih ettik.

Tezimizin birinci bölümünde, şair Felekoğlu'nun hayatı, edebî kişiliği, dili ve üslubu hakkında bilgi verdik. Şair hakkında yazılan kitapları, makaleleri, gazete ve dergi yazılarını, şiirleri ve hazırlanan tezleri tanıttık.

İkinci bölümün ana başlığı “İnceleme”dir. Bu ana başlık altında dört alt başlık bulunmaktadır. Pek çok çalışmada uygulanan metin tahlili metoduna göre, bu dört alt başlık, “Din ve Tassavuf”, “Toplum”, “İnsan” ve “Tabiat” şeklinde sıralanmaktadır. “Din ve Tassavuf” başlığı altında, Felekoğlu'nun Allah, Hz. Peygamber, imamlar ve cennet... gibi itikatla ilgili kavramlar hakkındaki kanaatlerini tespit edip değerlendirmeye çalıştık. “Toplum” başlığı altında da, Felekoğlu'nun şiirlerinde geçen tarihî şahsiyetler, aşk hikayeleri, aşıklar, kıyafetler, eşyalar.... hakkında bilgi verdik. İnceleme bölümünün üçüncü başlığı “İnsan”dır. Bu kısımda şairin yazdığı şiirlerde aşk, âşık, âşığın yaşadığı hallerle, sevgili ve sevgiliye ait güzellik unsurlarını tespit edip tahlil etmeye çalıştık. Son alt başlık ise “Tabiat”tır. “Tabiat”ı üç yan başlık altında

inceledik: Hayvanlar, Ağaçlar ve Çiçekler. Burada, ayrıca dağ, deniz... gibi yeryüzüne ait unsurlarla ay ve güneş gibi gökyüzü cisimlerini incelemeye çalıştık.

Üçüncü bölümün başlığı “Metinler”dir. Bu başlık altında, çeşitli kaynaklardan derlediğimiz şiirlerin metinlerini, belli bir sıra dahilinde verdik. Şairin kendi el yazısıyla kaydettiği bazı şiirleri kaynak şahıslara ulaşarak elde ettik ve burada ilk kez tanıtmış olduk.

Tez çalışmamız, Sonuç ve Kaynaklar bölümlerini takip eden “Ekler” bölümüyle tamamlanmıştır. “Ekler”de, kaynak kişilerle yaptığımız mülakatların metinlerinden bir kısmına da yer verdik.

ÖZET

Irak Türkmen Şairi Felekoğlu ve Şiirleri üzerinde Bir İnceleme

"Irak Türkmen Şairi Felekoğlu ve Şiirleri üzerinde Bir İnceleme" adlı bu doktora tez çalışması, Telafer'in önde gelen şairlerinden biri olan Felekoğlu'nun 245 şiirinin derlenmesi, şekil ve muhteva incelemesinden oluşmaktadır.

Giriş bölümünün başlığı "Irak Türkmenleri ve Irak Türkmen Edebiyatı" şeklindedir. Burada, önce Irak Türkmenlerinin genel durumu, tarihi, coğrafyası ve, nüfusu hakkında kısaca bilgi verilmiştir. Daha sonra, Irak Türkmen edebiyatının klasik ve çağdaş dönemleri üzerinde durulmuştur. Türkmen edebiyatında yaşanan değişimler ve söz konusu olan akımlar hakkında da bilgi sunulmuştur.

"Felekoğlu" başlıklı **Birinci bölümde**, Felekoğlu'nun hayatı, edebî kişiliği, dili ve üslubu hakkında bilgi verilmiş, hakkında yapılan çalışmalar, (kitap, makale, köşe yazısı, tezler) tanıtılmıştır.

İkince bölümün ana başlığı "İnceleme"dir. Felekoğlu'nun şiirlerinde geçen dinî ve tasavvufî unsurlar, toplumla ilgili unsurlar, insanla ilgili öğeler ve son olarak tabiata ait öğeler, şiirlerden hareketle incelenmiştir.

Tezin **Üçüncü bölümü** "Metinler" başlığını taşımaktadır. Bu bölümde, Felekoğlu'nun şiirleri, yayınlanmış ve yayınlanmamış, kendi el yazısıyla kaydettiği şiirler bir araya getirilerek verilmiştir. Metinler; beyit nazım birimiyle yazılmış olanlardan oluşan şiirler, dörtlüklerden meydana gelen şiirler ve hoyratlar olarak sıralanmıştır.

Sonuç kısmında tezi yazarken elde edilen bilgi ve bulgulardan yola çıkılarak genel bir değerlendirme yapılmıştır.

Kaynaklar'da, Felekoğlu hakkında yazılmış Arapça ve Türkmençe makaleler, gazete ve dergi yazıları ile yapılmış akademik çalışmaların künyeleri verilmiştir. Ayrıca, Felekoğlu'nu tanıyan insanlardan görüşebildiklerimiz de "Kaynak Kişiler" başlığı altında tanıtılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Telafer, Felekoğlu, Irak Türkmenleri, Irak Türkmen edebiyatı, şiir, tahlil.

ABSTRACT

The Iraqi Turkman Poet Falakoglu and a Review of his Poetry

The PhD research titled (**The Iraqi Turkman Poet Falakoglu and a review of his Poetry**) by the poet Falakoglu, whose one of the greatest poets of Tal-Afar, includes a compilation of 245 of his poems and a review of them in terms of form and content.

In Part One titled (Iraqi Turkmen and Iraqi Turkmen Literature), we briefly described the general status of the Turkmen of Iraq, their history, the geographical location in which they were inhabited and their population in Iraq. The periods of classic and modern Turkmani literature were highlighted, and information was given about the changes and trends that occurred in those compositions.

In Section One titled (Falakoglu), we discussed the life of Falakoglu, his literary personality, language, style, and his writings (books, articles, writings and theses).

In Section Two titled (The Review), we focused on the religious and mystical elements in Falakoglu's poems, as well as the factors related to society, and elements related to human beings, and finally; the elements related to nature.

Section Three of the Thesis is titled "The Texts". In this Section, Falakoglu's published and unpublished notices and handwritten pieces are presented. These texts, which include written poems, are arranged and consist of poetic verses, systems and poems consisting of Rubaiyat and the Hoyrat.

In the Conclusion of the Thesis, a general evaluation was presented based on the information and results obtained as a result of writing the thesis.

In the References section, references were made to articles written in Arabic and Turkmani, as well as publications in magazines, newspapers and academic literature disseminated on the poet Falakoglu. In addition to mentioning the "Personal References" that we were able to conduct personal interviews with.

Keywords: Tal Afar, Falakoglu, Turkmen of Iraq, Iraqi Turkmen Literature, Poetry, Interpretation.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	i
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	v
Kısaltmalar	x
GİRİŞ: Irak Türkmenleri ve Irak Türkmen Edebiyatı	1
G. 1. Irak Türkmenleri	1
G.1.1. Tarihçe.....	1
G.1.2. Osmanlı Dönemi	3
G.1.3. Osmanlı'dan Sonraki Dönem	4
G.1.4. Coğrafya	5
G.1.5. Nüfus	6
G.2. Irak Türkmen Edebiyatı	7
G.2.1. Klasik Türkmen Edebiyatı	7
G.3. Irak Türkmen Edebiyatında Telâfer'IN Yeri	19
Amaç	20
Yöntem.....	21
II. Bölüm: Felekoğlu	23
I.1. Hayatı:.....	23
I.2. Edebî Kişiliği:	24
I.3. Felekoğlu'nun Şiirlerinde Dil ve Üslup.....	26
I.4. Felekoğlu'nun Şiirlerinde Şekil:.....	27
I.4.1. Vezin:.....	27
I.4.2. Hece:	27

I.4.3. Aruz:	28
I.5. Ahenk Unsurları:.....	30
I.5.1. Kafiye:	30
I.5.2. Redif:	34
I.5.3. Aliterasyon.....	37
I.5.4. Tekrarlar.....	37
I.6. İşlediği Ana Temalar (Muhteva) İçerik	40
I. 6.1. Vatan – Yurt.....	43
I. 6.2. Millilik (Milletseverlik)	44
I.6.3. Felsefi Fikirler.....	44
I.6.4. Doğa.....	45
I.6.5. Din	45
I.6.6. Aşk (Sevda).....	46
I.6.7. Öğüt (Didaktik Şiirler).....	46
I.7. Eserleri	47
I.7.1. Gerçekçilik Şairi Felekoğlu	47
I.7.2. Açıl Dilim Açıl Dilim	47
I.7.3. Hak’tan Dilek.....	47
I.7.4. Felekoğlu Şiirleri	48
I.7.5. Felekoğlu Açıl Dilim Açıl (Hayatı ve Şiirleri)	48
I.7.6. Gülistân-i Felek.....	48
I.8. Hakkında Yazılanlar	48
I.8.1. Kitaplar	49
I.8.2. Makaleler	49
I.8.3. Gazete	49
I.8.4. Şiirler	50

I.8.5. Tezler	59
I.9. Felekoğlu'nun Başka Şairler Hakkında Yazdığı Şiirler: (Nâzire)	59
II. Bölüm: İnceleme.....	65
II. 1. Din ve Tasavvuf:	65
II.1.1. Allah	65
II.1.2. Kur'ân.....	67
II.1.3. Peygamberler	68
II.1.4. Diğer Dinî Şahsiyetler	79
II.1.5. Zıt Olan Dinî Unsurlar	81
II.1.6. Dinî ve Mukaddes Yerler	82
II.1.7. Kavimler	83
II.1.8. Diğer Dinî Unsurlar	85
II.2. Toplum	98
II.2.1. Tarihî Şahsiyetler.....	98
II.2.2. Yakın Çevresine Mensup Olanlar	99
II.2.3. Hikâye Kahramanları.....	101
II.2.4. Yiyecek ve İçecekler	109
II.2.5. Silahlar.....	112
II.2.6. Tarihî Hâdiseler	116
II.2.7. Tababet	121
II.2.8. Kıyafetler.....	122
II.2.9. Zirai Kavramlar	126
II.2.10. Madenler.....	128
II.3. İnsan	131
II.3.1. Âşık	131
II.3.2. Sevgili, Yâr.....	137

II.4. TABİAT	152
II.4.1. Hayvanlar	152
II.4.2. Bitkiler	166
II.4.3. Dört Unsur (Atalar)	174
II.4.4. Gök Cisimleri	185
II.4.5. Mevsimler	188
III. Bölüm: METİNLER.....	191
1. BEYİTLER:	191
2. DÖRTLÜKLER:	327
3. Zincirleme	456
4. Hoyratlar:	456
SONUÇ.....	472
1. Şekil	472
2. Muhteva	473
KAYNAKLAR	476
EKLER.....	481
1. Felekoğlu'nun Fotoğrafları	482
2. Kitapları.....	483
3. Şiir Metinlerinden Örnekler	487
4. Elyazısıyla Şiirlerinden Örnekler	489
5. Görüşme Metinlerinden Örnekler	493
Teşekkür	501
ÖZ GEÇMİŞ.....	502

Kısaltmalar

A: Arapça

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

BKZ: Geniş Bilgi için Bakınız

C: Cilt

ET: Erişim Tarihi

H: Hicrî

ITE: Irak Türkmen Edebiyatı

KK: Kaynak Kişi

KK1: Çolakoğlu Rıza

KK2: Efendi Muhtasım

KK3: Felekoğlu Celhan

KK4: Demircioğlu Haşim

KK5: Havdioğlu Mikdat

KK6: Parçabağlı İhsân

KK7: Saidoğlu Muhammed Meri

M: Milâdî

M.Ö.: Milattan Önce

T: Türkçe

TDV: Türkiye Diyanet Vakfı

Ö: Ölüm Tarihi

S: Sayı

s: Sayfa

ss: Sayfadan Sayfaya

y: Yıl

Yay: Yayıncılık, Yayınevi, Yayınlar

VB: Başkaları ve Benzeri

VD: Diğerleri

GİRİŞ: Irak Türkmenleri ve Irak Türkmen Edebiyatı

G. 1. IRAK TÜRKMENLERİ

G.1.1. Tarihçe

Türklerin Irak'a gelişleri ve yerleşmeleri kesin olarak bilinmemekle birlikte, Orta Asya'dan Anadolu ve Mezopotamya bölgelerine göç eden çeşitli Türk grupların M.Ö. de bölgede bulundukları bilinmektedir.¹ Orta Asya'da yaşayan Türk kavimlerinden biri olan Türkmenler, başlarda Şamanist inanca tâbi olmuşlar, İslâm dinî ile karşılaşınca bu dinin toplum hayatını düzenleyen gelenek ve görenekler gibi kendi sosyal şartlarına da uygun gördükleri için müslüman dinini kısa bir sürede kabullenmişler.² “Türkmen” sözcüğü (H. 5 – M. 11) aslı unutulmuş ve Kâşgarlı Mahmud zamanından bu yana “Türk” sözcüğünün karşılığı olarak kullanılmaya başlanmıştır.³ Kâşgarlı Mahmud ve diğer yazarlar uygarlıkta ileri giden Oğuz kabilesine “Türkmen” adını ancak Moğollar döneminde vermişlerdir.⁴ Saatçi, Türklerin Irak'a gelişleriyle ilgili bazı tarihçilerin görüşlerini “Irak Türkmenleri” adlı kitabında şöyle vermektedir. Bazılarına: Hakkı Dursun Yıldız, Zekeriya Kitapçı'ya göre Türklerin Irak'a ilk gelişleri (H. 54 –M. 674) tarihine kadar uzanır, Emevî Halîfesi Muâviye tarafından Horasan'a gönderilen Uybedullah B. Ziyad liderliğinde 20.000 kişilik bir ordu Buhara'da saldırı yaptıktan sonra sulh anlaşması yapılmıştır.⁵ Ondan sonra Bin Ziyad yanına 2.000 iyi okçu alıp Irak'a getirerek Basra iline yerleştirmiştir.⁶ Mustafâ Cevât, Şakir Sabır Zabita'ya göre, (H.132 - M. 749) yılında Yezîd B. Ömer, birkaç ay kuşatmadan sonra, Ebû Ca'fer El-Mansûr'a Vasıt şehrinde teslim olduğunda yanında

¹ İsmail Arabacı, **Türklerin ve Türkiye'nin Toplum Yapısı**, Toplumsal Çözüm Yay, İstanbul 2009, s.447.

² Erşat Hürmüzlü, **Irak'ta Türkmen Gerçeği**, Kerkük Vakfı Yay, İstanbul 2006, s.9.

³ Fazıl Mehdi Beyat, **Türkmen Tarihinden Yapraklar**, Kültür Yay, Bağdat 1975, s.111.

⁴ Zeki Velidî Togan, **Umumî Türk Tarihine Giriş**, Akgün Matbaası, İstanbul 1970, C. 1, s.174. Beyat, **Türkmen Tarihinden Yapraklar**, s.113.

⁵ Suphi Saatçi, **Tarihten Günümüze Irak Türkmenleri**, Ötüken Yay, İstanbul 2003, ss.20-21.

⁶ Beyat, **Türkmen Tarihinden Yapraklar**, ss.17-18.

2.300 Buharalı Türk askeri bulunuyordu. Horasân Valisi Abdullah bin Tahir halifenin emri üzerine Türkistan'ın çeşitli şehirlerinden her yıl Irak'a 2.000 Türk savaşçısı gönderiyordu. (H. 138 – M. 755) yılında ise, Horasân valiliğinde bulunan Fazıl B. Yahyâ El-Bermekî, Abbâsî ordusunda hizmete alınmak üzere 20.000 Türk savaşçısını Irak'a göndermiştir.⁷ Abbâsîler döneminde Türklerin durumu yüksek ahlâklılık ve fazilet sâhibi insanlar oldukları için ayrıca yiğit, şefkat, mertlik ve kahramanlıklarına karşı duyulan hayranlıklarından dolayı birçok Arap şâir ve yazarların dikkatini çekmiştir.⁸ Önceleri askeri koloni olarak Irak'ta varlık gösteren Türkler, sonraları hilâfet merkezini ve halîfeyi korumakla görevlendirilmişlerdir. Türklerin Araplara karışmadan çoğalmalarının sağlanması için de Sâmerî şehri inşâ edilmiş ve böylece Türk kolonisinin korunması amaçlanmıştır.⁹ Irak'ta, Türklerin nüfusları gide artmaya başlamış sadece Bağdat ve Sâmerî şehri değil diğer şehir, köy ve kasabalarında da iskân etmeye başlamışlar. Bu Türkler; Abbâsî Devleti'nin ister askeri ister idari ve mali işlerinde en yüksek yerlere geçmişlerdir. Çünkü Abbâsîler zamanındaki müsülman Türkler, Emevîler zamanında olduğu gibi Mevâlî sayılmıyorlardı.¹⁰

Yukarıda bahsettiğimiz gibi Irak Türkmenleri (H. 54 - M. 674) yıllarında Orta Asya'da Azerbaycan'dan gelerek Irak'ta yerleşmişlerdir. Bu topluluk, asırlar önce Orta Asya'dan batıya göç ederek sözü edilen bölgeye yerleşmiş ve bu toprakları kendilerine vatan olarak seçmiştir.¹¹ Türkmenlerin Irak'a yerleşme çağı olarak nitelendirebileceğimiz ve sonrasında Selçuklu Devri sıralarında devam edegelen göçlerle, bu ülkenin Türkmenler tarafından vatan olarak benimsenmesinin gerçekleştiği bu dönem aynı zamanda önemli tarihî hâdiselerden biri sayılır.¹² Abbâsî halîfesi Kâim

⁷ Saatçi, **Tarihten Günümüze Irak Türkmenleri**, ss.20-21. Beyat, **Türkmen Tarihinden Yapraklar**, s.21.

⁸ Suphi Saatçi, **Tarihî Gelişim İçinde Irak'ta Türk Varlığı**, İstanbul Araştırma Merkezi Yay, İstanbul 1996, ss.40-41. Beyat, **Türkmen Tarihinden Yapraklar**, ss.24-25.

⁹ Saatçi, **Tarihî Gelişim İçinde Irak'ta Türk Varlığı**, s.41.

¹⁰ Beyat, **Türkmen Tarihinden Yapraklar**, s.34.

¹¹ Habib Hürmüzlü, **Kerkük Türkçesi Sözlüğü**, Kerkük Vakfı Yay, İstanbul 2003, s.13.

¹² E. Hürmüzlü, **Irak'ta Türkmen Gerçeği**, ss.16-17.

Biemrillâh'ın Büveyhîler'den kurtulmak için Selçuklu Sultânı Tuğrul Bey'den yardım ister, buda Selçuklu Devleti'nin Bağdat'a hâkim olmasına neden olmuştur. Selçuklu Dönemi Irak'ta Türkmenlerin parlak çağlarından, bilindiği gibi bu dervirde Türkmen kelimesi yayılmaya başlar. Oğuzlar, Selçuk ordusunda binlerce asker topluca Musul kolu başta olmak üzere üç kol olarak Irak'a girmişler.¹³ XI. yüzyıl ortalarından itibaren sırayla Selçuklu, Atabeylikler, İlhanlılar, Celayirliler, Karakoyunlu, Akkoyunlu devletleri ve sonrasında Osmanlı Türk hâkimiyeti ile 1918 yılına kadar kesintisiz bir şekilde Türk idaresinde ayrılmaz vatan parçası sayılmıştır. Ayrıca bu bölge 900 yıllık Türk hâkimiyeti boyunca, dâima Anadolu'nun önemli bir eyâleti olmuştur.¹⁴

G.1.2. Osmanlı Dönemi

Irak'ta Osmanlı dönemi ve egemenliği, Kânûnî Sultân Süleyman'ın Bağdat'ı fethi ile başlamış ve bu dönemden itibaren Irak'a yeni bir Türk dalgasının gelmesine neden olmuştur.¹⁵ Sultân Süleymân Bağdat'ı aldıktan sonra Irak'a âit bazı düzenlemeler yapmak istemiştir. Bunlar: Arazi tahriri, zeamet ve tımar teşkilâtı idi. Padişâh Bağdat'ta iken birçok evliyâ türbesi ve bazı önemli binâlar onarıldı.¹⁶ O dönemde Irak'ın sınırları o zamana kadar görülmemiş bir genişliğe ulaşmıştır. Orada yaşayan halk Türk egemenliğini benimsemişlerdir. Osmanlı yönetimi, karadan Basra Körfezi'ni ve sahillerini Bağdat, Basra ve Lahsa Beylerbeyliklerinin kontrolünde tutarken, öte yandan Pirî Reis komutasında bir Türk donanması da hem Basra Körfezi'ni hem de Ummân Denizi'ni kontrol altına almak amacıyla geniş çapta faaliyet gösteriyordu. Kerkük ili, Osmanlı yönetimine girmeden önce de Türkmen topluluklarının yaşadığı bir bölge olduğundan “Gökyurt” olarak isimlendirilmiş ve resmî kayıtlara böyle geçmiştir.¹⁷ Kânûnî'nin çabalarının sonucunda Irak'a yeni bir Türk gelişi gerçekleştirilmiştir. 1662

¹³ Şakir Sabır El-Zabıt. **Mucez Tarih Et-Türkmen fîl-Irak**, Maarif Matbaası Yay, Bağdat 1962, s.55. Beyat, **Türkmen Tarihinden Yapraklar**, ss.42- 44.

¹⁴ E. Hüzmüzlü, **Irak'ta Türkmen Gerçeği**, s.20. Beyat, **Türkmen Tarihinden Yapraklar**, ss.45-47.

¹⁵ Arabca, **Türklerin ve Türkiye'nin Toplum Yapısı**, ss.448-449.

¹⁶ Saatçi, **Tarihî Gelişim İçinde Irak'ta Türk Varlığı**, s.89.

¹⁷ Saatçi, **Tarihî Gelişim İçinde Irak'ta Türk Varlığı**, ss.89-90.

yılında İranlı Safevîler, Bağdat'ı işgâl etmiş iseler de; Bağdat 1668'de Sultân IV. Murat tarafından geri alınmıştır. Böylece Anadolu'dan bölgeye getirilen Türk boyları ile Türk tebaası yerleştirilmiştir. Irak, bu tarihten sonra Birinci Dünyâ Savaşı'na kadar Osmanlı idaresinde kalmıştır.¹⁸

G.1.3. Osmanlı'dan Sonraki Dönem

Birinci Dünya Savaşı nedeni ile topraklarını kaybeden Osmanlı İmparatorluğu iyice küçülüp ve bir süre sonra İngiliz işgâline uğramıştır. Mîsâk-ı Millî'ye göre Musul'un Türkiye toprakları içerisinde kalması gerekirken İngiltere baskısıyla "Cemiyet-i Akvam" Milletler Cemiyeti İngiltere'nin kontrolü altında kalmaya karar verilmiştir ancak Türkiye'nin itirazıyla ve sonuç olarak Musul Irak'a bırakılmıştır.¹⁹ (1936-1958) yılları arasında Türklere yönelik kültürel ve sosyal faaliyet açısından birtakım yasaklar uygulanmıştır ve Kraliyet Döneminde Türkçe eğitimi için hiç izin verilmemiştir.²⁰ Türkçe eğitime izin vermeyen Nuri Sâid Türkler'e bu uygulamayı yaptığı için Türklerin sinirlenmesine sebep olmuştur. 1937 yılında Türkiye'den Irak'a gelen bir heyet Kerkük'ü ziyaret etmeleri Iraklı yöneticileri çok tedirgin etmiştir ve bundan sonra gelen herhengi bir Türk heyetine Kerkük'ü ziyaret etmelerine izin verilmemiştir. Bu durum 1946 yılına kadar devam etmiştir.²¹ 1955'te Irak ordusundaki üst düzey askerler işlerinden çıkarılmış birtakım subayların önderliğinde çıkarılan isyân sonucu Krallık hükûmeti sona ermiştir. Bu ihtilâlin iki önemli ismi General Abdülkerim Kasım ve Yarbay Abdüsselâm Ârif 14 Temmuz 1958'de, kraliyetin devrildiği ve yerine Cumhuriyet Dönemini getirildiğini ilân edilmiştir.²² 1959'da Irak Cumhuriyeti'nin ilânının birinci yıldönümünde kutlarmalar ve törenler düzenlenmiştir. Ne yazık ki bu sevinç ve mutluluklar aynı gün Irak Türkmenleri'nin maruz kaldığı en acımasız

¹⁸ Arabca, **Türklerin ve Türkiye'nin Toplum Yapısı**, s.449.

¹⁹ Esen Esenkova, **İnsan Hakları Yönünden Irak Türkleri**, Devlet, Ocak 1971, s.6.

²⁰ Bülent Demirbaş, **Musul kerkük Olayları ve Osmanlı Devletinde Kuveyt Sorunu**, Arba Yay, İstanbul 1991, ss.92-93.

²¹ Saatçi, **Tarihî Gelişim İçinde Irak'ta Türk Varlığı**, ss.206-207.

²² Saatçi, **Tarihî Gelişim İçinde Irak'ta Türk Varlığı**, s.209.

katliamların birine denk gelmiştir.²³ 1968’lerde Baas Partisi’nin hükme gelmesi ile başlar, Baas Partisi bir önceki anayasayı değiştirmiştir. Herkes eşit olmalı ve bu topraklarda yaşayan bütün etnik gurpların hakları tanımaktadır. Buda Türkler için ilk günlerde sorun oluşturmamıştır ama Baas Partisi güçlendikten sonra muhalif olanları bir kısmını sürgüne diğeri ise tutuklanarak ceza evine göndermiştir. Buda illeride Türkler için bir sorun oluşturacağı hiç kimsenin aklına gelmemiştir.²⁴ 1985’lerde Baas Rejminin Türkler üzerindeki baskıları iyice artmıştır ve Türklerin kurduklar dernekler, sendikalar ve kulüplere de el koyulmuştur. Birçok Türk lideri göz altına alınarak işkenceye maruz kalmıştır ve bir süre sonra idâm edilmiştir.²⁵ 1988’lerde sona eren Irak, İran savaşından sonra Körfez krizi başlamıştır. Irak’a ambargo yapılmıştır gıda ve ilâc kıtlığı başlamıştır kıssaca Irak’ın geleceğine ambargo olmuştur Türkmenler ise çifte ambargoya tâbi tutulmuşlardır.²⁶ 1991’de Irak’ta Baas Rejmine karşı “İntifâza” adı verilen bir ayaklanma başlar, Irak halkın hemen hemen yarısı bu ayaklanmaya destek olur. Bağdat’tan yola çıkan askerler önemli Türk Tuzhurmatu ilçesine gelerek oradaki sivil vatandaşları kurşuna dizmişlerdir. 2003’te başka bir dönem başlar ABD ihtilâlına uğranyan Irak hükmetinin anayasası değiştirilir. Türkmenler ise ne bundan önceki dönemlerde ne de 2003’te başlayan süreçte herhangi bir haklarına kavuşamamışlardır.²⁷

G.1.4. Coğrafya

Irak’ta Türkmenlerin yerleştiği bölgeler uzun zamandan beri tanınan ve özelliği belli olan bir sahadır. Türkmenlerle beraber yaşamış olan öteki etnik gruplar bu bölgelerin Türkmen özelliğine tanık olmuştur.²⁸ Irak’ta: Irak Türkmenlerin yerleşim bölgesi Irak’ın kuzeybatısında bulunan ve bir Türkmen şehri olan Telâfer’den başlayarak güneydoğuda

²³ İzzettin Kerkük, **Kerkük’ün Sönmez Ateşi**, Kerkük Vakfı Yay, İstanbul 2005, s.192.

²⁴ Saatçi, **Tarihten Günümüze Irak Türkmenleri**, ss.238-240.

²⁵ Saatçi, **Tarihten Günümüze Irak Türkmenleri**, ss.260-262.

²⁶ Saatçi, **Tarihten Günümüze Irak Türkmenleri**, ss.265-267.

²⁷ Saatçi, **Tarihî Gelişim İçinde Irak’ta Türk Varlığı**, ss.249-250.

²⁸ E. Hürmüzlü, **Irak’ta Türkmen Gerçeği**, s.25.

bulunan Bedre'ye kadar uzanan bir hat üzerinde yer almaktadır. Bu Türk bölgesinin içinde başta Kerkük, Erbil, Musul ve Selâhattin vilâyetleri olmak üzere Telâfer, Tuzhurmatu, Tazehurmatu, Tavuğ, Kifri ve Mendeli gibi onlarca ilçe, kasaba ve köy yer almaktadır.²⁹

G.1.5. Nüfus

Dünya'daki bütün ülkeler vatandaşlarının sosyal ve yaşam durumlarını etüt etmek için nüfus sayımı yapar. 1921'de kurulan Irak Devleti nüfus sayımları yaparak türlü veri ve çalışmaların alt yapısını oluşturmayı planlamıştır.³⁰ Tarihçilerin görüşüne göre Irak'ta nüfus sayımı ile ilgili ve "Nüfus Tescil Kânûn" adı ile adlandırılan ilk yasa 05.06.1927'de çıkmıştır. Bundan önc Osmanlı Döneminden kalan 1330 tarihli kânûn geçerli idi, Irak Devleti'nin İçişleri Bakanlığı'nın verdiği talimata göre Irak'ta yaşayan vatandaş veyahut yabancıların adı, mesleği, maddî durumu ve eğitim bilgileri toplanmıştır.³¹ Bu yasadan sonra Irak'ta zaman zaman sayımlar yapılmıştır bunları şöyle açıklamak gerekiyor.

Sayım Yılı	Toplam Nüfus Sayısı
1927	2.968.000
1934	3.380.000
1947	4.186.000
1957	6.298.000
1965	8.220.000
1977	12.171.500
1987	16.287.000
1997	22.000.000

²⁹ H. Hüzmüzlü, **Kerkük Türkçesi Sözlüğü**, s.13.

³⁰ Murtadh H. Azaat, **Irak Türkmen Şairi Hasan Görem: Hayatı, Edebî Kişiliği, Dili, Üslûbu ve Bütün Şiirleri**, İzmir 2015, s.32. (Ege Üniversitesi, sBE, Yayınlanmayan Doktora Tezi).

³¹ Samal Mecit Farac, "Irak planlama Bakanı", **Elif Bâa Dergisi**, Bağdat, S.994. Röportaj.

Ancak son iki sayımda milliyet, din sorulmuş ve mezhep beyânı edilmesi istenmemiştir.³² Baas Rejminin yayınladığı bir genelgeye göre, 1987 yılında bir sayım yapılacağını duyurmuştu. Ama bu bir plebisit mahiyeti taşıdığını önceki yıllarda Bağdat yönetminin uygulamak istediği gibi Arap ve Kürt kökenlilerin tespit edilerek ve Türklerin kendi kimliklerinin kullanmamak gibi haksız bir uygulamak olacağı anlaşıyordu. Irak'ta yaşayan Türklerin itirazına rağmen Bağdat yönetmini bu sayımın gerçekleşmesi için ısrâr ediyordu. Buna en büyük tepki sürgünde ve Türkiye'de yaşayan Türklerden geldi, sayımın yapıldığı gün Irak Türkleri Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği tarafından Ankara'da büyük bir yürüyüş gerçekleştirildi.³³ 1997'den sonra Irak'ta herhangi bir nüfus sayımı yapılmamıştır. Ama 2014'te yapılan seçimlere göre Irak'ın genel olarak nüfusu 35 milyon civarında tahmin ediliyor. Buna göre Irak Türkmenlerin nüfus oranı yüzde 10 olarak belirlenmiştir yani Irak'ta yaklaşık 3 ile 4 milyon arasında türkmen vatandaşı bulunmaktadır.³⁴

G.2. IRAK TÜRKMEN EDEBİYATI

G.2.1. Klasik Türkmen Edebiyatı

Benderoğlu, “Çağdaş Türkmen Şairleri” adlı eserinde, şairlerin Irak'ta bir Türkmen Edebiyatı olup olmadığına dâir iki görüşünün bulunduğunu söylemektedir. Birinci görüş, “Irak'ta Türkmen Edebiyatı” denilen bir edebiyatın olmadığı şeklindedir. Var olan edebiyat eserleri, halk edebiyatı örnekleridir. Irak'taki Türkmen edebiyatı, Türk edebiyatının ayrılmaz bir parçası olup, Türk dünyası edebiyatlarının izindedir. Benderoğlu'na göre, bu görüş doğru olabilir. Çünkü dili bakımından Türkiye'deki eserlerden hiç farklı değildir. Bu alanda şair Nesrin Erbil ve diğerlerinin Türkiye'de yayımladığı şiir kitaplarının, Türkiyeli şairlerin eserlerinden farklı olmadığı dikkatimizi çekmektedir. İkinci görüş ise, Irak'ta tam anlamıyla bir Türkmen edebiyatının

³² Habib Hürmüzlü, “Irak'ta Nüfus Sayımı ve Kerkük'e Etkileri”, <http://www.orsam.org>. adresinden elde edildi.(ET: 18.7.2015)

³³ Saatçi, **Tarihten Günümüze Irak Türkmenleri**, s.261.

³⁴ Soner Doğan, “Irak Türkmenleri”, **Araştırma 68, İnsani ve Sosyal Araştırmaları Merkezi**, s.3.

bulunduğu yönündedir. Bu edebiyatın-Azerbaycan edebiyatını da kapsar- Türk dünyası edebiyatlarından farklı olduğu bazı şairler tarafından öne sürülmüştür. Irak Türkmen edebiyatı Türk(iy) edebiyatına değil Azerbaycan edebiyatına yakındır. Ancak Irak Türkmen edebiyatı Azerbaycan edebiyatından da farklılaşma yolundadır. Azerbaycan edebiyatı ise, farklı bir yöne yönelmiştir.³⁵ Irak Türkmen halk edebiyatının, başlangıçtan beri birer ferdî mahsül olarak ortaya çıkan örneklerinin günümüze kadar gelmesi, hiç kolay olmamıştır. Bu mahsüller, karşımıza yaşayan bir kanıt olarak çıkmaktadır. Hayat tecrübeleri, sevinçler, mutluluklar ve üzüntüler... yüzyıllar boyunca söylene söylene halkın ağzında süzüle süzüle kıvamını bugünkü bulmuştur. Yapısı, ifade gücü, anlamı ve sözlü mûsikîsi, estetik dengesini bulup anonimleşmiş, böylece zamana karşı direnmiş, kuşaktan kuşağa ve kulaktan kulağa aktarılacak günümüze kadar gelebilmiştir.³⁶ Irak Türkmenleri halk edebiyatının kendine özgü ve güçlü örneklerini manzum eserlerde ve mûsikî bestlenmiş şiirlerde kullanılan dilde görürüz. Türkmenlerin ezgileri, uzun hava ve kırık havadan oluşmaktadır. Makam, Divân ve Gazelleri uzun hava ezgilerine örnek olarak gösterebiliriz. Türkülerde en çok ve yaygın olarak kullanılan halk edebiyatı nazım şekli, hecenin 7'li kalıbıyla söylenen mâni dörtlüklerdir. Ama 8'li, 11'li ve 14'lü hece kalıbıyla söylenmiş şiirlere de rastlamak mümkündür.³⁷ Irak Türkmen halk edebiyatının kendine özgü ve güçlü örnekleri, Hoyrat adıyla Irak Türkmenlerinin bir simgesi hâline gelmiştir. "Horyat, Hoyrat, Koryat, Koyrat," bir duygu ve düşünceyi özgün yollarla dile getiren, yedi heceli, dört veya daha fazla mısralı bir halk şiiri türüdür...³⁸ Fârûk Sümer, Hoyrat adının XIII. yy Moğol boyları arasında bulunan ve büyük bir kısmı Irak'ta yerleşen "Oyrat" boyundan geldiğini söylemektedir.³⁹ Türk edebiyatının en eski örneklerinden sayılan "Dede Korkut

³⁵ Abdülatif Benderoğlu, **Çağdaş Türkmen Şairleri**, Zaman Basımevi, Bağdat 1973, C.1, ss.8-9.

³⁶ Irak "Kerkük" Türk Edebiyatı, **Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi**, KB Yay, Ankara1993, C. 6, s.156.

³⁷ **Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi**, s.157.

³⁸ Kasım M. Tefik Sarıkehye, **Irak Türkmen Edebiyatı Tarihî (1968-1977 İnceleme ve Metinler)**, Kültür Yay, Bağdat, 1978, s.343.

³⁹ Sarıkehye, **Irak Türkmen Edebiyatı Tarihî**, s.345.

Hikâyeleri” Dresden nüshasında “Hoyrat” Vatikan nüshasında ise “Horyat” şeklinde geçmektedir.⁴⁰ “Türk Lehçeleri” kitabının yazarı Radloff’a ve bir takım Türk yazarlarına göre Hoyrat sözcüğü Türkçe’dir ve sertlik, kötü ve kaba köylü demektir.⁴¹ Irak Türkmen edebiyatçılarına göre Hoyrat sözü, Kerkük şehrinin bir semti olan “Korya” sözcüğünden veya "koyu yâd"(acı hatıra) sözünden gelmektedir. Fakîr, garip ve başıboş manalarına gelen Hoyrat Türkmençe “hor-horî” kelimesinden alınmıştır.⁴² “Bilindiği gibi Türkçe’de "kuru yâd" acı hatıra anlamına gelir. Böylece yâr hasreti çeken bağrı yanık âşıkların ve gurbette yurdunu özleyen şairlerin, ayrıca yüreği dağlı annelerin çocuklarını uyutmak için beşik sallarken dile getirdikleri, bir yandan halk edebiyatının önemli bir dalını oluşturan öte yandan da şiirin bir türü sayılabilen bu içli ve acılı düzme biçimleri aslında kuruyâd olup çağdan çağa dil sürçmelerine uğrayarak öz kalıbını değiştirip şimdiki xoryat şeklini almıştır”.⁴³ Irak Türkmen’leri arasında ilk folklorşinas sayılan ve Irak Türkmen halk edebiyatı’nın çalışanlarından biri olan Ata Terzibaş “Kerkük Hoyratları ve Mânileri” başlıklı büyük eserinde, Hoyrat kelimesinin doğmasının nedenini “bizzat Türkmen dilinin ihtiyacı” şeklinde izah eder.⁴⁴ Iraklı yazar ve tanınmış dilcisi olan Tefik Vehbi “Altın Köprü” başlıklı Arapça bir inceleme yazısında “Koryat” kelimesi hakkında şöyle demektedir: Anlam açısından Uygurca “kor” ve Türkmen lehçesindeki “hor” ve yeni Farsça’daki “har” kelimelerine uygundur. Bunların hepsi, alçak, sefil, hakîr ve kötü demektir.⁴⁵ “İçerik bakımından aşk, muhabbet, gurbet, acı, hasret, kötü şans, kargış, felekten şikâyet, yurtseverlik, mertlik,

⁴⁰ Sarıkehye, **Irak Türkmen Edebiyatı Tarihî**, s.346.

⁴¹ İbrahim Dâkûkî, **Irak Türkmenleri, Dilleri, Tarihleri ve Edebiyatları**, 1. baskı, Güven Matbaası, Ankara 1970, ss.97-98. Sarıkehye, **Irak Türkmen Edebiyatı Tarihî**, s.345.

⁴² Dâkûkî, **Irak Türkmenleri, Dilleri, Tarihleri ve Edebiyatları**, s.97. Sarıkehye, **Irak Türkmen Edebiyatı Tarihî**, s.348.

⁴³ Rıza Çolakoğlu, **Telâfer Folkloru**, Kerkük Vakfı Yay, İstanbul 2017, s.121.

⁴⁴ Ata Terzibaşı, **Kerkük Hoyratları ve Mânileri**, C.1, s.27. Çolakoğlu, **Telâfer Folkloru**, s.120. Sarıkehye, **Irak Türkmen Edebiyatı Tarihî**, s.343.

⁴⁵ Dâkûkî, **Irak Türkmenleri, Dilleri, Tarihleri ve Edebiyatları**, s.97. Sarıkehye, **Irak Türkmen Edebiyatı Tarihî**, s.344.

cömertlik ve insanlık gibi terimler xoryatların öz konularıdır”.⁴⁶ Hoyratlar, vezinli rubâîler şeklinde nazmedilir, bazen de nakarât yerine kullanılır. Bu rubâîler dördüncü mısraının tekrarı ile şiir parçaları arasında da kullanılır. Bu rubâîlerin birinci mısraı, tam cinâslı bir mana ifâde eden iki kelimededen meydana gelmektedir. Türk hece veznine dayanan Hoyratlar, çoğu zaman yedi heceden teşekkül eder (4+3 ya 3+4 veya 2+5), kafiye olarak üç veyahut dört heceden meydana gelir. Birinci, ikinci ve dördüncü mısralarda tekrarlanır. Cinâs içermeyen Hoyrat varsa da ekserisi tam veya yarım cinâslıdır. Çünkü, "cinâslı olmayan Hoyrat, Hoyrat değildir" denilmiştir.⁴⁷ Telâfer’de Hoyrata “kesik horyat”, mâniye “başlıklı horyat” denilir. Kesik horyat denilme sebebi, birinci mısradaki hecenin, ikinci, üçüncü ve dördüncüye göre eksik olmasıdır. Yani üç mısraın heceleri 7’li olduğu hâlde birincinin 3’lü, 4’lü veya 5’li olması demektir.⁴⁸

Türk halk edebiyatının “anonim” ürünlerinden biri olan ve Türkülerde yaygın olarak kullanılan mâni dörtlüklerden oluşur. Mâni, Arapça’da mana kökünden türemiştir, Irak Türkmenleri arasında “mani” forumundaki bu tür halk edebiyatı, Türkiye’de “mâni” biçiminde kullanılmaktadır. Çünkü, Arapça’daki (âyn) sesi Türkçe’de bulunmamaktadır. “Mâniler hem bir tür halk edebiyatı hem de Türk edebiyatının hece vezindeki 7’li kalıplı bir nazım şeklidir”.⁴⁹ Mânileri, Horyatlardan farklı kılan öğeler ve ölçüler horyatın birinci mısraların 3-4 veya 5’li heceli olduğu, mâniler ise her dört mısraının da 7’li olmasıdır.⁵⁰ Telâferli Türkmen şâir ve yazar Rıza Çolakoğlu’na göre horyat ve mâni serseri, berduş ve sarhoşların gece yarısında sokaklar ararsında dolaşırken bağırarak saçmaladıkları söz yığıntıları değil, ancak ve ancak ömür boyu tecrübelerle zenginleşen fitri kabiliyete sâhip olan ağır başlı, kâmil, söz ustalarının fikir ürünüdür.⁵¹

⁴⁶ Çolakoğlu, **Telâfer Folkloru**, s.122.

⁴⁷ Dâkûkî, **Irak Türkmenleri, Dilleri, Tarihleri ve Edebiyatları**, ss.99-100.

⁴⁸ Çolakoğlu, **Telâfer Folkloru**, s.122.

⁴⁹ Çolakoğlu, **Telâfer Folkloru**, s.122. **Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi**, s.157.

⁵⁰ Çolakoğlu, **Telâfer Folkloru**, s.123.

⁵¹ Çolakoğlu, **Telâfer Folkloru**, s.124.

Horyat ve mâniler, şehirden şehire, bölgeden bölgeye göre değişir çünkü, Toplumsal yapı, çevre, gelenek ve görenekler gibi unsurlar kültürel verilerinin birbirinden fark ettiğine yol açan nedenlerden sayılır. Buna göre her bölgenin kendine âit has fikirleri vardır. Bu hususta Kerkük horyatlarının eşsiz özellik taşıdığı ve Kerkük’ün öncüllüğe sahip olduğu ve bunu hiç kimsenin inkâr edemediği bir gerçektir.⁵² Telâfer horyat ve mânilerine gelince “kalın seslilerle tanındığı bilinen Telâfer ağzında söylenen xoryat ve mâniler diğer Türkmen bölgeleri xoryat ve mânilerinden ayırt ettiği gün gibi açıktır”. Bu özellikleri taşıyan horyat ve mâniler Telâfer’in öz malı olduğunu ispatlamıştır. Ayrıca özellikle mânilerde geçen yarım çağ yaşlılar tarafından tanınan şahıs adları bu tür halk edebiyatının Telâfer’e âit olduğu kesin olarak bir kanıt sayılmaktadır.⁵³

Türkmen halk edebiyatı’nın diğer bir ortak “anonim” ürünü ise “nükteler” yani fıkralardır. Nasrettin Hoca’nın nükteleri, duâ-bedduâlar, dilek ve temenni sözleri dikkat çekmektedir. Ancak halk edebiyatının nesir örnekleri olarak bölge halkı arasında “matal” veya masallar başta gelir. Uzun hikayeler, destan ve efsane gibi ürünler açısından Türkmenler arasında yaşayan ve günümüze kadar ulaşan örneklerle tesadüf edilmemiştir.⁵⁴ Bunlar arasında tesadüf edilen, tek uzun hikâye türü olan “Arzu ile Kamber” masalıdır. Irak Türkmen ağzının güzel bir nesir örneği olan bu masal, halk edebiyatı metinleri arasında verilmemiştir.⁵⁵

Irak Türkmen'lerinin dil ve edebiyatlarına toplu olarak bir göz atacak olursak, uzun asırlar boyunca büyük, geniş ve görkemli bir edebiyat varlığımızın bulunduğunu ve tarihî belgelerle kanıtlanmış olduğunu görürüz. Ne yazık ki bu zengin kültür hazinesi, varlığımızı tamamlayıcı olarak XIX. yüzyılda bile ustaca işlenmemiştir. XX. yüzyılın ortalarında birkaç yazar ve araştırmacı, edebiyatımızın varlığını ortaya koymak amacıyla uzun çabalar harcıyarak bu zengin kültürü ve edebiyatımızı yeniden diriltmek

⁵² Çolakoğlu, **Telâfer Folkloru**, ss.125-126.

⁵³ Çolakoğlu, **Telâfer Folkloru**, s.129.

⁵⁴ Saatçi, **Tarihî Gelişim İçinde Irak’ta Türk Varlığı**, s.310.

⁵⁵ **Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi**, s.159.

için sık sık çalışmaları ve incelemelerini sürdürmüşlerdir.⁵⁶ "Müşterek Türk edebiyatı" bir parçası sayılan Türkmen edebiyatının XVI. Yüzyılda geliştiğine ve ilerlediğine dâir deliller bulunmaktadır. Komşu Türk illeriyle dil ve kültür birliği sıkça görülmüştür. Doğu Oğuz'lardan olan Irak Türkmen'lerinin sözlü edebiyat dili, yüzyıllar boyunca aşağı yukarı bugünkü Türkmen lehçesiyle aynı olmakla beraber Batı Oğuz, yani Osmanlı lehçesiyle sağlam bağlarlar kurmuş ve güçlenmiştir. Irak Türkmen edebiyatı dili XVI. Yüzyılın ortalarından sonra batıya yönelen Osmanlıca'nın ana çizgilerini takip etmiştir.⁵⁷ Irak Türkmen edebiyatının yazılı olarak ilk verimleri XIV. Yüzyılda yaşayan büyük Türkmen şairi Seyyid İmadedd'in Nesimi'dir.⁵⁸ Nesimi'nin etkisi Irak Türkmen şâirleri üzerinde yüzyıllarca devam etmiştir. Çünkü, Nesimi'nin XIV. Yüzyıl şairlerinden Kadı Burhaneddin'i taklit ettiği ve Irak Türkmenleri arasında hoyrat adı verilen bir edebî tarzın vücuda geldiği düşünülmektedir.⁵⁹ Nesimi Irak'ın Bağdat kenti civarında doğdu ve orada yetişti. Ölümü 1404 olan Nesimi XIV. Yüzyılda yaşamıştır ve Irak'ta Türkmen edebiyatının kurucusu sayılır.⁶⁰ Bu sahada yetişen Nesimi, hem Türk diline hem de kültürüne çok hizmet etmiş mümtaz simalardan biridir. Yaşadığı yörenin ağız ile yazdığı şiirlerle büyük ilgi çekmiştir.⁶¹ Şiirlerinde Doğu Anadolu lehçesi ile Azeri lehçesinin karışımı olan Irak Türkmen lehçesini ilk kez kullanan şairdir.⁶² Irak Türkmen edebiyatının altın çağı, Nesimi'den sonra gelen ve Türk dünyasının en büyük ve usta şâiri, kendi tabiri ile "andelîb-i şeydâ", "rüsva-yi sevdâ" olan ve asıl adı Muhammed bin Süleymân olan Fuzulî ile başlar.⁶³

⁵⁶ Sarıkehye, **Irak Türkmen Edebiyatı Tarihî**, s.5.

⁵⁷ Sarıkehye, **Irak Türkmen Edebiyatı Tarihî**, ss.5-6. **Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi**, s.159.

⁵⁸ Ziyat Akkoyunlu, **Türk Dünyası El-Kitabı**, TKAE Yay, Ankara 1998, C. 4, s.31, s.122.

⁵⁹ Sarıkehye, **Irak Türkmen Edebiyatı Tarihî**, ss.6-7.

⁶⁰ Dâkûkî, **Irak Türkmenleri**, s.34.

⁶¹ Akkoyunlu, **Türk Dünyası El-Kitabı**, s.122.

⁶² Dâkûkî, **Irak Türkmenleri**, s.34.

⁶³ Akkoyunlu, **Türk Dünyası El-Kitabı**, ss.122-123. Sarıkehye, **Irak Türkmen Edebiyatı Tarihî**, s.7.

Bu dönemde Türk şiirine yeni ahenk veren ve devrinde şiirin liderliğini ve nazımın önderliğini yapan eşsiz Türkmen şair Fuzulî (1496-1556), Bağdat civarında doğmuştur. Kerbelâ ve Necef kentlerinde ömür süren Fuzulî, en çok gazel ve kaside şeklinde şiirler yazmıştır. Azeri lehçesiyle yazdığı divanı yanında Farsça ve Arapça divânları da vardır.⁶⁴ Fuzulî'nin çağdaşlarından sayılan Bağdatlı Ahdî şâir ve edebiyatçılar arasında önemli bir isim sayılır. Ahdî “Gülşeni-Şura” kitabında birçok Irak Türkmen şairne yer vermiştir.⁶⁵ Bunlar arasında Türkmen şairi Rûhî Nevres El-Kadim, Kerkük'te doğup büyümüştür. El-kadim Irak Türkmen şairleri arasında divan şiirini başaran en kıymetli şairlerdendir.⁶⁶ XVIII. XX. yüzyıla geldiğimizde Safî Abdullah (1804-1896), Muhyiddîn Kabil (1833-1909), Mehrî (1848-1918), Hicrî Dede (1877-1925), Hıdır Lütü (1880-1959), Mehmet Sadık (1891-1967), Reşit Âkif Hürmüzlü (1896-1972), Eset Nâib (1900 -1992), Celal Rıza Efendi (1904-1981), Nâzım Refik Koçak (1905-1962), Osman Mazlum (1922-1995), Hasan Görem (1924-1995), Felekoğlu (1929-2002), Ali Marufoğlu (M.1927- 2018) ve diğerleri, Türkmen edebiyatında kendilerini ispat etmiş olan şairlerdir..⁶⁷ Irak Türkmen edebiyatı XX. yüzyılın başlarına kadar Divan edebiyatının etkisi altında kalmıştır.⁶⁸ Türk edebiyatı, İslamiyetin kabulünden sonra Arap ve Fars edebiyatının etkisi altında kalmıştır. Nazım şekilleri ile birlikte aruz vezni de Türk şiirne İran yoluyla geçmiştir... kısaca, İslamiyetin kabulünden sonraki Türk şiirinin üç dalda geliştiğini söylememiz mümkündür:

1. Saz Şiiri: İslamiyet'ten önceki Türk şiirinin devamıdır.
2. Divan Şiiri: Arap ve Fars edebiyatının etkisi altında oluşan şiirdir.
3. Dinî Tasavvufî Halk Şiiri: halk edebiyatı'nın tesiri altında kalan ve tekkelerde gelişen şiirler.⁶⁹

⁶⁴ Sarıca Özdemir ve diğerleri, **Türk Dili ve Edebiyatı**, Ortak Yapım, Ankara 1970, C. 2, s.87.

⁶⁵ Sarıkehye, **Irak Türkmen Edebiyatı Tarihi**, s.7.

⁶⁶ Sarıkehye, **Irak Türkmen Edebiyatı Tarihi**, s.7.

⁶⁷ Saatçi, **Tarihi Gelişim İçinde Irak'ta Türk Varlığı**, s.312.

⁶⁸ Abbas, El-Azâvî, **Irak'ta Türk Edebiyat Tarihi**, Fuzulî Basın ve Yay Şirketi, Kerkük 2012, s.134.

⁶⁹ Dâkûkî, **Irak Türkmenleri**, s.30.

Yüzyıllardan beri Irak'ta yaşayan Türklerin, yüzyıllara dayanan bir edebiyat birikimine sahip olmaları mümkündür. Eskide birçok siyâsi olaylara şahit olan bu bölgenin Türk kültürünün izlerini taşıyan ve bütün akıntılara râğmen günümüze kadar bu edebî birikimini sürdürmektedir.⁷⁰ Osmanlı Devleti, Irak'ta topraklarını kaybettikten sonra Türklerin, Irak'ta meydana getirdikleri yazlı edebiyat gelişerek devam etmiş ve günümüze kadar ulaşmıştır. Irak Türkmen Edebiyatı'na genel olarak baktığımızda 1914'te Birinci Dünya Savaşı'nın sonuna kadar Irak Türkmenleri Türk Dünya'sı ile ortak bir dönem yaşamaktaydı.⁷¹ Irak Türkleri 1918'den sonra istemeyerek Anadolu'da yaşayan Türklerden uzaklaşmak zorunda kalmasına râğmen eski şiir geleneğinin devam niteliğindeki bir biçimle yeni mahsuller vermeye devam etmişlerdir.⁷² Irak Türkmen Edebiyatı'nın ünlü şairi Hicrî Dede (1908-1952) kendine has ve eski şiir geleneğine vakıf ve aynı zamanda usta bir şair olarak önemli yer almaktadır. Zengin halk edebiyatı birikimine hâkim olması, edâ ve üslup açısından yerel ağzın özelliklerini koruyarak yazdığı "Kerkük Hatırât" adlı şiirinde divan tarzını halk tarzına yaklaştırarak edebiyatımızın en güzel ve iyi örneklerinden biri olmuştur.⁷³ 1922'de Irak ve İngiltere arasında imzalanan anlaşmaya göre diğer etnik grupların hakları tanındığı gibi Irak'ta yaşayan Türklerin de hakları sağlanmıştır. Irak'ın yayınlanan ilk anayasasında Arapça'nın yanında Türkçe'ye vd. Azınlık dillere de yer verilmiştir.⁷⁴ 1931 yılında çıkarılan yasaya göre Türklerin yaşadığı bölgelerde eğitim dili, ilk ve ortaokullarda Türk Dili devam etmiştir ve derslerde verilen müfredâtı tarih dersi hâric Türkiye'dekiyle aynıysıdır. Aynı zamanda mahkemelerde yargılanmanın Türkçe

⁷⁰ Ziyat Akkoyunlu ve Suphi Saatçi, **Irak Muasır Türk Şâirleri Antolojisi**, KB Yay, TDED 24, Ankara 1991, s.7.

⁷¹ Ali İhsan Kolcu, **Çağdaş Türk Dünyası Edebiyatı**, salkımsöğüt Yay, Ankara 2004, s.594.

⁷² Akkoyunlu ve Saatçi, **Irak Muasır Türk Şâirleri Antolojisi**, s.7.

⁷³ **Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi**, s.160.

⁷⁴ Akkoyunlu ve Saatçi, **Irak Muasır Türk Şâirleri Antolojisi**, s.10.

yapılacağı belirtilmiştir. Bu durum 1933'e kadar devam etmiştir. 1936'ya gelince Türkçe ilgili haklar gerilmeye başlamıştır.⁷⁵

1950'lilerde Irak Türkleri, Türkiye'de başlayan yazı dilinde sadeleşme hareketlerini özellikle şiir alanında takip etmişlerdir. Irak'ta 1951'de haftalık çıkan "Kerkük Gazetesi" ile başlar ama asıl sadeleşme ise 1958'de Kerkük'te yayın hayatına başlayan "Beşir Gazetesi" ile gerçekleşmiştir.⁷⁶ İlk sayısı 23 Eylül 1958 tarihinde yayımlanmıştır ve bu da Irak'ta Türk Edebiyatı açısından önemli bir nokta sayılır. Ünlü Türkmen Edebiyatı folklorşinas Terzibaşı ile başlayan bu hareket nesir alanında sadeleşme çabalarını da hızlandırmıştır.⁷⁷ Bu sadeleşme hareketin gelişmesinde rol oynayan önemli yazarlar ise Haşim Kasım Salihî, Ali Marufoğlu, Rıfat Yolcu vb.⁷⁸ Irak'ın Başkenti Bağdat'ta 1960'larda açılan Bağdat Radyosu Türkmence bölümü yayın dili yazı, yoksa konuşma dilinde olduğu bir tartışmaya neden olmuştur. Fakat 1962'de Türkmen Kardeşlik Ocağı'nın Kuruluşu ve Kardeşlik Dergisi'nin yayınlanması sadeleşmeyi öne sürmüştür.⁷⁹ Kardeşlik Ocağı Türkmenler için özellikle 1960'ta bir kültürel ve sosyal merkez olarak açılmıştır. Düzenlediği şiir akşamları, şölen ve konferanslar Türkmen Edebiyatı'na iyi bir ortam sunmuştur ve gösterilen bu ilginin başında Kardeşlik Dergi'si gelmektedir. Türkmen Edebiyatı ve kültüründe yeni bir ufuk açan Kardeşlik Dergi'si çıkışından bu yana Türkmen bilincini okurları arzularını yapmak için elinden geleni harcamıştır.⁸⁰ Irak Türklerin kültüründe önemli bir yere sahip olan Kardeşlik Dergi'si ilk yayına (1961-1968) yıllar arasında 18 hikaye neşredilmiştir. Yalnız bu Dergi 1977'den sonra ve Baas Hükümetine girerek önemini kaybetmiştir.⁸¹ Kerkük'te Havâdis

⁷⁵ Nevzat Özkan, "Irak Türk Edebî Dilinin Tarihi Gelişimi", **Turkish Studies**, Güz, 2009, ss.92-95.

⁷⁶ Sarıkehye, **Irak Türkmen Edebiyatı Tarihi**, s.6. **Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi**, ss.160-161.

⁷⁷ **Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi**, ss.160-161.

⁷⁸ Saatçi, **Tarihi Gelişim İçinde Irak'ta Türk Varlığı**, s.313.

⁷⁹ **Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi**, s.162.

⁸⁰ Fazıl Mehdi Beyat, **Irak'ta Türkmen Edebiyatı Tarihi**, TKM Yay, Ümme Basımevi, Bağdat 1984, ss.13-15.

⁸¹ Ata Terzibaşı, "Saçma Şiir", **Kardaşlık Dergisi**, TKO Yay, Bağdat 1965, s.3, s.29.

Gazete'si ve Maârif Dergis'inin yayınlanması nesir alanındaki gelişmenin bir kanıtı olarak görülmektedir. Bu dönemin dikkat çeken aydınları ise Kudîzâde Ahmet Medeni Efendi (1889-1940), Fehti Safvet Kirdâr (1896-1966), Ali Kemâl Kehyeoğlu vb.⁸²

Fuzulî, Nesimi'den sonra gelen yeni edebiyatçılarımız İbrahim Dâkûkî'nin "Irak Türkmen Edebiyatı" adlı eser ile başlar bunun yanında birtakım yazar çağdaş türkmen edebiyatı ile yakından ilgilenen uzun çalışmaları sonucunda birtakım eserler ortaya koymuşlar bunlardan El-Zabıt Sabır Şakir "Irak Türkmenleri" Abdüllatif Benderoğlu "Devrimci Irak'ta Türkmenler" vd. İşte bütün bu yapıtlar Irak Türkmen edebiyatının aydınlığa çıkması için uzun çalışmaların bir verimi olarak ve genç kuşakların önüne zengin bir kaynak olarak meydana çıkmaktadır. 1970'te çağdaş Irak Türkmen Edebiyatı'nın kültür açısından önemli bir noktası sayılır çünkü, bu dönemde Türkmenlere kültürel haklar verilmiştir. 1970'ten bu yana yazılan şiir, hikaye, siyâsal ve sosyal edebî yazılar gerçeğinde ağzı açılmış bir hazinenin ne kadar değerli cevherler taşıdığını ortaya atar.⁸³ Bu hakların verilmesi Yurt Gazetesi çıkışı, Türkmen Kültür Müdürlüğü, Türkmen Edebiyatçı Birliği'nin doğuşu, radyo ve televizyon programlarının atarak gelişmesi ve edebiyat alanında yazıların gelişmesi devrim ruhuyla devrimin gölgesinde oluşan aydın fikirlerin yayılması bir dönem noktası teşkil etmiştir.⁸⁴ Irak Türkmen edebiyatıda uzun yıllardan beri birkaç akım vardır, bu akımlar kültür hakları tanındıktan sonra daha güzel ve uygun bir şekilde kimliğini gösterebilmiştir.

1. Klasik Divan Şiiri Akımı: Temsilcileri, Eset Nâib, Celal Rıza Efendi ve Muhammed İzzet Hattat.
2. Realist Akımı: Sosyâlizimi bir kânûn gibi benimseyen hayata bakış tarzları toplumsal gerçekçilik olanlardır. Temsilcileri, Abdüllatif Benderoğlu, Haşim Reşet Aksu, Hamza Hamamcıoğlu. vd.

⁸² Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi, s.164.

⁸³ Sarıkehye, Irak Türkmen Edebiyatı Tarihî, ss.8-9.

⁸⁴ Sarıkehye, Irak Türkmen Edebiyatı Tarihî, s.9. Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi, s.155.

3. Halk Şiiri Akımı: Halkın dili ile halkın kullandığı gönül sözcüklerden yaralanan şairlerdir. Temsilcileri, Felekoğlu, Mustafâ Gökkaya, Nasıh Berzırgan-i, Rıza Çolakoğlu. vd.

1. Klâsik Şiir: Bu tür divân şiirinin etkisi altında kalarak Türk şiirinin uzun yıllar boyunca getirdiği türlerden yaralanan şairlerin eserlerinde görünür. Aruz vezninde gazel ve hikmetler yazanlar, Celal Rıza Efendi ve Osman Mazlum.

2. Çağdaş Şiir: “Şiirde yenilik yaratmayı başarmak için yeni düşüncelerle içerlikliği birbirine sıkça bağlayanlar ve heceden sonra en çok şiirlerini serbestçe yazanların öncüleri üç şair arasında gözüktür”.

1. Abdüllatif Benderoğlu: Şiirimizde toplumsal gerçekçiliği ortaya çıkaran ilerice düşüncelerle hece ve serbest şiirlerin temsilcisidir.⁸⁵

2. Salah Nevres: Serbest şiirin Türkmen Edebiyatı’nda en güçlü olan Nevres, “Hem serbest hem de hece ile şiirlerini ortaya çıkarmıştır”. Bu akımın savuncusu olan Nevres görüşlerini şöyle açıklar: “Zaman geçtikçe ilerliyeceğini, aksi takdirde bu asırda yaşamının manasız olacağını belirterek, bizler koskoca bir milletiz hem de zengin ve temiz bir dilimiz var, kendi dilimiz dururken yabancı dillerin dilencisi olmak ünümüze yakışır mı acaba, eski tarz şiir yazarlar ayrı bir devirde ve ayrı bir tesirler altında yaşadılar, bizim devrimiz başka ve yaşadığımız zaman bambaşka. Böylece eskilerin kullandıkları bizim olmayan kalıplardan yalnız yeni şiir akımları kurtarabilmektedir”.⁸⁶

3. Nesrin Erbil: Serbest şiirin Türkmen Edebiyatı’nda en önemli isimlerinden biri olan Erbilli, gurbetçiler akımına bağlı kalarak şiirimizde yine de yeni düşünceleri serbest ve heceyle güzel bir şekilde başarmıştır. Çağdaş şiirleri dışında kalanlar ya serbest ya hece türleri ile çeşitli konuları şiirlerinde işlemiştir.⁸⁷

⁸⁵ Sarıkehye, **Irak Türkmen Edebiyatı Tarihî**, ss.9-11. SalahNevres, "Eski ve Yeni Şiir", **Kardeşlik Dergisi**, TKO yay, Bağdat 1967, s.12, s.27. **Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi**, s.160.

⁸⁶ Sarıkehye, **Irak Türkmen Edebiyatı Tarihî**, ss.10-11. Salah Nevres, "Eski ve Yeni Şiir", **Kardeşlik Dergisi**, TKO Yay, Bağdat 1967, s.12, s.27.

⁸⁷ Sarıkehye, **Irak Türkmen Edebiyatı Tarihî**, ss.10-11. Salah, Nevres."Eski ve Yeni Şiir", **Kardeşlik Dergisi**, TKO Yay, Bağdat 1967, s.12, s.27. **Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi**, s.160.

“Irak Türkmen edebiyatının çağdaş tarihini oluşturan 1. Temmuz devrimi 14 Temmuz 1958’de ise 2. Temmuz 17 Temmuz 1968’de devrimi onu geliştirip pekiştiren bir dönem noktasıdır”. İkinci devrimin doğuşu ile Irak Cumhuriyeti Türkmence Radyosu bölümünden “Devrimci edebiyat” köşesi adı altında ve bu köşenin amacı, riyâlist akımını yazar ve şairlere anlatmak, edebiyatın halkı mutluluğa çıkarmak için büyük rol oynadığını, halkın içinde olmak ve halktan kopmamak, genç devrimcilerimizin hakkını savunmak ve korumaktı. Bu köşe ilk olarak Abdülatif Benderoğlu tarafından halkımıza sunulmuştur. Kültür tarihimizde önemli bir yer tutmuştur 1970’ten sonra ise en büyük yurtsal “Yurt Gazetesi” başlamıştır ve hâlen başarısını sürdüren ondan sonra Türkmen edebiyatçıları Birliği ve Türkmen Kültür Müdürlüğü de yurdun, halkın ve devrimin ilkelerine bağlı olarak faaliyetlerini sürdürmüştür. Yurt Gazetesi’nin yayımlanması Türkmenlerin gazetecilik tarihinde en büyük bir olay olmuştur, dilimiz ve edebiyat tarihimize ışık tutmak için en önemli bir rol başarmıştır. Aynı zamanda gazete yolu ile güçlü yetenekli şair ve yazarların olanakları en güzel bir şekilde işlenip geliştirilmiştir. Siyâsi olduğu için siyâsi yazarlara önem verirdi ve her hafta yayınlanırdı bu yazarlardan Abdülatif Benderoğlu, Tarık Abdülbakî, Adnan Sarıkehye vb.⁸⁸ Diğer edebî yazı yazarlarımız ise yeni Yurt Gazete’si sayfalarında görmek mümkündür bunlar: Abdülemir Kazancıoğlu, Abdülvahap Dâkûklu, Fazıl Mehdi Beyat vb. Irak Türkmen Edebiyatı’nın önemli bir kolu sayılan çevirmenlik alanında başarı gösteren aydınlarımız ise Hayrullah Kazım, Hamza Hamamcı, Tarık Abdülbakî vb. İşte önemli bu noktaları göz önünde bulundurursak Irak Türkmen Edebiyat ve kültüründe oluşan edebî kolların çoğu 17-30 Temmuz devrimin yarattığı ve hükmetin Türkmenlere tanıdığı hakların gölgesinde gerçekleştiğini saptaya biliriz. Birkaç hikâye yazarı hariç 17 Temmuz öncesi Irak Türkmen edebiyatı hemen hemen sadece şiir kapsıyordu. 24 Temmuz 1970’ten sonra ise dönem bambaşka değişti.⁸⁹

⁸⁸ Sarıkehye, **Irak Türkmen Edebiyatı Tarihî**, ss.11-12.

⁸⁹ Sarıkehye, **Irak Türkmen Edebiyatı Tarihî**, s.13.

Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Irak Türkmen Edebiyatçılarının bir kısmı Türkiye'ye gelerek edebî hayatlarını sürdürmüşlerdir. Bunların arasında Haşim Nahit Erbilli, Ömer Öztürk ve İsmet Hürmüzlü. Baas Rejiminin baskınlarından kaçanlar diğer yazar ve aydınlarımız ve hâlen hayatta mücadele edenler ise Suphi Saatçi, Erşet Hürmüzlü, Habib Hürmüzlü vb.⁹⁰ Son olarak Irak'ta, Türkmen edebiyatı (1991-2003) arası bir durakalma yaşamıştır, bu dönemde fotokopi aracılığıyla 30 kitap çoğaltılmış ve bir onca kitap ta baskıdan çıkmıştır. Bunun yanında 15 gazete ve dergide şiir ve kültürel faaliyetler yayımlanmıştır. Irak'ın üçüncü milleti sayılan Türkmenlerin dili son 80 yılda azınlık dil durumuna düştüğü, eski ve kökenli bu dil 500 yıllık devlet dili, yaklaşık olarak 1500 yıllık konuşma dili, 600 yıllık bir yazı ve kültür dili olarak sanılmaktadır.⁹¹

G.3. IRAK TÜRKMEN EDEBİYATINDA TELÂFER'IN YERİ

Irak Türkmeneli'nin yüzde yüz Türkmen nüfusuna sahip olan Telâfer ilçesinde edebiyat, Felekoğlu ile başlamıştır. Ama bazı edebiyatçılara göre kendisinden önce ve yaşitlarında şairler varmış. Bunlar: Molla Muhammed Altıncı, Derviş Hüseyin ve Muhammed Sâid Mısr-î vd. Ancak bunların şiirleri belli bir kalıba dayanmayan ve sözlü olarak keydilmiştir. Bu nedenle yazılı şiir ve horyatlar ilk olarak Felekoğlu zamanında yazıya dökülmüştür.⁹²

Felekoğlu'nun doğum yeri olduğundan dolayı tarihçesinden bahsetmek gereğini duyduk: Yerel adıyla Tıla'far, Irak vilâyetlerinin en büyük ilçesi ve Musul'un batısında düşen yüzde yüz Türkmen nüfusuna sahip bir Türk ilçesidir.⁹³ Tarih öncesi taş devrine dayanması sebebiyle tarihî çok eskilere dayanmak ve Türkmenlerin en ünlü kâlesi sayılmaktadır.⁹⁴ Sincar dağlarına uzanır daha önce birçok Türk Devletleri egemenliği altında kalmıştır. Öte yandan IV. Murat savaş dönüşü bir kısım askerleri Telâfer bölgesine yerleştirmiştir. II. Sultan Mahmud 1826'da yeniçerileri ortadan kaldırınca

⁹⁰ Saatçi, **Tarihî Gelişim İçinde Irak'ta Türk Varlığı**, s.313.

⁹¹ Özkan. "Irak Türk Edebî Dilinin Tarihî Gelişimi", **Turkish Studies**, Güz, 2009, ss.104-105.

⁹² KK3,

⁹³ Muhammed Yunus Vahap, **Telâfer Tarihî**, 1. baskı, Musul. 1967, s.112.

⁹⁴ Zuheyr Kazım Abut, **Eş-Şebek Fii El-Irak**, serdem El-Arabi Yay, Berlin 2006, ss.22-23.

bunlardan küçük bir topluluk Telâfer'e sığır. Bunun dışında türlü yollarla Anadolu'nun Güney ve Doğu'sundan gelerek buraya yerleşen aileler de vardır. Nitekim Telâfer'de tanınmış olan Pirnadarlılar XIX. yüzyılın başlarında Diyarbakır'dan buraya göç etmişler.⁹⁵ Telâfer ilçesi bugün: Irak'ın ikinci büyük ilçesi sayılır ve Irak'ta Türkmen ağacının Kerkük'ten sonra en büyük budağını meydana getirmektedir.⁹⁶ Telâfer; Kâle, Hasanköy, Saray, Su, Çolak, Gergeri, Çelebi, Kamberdere ve Parçabağ adlarında dokuz mahhaleye ayrılmaktadır. İlçenin ortasında bulunan ve yüceman Türk Kâle'si bir sembolü sayılmakta, bu da bir Türk varlığını kanıtlamaktadır.⁹⁷ Telâfer'de bulunan Antallavî, Faka, Kubbuk, Cubara, Buhur, Sino, Cuma, Harna ve birçok Türk köyü vardır.⁹⁸

AMAÇ

Türkmen edebiyatı hakkında birçok araştırmalar yapılmasına rağmen, Musul-Telafer edebiyatı hakkında bilimsel ölçütte bir araştırma henüz yapılmamıştır. Bu durum, bu sahanın büyük şairleri için de söz konusudur. Telafer'in en büyük şairlerinden biri, Felekoğlu'dur. Biz de, hem Musul Türkmen edebiyatı hem de Telafer'in meşhur şairi olan Felekoğlu ve şiirleri üzerinde bir inceleme çalışması yapmaya karar verdik. Amacımız, her şeyden önce, Felekoğlu'nun bütün şiirlerini bir araya getirmektir. Felekoğlu'nun kendi el yazısıyla yazıp yayımlamadığı şiirlerine de ulaştık. Adı geçen şairin kitaplarda, dergilerde, gazetelerde, internet sitelerinde ve hazırlanan tezlerde geçen tüm şiirlerini topladıktan sonra, şekil ve muhteva bakımından incelemek de diğer bir amacımızdır. Türkiye'de klasik şairlerin şiirlerini inceleyen ve değerlendiren, şimdiye kadar da onlarca esere uygulanan metodu Felekoğlu'nun şiirlerine de uygulamak ve böylece ortak bir inceleme yöntemine ulaşmak gibi bir

⁹⁵ Vahap, **Telâfer Tarihi**, s.112.

⁹⁶ Mehmet Hürşîd Dâkûklı, "Telâfer İlçesi", **Kardeşlik Dergisi**, S.8, Y. 9, Bağdat, Aralık 1969, s.26.

⁹⁷ Mehmet Hürşîd Dâkûklı, "Telâfer İlçesini Tanıyalım", **Kardeşlik Dergisi**, s.4, Bağdat, Ağustos 1967, s.40.

⁹⁸ Saatçi, **Tarihi Gelişim İçinde Irak'ta Türk Varlığı**, ss.34-35.

amacımız daha bulunmaktadır. Bir başka amacımız, Felekoğlu'nu ve şiirlerinin gerek Türkiye'de gerekse Türk dünyasında tanınmasına katkı sunmaktır.

YÖNTEM

Tez çalışmamızda, ağırlıklı olarak metin tahlili yöntemini kullandık. Metin merkezli çalışmalarda, özellikle de şiir incelemelerinde en çok kullanılan metot, budur. Metin tahlili yöntemi bazı divan ve halk şairlerinin şiirlerini incelemede kullanılmıştır. Örnek olması bakımından şu çalışmaları verebiliriz:

- Çavuşoğlu, Mehmed, Necatî Bey Divanı'nın Tahlili, İst. 1971.
- Kurnaz, Cemal, Taşlıcalı Yahya Bey Divanı'nda Kozmik Unsurlar, Bilim Uzmanlığı Tezi, Ank. 1981.
- Şeyhî Divanı'nı Tetkik, İst. 1964.
- Tolasa, Harun, Ahmed Paşa'nın Şiir Dünyası, Ank. 1973.
- Sefercioğlu, Nejat, Nev'î Divanı'nın Tahlili, Ank. 1990.
- Kaçar, Burhan, Gevherî Divanı Metin Tahlili, İst. 1994.(Yayınlanmamış Doktora Tezi).
- Hayrettin, Rayman, Aşık Sümmanî'nin Hayatı, Edebi Şahsiyeti, Şiirleri ve Şiirlerinin Tahlili, Ela. 1991. (Yayınlanmamış Doktora Tezi).
- Temizkan, Mehmet, Hatayî'nin Şiir Dünyası, İz. 2001. (Yayınlanmamış Doktora Tezi).

Bu metodun en çok eleştirilen yönü, keyfî yorumlara biraz açık olmasıdır. Ancak, bu açıklık, daha çok divan şiiri tarzında yazılan şiirler için söz konusudur.

Felekoğlu'nun şiirleri içinde, zorlamayla farklı şekillerde yorumlanabilecek olan hiçbir şiirin bulunmadığını söyleyebiliriz. Felekoğlu, şiirlerinde çok net ve tek şekilde anlaşılacak bir üslubu tercih etmiştir. Dolayısıyla, Felekoğlu'nun şiirlerine metin tahlili yöntemini rahatlıkla uygulayabildik. İnceleme kısmını dört alt başlık altında yaptık. Her başlıkta o konuyla ilgili teşbih ve mecazları tespit ederek, şairin şiir dünyasını ortaya koymaya çalıştık.

II. Bölüm: Felekoğlu

Türkmen Edebiyatı'nın en büyük ve usta şairlerini sergilerken Türkmeneli bölgelerinde birçok şair ve edebiyatçının yetiştiği göz önünde canlanır. Bunların arasında bir parlak yıldız niteliğini taşıyan, farkındalığa sahip, son yüz yılda yetişen, çok tanınan bilinen ve ilgi toplayan Irak'taki Türkmen toplumunda büyük yer ve şöhrete sahip olan Felekoğlu adıyla anılan Mahmud Seyyid Ali vardır.⁹⁹

I.1. HAYATI:

Âşıklar destanı, şiir gülşeni ve gülistânı, kumru sesi, şehrimizin şanı ve şöhreti, Telâfer'in gülü ve bülbülü. Irak Türkmen şairleri arasında özel bir yere sahip olan millî şairimiz Felekoğlu 1929 yılında Irak'ın Ninova iline bağlı Telâfer'in Kâle Mahalle'sinde doğmuştur.¹⁰⁰ Asıl adı: Mahmud Seyyid Ali'dir, Abdülvahap Ağa aşiretine mensuptur:

Vahap Ağa aşireti Telâfer'in en büyük Şîî aşiretlerinden biridir. Ailenin en küçük oğlu olan Felekoğlu, 11 yaşındayken babasını kaybetmiştir.¹⁰¹ İlk hayatını Telâfer'in "Kubbuk" köyünde tarım işleriyle uzun süre çalışmıştır, ondan sonra geçimini sağlamak üzere Telâfer'e gelmiştir, köyüne babasından kalan topraklara ekin ve biçin zamanlarında gidermiş, Telâfer'e yerleştikten bir süre sonra 1961 yılında Telâfer'in Devlet Hastane'sinde aşıcı Arapça "Mulekkih" Telâfer ağzıyla "Çiçek vuran" olarak tâyin edilmiştir.¹⁰² "Devlet memurluğu görevinden 1988 yılında emekli olur ve

⁹⁹ Osman Oğuz, "Telâfer'in Sesi Felekoğlu", **Kerkük Vakfı, Altın Köprü Edebiyat Dergisi**. 2002. Y. 1, S.6-7 Eylül. s.5.

¹⁰⁰ Abdülatif Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, Yurt Yay, Kerkük 2007, s.5. <http://www.bizturkmeniz.com>. adresinden elde edildi.(ET: 08.02.2020).

İhsan Parçabağlı, **Felekoğlu Şiirleri**, El-Emir Matbaası, Bağdat 2016, s.5.

¹⁰¹ Haşim Demircioğlu ve Fazıl Allevoğlu, **Felekoğlu Hakkında Yazılan Şiirler**, Irak Türkmen Cephesi Yasal komuta Yay, Erbil 2011, s.8.

¹⁰² Ahmet Kuşcuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, Türkmen Kardeşlik Ocağı Yay, Bağdat 1984, s.5. Hüsam Hasret, **Hak'tan Dilek**, Türkmen Kardeşlik Ocağı Yay, Erbil 2011, s.7. Mikdat Havdioğlu, "Felekoğlu", **Baştabiya Gazetesi**, Musul 2012, s.29.

Telâfer’de yaşamaya devam eder”.¹⁰³ Köy ortamında büyümesi ona asıl âdet gelenek ve göreneklerden olan keremi, yiğitlik ve sosyal öncülüğü aşlamıştır.¹⁰⁴ 1970’lerde kendisiyle yapılan bir röportajda ben 1951’de evlendim şimdi 11 çocuk babasıyım.¹⁰⁵ Ancak Hasret’in 2011’de yayımladığı kitaba göre şair 1951 yılında evlenip ilk eşinden dokuzu erkek ve dördü kız olmak üzere 13 çocuk sahibi olur eşi, 1996 tarihinde vefat edince ikinci evliliğini yapar ve ondan bir erkek çocuğu olur.¹⁰⁶ Felekoğlu 19 Eylül 2002 yılında Allah’ın rahmetine kavuşmuştur. Şair Haşim Demircioğlu ile yaptığım görüşmede Felekoğlu’nun mezârı Telâfer’in Bekkecut köyünde yüksek bir tepede bulunmaktadır.¹⁰⁷

I.2. EDEBÎ KİŞİLİĞİ:

Şairimiz on dört yaşında şiir yazmaya başladığında kendine “Sır-i âşık” lakabını vermiştir, bu lakabı şiirlerinde mahlas olarak kullanmıştır, ama günlerden bir gün köydeyken gece şöyle bir rüyâ görür: Köyde evin çatısında “koğa” astıkları ağacın üzerinde insan suratlı bir Karga kuşu görür, eline taş alır kuşu vurmak istediğinde, bu arada kuş uçarken kendisine “Hey Felekoğlu niye beni vuruyorsun” diye seslenir işte bu rüyâdan sonra mahlasını “Felekoğlu” olarak şiirlerinde kullanmıştır. Şairimiz bu adıyla da Irak Türkmenlerin ve özellikle Türkmen şehri Telâfer’in sesini Türk Dünya’sına duyurmuştur.¹⁰⁸ Son olarak şairimiz bahsettiğimiz gibi “Kubbuk” köyünde geçirdiği günleri “Köyde Geçen Günlerim” başlıklı şiiriyle güzel bir şekilde betimlemiştir. Bu şiir şairin hayatını anlattığı için buraya almamız uygun gördük.

¹⁰³ Şemsettin Küzeci, **Felekoğlu Açıl Dilim Açıl (Hayatı ve Şiirleri)**, TÜRKSOY Yay, Ankara 2019, s.19.

¹⁰⁴ Hasret, **Hak’tan Dilek**, s.7.

¹⁰⁵ Benderoğlu, **Çağdaş Türkmen Şairleri**, s.135. <https://mohammadmallah.blogspot.com>. adresinden elde edildi. (ET: 11.01.2018).

¹⁰⁶ Hasret, **Hak’tan Dilek**, s.7. Beyat, **Irak’ta Türkmen Edebiyatı Tarihî**, s.283.

¹⁰⁷ KK3, Telâfer 2018. <https://tr.wikipedia.org/wiki/Felekoğlu>, adresinden elde edildi. (ET: 05.07.2020).

¹⁰⁸ Haşim Demircioğlu ve Fazıl Allevoğlu, **Felekoğlu Hakkında Yazılan Şiirler**, s.8. Ertuğrul Yılmaz ve Ali Altınlı, **Yaren Sofrası Güldeste 2018**, Kültür Ajans Yay, Ankara 2019, s.267.

Köyde Geçen Günlerim

Onca yıllar köyde köylü oturdum
Köyde geçen yıllar yâdına gelir
Yahşı yaman günler hâller geçirttim
O günler o hâller yâdına gelir

Babam sağlığında çok nazlı idim
Küçük arvadından tek oğlu idim
Anama babama sevgili idim
O nazlı sevgiller yâdına gelir

Felekoğlu diyor dalıp dalandım
Bin dokuz yüz elli birde evlendim
Dünyâ tuzağına düştüm avlandım
Dillerde misâller yâdına gelir¹⁰⁹

“Şairimizin özel sıfatlarında işinin ehli olan bir kişiliğe, görüşü doğru, düzgün ve anlayışlı bir bakışa sahip idi. Bu özellikleri onu toplumda üstün kılmıştır. Bu açıdan Alevî bir tâifenin başkanlığını üstlenip onun İslam ülkelerinde birçok yandaşları bulunuyordu”.¹¹⁰ Felekoğlu herhangi bir siyâsi partiye bağlı değildir, o ancak ve ancak yurduna, milletine âşık ve toprağına bağlı birisiydi.¹¹¹

¹⁰⁹ Felekoğlu, "Köyde Geçen Günlerim", (Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir, Tarihsiz.

¹¹⁰ Hasret, **Hak'tan Dilek**, s.7.

¹¹¹ Hasret, **Hak'tan Dilek**, s.7.

Kendisi ile yapılan bir röportajda “Ben bir Türkmen Edebiyatı’nın oluşuna inanmaktayım. Şüphesizdir ki: Bu edebiyatın Dünya çapında büyük bir rolü olacaktır. Bu edebiyatın şiir kolunda: Hikmetini pek çok beğenmekteyim”.¹¹²

Yukarıda belirttiğimiz gibi Felekoğlu'nun etkilendiği isimler, Nesimi, Fuzulî, Hicri Dede. Etkilediği isimler ise, Mikdat HAVDİOĞLU, Saidoğlu, Muhtasım EFENDİOĞLU, Vaad HAVDİOĞLU, Sadık YAHYAOĞLU, Ammar SILOOĞLU vd. Etkilediği isimlerin çokluğu ve şair olarak büyüklüğü dolayısıyla, Felekoğlu'nun Irak Türkmen edebiyatında bir ekol olduğunu söyleyebiliriz.

1.3. FELEKOĞLU’NUN ŞİİRLERİNDE DİL VE ÜSLUP

Felekoğlu’nun şiirlerine baktığımızda ve onun hakkında yazılan sözleri incelediğimizde diğer Türkmen şairlerinden farklı olduğu gözümüz önünde canlanır. Yazdığı divan şiirinin yanında bir halk veya bir saz şairi olarak da, şiir yazmakla kendisine özgü bir tarz vermiştir. Türkmen şairlerin arasında çok az rastlanan saz şairlerinin yanında Felekoğlu’nun yazdığı halk şiiri onun bir halk şairi olduğunu gösteriyor. Kendi kendine yetişen ve okul hayatı görmeyen Felekoğlu edebiyata şiir kapısından girebilmiştir. 14 yaşındayken yüksek güçle ve üstün bir başarıyla açılmayan bir sevdaya duçar olduğundan dolayı şiir yazmaya başlayan şair 1943 yılında “Bu Gece Rüyâda Bir Bağa Vardım”. Başlıklı ilk şiirini yazmıştır.¹¹³ Ne yazık ki 20 parçadan oluşan ilk şiiri evde duvardaki raftan ateş sobası üzerine düşerek yanmış ve kurtarılamamış.¹¹⁴

Telâferli yazar Salim El-Mûsavî şairimiz hakkında yazdığı Arapça kıssasından sizlere birkaç parağraf aktarıyorum; geçmiş günlerde ince zevki, dokunaklı duygu ve şiir betimlerinin güzelliğini aramak üzere gökyüzüne baktığımızda önümüzde bir şair göreceğiz ki; benzeri olmayan bütün bu anlamları canlandırmıştır. Bir kişi ki; zekanın her biçimini, yaratıcılığın göstergesini, yiğitliğin atılganlığını kapsadığını, asletin

¹¹² Benderoğlu, **Çağdaş Türkmen Şairleri**, s.136.

¹¹³ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, ss.5-6.

¹¹⁴ Benderoğlu, **Çağdaş Türkmen Şairleri**, s.135.

edebiyatına ve alışkanlığıyla kanaştığını sosyal ahlarla dolu bir zamanda göreceğiz. İşte böyle bir zamanda şairimiz Dünya'ya gelmiştir. Ayrıca doğumu nefis rahatlığının uzantısını ve gönül ateşlerini taşımıştır. Duyguların patlaması güzel sözcüklü şiirler aktaran bir ruh yaratmıştır onda. Yaratıcılığı yansıyan şairimizin kişiliğinde görünmeye yol açmıştır.¹¹⁵

I.4. FELEKOĞLU'NUN ŞİİRLERİNDE ŞEKİL:

I.4.1. Vezin:

Arap kökenli olan ve Türkçe'de "tartı" anlamına gelen vezin kelimesinin yerine halk şiirinde "ölçü" sözcüğü kullanılmıştır. Halk şiirinde parmak hesabı denilen ölçü hece ölçüsüdür.¹¹⁶

I.4.2. Hece:

Halk şiirinde parmak hesabı hece ölçüsünün temeli, mısralardaki hece sayısının birbirine eşit olmasıdır. Yani birinci mısra yedi heceli ise diğer mısralar ona uymak zorundadır.¹¹⁷ Felekoğlu'nun şiirlerini incelediğimizde 7'li, 8'li, 11'li, hecelerle şiirler yazmıştır. Ama en fazla 15'li ve 8'li heceleri rastlamakatayız. Her heceye birer örnek göstermek gereğini duyduk.

7'li ile yazdığı şiirler

Öğrenci Şarkısı

Ben okula başlaram

Her gün yolun tuşlaram

Yücenen bayrağına

Saygımla alkışlaram¹¹⁸

8'li ile yazdığı şiirler

¹¹⁵ Hasret, **Hak'tan Dilek**, s.6.

¹¹⁶ Cem Dilçin, **Örneklerle Türk Şiir Bilgisi**, 9. baskı, Türk Dili Kurumu Yay, Ankara 2009, s.39.

¹¹⁷ Cem Dilçin, **Örneklerle Türk Şiir Bilgisi**, s.39.

¹¹⁸ Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.56-58.

Cihân Bir Yolcu Yoludur

Cihân bir yolcu yoludur
Giden yorgun gelen yorgun
Büyük bir çarşı pazardır
Satan yorgun alan yorgun¹¹⁹

11’li ile yazdığı şiirler

Bizim Elde Bahar Oldu

Felekoğlu diyor akşam olanda
O nazlı yâr hayâlîme dalanda
Baş yastığa koyup uyku alanda
Boynuna sarılan kollar olaydım¹²⁰

I.4.3. Aruz:

Halk edebiyatında klâsik nazmın temelini oluşturan unsurların biri de aruz veznidir. Özellikle nazımda kısa ve uzun veya kapalı ve açık hecelerin belli bir düzen içinde olmasını sağlamak demektir. Türk ve İran Edebiyatı’nı Arap Edebiyatı’ndan intikâl eden aruz vezni islâmîyetten önceki Türk vezni, hece vezni dediğimiz aruzdaki hecelerin keyfiyetine değil kemmiyetine dayanan bir hece veznidir.¹²¹ Arap medeniyetine giren Türkler aruz ve nazım şekillerini Farslar’dan almışlar. Böylelikle aruzun heceye de uyan veznin tercih edildiğini de Türk Edebiyatı’nın en önemli ve değerli eseri Kutadgu Bilig’te rastlanmak mümkündür.¹²²

Felekoğlu sadece (Fâ’î lâ tün Fâ’î lâ tün Fâ’î lâ tün) vezniyle şiir yazmıştır.

¹¹⁹ Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, s.37.

¹²⁰ Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, s.49.

¹²¹ Nihat Mazlum Çetin, **Aruz, Türkiye Diyânet Vakfı İslâm Ansiklopedisi**, C.3, İstanbul 1991, ss.432-433.

¹²² Çetin, Aruz, **Türkiye Diyânet Vakfı İslâm Ansiklopedisi**, s.433.

Altını Sarrafa Ver

Ben özüm sihre inanmam bana sâhir dediler

‘Aklı azlarla konuştum bana kâfir dediler

Küfrümü imâna çaldım verdi hikmetten sadâ

Kimi ‘âşık, kimi deli, kimi şâir dediler¹²³

Bağlara Erdi Hâzen

Gülsitân döndü hazâne bülbülü gam bağlamış

Dökülüp toprağa düşmüş sümbülü gam bağlamış

Su ayağın kesti bağdan sohbetinden çekti el

Koydu hayrân-u hâzin arkı, gölü gam bağlamış¹²⁴

Geçmiş Oda Kazan Kurma

Felekoğlu geçmiş odların dumanın arama

Sönmüş ateşe kazan kurma pişirmez aşını¹²⁵

Dünyâ Savaşından Allah’a Şikâyet

Kimde varsa duygu vicdân game gark olmuş durar

Koyma gamli gözü yaşlı anı giryân eyleme

Felekoğlu el uzattı çaldı rahmet kapısın

Ey ilâhî, kıl kabul dergâhta hâclen eyleme¹²⁶

¹²³ Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, s.44.

¹²⁴ Hasret, **Hak'tan Dilek**, s.71.

¹²⁵ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, 72.

¹²⁶ Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, s.43.

I.5. AHENK UNSURLARI:

I.5.1. Kafiye:

Klâsik şiiri döneminde kendisini gösteren kafiye anlayışının söz konusu dönemde kullanılan Arap alfabesinden kaynaklanması, kafiye ile ilgili kâidelerin de buna göre belirlenmesi zorunluluğunu beraberinde getirmiştir. Bu da yeni Türk edebiyatındaki kafiye anlayışının da değişmesine neden olmuştur.

Bugünkü; kafiye “Divan Şiirinde”, “Yeni Türk Şiirinde” ve “Halk Şiirinde” başlıkları adı altında ayrı ayrı incelenmekte ve halk edebiyatındaki karşılığı olan “uyak” sözcülüğü ile açıklanmaktadır.¹²⁷

Kafiye kelimesinin anlamı “Başın boyunla bitişen arka ve son kısmı, ense” olup daha sonra “Bir şeyin sonu arkası”.¹²⁸ anlamına gelmektedir.

Kafiye: Mısraların sonunda veya sonu kabul edilen yerlerde, kendisi veyahut anlamı farklı kelimelerde belli bir sesin tekrarlanması şeklinde tarif edilir.¹²⁹ Divan Edebiyatı’nda kafiye’nin temelini teşkil eden harfe revî adı verilir. Revî; kafiye’nin son aslî harfi veya son aslî harfin yerini tutan bir harftir.¹³⁰

Halk edebiyatında kullanılan kafiye çeşitleri Felekoğlu’nun şiirlerinde de bulunmaktadır.

I.5.1.1. Yarım Kafiye:

Dize sonlarında sadece tek bir ünsüz harfin benzerliğine dayanan kafiye çeşididir. Genellikle halk şiirinde kullanılır.

Bel bağlama

Felekoğlu yurt bağında

Çulgalanmış yapragında

¹²⁷ Dilçin, *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, ss.83-84.

¹²⁸ İsmail Durmuş ve diğleri, *Kafiye, Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 24, s.149.

¹²⁹ M. A. Yekta Saraç, *Klâsik Edebiyat Bilgisi Biçim-Ölçü-Kafiye*, İstanbul 2010, s.265.

¹³⁰ Nâci Muallim, *İstılâhât-ı Edebiyye* (nşr. M. A. Yekta Saraç), Ankara 2017, s.75.

Bitip öz dal budagında
Pişmeyen bara bar demem¹³¹

Mal Topla Hakk'ı Unutma

Felekoğlu der n'olacak
Her çalışan yorulacak
Herkes günâhını bulacak
Niye çekim bu âhı ben¹³²

Beylere Hemden Olayım

Felekoğlu diyor sohbet açıldı
Edâp meclisinde seçim seçildi
Boylandı boylara donlar biçildi
'Ayar ölçen biçen beylere hemden¹³³

Bir Seher Gülşende

Felekoğlu diyor bu güzelşâda
Yazık gördüm tiken gizli gülşende
Bülbül pervâz edip güle koşusunda
Ucu dönmüş tiken bülbüle değer¹³⁴

I.5.1.2. Tam Kafiye:

Dize sonlarında bir sesli ve bir sessiz harflerin benzeştirmesiyle oluşan bir kafiye türüdür. Bunun yanında Arapça ve Farsça kelimelerinde kullanılan â, û ve î uzun harfler de tam kafiye sayılır.

Sen Bana Bağ Ben Sana Kumru

¹³¹ Hasret, **Hak'tan Dilek**, s.22.

¹³² Hasret, **Hak'tan Dilek**, s.28.

¹³³ Hasret, **Hak'tan Dilek**, s.35.

¹³⁴ Hasret, **Hak'tan Dilek**, s.20.

Tanrı'm bilir gönlüm sana sâfidır
Bunca naz eylemek ne insâfidır
Zülûf gülistânın bana kâfidir
Sen bana bir bağısın ben sana bir komru¹³⁵

Biz 'Iraklı kardeşleriz

Türkmeniz biz 'Iraklıyız
Her hizmete yaraklıyız
Milletine meraklıyız
Biz 'Iraklı kardeşleriz¹³⁶

Ölümden Kurtulan Var Mı?

Kovarlar seni bu handan
Ayırılar cismi candan
Olur bu yer sana zindan
Geçer günler gelir bir gün¹³⁷

I.5.1.3. Zengin Kafiye:

Redif dışındaki harfler hâriç iki veya ikiden fazla harflerin birleşmesi ile oluşan bir kafiye türüdür. Bazı kitaplarda tunç kafiye olarakta anılır. Ancak Arapça ve Farsça sözcüklerinde bulunan bir ünsüz ve bir uzun ünlü ile yapılan uyakları zengin kafiye olarak kabul etmek mümkündür.¹³⁸

Ocak Ayı Bahar Oldu

Döndü yurdum gülistâna
Geldi bülbüller figâna

¹³⁵ Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, s.48.

¹³⁶ Hasret, **Hak'tan Dilek**, s.30.

¹³⁷ Hasret, **Hak'tan Dilek**, s.14.

¹³⁸ Dilçin, **Örneklerle Türk Şiir Bilgisi**, ss.85-90.

Sadâlar verdi cihâna

Ecnâs öter şirin diller¹³⁹

Sen Bana Bağ Ben Sana Kumru

Tanr'ım bilir gönlüm sana sâfidır

Bunca naz eylemek ne insâfidır

Zülûf gülistânın bana kâfidir

Sen bana bir bağısın ben sana kumru¹⁴⁰

I.5.1.4. Tunç Kafiye:

Zengin kafiye içerisinde yer alan ve değerlendirilen tunç uyak. Aslında kendi kendine anlamı olan bir kelimenin bir diğer kelime içerisinde yer alması ile oluşan bir kafiye türüdür. Zengin uyakta olduğu gibi tunç kafiye, üç veyahut fazla sestten oluşması gerekir.¹⁴¹

Bir Seher Gülşende

Felekoğlu diyor bu güzel şânda

Yazık gördüm diken gizli gülşende

Bülbül pervâz edip güle koşanda

Ucu dönmuş diken bülbüle değer¹⁴²

Cânsız Hayâllerden Sakın

Görmediğin gördüğünden yeg bilir laflar vurur

Geçti harmanlar bize samanı densiz savurur¹⁴³

¹³⁹ Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, ss.21-22.

¹⁴⁰ Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, s.48.

¹⁴¹ Erman Artun, **Türk Halk Edebiyatına Giriş**, 5. baskı, Kitapevi Yay, İstanbul 2009, s.95.

¹⁴² Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.19-20.

¹⁴³ Hasret, **Hak'tan Dilek**, s.68.

I.5.1.5. Cinâslı Kafiye:

Ses ve yazış olarak birbirine benzeyen ama anlam açısından birbirinden farklı olan kelimeye ve kelime gruplarına cinâslı kafiye denilir. Divan şiirinde kullanıldığı gibi halk şiirinde de kullanılır. Ama daha çok mânilerde kullanılır o yüzden cinâslı kafiyeleere cinâslı mâni adı verilmiştir.¹⁴⁴

Su çağlar

Sel geldi su çağladı

Hakikat hâkim oldu

Âh çekti suç ağladı

Su çağırdı

Susuzlar su çağırdı

Boynuna alma suçu

Yüklenme suç ağırdı¹⁴⁵

I.5.2. Redif:

Halk şiirinin en eski ve temelini oluşturan unsurlardan biri sayılır. Kafiye den sonra tekrarlanan redif, kelime veya ek olarak tanımlanır. Halk şiirinde anlamın kuvvetlendirilmesi, kafiye nin zenginleştirilmesi ve ahengin artması gibi işlevler yapmaktadır. Halk şairleri duygu, düşünce ve benzetmelerini yansıtan redfe çok önem vermişlerdir. Çeşitli şekillerde görünen redif genellikle dizelerin sonunda gelir.¹⁴⁶

I.5.2.1. Ek Şeklinde Redif:

Biz 'Iraklı Kardeşiyiz

Bu vatanda biz yaşarız

Biz 'Iraklı kardeşleriz

¹⁴⁴ Dilçin, **Örneklerle Türk Şiir Bilgisi**, s.90.

¹⁴⁵ Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, s.62.

¹⁴⁶ Artun, **Türk Halk Edebiyatına Giriş**, ss.96-98.

Coşup ‘aşk ile taşarız

Biz ’Iraklı kardeşleriz¹⁴⁷

Cân Ya Muhammed

Dertli cânım ya Muhammed ebed bulmaz devâ sensiz

Cihân benim olsa n’lur bî-kesem bî-nevâ sensiz

Ezelden ervâh-î ‘âlem tanışlık buldular sen dem

Evel âhir olunmazdı Hak ile aşinâ sensiz¹⁴⁸

Ey Yaratan Dünyâları

İçimdesin gözüm görmez

Seni gözle görmek olmaz

Meğer sensiz özüm durmaz

Rahmin olmayınca bir an¹⁴⁹

Dil ve Cânım

Gerçe cismim bende ise dil-u cânım sendedir

Bülbül-i zârım gülistânım figânım sendedir

Bağı gülşenin yitirmiş kumrayı nâlen gibi

Konmağa yok dal budağım eşiyânım sendedir¹⁵⁰

I.5.2.2. Kelime Şeklinde Redif

Didir Yapan, Dildir Yıkan

Aşkarı yâre ağyara gösterir insânı dil

¹⁴⁷ Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.29-31.

¹⁴⁸ Hasret, **Hak'tan Dilek**, s.89.

¹⁴⁹ Hasret, **Hak'tan Dilek**, s.45.

¹⁵⁰ Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, s.35.

Dostunu düşmân eder gâh dost eder düşmânı dil

Gâh olur bir kızgın ateş yandırır çevresini

Gâh olur sel ap itfâ söndürür yananı dil¹⁵¹

Açıl Dilim Açıl Dilim

Açıl dilim açıl dilim

Okumlara seçil dilim

Yurda düşmân olanlara

Ateş olup saçıl dilim

Okumlara başla dilim

Yurt uğruna işle dilim

Öz yurdunu sevmeyenin

Kafasını taşla dilim¹⁵²

Dünyâ Savaşından Allah’a Şikâyet

Yaradıpsan ey ilâh-î halkı pişmân eyleme

Bozma zevkin bu cihânın şerbetin kan eyleme

Göz yumup açınca fermânın hemen hâsıl olur

Sen başar halkın işin gazaple fermân eyleme¹⁵³

I.5.2.3. Kelime Grubu Şeklinde Redif

Güçtü Aşkın Sılası

Bî-vefâ yâr yâda düştü sevdâ yâr oldum gene

¹⁵¹ Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, s.58.

¹⁵² Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.12.

¹⁵³ Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, s.63.

Gitti virân oldu aklım tarumar oldum gene

Nef'he-yi 'aşk esti câna vuslat-ı yâr istedim
Anbean sabrım üzüldü bî-karar oldum gene¹⁵⁴

Kana'ât Mülküdür Devlet

Başında duygusu kâmil olan insân odur devlet
Olan her fikriyle hikmet ehli 'irfân odur devlet

Neçe bin mâllılar gitti cihânda kalmadı yadı
Senin tek bir coşan şâir koyar nişân odur devlet¹⁵⁵

Kalemim Dert Yazmıyor

Yeter artık derdimi yaz eyleme naz ey kalem
Dertliler derdim okurlar belki biraz ey kalem

Sen bilirsın her dili derdin yazarsın herkesin
Eskiden sana diyerler işte dilbâz ey kalem¹⁵⁶

I.5.3. Aliterasyon

Felekoğlu'nun şiirlerinde belli ünsüzlerin tekrar edildiği görülmektedir. Örnekleri bir hayli fazladır.

I.5.4. Tekrarlar

I.5.4.1. Kelime Tekrarları

Giden Gitti

¹⁵⁴ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.45.

¹⁵⁵ Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, s.58.

¹⁵⁶ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.60.

Kimi hoş yaşadı benzi solmadı
Kimi dünyâsında arzu almadı
Kimi derde düştü dermân bulmadı
Kimi rüsvây oldu dillerde gitti¹⁵⁷

Atam Ülkesi Vatanım

Her sabahın bana bir bayram tekin kutsal olur
Her akşamın arâm gâhım rahatım Telâfer'im¹⁵⁸

I.5.4.2. Kelime Grubu Tekrarları

Sen Vatandaşımsın

Neçe dertli yaralı var
Görüp dermânı sordun mu
Neçe dertli yaralı var
Bağrı yanarı sordun mu¹⁵⁹

I.5.4.3. Mısra Tekrarları (Nakarat)

Ey Vatandaş Yurdu Gözle

Her haftada gelir posta
Yurdu gözle yurdu gözle
Dost elinden gider dost
Yurdu gözle yurdu gözle¹⁶⁰

Fahr-i 'Âlem Olan Gece

Başaret indi Dünyâ'ya

¹⁵⁷ Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, ss.56-57.

¹⁵⁸ Hasret, **Hak'tan Dilek**, s.22.

¹⁵⁹ Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, s.32.

¹⁶⁰ Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.42-43.

Fahr-i 'âlem olan gece
Güneş müjde verdi Ay'a
Fahr-i 'âlem olan gece
Hakk'ın kapısı açıldı
Şavkı cihâna saçıldı
Karanlıktan ak seçildi
Fahr-i 'âlem olan gece¹⁶¹

Sür İleri

Bizi teslendirme geri
Sür ileri sür ileri
Adım adım atla yürü
Sür ileri sür ileri¹⁶²

Unutma Yâda Sal

Ela gözlüm gurbet ele arzum var
Unutma gözlerim ağla yâda sal
Ara yerde sana gizli sözüm var
Unutma sözlerim sakla yâda sal¹⁶³

'Âlem'de Gamlar

Çokları terk etti taht ile tâcı
Duçar olup derde çektiler acı
Yoktur bu dertlerin sehil ilâcı
Ayrılığın, yoksulluğun, ölümün¹⁶⁴

¹⁶¹ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, ss.83-84.

¹⁶² Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu** , s.42.

¹⁶³ Hasret, **Hak'tan, Dilek**, ss.40-41.

1.6. İŞLEDİĞİ ANA TEMALAR (MUHTEVA) İÇERİK

Kendisi ile yapılan bir görüşmede “Ben hâlâ da İran’da bulunan tâifecilik (Bektâşî) mezhebine dönmekteyim. İran’da bize (Pîri Pîrân) derler. 1957’den 1967’ye kadar bir (Pîr) olarak dinî irşât için İran’a gönderildim”.¹⁶⁵ Bu görüşmeye dayanarak Felekoğlu; Bektâşîlik Târîkatına bağlıdır ve bu Târîkata bağlı olduğunu söylediği sözlerin birisinde şöyle açıklamıştır. “Ben hâlâ da Bektâşî mezhebine bağlıyım... Ben (pîr) olarak 1957’den 1967 yılına dek dinî irşadlar almışım, yazdığım şiirlerin çoğunda (lahut) felsefesini yaymak istediğim gibi, Bektâşîlik yolunun insanı amaçlarını da elden kaçırmamışım, ama yurt ve milletseverlik konularını da unutmayan bir şairim... Dilimi sevdiğim kadar insanları da severim... Halkımı sevdiğim kadar yurdumu da severim... Büyük üstad şairimiz Fuzulî’nin bana tesiri büyüktür... Sevdâ, aşk konularına gelince, yaşadığım büyük aşkın ilhâmıyla şiirlerim su gibi akıp gider. Onu da unutmayalım ki, Hilmî Dede’nin de bana büyük tesiri vardır”.¹⁶⁶

Felekoğlu, Irak Türkmen Edebiyatı’nın büyük şairi Fuzulî’nin etkisi altın kaldığı şu parçada görülüyor.

Yaşıyor şimdi gönüllerde Fuzulî cânı var

Gövdelerde cânlarıyla çarpışan cânânı var

Lafçılara falcılara Fuzulî yüz vermedi

Hakk’a ortaklık yapanın sanma ki imânı var

Her gönül bağında yer almış bir aşyânı var

‘Aşkıyla sesler Fuzulî uyadır ‘aşıkları

¹⁶⁴ Kuşçuoğlu, *Gerçekçilik Şairi Felekoğlu*, ss.25-26. Benderoğlu, *Çağdaş Türkmen Şairleri*, s.139.

¹⁶⁵ Benderoğlu, *Çağdaş Türkmen Şairleri*, s.135.

¹⁶⁶ Benderoğlu, *Açıl Dilim Açıl Dilim*, s.6.

Fuzulî sultân oturmuş ‘ilim-û ‘irfân tahtına
Öyle bir sâhip kemâlıdır edâbı erkânı var

Ölmemiş sağdır Fuzulî şu cihânda dolaşır
‘İlim birliklere dönüm eder cevelânı var

Felekoğlu zavrakın sür dal bu deryâya hemen
Gör içinde önce türlü inciyle mercânı var¹⁶⁷

Telâfer’de Felekoğlu zamanında Bektâş Baba adlı bir sağaltıcı varmış. Şairimiz Bektâşîlik Târîkatına mensup olduğu için bu adı benimseyerek hakkında güzel bir parça şiir düzenlemiştir. Onu buraya alma gereği duyduk.

Sağaltıcı Bektâş Baba Hakkında

Mukîm yeri Telâfer’dir
Kendi has bir muteberdir
Bütün sözü cevherdir
Sağaltıcı Bektâş Baba

Bin aferin böyle merde
Uğramasın cânı derde
Büyük hizmet eder yurda
Sağaltıcı Bektâş Baba
Söze burada son versek
Her vatandaşı anı bilsek
Felekoğlu der yaşasak

¹⁶⁷ Felekoğlu, "Fuzulî Ölmemiş Sağdır", **Yurt Gazetesi**, Türkmen Kültür Müdürlüğü, s.1223, Y.28, Bağdat 1994, s.8.

Sağaltıcı Bektâş Baba¹⁶⁸

Sevda yoluyla şiir yazmaya başlayan Felekoğlu, şiirleri öteki Türkmen şairlerinden özellikle Mustafâ Gökkaya ve Nasih Bezirgân'dan farklıdır. Kimi zaman halk, kimi zaman saz şairi gibi görünen, kimi zaman da bir klâsik şairi andırır.¹⁶⁹

Şairimiz halk arasında yaşayan divan söyleyişini kendine özgü bir biçimle ifade eden hem aruz hem de hece vezniyle yazıp ve seslendirdiği parçalar ona yepyeni bir halk ozanı unvanını kazandırmıştır. Bunu da “ ’Âlemde Gamlar” başlıklı şiirinde görüyoruz.¹⁷⁰ Felekoğlu bütün dallarda şiir yazmış şiirinin konuları ise: Sevdâ, vatan, öğüt, dinsel, yurtsal, millî, lahut, felsefe, hikemiyet, hayırseverlik, insancıl, güzelleme ve toplumsaldır.¹⁷¹ Bu da onu diğer türkmen şairlerinden başka tutarak benzeri olmayan bir şair kılmıştır.¹⁷² Telâfer bölgesinde yaşayan halkın kendisine büyük saygı ve hürmeti vardır. Hâlâ cami âlimleri kendisini arar ve şiirlerini izler okurlar. Felekoğlu beyit ve dörtlükler yazmakla yetinmeyip yazdığı anlamlı ve hikmet içeren güzel hoyratlarıyla da ilgi çekmiştir ve gönülleri okşamakla büyük ustalık göstermiştir.¹⁷³ Hatta Telâfer’de Hoyrat sanatı Felekoğlu ile başlaması mümkündür çünkü, kendisinden önce sadece sözlü edebiyattan başka bir yazılı şey bulunmuyordu. Şiirlerinde olduğu gibi hoyratlarında da yapım sanatı, gücü, görüş ve düşünce güzelliği vardır.¹⁷⁴ Bildiğimiz üzere Allah'ın Kitab'ı (Kur'ân-i Kerim'de) "Her cânlıyı sudan yarattığımızı

¹⁶⁸ Felekoğlu, "Başlıksız", **Kardeşlik Dergisi**, S.8-9. s.36.

¹⁶⁹ Beyat, **Irak'ta Türkmen Edebiyatı Tarihî**, s.283.

¹⁷⁰ Ali Et-Telâfer'i, "Felekoğlu Râid Eş-Şiir Et-Türkmen-i El-Muâsır Fî Telâfer", **Birlik Sesi Dergisi**, 1975, S.10, s.8.

¹⁷¹ KK5, Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, ss.7-8.

¹⁷² Küzeci, **Felekoğlu Açıl Dilim Açıl (Hayatı ve Şiirleri)**, s.202.

¹⁷³ KK3,

¹⁷⁴ Sarhan Adnan Halaf, **Felekoğlu'nun Şiirlerinde Fiiller ve Türkiye Türkçesiyle Karşılaştırılması**, Bağdat 2013, s.21. (Bağdat Üniversitesi, Diller Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Yayınlanmayan Yüksek Lisans Tezi).

görmezler mi?"¹⁷⁵ Su demek, hayat demektir. Felekoğlu, sudan neler yaratıldığını bu parça hoyratta anlatmaktadır.

Su Deneler

Buluttan su deneler

Su Hakk'ın damlasıdır

Yaratmış sudan neler¹⁷⁶

Felekoğlu, şiirlerinde Telâfer ağzını kullandığı hâlde Arapça ve Farsça sözcüklerinin kullandığı gözden kaçmaz, kendisi bu konu ile ilgili şöyle bir açıklamada bulunmuştur; “Benim şiirlerimde bir eksiklik varsa o da Arapça ve Farsça sözlerinin kullanılmasıdır”.¹⁷⁷ Şiirlerini incelediğimizde Arapça ve Farsça dışında 138 yabancı sözcüğe rastladık bunların 132'nin anlamını verdik ama 6 sözüğün Türkçe karşılığını bulamadık.

Felekoğlu'nun şiirlerini incelediğimizde şiirlerinde en fazla yurtsal, milletseverlik, Felsefe, hikemiyet, doğa, dinsel, aşk (sevda) ve öğüt konularına yer vermiştir. Her konu hakkında birer tane örnek vermek gereğini duyduk.

I. 6.1. Vatan – Yurt

Felekoğlu'nun hayatını segilerken yurduna, vatanına ve toprağına ne kadar bağlı olduğunu dile getirmiştik. “**Çalış Yurduna**” başlıklı şiirinde, insan oğluna yurduna sağlam, faydalı bir birey olması için çağrıda bulunuyor, çünkü yurt insan için her şeydir onun yerin hiçbir şey dolduramaz. Gurbet eller hiçbir zaman sana yar olmaz ayrıca gurbetliğin ne kadar zor olduğunu vurgulamaktadır:

Çalış yurt uğruna durma yurt oğlu

Yurdun gibi sana bir diyâr olmaz

Yâdlar için başın yorma yurt oğlu

¹⁷⁵ Enbiyâ Suresi, 30. âyet.

¹⁷⁶ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.16.

¹⁷⁷ Muhammed Merdan, **Melemih Minel Eş-Şiir Et-Türkmen-i El-Muâsır Fiil Irak**, 2. baskı, El-Zaman Basımevi, Türkmen Kardeşlik Ocağı Genel Merkez Yay, Bağdat 1987, s.57.

Yâd ellerden sana yârı yaver olmaz¹⁷⁸

I. 6.2. Millîlik (Milletseverlik)

Şairimiz türkmen bir anne ve babadan, Irak Türkmeneli'nin Kerkük'ten sonra ikinci kalesi olan Telafer'de doğduğu için Türkücülüğü ve Türkmenliği ile bilinirdi. 1970'lerde türkmenler haklarına kavuştuğu zaman “ **Açıl Dilim Açıl Dilim**” şiirini düzenlemiştir. Millî duygularına anlatan bu şiir ile daha fazla ün kazanmıştır. Vatanını (Telafer'i) cennete benzeten Felekoğlu, bu dörükte insan dünyaya dilsiz geldiğini, anası yoluyla dil öğrendiğini, türkmen dilinin ne kadar güzel ve cana yakın olduğunu anlatmakatadır:

Ana dilim, ana dilim
Çok şirinsin câna dilim
Doğdu dilsiz anam beni
Sen dil oldun bana dilim¹⁷⁹

I.6.3. Felsefi Fikirler

Felekoğlu'nun işlediği ana konulardan biri felsefedir. Felsefe Felekoğlu'nın hayatınada büyük bir ölçüde yer almıştır. Şiirlerinin çoğunda felsefe vardır. Bu da onun nr kadar bir düşünceli olduğunu bize kanıtlamaktadır. “ Yaranış” başlığını taşıyan şiirinde Dünyan'nın nasıl ve güzel bir şekilde yaratıldığını bizelere sergilemektedir:

Düşün bunca yaranışa
Bir yaradan yaraştırmış
Gökte olan görünüşe
Uzaylardan yerleştirmiş

Yaratmış dört ataları

¹⁷⁸ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.19.

¹⁷⁹ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.12. Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu** , ss.7-8. Sarıkehye, **Irak Türkmen Edebiyatı Tarihî**, ss.183-184. Küzeci, **Telâfer Şairleri**, ss.51-52.

Dört çağları oyaları

Kış, bahar, yaz, güz ayları

Birbirine ulaştırmış¹⁸⁰

Hikemiyet ve hikemi şiirleri ile şöhret kazanan şairimiz bu beyitte." Allah'ın sana verdiği bu canı kötü şeylere sürükleme, Allah'ın dergahına ulaşmak kolay bir şey değil, kulluğunu, sana verilen vazifeyi güzel bir şekilde yerine getir ve ancak sana verilen bu cana kıyarak sultana ulaşabilirsin". Diye anlatmaktadır:

Kul olup kullukta çalış bezm-i sultâna olaş

Kıy bu cânı ver cefâya teki cânâna olaş¹⁸¹

I.6.4. Doğa

Şair, köy ortamında doğup ve büyüdüğü için doğa kelimesinin onda bambaşka bir anlamına vardır. Doğa ile iç içe yaşayan Felekoğlu, “ Bir Seher Gülşende” başlığını taşıyan şiirinde doğayı çok güzel bir şekilde tasvir etmiştir:

Seher yeli eser gülşende serin

Yırgalanır dallar gül güle değer

Perişân zülfüne çırpır o yârin

Titrer yanak üzre tel tele değer¹⁸²

I.6.5. Din

Felekoğlu, Yurtsal, Millî, Felsefe, Hikemiyet ve Doğa konularının yanında dinî ve tasavvufî şiirleride yazmıştır. Şiirlerinde atamız Hz. Adem. Hz.Muhammed'e, Hz. Ali, Hz. İsa,HHz. Musa, Hz. Yakup. Hz. Yusuf, Hz. Süleyman, Peygamberin torunları Hz. Hüseyin, Hz. Hasan, ayrıca Hz. Fatimai Hz. Zeyneb, Hz. Meryem, Dört Halife ve on iki imama yer vermiştir:

¹⁸⁰ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.77.

¹⁸¹ Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, s.18.

¹⁸² Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.19-20.

Hakk'ın kapısı açıldı
Şavkı cihana saçıldı
Karanlıktan ağ seçildi
Fâhr-i 'âlem olan gece¹⁸³

I.6.6. Aşk (Sevda)

Şair, 14 yaşındayken tutulduğu bir sevda ilhamıyla şiir yazmaya başlar. Şiirlerini incelediğimizde, sevgili ve sevgilideki güzellik unsurlarını özellikle, güzellik unsurlarıyla ilgili teşbih ve mecazlar kullanmıştır. Ayrıca, Türk kültüründe halk arasında çok bilinen, Mecnun ile Leyla, Ferhat ile Şirinş, Kerem ile Aslı ve Şahsenam ile Garip halk hikayerlini de şiirinde yer vermiştir:

Geldi 'aşka coştı gönül gene yârın arzular
Bağına girmek diler lezzetli bârın arzular¹⁸⁴

I.6.7. Öğüt (Didaktik Şiirler)

Türkmen şehri Telafer'de şairlere örnek olan Felekoğlu'nun şiirlerinde (nasihat) veya öğütlü sözleri tüm okuyucuları etkilemiştir. Şiirleinde bazen atasözlerine ve deyimlere yer vermiştir, bu atasözlere dayanarak milletine çağrılarda bulunmuştur. Aşağıdaki dörlükte, bu hayat zordur hiç kimse rahat değil, bu hayat insanı bazen güldürür bazen de ağlatır ve bu dünya fanidir hiçbir kimseye kalan değildir sözleriyle bizlere öğüt veriyor:

Gâh gülteni ağladır, gâh ağlayanı güldürür
Bir dem açar güllerin, benzini bir dem soldurur
Aman vermez bu cihâna, her geleni öldürür
Aman gelen kalmaz gider, hiçbir gelen kalmış değil¹⁸⁵

¹⁸³ Benderoğlu, *Açıl Dilim Açıl Dilim*, s.83.

¹⁸⁴ Benderoğlu, *Açıl Dilim Açıl Dilim*, s.39.

I.7. ESERLERİ

Felekoğlu hayattayken yazdığı şiirlerini hiçbir zaman toplayıp kitap hâline getirmemişti. Ama kendisi ile yaşayan “yaşıtları” şairler şiirlerini toplayarak ve bizzat Felekoğlu’nun ses kayıtlarını yapıp ve onları deşifre ederek şiirlerini kitaplara dökmüşlerdir.

I.7.1. Gerçekçilik Şairi Felekoğlu

Felekoğlu’nun yazdığı şiirleri ilk olarak Kerküklü yazar Ahmet Kuşçuoğlu kırk şiirle, altı cinâslı hoyratını bir araya getirip “**Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**” adı altında ve 62 sayfan oluşan ilk kitabını 1984 yılında Bağdat Türkmen Kardeşlik Ocağı tarafından yayınlanmıştır. Bu kitapta yer alan bütün şiirler Felekoğlu’nun sesinden deşifre edilerek metin hâline aktarılmıştır.¹⁸⁶

I.7.2. Açıl Dilim Açıl Dilim

Birinci kitabı basıldıktan sonra yazdığı şiirleri Tuzhurmatlı yazar Dr. Abdüllatif Benderoğlu tarafından “**Açıl Dilim Açıl Dilim**” adını alarak, Benderoğlu’nun üniversitede okuduğu dönemde doktorluğunu yaptığı yapıtta altmış altı şiiriyle, sekiz cinâslı hoyrat ve yedi heceli dörtlüğünü bir araya getirilerek, 2007 yılında Kerkük’te basılmıştır.¹⁸⁷ Kitabın adını “Açıl Dilim Açıl Dilim” koymamın nedeni de hem 1970’te Bağdat’ta ilk sayısı yayınlanan “Yurt” gazetesinde Felekoğlu’nun ilk şiiri olduğu hem de o dönem Irak Türkmenlerine Kültür hakkı verilmiştir.¹⁸⁸

I.7.3. Hak’tan Dilek

¹⁸⁵ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.62.

¹⁸⁶ Hasan İzzet Çardağlı, “Türkmen Şairleri”, **Kardeşlik Dergisi**, 1967 Nisan, s.12, Y.6, s.43.

¹⁸⁷ Kasım M. Tevfik Sarıkehye, **Irak Türkmen Edebiyatçıları**, Kültür Yay, Türkmen Kültür Müdürlüğü, Genel Kültür İşleri Basımevi, Bağdat 1998, s.88.

¹⁸⁸ Abdüllatif, Benderoğlu. **Irak Türkmen Edebiyatına Bir Bakış**, C.1, Bağdat 1989, ss.417-427.

Felekoğlu'nun üçüncü eseri değerli Erbil'in usta şairi Hüsam Hasret tarafından 2011 yılında hazırlanan “**Hak'tan Dilek**” adlandırıp Erbil Türkmen Kardeşlik Ocağı, Erbil Kolu, bu yapıtın basılmasını üstlenerek hem de şairimize bir vefa borcu ödeyip Türkmen şiirine sunmuştur, kitapta kırk adet şiir ve on dokuz horyat yer almıştır.¹⁸⁹

I.7.4. Felekoğlu Şiirleri

Felekoğlu'nun bir diğer eseri Osamnî yazısından latin alfabesine aktarılan ve “**Felekoğlu Şiirleri**” adı altında olan şair İhsan Parçabağlı tarafından 2016 yılında Bağdat'ta El-Emir Matbaas'ında basılmıştır.¹⁹⁰

I.7.5. Felekoğlu Açıl Dilim Açıl (Hayatı ve Şiirleri)

En son yazılan ve üç bölümden oluşan bu eserde yazar Şemsettin Küzeci kitabın Giriş bölümünde Irak Türkmen tarihî ve edebiyatı hakkında bilgi sunmuştur. Birinci bölümde şairin hayatı ve edebî kişiliği hakkında kısaca bilgi vermiştir. İkinci ve üçüncü bölümleri şiirlere ayırmıştır. Bu eser 2019 yılında TÜRKSÖY tarafından Ankara'da basılmıştır.¹⁹¹

I.7.6. Gülistân-i Felek

“Gülistân-i Felek” adı altında olan son eseri basılmak aşamasında olduğu öğrenildi.¹⁹²

I.8. Hakkında Yazılanlar

Felekoğlu hakkında yapılan türlü çalışmaların, bir kısmı kendisi hayattayken diğeri vefatından sonra yazılmıştır. Bu çalışmalar yer aldığı kaynağa göre farklı başlıklarla ele alınmıştır.

Felekoğlu'nun şiirlerini incelediğimizde birinci kitabı (Gerçekçilik Şairi Felekoğlu) ve ikinci kitabı (Açıl Dilim Açıl Dilim) arasında 9 şiirin tekrarlandığına rastladık: Vatanda Birlik Millet İçin Yaşayıştır, ‘Âşıklara ‘Aşktan Hâber, Açılmaz

¹⁸⁹ Sarıkehye, **Irak Türkmen Edebiyatçıları**, s.88.

¹⁹⁰ KK6,

¹⁹¹ Küzeci, **Felekoğlu Açıl Dilim Açıl (Hayatı ve Şiirleri)**, s.10.

¹⁹² KK4, Benderoğlu, **Çağdaş Türkmen Şairleri**, s.136.

Derde Nedim, Atam Ülkesi Vatanım, Ma‘nevi Şöhret Vatan, Her Merdin Meydân-ı Var, Sılaya Doğru, Açıl Dilim Açıl Dilim, Kirlenmeden Ne İçin Yumak (bu şiir Açıl Dilim Açıl Dilim) divanında beyit şeklinde yazılmaktadır. İkinci kitapta bulunan şiirlerin yazım olarak daha doğru olduğuna dayanarak metinleri aktardık.

I.8.1. Kitaplar

Irak Türkmen edebiyatının temel taşlarından sayılan Felekoğlu vefat ettikten sonra çok sayıda Irak Türkmen şairi duygu ve düşüncelerini şiirle aktardılar Telâferli şair ve yazar Haşim Demircioğlu ve Fazıl Allevoğlu tarafından hazırlanan “**Felekoğlu Hakkında Yazılan Şiirler**” adı altında olan bu tek eser 2011 yılında Erbil Türkmen Cephesi, Yasal Komuta Yayınları tarafından yayına sunulmuştur. Kitapta 36 şair tarafında toplam 39 şiir yazılmıştır.¹⁹³

I.8.2. Makaleler

Uzun süre yaptığım araştırmaların sonucunda Felekoğlu hakkında sadece iki makale yazılmıştır. Birincisi “**Felekoğlu Açıl Dilim Şiirinde Yaratıcılık**” başlığını taşıyan makale ünlü Türkmen eleştircisi Muhammed Merdan tarafınan “**Türkmen Şiirinde İzlenimler**” kitabında 1989 yılında yayınlanmıştır. Diğeri ise “**Şuâra El-Türkmen El-Muasirun Mahmud Seyyid Ali Felekoğlu**” başlıklı olan Kerküklü yazar Hasan İzzet Çardağlı tarafından Türkmen Kardeşlik Ocağı, Kardeşlik Dergis’inde 1984 y. 24. 7-8 sayısında yayınlanmıştır.

I.8.3. Gazete

Irak Türkmen Kültürü Müdürlüğü tarafından çıkarılan “Yurt Gazetesi’nde” Felekoğlu ile ilgili çeşitli sayılarda, çeşitli yazılar yer almaktadır. Felekoğlu hayattayken Kültür ve Tanıtma Bakanlığı, Türkmen Kardeşlik Ocağı Bağdat Kolu tarafından çıkarılan “Kardeşlik Dergisi’nin” ilk sayılarından itibaren her iki sayıda bir Felekoğlu’nun şiirleri ve seçme horyatları yayınlanırmış. Buda Felekoğlu’nun hem ünlü hem de dergi yönetmenliğinin kendisine duyulmuş saygıdan dolayı kaynaklıymış. Bütün bu şiir ve çeşitli başlıklı adı altında yazılar 1961 başlayan “ y.1962/s.4, y.1962/s.7, y.1962/s.10,

¹⁹³ KK3,

y.1963/s.1-2, y.1963/s.9, y.1963/s.10, y.1963-1964/s.8-9, y.1964/s.1-2, y.1964/s.4, y.1964/s.10, y.1965/s.1-2, y.1965/s.7-8, y.1965/s.9, y.1965/s.12, y.1966/s.8, y.1966/s.9, y.1966/s.10, y.1966/s.11-12, y.1967/s.9, y.1967/s.12, y.1967-1968/s.8-9, y.1968/s.1-2, y.1968-1969/s.8-9, y.1969/s.3, y.1969/s.4-5, y.1969/s.8, y.1969/s.12, y.1970/s.3, y.1970/s.10, y.1983/s.4-5, y.1983/s.6-7, y.1984/s.7-8, y.1984/s.8-9, y.1984/s.10-11, y.1986/s.11-12, y.1988/s.192”, sayılarda yer almaktadır. Ayrıca “Sav’tül İttihât” Ses Birliği Dergisi’nde Felekoğlu hakkında yazılan şiirler y.1988/s.46, y.1999/s. 54, sayılarında bulunmaktadır.

I.8.4. Şiirler

Özgürlüğün sembolü olan Felekoğlu Türkmeneli bölgelerinde ve özellikle Telâfer’de şöhret kazandığı için hakkında Arapça ve Türkçe çeşitli şiirler yazılmıştır. Bu şiirlerin bir kısmı kendisi hayattayken diğeri ise vefat ettikten sonra şairler bir vefa borcu olarak ona kasideler, ağıtlar yakmış ve ithaflar yazmışlardır. Bu yazılan şiirlerin başlıklarını ve hangi dil ile yazıldığını bir tablo şeklinde göstereceğiz.

S	Şairin Adı	Şiirin Başlığı	Dili
1.	Abbas Erenoğlu	Şengül Hocam	T
2.	Âbid Mullaoglu	Sen Felekoğlu	T
3.	Ahmet Karaoğlu	İthaf	T
4.	Casim Muhammed Şerif	Ey Felekoğlu	T
5.	Danyel Kasım	Bismek Felekoğlu Enheyti Kıssati	A
6.	Davut Kabaoglu	Bizim Şair Felekoğlu	T
7.	Ebûzer Abbas Ebûzer	Tanıdığım Felekoğlu	T
8.	Eşref Dağlı	Felekoğlu’nun Ruhuna İthaf	T
9.	Ezher El-Mulla	Nabiğet’te – Türk	A
10.	Fazıl Allevoğlu	Unutulmaz Adın Ey Felekoğlu	T

		Namdar Şair Felekoğlu	
11.	Fuat Şeyh Mustafâoğlu	Yüce Şair Felekoğlu	T
12.	Gâlip Kifrilioğlu	Felekoğlu'na İthaf	T
13.	Hasan Muratoğlu	Okul Felekoğlu	T
14.	Haşim Demircioğlu	Arkasında Şegirdin Var Hepimizin Ustasıdır Felekoğlu	T
15.	Hazim İlhan Beg	Felekoğlu	T
16.	Haydar Yunus Mahmud	Felekoğlu'nun Ardından	T
17.	Hüseyin Devecioğlu	Büyük Kaybımız Felekoğlu	T
18.	Hüseyin 'ucoğlu	Selam Olsun Felekoğlu	T
19.	Kazım Acemoğlu	Kaldı Adı Felek	T
20.	Maluoğlu	Felekoğlu'na İthaf	T
21.	Muhammed Muşşooğlu	Felekoğlu Gönüllerde	T
22.	Muhammed Sungun Gönül	Felek'e Hasret	T
23.	Mikdat Havdioğlu	Hocam Felekoğlu	T
24.	Nuri Çolakoğlu	Felekoğlu Gönümde	T
25.	Rıza Çolakoğlu	Felekoğlu Selam Felekoğlu'nun Konağında Göçen Şair Felekoğlu ¹⁹⁴	T
26.	Sabır Demirci	Felekoğlu'na İthaf (hasbilhal)	T

¹⁹⁴ Rıza Çolakoğlu, "Göçen Şair Felekoğlu", **Yurt Gazetesi**, Türkmen Kültür Müdürlüğü, s.1303, Kasım, Y. 30-33, Bağdat, 2002, s.11.

27.	Sadık Sazı Güzel	Felekoğlu Felek	T
28.	Saadun Köpürlü	Felekoğlu'na İthaf	T
29.	Sâidoğlu	Büyük Şair Felekoğlu'na İthaf	T
30.	Salahettin Küzeci	Vurma Beni Felekoğlu	T
31.	Süleymân Sıddikoğlu	İthaf	T
32.	Vaad Havdioğlu	Büyük Hocam Felekoğlu	T
33.	Yasin Yahyaoğlu	Sadikul-umur Felekoğlu	A
34.	Zenun Şadgün	Dilsizlerin Dili Felekoğlu	T
35.	Zeyne'l Es-sûfi	Merfuâ İle Ruh Felekoğlu	A
36.	Zeyne'l İlhan Beg	Can Felekoğlu	T

Yukarıda bahsettiğimiz gibi Türkmeneli bölgesinde şairimiz vefat etmeden veya özellikle vefat ettikten sonra birçok şair hakkında şiir yazmıştır. Bunlar değişik konu adı altındadır. Beş şairin yazdıklarını örnek olarak aktarıyoruz:

Büyük Şair Felekoğlu

Tel kırıldı saz kaldı

Çoklar gitti az kaldı

Allah'ın emri böyle

İçerimde yas kaldı

On dokuz dokuz Eylül

Etti bizleri melül

Bağ bahçeler yaslandı

Kurudu bahçede gül

Kapadı gözün bizden
Olduk biz iki gözden
Hâber alan tutuldu
Elden ayağdan dizden

Göçtü dünyâdan gitti
Bülbülü mahzun tuttu
Duyulmadan bilmeden
Hayât teker böyle bitti

Sen gittin adın kaldı
Şi'irden tadın kaldı
Kuruldu üç gün yasin
Sonrada yâdın kaldı

Unutmanız biz seni
Şâdlı meclisin hanı
Hikmet felsefe sözün
Kaynadır kana kanı¹⁹⁵

Sâidoğlu

Felekoğlu'na Selam

Niynava bahçesinden şanlı kâleye selâm
Ben garip 'ndelibinden kutsal sılaya selâm

Aman ey zâcil götür saygı ve hürmet eyle

¹⁹⁵ Demircioğlu ve Allevoğlu, **Felekoğlu Hakkında Yazılan Şiirler**, s.60.

Ben Şegirdin o ehli henz ustaya selâm

Sen de ey dalgalı dalgalı esen bâdî sabâ

Söyle benden o ustâdi Şu‘râya selâm

Kınamanız beni gönlüm coşar dem be dem

Ye merhaba ye Şi‘r ye bayramlık ye selâm

Böyle bir büyük zâtı azdır bir kuru selâm

Aceben gönderilir Şi‘riyle naya selâm

Bu doğaldır insânın insâna kanı coşar

Yerin aracıyla virân gün aya selâm

Yol verin bu ustaya çün bu defa taşıyor

Çağının filozofu Şâ‘ri yekete selâm

Çolakoğlu son sözün sayğı ile sunarım
Ozanlar bersinde namı tuğraya selâm¹⁹⁶

Rıza Çolakoğlu

Hocam Felekoğlu

Benim hocam Felekoğlu her dem gönül memâhânıdır

Bilgi hikmet Şi‘ri dolu ‘âriflerin ‘irfânıdır

¹⁹⁶ Demircioğlu ve Allevoğlu, **Felekoğlu Hakkında Yazılan Şiirler**, s.51.

Mevlâm ona kutretinden şi‘ir hikmet bahş eylemiş
Coşkun sular gibi akar dünyâya şedravânıdır

Her arayan ‘ilim hikmet varsın onun divânına
Doğru adı(Mahmud Ali) Felekoğlu ‘unvânıdır

Aslı pirlerden sürülmüş pir oğludur o bî-gümân
Pirin dergâhında bezmin bir şemaî süzânıdır

‘Âşıklara ‘aşk ülkesin bir gülistân eylemiştir
‘Aşkın bahçesinde öten kumruların afgânıdır

Vuruldum ben o bağlarda ‘aşk avcısı vurdu beni
İçimde gizli yaram var Felekoğlu lokmânıdır

Çok şeyler ondan öğrendim nedir bildim ‘ilmi ‘irfân
Onun gibi ‘âriflerin (Havdioğlu) kurbânıdır¹⁹⁷

Mikdat Havdioğlu

Hepimizin Ustasıdır Felekoğlu

Felekoğlu bizim ozan
Gerçek sözü fikri düzen
Şi‘ir horyat her an bezen

¹⁹⁷ Demircioğlu ve Allevoğlu, **Felekoğlu Hakkında Yazılan Şiirler**, s.71.

Felekoğlu'nun dilinde

Bizim Telâfer elinde

Felekoğlu bize rehber

Işıklı yol bize tapar

Telâfer tarihin yapar

Felekoğlu'nun dilinde

Bizim Telâfer elinde

Felekoğlu bize kalsın

Gâm mihnetler bizi salsın

Vatan bizden emek alsın

Felekoğlu'nun dilinde

Bizim Telâfer elinde

Felekoğlu bize kalkan

Korkumuz yok hiçbir zamân

Geçer kalmaz her bir duman

Felekoğlu'nun dilinde

Bizim Telâfer elinde

Felekoğlu hepimizin

Temelidir yapımızın

(Demirci'ye) şi'ir düzen

Felekoğlu'nun dilinde

Bizim Telâfer elinde¹⁹⁸

Haşim Demircioğlu

Bizim Şair Felekoğlu

Sözü şirin adı yüksek ne hayâldi ne de gerçek

Şi'riye atan kuştı gerçek bizim şâir Felekoğlu

Türk milleti bilir özün çocuk yaşlı dinler sözün

Gitti koydu ataş közün bizim şâir Felekoğlu

Deniz tekin bize taştı bastuğu toprak he yaştı

Şâirlerde özü baştı bizim şâir Felekoğlu

Huyly ceylân gezer dağlar bağvan göçtü soldu bağlar

Özü gitti kalem ağlar bizim şâir Felekoğlu

Çayır çimen yeri bezer kadir mevlâm gülün düzer

Sor kalemi hikmet yazar bizim şâir Felekoğlu

Cândan sever kendi dilin çağlatmıştır şiirin selin

Dilleştirmiş yurdum elin bizim şâir Felekoğlu

Ayak keser kar dumanı Telâfer şâir meskeni

Bu şâir asrı zamânı bizim şâir Felekoğlu

¹⁹⁸ Demircioğlu ve Allevoğlu, **Felekoğlu Hakkında Yazılan Şiirler**, s.76.

Atından tez de atıldı şirin cân bile satıldı
Bülbül toprağa katıldı bizim şâir Felekoğlu

Davut sözün yere atmaz Felek gitti adı gitmez
Şi'ir koydu dilde itmez bizim şâir Felekoğlu¹⁹⁹

Davut Kabağolu

Felekoğlu Gönüllerde

Felekoğlu 'âşıkların sultânı
Meyve İncir fıstık badem bostanı
Telâfer'den koştı 'âşık kervânı
Şu hakkında neler diysek az olur

Sağ yaşarsın 'âşıkların dilinde
Bir bakarsın 'Irak türkmen elinde
Herkes ister bir gül olsun yolunda
Şirin sözler öter davul saz olur

(Felekoğlu) unutulmaz ne iter
Er oğlu er gücü güçmenden beter
Rahmete yet seni yazdığın yeter
İşidipsen sarı altın yez olur

Neler deyim ne sölüyüm ne kalsın
Hakkın deysem meğer dilim lal olsun
(Muşşooğlu) mezârıdan sorulsun
Sır edene hizmet eder göz olur²⁰⁰

¹⁹⁹ Demircioğlu ve Allevoğlu, **Felekoğlu Hakkında Yazılan Şiirler**, ss.48-49.

I.8.5. Tezler

Irak'ta, Felekoğlu hakkında yapılan ilk akademik çalışma Bağdat Üniversitesi, Diller Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde “**Felekoğlu'nun Şiirlerinde Fiiller ve Türkiye Türkçe'siyle Karşılaştırılması**” başlığa adı altında bir yüksek lisans tezi, öğrenci: Sarhan Adnan Halaf ve Prof. Dr. Siham Abdülmecit Zengi danışmanlığında 2013 yılında hazırlanmıştır. Araştırmacı Sarhan bu çalışmada Felekoğlu'nun şiirlerinde kullandığı fiil ve fiil türlerini çalışmıştır. Bu çalışma Önsöz ve Giriş başta olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümde Türkmen edebiyatına bir bakış, Telâfer tarihî, Felekoğlu'nun; Hayatı, uslûbü, eserleri, duâ-bedduâlar, hoyrat sanatı, bulmacalar, şarkılar, şikayet şiirleri, ithaf şiirleri, hakkında yazılan şiirler ve kendisinin yazdığı karşılıklı şiirler başlıkları yer almaktadır. Birinci bölümü; Gerçekçilik Şairi, Açıl Dilim Açıl Dilim, Hak'tan Dilek divanı ve el yazmalarından ibarettir. İkinci bölümde; Kıssaca Türkçe Fiiller, Kelime Fiilleri ve Fiil Türleri yer almaktadır. Üçüncü bölümü; Dizin, Sözlük, Sonuç ve tezde kullanılan kaynak listesine ayırmıştır.

İkinci akademik çalışma ise Musul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde “**Felekoğlu'nun Hakkında Yazılan Şiirler**” adı altında lisans tezi öğrenci Muhammed Abdülgani Efendioğlu ve Prof. Dr. Hasan Farhan danışmanlığında 2017 yılında hazırlanmıştır. Araştırmacı bu tezinde Felekoğlu'nun hakkında yazılan şiirleri incelemiştir. Önsöz ve Giriş başta olmak üzere tez üç bölümden oluşmaktadır. Girişte Felekoğlu'nun hayatı ve edebî kişiliğinden bahseden Muhammed tezin birinci bölümünde Felekoğlu'nun hakkında yazılan şiirleri osmanlı alfabesinden latin alfabesine aktarmıştır. İkinci bölümde şiirleri inceliyip ve birkaç şiirin tahlilini yapmıştır. Üçüncü bölümüde: Sonuç ve kaynak listesi yer almaktadır.

I.9. FELEKOĞLU'NUN BAŞKA ŞAİRLER HAKKINDA YAZDIĞI ŞİİRLER: (NÂZİRE)

²⁰⁰ Demircioğlu ve Allevoğlu, **Felekoğlu Hakkında Yazılan Şiirler**, s.70.

Türkmen bölgelerinde özel bir yere sahip olan şairimiz kendisine yazılan şiirlerin karşılığını vermek veya yaşatlarına bir vefa borcu olarak onlara ağıtlar yakmıştır.

“Yazık Doktor” şiiri Telâferli genç doktor Muhammed Ali Abboş'un acı ölümü münasebetiyle yazılmıştır. Kardeşlik Dergis'inde y.9, S, 4-5, 1969'da yayınlanmıştır. Şair Seyyid Süleyman Sıddikoğlu'nun Felekoğlu'na yazdığı ithafa karşılıklı olarak “Karşılık” başlığını taşıyan şiirini y. 2, S. 9, 1963'te K. D. yayınlanmıştır. Son olarak da büyük Türkmen dircisi Mustafâ Cevât'in ölümü nedeniyle yazdığı ağıt “Mustafâ Cevât'in Ardından” şiiri y. 9, S. 10, 1970'te K. D. yayınlanmıştır.

Yazık Doktor

Yazık doktor ölümün hâle gıyabet oldu vay
Sana bes yazık değil, yurda hasaret oldu vay

Kıydı devran başına mihneye hürmet kılamadı
Sağlık adına cihânda bir hıyânet oldu vay

Gaflet iken Bâşika'dan geldi bir kara hâber
Ata ana hâline gör ne felâket oldu vay

Bu telaşe düştü her kes çağırır yandan yana
Hangiyle afgân ederler bir kıyamet oldu vay

Kimleri saçın yolardı kimleri göğsün döver
Vay Muhammed Ali diyerler bir sıyâhet oldu vay

Yaka yırtar hastalar bir doktor oldu dediler
Doktorlar tıprandı herkeste hiyâcet oldu vay

Millete bir doktor idin sağlığa umağıydın
Soldu bir sağlık umağı bir hakaret oldu vay

Vardı gençlikte hevesin genç olan kan ağlasın
Esefe bu gençliğin gitti nihâyet oldu vay

Severdin sohbet muhabbet pir garamından tamam
Çaldı nay mahzun sada bâdiye zillet oldu vay

(Felekoğlu) böylece genç ölümün yazıklıyor
Ölümün vakti değildi igtiyâlet oldu vay²⁰¹

Seyyid Süleyman Sıddık'ın İthafına (Karşılık)

Sıddikoğlu Süleymân'a sunulur şükrânımız
Zirâ ta'zim eylemiştir duygumuz vicdânımız

İthaf adlı şi'rin aldım dergi dolu armağan
Oldu gönülde hayalın 'aşkıyla mehmânımız

Lütf ile zâtınızı bildir bize kimlersiniz
Bî-karar bir intizârda kaldı dil süzenimiz

Ey 'azizim, duygu, vicdan, bir vaziferdir bize
Bağlıdır çün, halkayı Hakk'a bizim imânımız

²⁰¹ Felekoğlu, "Yazık Doktor", **Kardeşlik Dergisi**, S.4-5, 1969, s.37.

Mahkumuz iman ile ol halkanın ahkemine
Odur ahkem, âyet âyet indi çün Kur'ânımız

İnen hükmü ile vazifedir bize tavhît hak
Tavhît Hak ile bizim izhâr olur burhânımız

Rahberimizdir Muhammed odur fâhr-î kâinet
Hürmetine hak bağışlasın olan isyânımız

Hakikat bünyânını kurdu bize hikmetle ol
Koymadı hiç yaptı ma'mur eyledi virânımız

Mahlûkata dünyâyı hak bir gülistân eylemiş
Şükür lillâ gülistânda açtı gül gülşâımız

Felekoğlu diyor budur dost, şükrüm armağan
Bay Süleymân ger kabul eylerse armağanımız²⁰²

Mustafâ Cevât'ın Ardından

Gitti yazık (Mustafâ) bir bilgibâz insân idi
Adı şânı vardı 'âlemde yüce bir şân idi

Mürşid idi ma'rifet irşad ederdi millete
'Aklı yüksek, 'ilmi kâmil, 'âlemi 'irfân idi

²⁰² Felekoğlu, "Karşılık", **Kardeşlik Dergisi**, s.9, 1963, s.38.

Ma'rifet bağında dikti çok fidanlar tuttu bar

Ma'rifet bağın korardı bir koran bağvan idi

Ölmüş ama izi vardır ölmemiştir Mustafâ

Cevât koydu 'ilmi nişân halka bir nişân idi

Lütuf ihsâna kavuşudur ilâhî cânını

Zâtı hop, ehli vefâdır hep işi ihsân idi

Felekoğlu millete yurda yazar cân sağlığı

İtirdi millet onu çün sevgili bir cân idi²⁰³

Yukarıda belirttiğimiz gibi Felekoğlu 70 yılı aşkın uzun bir ömür yaşamış, bu hayatındaki süre içerisinde Türkmenelinin büyük şair ve yazarları ile tanışmış ve onların hakkında şiirler yazmıştır. Bütün şiirleri buraya alma fırsatımız olmadığı için şairin adısoyadı, şiirin başlığı ve yazıldığı tarihi bir tablo şeklinde sizlere sunacağız.

	Adısoyadı	Başlığı ve Yılı
1-	Abbas Erenoğlu	Karşılık 1995
2-	Ahmet Otrakçıoğlu	İthaf
3-	Ala'ettin Beyatı	Her Vatandaş Sorulur 1971
4-	Dr. Muhammed Merdân	Dr. Merdan Gönüllerde 1990
5-	Erbilli Fuat Şeyh Mustafâ	Devri Sohbet Yâdladım 1966 Şair Fuat Mustafâ'nın İkinci Cevâbı

²⁰³ Felekoğlu, "Mustafâ Cevât'ın Ardından", **Kardeşlik Dergisi**, s.10, 1970, s.34.

6-	Fâik Bezirgan	Fâik Bezirgan Ardından
7-	Gâlib Kifirli	Gâlib Kifirli'ye Karşılık 1971
8-	Hakkı Hürmüzlü	Hürmüzlü Ölümünde Baş Sağlığı 1967
9-	Hüseyin Ali Mübarek	Âşık Durubuna Duçar Olanlara 1966
10-	Maluoğlu	Maluoğlu'nun İthafına Karşılık 1995
11-	Muhammed İzzet Hattat	Müjde ve İthaf 1964
12-	Reşit Dâkûklu	Reşit Dâkûklu Gitti 1975
13-	Yetim Malallah	Yetim Malallah'ı Buldum ²⁰⁴

²⁰⁴ Felekoğlu, "Yetim Malallah'ı Buldum", (Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir, bu şiir özel arşivimizdedir, Tarihsiz.

II. Bölüm: İnceleme

II. 1. DİN VE TASAVVUF:

II.1.1. Allah

Felekoğlu, şiirlerinde Allah'a çok yer vermiş, onu çeşitli isimlerle söz konusu etmiş ve Allah tasavvurunu açık, anlaşılır bir şekilde ortaya koymuştur. Allah hakkında söyledikleri çok nettir. Farklı şekillerde yorumu müsait değildir. Şair, her şeyden önce hayatı boyunca Allah inancına bağlı kaldığını, ondan ümidini kesmediğini ve ondan zaman zaman bir şeyler istediğini belirtmektedir. Yunus Emre'yi hatırlatan - ve kanaatimizce onun etkisi altında kalarak yazdığı- bir şiirinde, saçının Allah Allah diyerek döküldüğünü ve belinin de aynı şekilde büküldüğünü şöyle dile getirmektedir:

Saçım ağardı döküldü
Allah Allah diye diye
Belim eğildi büküldü
Allah Allah diye diye²⁰⁵

Şairin “Unutmuşam Allah'ı ben” şeklindeki mısrası, mal mülk edinme sevdasına kapılan ve çalıp çırpma planları yapanları taşlamak için söylenmiştir. Felekoğlu'nun buna benzer mısraları oldukça azdır:

Alışverişte gezerim
Unutmuşum Allah'ı ben
Çalan planlar düzerim
İşlerim hep ikrahı ben²⁰⁶

Allah, dünyaları yaratandır. “Halık”ı bazen Allah'ın adı bazen de sıfatı olarak kullanan Felekoğlu, “Halık Allah”ın dünyayı kudretiyle var ettiğini ifade eder. Dünyanın bir yanını gülzâr cennet, bir yanını ise nâr eylemesi de onun kudretinin sonucudur. Felekler, onun hikmetiyle var olmuştur ve onun nuruyla aydınlanmıştır...

²⁰⁵ Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.38-39.

²⁰⁶ Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.27-28.

Şairin Allah anlayışının pek çok Türk ve İslam şairiyle ortak olduğunu söylemek mümkündür:

Hâlık Allah kudretiyen Dünya'yı var eyledi
Bir yanın gülzâr-i cennet bir yanın nar eyledi
Hikmetinden vara geldi bu felekler sertser
Nur-i zatından açıp efleki envâr eyledi²⁰⁷

Allah, tek dayanaktır. Ölümden kurtuluş veya kurtulan olmadığına göre, her şeyi bilen Allah'a sığınmaktan başka yol da yoktur. Allah'a bel bağlayanın kullardan korkusu olmaz: "Allah'a bel bağlamışız kullardan korkumuz yoktur" der.

Felekoğlu, çeşitli vesilelerle Allah'a dua eder. Daha çok toplumsal konularda dua ettiğini görmekteyiz. Mesela, İkinci Dünya Savaşı sırasında, Allah'a bütün dünya halk(lar)ı için seslenmiş ve cihanın şerbetini kana çevirmemesini istemiştir:

Yaradıbsan ey ilâhî halkı pişman eyleme
Bozma zevkin bu cihânın şerbetin kan eyleme²⁰⁸

"Hak'tan Dilek" başlıklı şiirinde Tanrı'dan istediği şeyler biraz bireysel gibi görünse de, yine toplum içindir. Allah'tan eksiklerini sağlamasını yani tamamlamasını, dert ve bela vermemesini ve güzellikler göstermesini ister. Dörtlükteki "sıhhat" kelimesinin sadece "sağlık" anlamında değil, biraz daha geniş manada kullanıldığı anlaşılmaktadır:

Olan eksiğimiz sağla
Sığındık sana ey mevlâ
Verme bize derd-ü belâ
Güzel sıhhatleri göster²⁰⁹

²⁰⁷ Felekoğlu, "Halık Allah", (Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir, bu şiir özel arşivimizdedir, Tarihsiz.

²⁰⁸ Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, s.43. Küzeci, **Telâfer Şairleri**, s.50.

²⁰⁹ Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.23-26.

Şairin en güzel söyleyişlerinden biri olan aşağıdaki dörtlükte ise, duasının tamamen toplumsal olduğu çok açıktır:

Dumanlar açılardı
Yıldızlar seçileydi
Tanrının bereketi
Millete saçılardı²¹⁰

Ancak, dua etmek yetmez. Gayret etmek de lazımdır. Millî duyguların ağır bastığı “Telâfer Kalesi” başlıklı şiirinde, gayreti olmayanları Tanrı’nın düşmanları olarak nitelendirir:

Gayretim bir zerre yoktur ger satarsam ben seni
Kimde gayret olmadıysa Tanrı’nın düşmânıdır²¹¹

Felekoğlu’nda, hem beşerî aşk hem de Allah aşkı teması bulunmaktadır. Aşk, kulları arasında Allah’ın bizzat kendisi pay etmiş, kimine az kimine de çok vermiştir... Allah aşkına yüz çevirmemeyi kadehe söylüyormuş gibi görünse de, aslında kendisine söylemektedir. Fuzulî başta olmak üzere şairler tarafından çok kullanılan “gözyaşı” ve hatta “kanlı gözyaşı” kavramını da kullanan şair, böylece beyte tasavvufî bir anlam yüklemiştir:

Felekoğlu der ki Allah ‘aşkına dönderme yüz
Aşkıyla kan ağlayan güryanalardan ey kadeh²¹²

Allah için, bir yerde “padişah” metaforu kullanılmıştır. O, gizli Arş’ında bir padişaktır. Muhtemelen, bunda, ilgili ayette geçen ”istevâ” fiilinin “egemenliğin kurmak” anlamı da etkili olmuştur.

II.1.2. Kur’ân

²¹⁰ Dermircioğlu ve Allevoğlu, **Felekoğlu Hakkında Yazılan Şiirler**, ss.16-17.

²¹¹ Saatçi, **Kerkük Güldestesi**, 1. Baskı, Kerkük Vakfı Yay, İstanbul 1997, s.167.

²¹² Hasret, **Hak’tan Dilek**, ss.64-65.

İslam kelimesinin anlamlarından birinin “barış” olduğu bilinmektedir. Felekoğlu, buna işaret edecek şekilde, Kur’ân’ın dünyayı kurup bir gül bahçesine çevirdiğini, canlıları da daldan dala gezdirdiğini söylemektedir. Buradaki dolandırmak, “güzellikler göstermek, yaşatmak” anlamında kullanılmış olmalıdır:

Bir Kur’ân var Dünyâ’yı kurmuş gülistân eylemiş

Gülistânda cânları daldan dala dolandırır²¹³

II.1.3. Peygamberler

II.1.3.1. Hz. Âdem

Sadece bir yerde söz konusu edilen “Âdem” kelimesinin özel isim mi yoksa cins isim mi olduğu da çok net değildir. “Ezel” kelimesiyle birlikte kullanıldığı için, Hz. Âdem’in kastedilmiş olması kuvvetli bir ihtimaldir. Hz. Âdem, şiirdeki ifadeyle “Bir kâmilin kemâlidir.” Kâmilden maksadın Allah olduğu ve kemâlini Hz. Âdem’de izhar ettiği anlatılmak istenmiş olmalıdır. Başka bir yorumu uygun olmayan mısralar şöyledir:

Ezel ‘Âdem’den ezel-i

Bir kâmilin kemâlidir

Kendi kendisinde gizli

Bir kâmilin kemâlidir

Kendin ‘ademden götüren

Birlik sıfatına giren

Dünyâların nakşın koran

Bir kâmilin kemâlidir²¹⁴

²¹³ Felekoğlu, "Başlıksız", (Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir, bu şiir özel arşivimizdedir, 02.02. 1995.

²¹⁴ Demircioğlu ve Allevioğlu, **Felekoğlu Hakkında Yazılan Şiirler**, ss.9-10.

II.1.3.2. Hz. Musa

Hz. Musa, meşhur tecelli kıssası vesilesiyle söz konusu edilmiştir. Tecelli kelimesi yanında, “şimşek” anlamına gelen “bark” kelimesi de kullanılmıştır:

Hak bir pād-i şâhdır gizli ‘arşında
Yedullah-il fâal her dem işinde
Musa’yı toplayın otur başında
Barkı tecelliyi varana ey vay²¹⁵

II.1.3.3.Hz. İsa

Hz. İsa. Tespit edebildiğimiz kadarıyla bir yerde geçmektedir. Hz. İsa’nın Hz. Meryem’e nefha sonucu dünyaya geldiği için ona “Ruhullah” dendiğini belirten şair, söz konusu nefhanın lahutî bir ilham olup olmadığını sormakta ve Hz. İsa gibi bir acayip yaratılma hadisesinin bir daha olmayacağını belirtmektedir:

Nevhasinden nefh olup ona ruhullah dediler
Meryem’i nefh eyleyen bir lahutî ilhâm midir
Hiç acep olmaz acâyipte daha (‘İsa) gibi
Onu vara götüren sır kudreti mevlâm midir²¹⁶

II.1.3.4. Hz. Muhammed

Tahmin edilebileceği gibi, Felekoğlu’nun, ismini en fazla zikrettiği ve en fazla methettiği peygamber, Hz. Muhammed’dir. Hz. Muhammed için “Fahr-ı Âlem” ismini de kullanan şair, onun doğduğu gece dünyaya bir müjde indiğini, aynı şekilde güneşin de aya müjde verdiğini belirtmektedir. Şiirin başlığı “Fahr-ı ‘Âlem Olan Gece”dir. O gece, kiliseler çalkalanmış, yobazlar “Ya Rab, bu geceye acep ne oldu?” demişler;

²¹⁵ Felekoğlu,"Başlıksız", (Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir, bu şiir özel arşivimizdedir, Tarihsiz.

²¹⁶ Dermircioğlu ve Allevoğlu, **Felekoğlu Hakkında Yazılan Şiirler**, ss.13-14.

ayrıca puthaneler sallanmış, putperestler –korkudan- titremiş ve putlar da yere düşmüştür:

Başaret indi Dünyâ'ya
Fahr-i 'âlem olan gece
Güneş müjde verdi Ay'a
Fahr-i 'âlem olan gece

Puthaneler tipreştiler
Putperestler titreştiler
Putlar dökülüp düştüler
Fahr-i 'âlem olan gece²¹⁷

Hz. Muhammed'in doğumu, karanlıkta çakan bir şimşektir ve bu cihana bir parlaklık, bir aydınlık vermiştir. Buradaki karanlığın ve aydınlığın (revnak) hem gerçek hem de mecazî anlamda kullanılmış olduğu anlaşılmaktadır:

Karanlıktan uyandı bark, indi beyâna Muhammed
Bu cihâna verdi revnak, şavkı her yana Muhammed²¹⁸

Hatta, karanlıktaki şimşek, onun canından (ruhundan) sadece bir zerredir. Onun parlak bir güneşe benzetilmesiyle, şimşek ile zerre arasındaki ilişki daha anlamlı veya anlaşılır hale gelmektedir. Şanı övülenin tek Mustafa olması, kanaatimizce “Levlâke...” hadisine yapılmış bir telmihtir:

Tek Muhammed Mustafâ'dır övülen şânın senin
Karanlıktan birkışan bir zerredir cânın senin
Gün gibi çıktın cihâna şevk-ü revnâk gösterip
Cilvelendi gözlere hurşîd-î rahşanın senin²¹⁹

²¹⁷ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, ss.83-84.

²¹⁸ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.85.

Felekoğlu, Hz. Muhammed sevgisiyle dolu bir şairdir. Dertli canı onsuz asla deva bulmayacaktır ve şair, cihana sahip olsa bile onsuz kimsesizlikten kurtulamayacaktır:

Dertli cânım ya Muhammed ebet bulmaz devâ sensiz

Cihân benim olsa n'olur bî-kesem bî-nevâ sensiz²²⁰

Özet olarak, o, dalâlet harmanını vurup dağıtmış, eğrileri ve eğrilikleri kovmuş ve şeriat binasını kurmuştur:

Dalâlet kömesin vurdu

Eğrileri kovdu sürdü

Şeri'at bünyanın kurdu

Halka ihsâna Muhammed²²¹

Felekoğlu, bu beyitlerde Hz. Muhammed'in Hz. Ali hakkında söylediği iki meşhur hadisi dile getirmektedir. Bu da Hz. Muhammed'in Hz. Ali'ye ne kadar önem verdiğini bizlere göstermektedir.

Benim Hakk'ın peygamberi, Hakk'ın velîsidir Haydar

'İlmi şehri benim dedi, şehrin kapısıdır Haydar

Eti etim, kanı kanım ona dedi fahr-i 'âlem

'Abâ sırrına katılan, ehl-i 'abâsıdır Haydar²²²

II.1.3.5. Çâr-Yâr, Dört Halife

Felekoğlu'nun, Şîî olmasına rağmen dört halifeyi bir arada anan ve yücelten mısraları bulunmaktadır. “Çâr Yaver Kimler Dediler” başlıklı şiirinde dört halife için

²¹⁹ Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.91-93.

²²⁰ Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.89-90.

²²¹ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.85.

²²² Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, ss.86-87.

“Muhammed’in sevgilileri” ifadesini kullanan şair, bu kimselerin Hakk’ın rahmetinden mahrum ve İslam dairesinden çıkmış oldukları kanaatindedir:

Hakk’ın rahmetinden üzgün kaçkındır
Muhammed’in sevgillerin sevmeyen
İslam cephesinden azgın şaşkındır
Muhammed’in sevgillerin sevmeyen²²³

Konunun önemi ve Felekoğlu’nun farklı bir cephesini yansıtmaları dolayısıyla, şairin bu konuyla ilgili birkaç dörtlüğüne daha yer vermenin uygun olacağını düşündük. Onlar Hz. Muhammed’in “çâr yaveri” ve islam mülkünün de “erkânı”dır. Hz. Alî hakkında çok sayıda yüceltici dörtlükleri bulunan şairin dört halifeyi birlikte andığı dörtlükler şunlardır. Burada, ilk üç halife hakkındaki kanaatleri de söz konusu edildiği için, onlar hakkında ayrı başlıklar altında bilgi vermeye gerek görmedik:

Muhammed mustafânın çâr yaveri
Ebû-Bekir Ömer Osman Ali’dir
Bu İslam mülkünün erkânı duvarı
Ebû-Bekir Ömer Osman Ali’dir

Resulullah çeşi yola ‘azm eyler
Bekir sağ yanınca ne güzel uygun
Hakk’ın arzusuna göre ruzm eyler
Ömer sol tayınca ne güzel uygun

Ceşinde mevc oynar tekbir sadâsı
Gönüllere dolar Hakk’ın sevdâsı
Dört yâr ile bile gönül safâsı

²²³ Hasret, **Hak’tan Dilek**, ss.50-51.

Osman-ı ardınca ne güzel uygun²²⁴

II.1.3.6. Hz. Ali, Haydar, Murtaza

Bir Şîf olan Felekoğlu, şiirlerinde Hz. Ali'ye çeşitli isimleriyle çok yer vermiştir. Her şeyden önce, o, Ahmedü'l-Muhtar'ın habibidir, yani sevdiği bir kişidir. Velâyet sırlarının mahzenidir, sırların tamamı onda toplanmıştır. Bu yüzden, onun faziletleri yazmakla tükenmez:

Felekoğlu der tükenmez kalemle Haydar'ın fazlı

Mahzeni sırr-ı velâyet sırrın kamusudur Haydar²²⁵

Hüdâ, “hidayet” kelimesinin köküdür ve “kurtuluş, doğruyu görme, Hakk'a yönelme” gibi anlamlara gelir. Hüdâ sırrı, Hz. Ali'nin zatından var olmuştur. Yukarıda söylenen şeyin, farklı bir ifadeyle tekrarı olan beyit şudur:

Zat-i Haydar'dan vücuda gelmiş o sırr-ı Hüdâ

İşte bir necl-i cenâb-ı Murtaza öldürdüler²²⁶

Kulunun (kölesinin) adı Kanber, atının adı Düldül ve kendisine verilen kılıcın adı da, Zülfikâr'dır. O, Hakk'ın bir pehlivanıdır ve İslam'ın fârisi (ferasetlisi, feraset sahibi):

Kulu Kanber, atı Düldül, ona verildi Zülfikâr

Leşkeri hak pehlivânı, İslâm fârisidir Haydar²²⁷

Hz. Ali için en fazla kullanılan kudsî hadisi Felekoğlu da kullanmıştır. Kaynaklarda, “lahutî” bir ses olarak geçen, Cebraîl tarafından seslendirildiği belirtilen bu hadis-i kudsî, “Lâ fetâ illâ Ali...”dir:

Lâ fetâ illâ Ali'dir, illâ seyfe illâ Zülfikâr

²²⁴ Felekoğlu, "Başlıksız", (Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir, bu şiir özel arşivimizdedir, Tarihsiz.

²²⁵ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, ss.86-87.

²²⁶ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, ss.92-93.

²²⁷ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, ss.86-87.

Sesledi şânına tekbir, savt-ı sadâsıdır Haydar²²⁸

II.1.3.7. Hz. Hasan

Felekoğlu'nun “On Dört Server-i ‘Âlem” başlığını taşıyan bir şiiri bulunmaktadır. Burada, on iki imam hakkındaki kanaatlerini açıklamaktadır. Hz. Ali'den sonraki –ikinci- imam olan Hz. Hasan için “Hakk'ın derbendes, Hz. Muhammed'in göz perdesi, iki cihan nurunun oğlu” şeklindeki sıfatları uygun görmüştür. Cihan nurlarından biri, Hz. Ali; diğeri de Hz. Fatma'dır:

Hasan Hakk'ın derbendes

Muhammed'in göz perdesi

Kerrar Betül perverdesi

İki nur-i cihân oğlu²²⁹

II.1.3.8. Hz. Hüseyin

Üçüncü imam olan Hz. Hüseyin, tahmin edileceği üzere Kerbela hadisesi dolayısıyla söz konusu edilmiştir. Kerbela'da hunharca katledilen Hz. Hüseyin'in yakınları da, bu hunharlıktan nasiplerini almışlardır... Felekoğlu, Hz. Hüseyin'in yakınlarıyla birlikte katledilişini, onun “ehl-i velâ” olduğunu belirterek şöyle dile getirmektedir:

Kırılan kavmi kardeşi

Kalmayan yârı yoldaşı

Leşinden ayrılan başı

Hüseyn ehl-i velâdır bu²³⁰

Hz. Hüseyin, “şâh-ı cihân”dır. Aslında, saçının her bir teline bin ebriyânın öldürüldüğü o şah ölmemiş, ebed uykusuna dalmıştır. Ona yaşatılan şeylerden dolayı, ibrişim döşekler bile hüzünlerinden dolayı kan ağlamaktadırlar:

²²⁸ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, ss.86-87.

²²⁹ Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.52-55.

²³⁰ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, ss.96-97.

Kaldı açık çölde cismin ebed uykusundasın

Hüzn ile kan ağlar ibrişim döşekler ey Hüseyin²³¹

Şairin “Bugün Aşuradır” başlıklı bir şiiri vardır. Aşure gününü Hz. Hüseyin’in meydanda öldüğü gün olarak niteleyen Felekoğlu, onun başını kesenler için “Hak’tan dönenler” demektedir:

Bugün Aşura’dır Hakk’ı sevenler

Ali’oğlu Hüseyin meydânda düşmüş

Kesmişler başını Hak’tan dönenler

Leşi başsız yatar al kanda düşmüş²³²

II.1.3.9. Zeyne’l-âbidin

Zeyne’l-âbidin, bilindiği gibi dördüncü imamdır. O, “nâtık-ı Kur’ân-ı mübîn”dir. İçi, ilim ve irfanla doludur... Anadolu’da daha çok Hz. Ali için kullanılan “nâtık-ı Kur’ân”ın burada Zeyne’l-âbidîn için kullanılması, hem şaire hem de Irak Türkmenlerine ait bir gelenek olabilir:

İmanım Zeyne’l-âbidîn

O seyyid-i sâccedi-din

Nâtık-ı Kur’ân-ı mübîn

İçi ‘ilim ‘irfân dolu²³³

II.1.3.10. Muhammed Bakır

II.1.3.11. Cafer-i Sâdık

“On Dört Server-i ‘Âlem” başlığını taşıyan şiirde, beşinci imam olan Muhammed Bakır ile altıncı imam olan Caferü’s-Sâdık, aynı dürtlükte ve birlikte söz konusu edilmiştir. Muhammed Bakır için “seyf-i şeriat, nur-ı hidayet”; Cafer-i Sâdık için de “mah-ı tarikat” nitelemeleri dikkatimizi çekmektedir:

²³¹ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, ss.88-91.

²³² Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, ss.94-95.

²³³ Hasret, **Hak’tan Dilek**, ss.52-55.

Bakır seyf-i şeri‘attir
Halka nur-i hidâyettir
Câ‘fer mah-i târîkattır
Işıkladı halka yolu²³⁴

II.1.3.12. Musa Kâzım

Yedinci imam Musa Kâzım için, Felekoğlu, “bahr-ı hikmet” sıfatını uygun görmüştür. Burada, derin düşünce sahibi olmasına işaret edilmiş olmalıdır. Ayrıca “seyr-i sefine-yi ” şeklinde de bir tanımlama yapmıştır. Bu tamlamayı “kudret gemisinin seyri, yolculuğu” şeklinde sadeleştirebiliriz. Kısaca, dinin derin sırlarını anlayan ve anlatan bir kişi olduğu ifade edilmek istenmiş olmalıdır:

Musa Kâzım bahr-i hikmet
Seyr-i sefine-yi kudret
Dalgalsın coştı ‘ıtrat
Yürüdü her yana seli²³⁵

II.1.3.13. Ali Rıza

Ali Rıza, bilindiği gibi, sekizinci imamdır. Horasan’a gitmesi ve bu ili aydınlatması özelliğiyle söz konusu edilmiştir:

Rıza koştı bî-bana
Girdi düştü Horasan’a
Segirdi şevk-i her yana
Nuristan eyledi eli²³⁶

²³⁴ Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.52-55.

²³⁵ Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.52-55.

²³⁶ Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.52-55.

II.1.3.14. Hasan Askeri

II.1.3.15. Mehdi

On birinci imam olan Hasan Askeri ile on ikinci son imam olan Mehdi, aynı dörtlükte anılmıştır. Hasan Askeri için “server” ifadesini kullanan Felekoğlu, Mehdi’yi Hakk’ın dergahında gizli olan sırların kendisinde saklı kaldığı kişi olarak tanımlamaktadır. Burada, son imam olduğu bilgisi, dolaylı olarak verilmektedir. İmamların hepsi, ilahî sırlara vakıf olan kişilerdir. O, son imam olduğu için, sırlar kendisinde saklı kalmıştır. O, bir gün tekrar cihana gelecektir ve halk da onun kulu kölesi (mevâli) olacaktır. Ortak olan “Mehdi inancı”, Felekoğlu tarafından da dile getirilmiştir:

Hasan ‘Askeridir server
Seyrinde Mehdi’yi rehber
Saklı kaldı onda esrar
Hakk’ın dergahında gizli

Aldı hüccet-i emâna
Yetire sahip zamâna
Gelecek Mehdi cihâna
Ola halk ona mevâli²³⁷

II.1.3.16. Hz. Süleyman

Kur’ân-ı Kerim’de kuşların geçtiği birçok âyette Hz. Süleyman’nın adı anılır, bilindiği üzere Hz. Süleyman mucizeti hayvan (kuşların) dilini anlamaktır. Bu mucize hiçbir peygambere nasip olmamıştır. Felekoğlu’nun şiirlerinde Hz. Süleyman’nın adı birçok yerde geçmektedir. Felekoğlu’nun “Suçun Fâîli” başlıklı şiirinde Hz. Süleyman olmadan kuşların dilini anlamak çok zor bir şeydir. Bu cihanda Hz. Süleyman’ı tanımayan yoktur, onu tanımayan cahildir:

²³⁷ Hasret, **Hak’tan Dilek**, ss.52-55.

Kuş dilini anlamak güçtür Süleyman olmadan
Süleymân kimdir cihânda bilmez onu her nâdân²³⁸

II.1.3. 17. Hz. Yakup

II.1.3. 18. Hz. Yusuf

Hz. Yakup ve oğlu olan Hz. Yusuf Felekoğlu'nun "Her Gelen Durmaz Döner" başlığını taşıyan şiirinde aynı dörtlükte ve birlikte söz konusu edilmiştir. Hz. Yusuf, kardeşleri tarafından kuyuya atılır ve bu kıssa ile Kur'ân Kerim'de "Ahseñü'l-kasas" (kıssaların en güzeli) diye ifadelendirilir ve müstakil bir sure olarak anlatılır. Şair, Hz. Yakup Hz. Yusuf'un kaybetmesine dayanamayan ve gözleri ağlamaktan kör olmasını, Ferhat'ın Şirin uğruna canını kurban vermesine benzetmiştir. Son iki mısırda bu cihan bakî değil hiç kimseye kalmaz ne tahtlar yıkıldı tarumar oldu ifadesini kullanmıştır:

Onca Yakup'u nice, Yusuf'a giryân eyeldi
Onca Ferhad'ı nice, Şirin'e kurbân eyledi
Onca tahtı Kesrivân-ı, yıktı virân eyledi
Her gelen kalmaz gider, hiçbir gelen kalmış değil²³⁹

Felekoğlu, şiirlerinde Hz. Yusuf'un kıssasına önem vermiştir. "Kana'at Mülküdür Devlet" başlıklı şiirinde kimler tahttan nasıl indiler ve kimler tahta nasıl çıktılar, Hz. Yusuf'un Mısır'a nasıl hakim olduğunu, Hz. Yusuf'un kul olarak ucuza satılmasını, Allah'ın ona verdiği mucize ile rüyaları çok iyi bir şekilde yorumlamasından sonra sultan olmasını ifade eder. Felekoğlu, bu cihan döner kimler yoksul iken bey oldu, kimler bey iken yoksul oldu, burada Hz. Yusuf'a işaret ediyor çünkü ailesinin yoksul olmalarına rağmen Mısır'a hakim olur:

Neçeler indiler tahtan neçeler çıktılar tahta
Neçe Yusuf kul satıldı oldu sultân odur devlet
Neçe yoksullar oldu bey, neçe beyler oldu yoksul

²³⁸ Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.11-12.

²³⁹ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.62.

Kime yardım ederse bu çarh-ı devrân odur devlet²⁴⁰

II.1.4. Diğer Dinî Şahsiyetler

II.1.4.1. Hz. Meryem

Hz. Davut, Hz. İbrahim'in soyundan gelen ve babası Hz. İmran olan, mucizevi bir şekilde Hz. İsa'ya hamile kalan Hz. Meryem, Felekoğlu'nun şiirinde sadece bir yerde söz konusu edilmiştir. “Ruhullah Ne Demektir” başlığı taşıyan şiirde Hz. Meryem'in Allah'ın “ilâhî ruh-i” ile Hz. İsa'ya hamile kalmasını, bu duruma herkesin hayran ve şaşkın kalmasını ve lahutî olup olmadığını anlatmıştır:

Menzili ruh-i ilâhî hücreyi Meryem midir
Gece yârim gövde yelin tenhaca bir dem midir
Öyle gaflet hâli ile mermi hayrân eyleyen
Lahutî Hak'tan anan bir suratı 'Âdem midir

II.1.4.2. Hz. Fatima

Hz. Muhammed'in ve Hz. Hatice'nin kızı, Hz. Ali'nin eşi, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'in anneleri olan Hz. Fatima, Zehra ve Betül lakaplarıyla ünlüydü. Hz. Fatima, Felekoğlu'nun şiirinde tespit edebileceğimiz kadarıyla iki yerde geçmektedir. Felekoğlu, Hz. Fatima'nın sırrı olan “Kevser” kelimesini kullanmıştır, “Kevser” Hz. Fatima anamızdır. Çünkü, “Kevser” kelimesi “ebter” kelimesinin zıddıdır. “ebter” soyu kesik olan anlamına gelir, “Kevser” ise bitmezlik, sonsuzluk, bolluk ve bereket anlamına gelir. Şair Hz. Fatima'ya “Harunnisa” (kadınların en hayırlısı ve uğurlusu) sıfatını vermiştir:

Beşle giren bir libasa
İçen kevser dolu kese
Fatima'dır hayrunnisâ
Geldi ondan on bir veli²⁴¹

²⁴⁰ Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, s.58.

²⁴¹ Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.52-55.

Felekoğlu, bir diğ er d  rtl  ğ unde Hz. Fatima’nın oğ lu Hz. Hüseyin’in nasıl katledildiğini, leşine ok girmekten delik deşik olduğunu, buna bir çare bulamasını ve o, Hz. Fatima’nın “ciğ er p  resi” (evl  dı, yavrusu, bir tanesi) olduğunu anlatmaktadır:

Leş i delik delik oklar yarası
Baş kesilmiş daha nedir çaresi
Odur Fatima’nın ciğ er p  resi
Zeynep feryât eder efg  nda d  şm  ş²⁴²

II.1.4.3. Hz. Zeynep

Hz. Muhammed Mustafa’nın torunu. Hz. Ali ve Hz. Fatima’nın kızı, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin’in kardeşi Hz. Zeynep, Felekoğlu’nun şiirlerinde Kerbelâ olayı ile anılmaktadır. “Ey Hüseyin’in Belasına” başı ı taşıyan şiirinde Hz. Zeynep, Hz. Hüseyin’in hunharca   ld  r  ld  ğ une dayanamayan, onun acılarına ortak olup, keder, h  z  n ve gamlara konak olmuştur:

Ey Hüseyin’in belasına
Düşüp ortak olan Zeynep
Diy  r   Kerbelâ’sına
Game konak olan Zeynep²⁴³

“Bugün Aşuradır” başı ıkl   şiirinde Felekoğlu, Hz. Zeynep’in Hz. Hüseyin’in yarasını ve baş kesilmiş bir şekilde görünce ve buna bir çare bulamayınca, ızdırap ile haykırma, feryat ile inlemesini dile getirmektedir:

Leş i delik delik oklar yarası
Baş kesilmiş daha nedir çaresi
Odur Fatima’nın ciğ er p  resi
Zeynep feryât eder efg  nda d  şm  ş²⁴⁴

²⁴² Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, ss.94-95.

²⁴³ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, ss.98-102.

²⁴⁴ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, ss.94-95.

II.1.5. Zıt Olan Dinî Unsurlar

II.1.5.1 Cennet

Cehennem kelimesinin zıddı olan cennet kelimesini şiirlerinde birçok yerde kullanan Felekoğlu, atasının ülkesi ile tanımlayan Telâfer yurdunu bir cennette benzetmiş ve o, vatan ile gurur ve şeref duymaktadır:

Atam ülkesi vatanım cennetim Telâfer'im

Her umağım uzun dilim 'izzetim Telâfer'im²⁴⁵

Felekoğlu, yurduna, milletine ve toprağına âşık olduğu için yaşadığı yere Telâfer'e çok düşkünüydü. O, her zaman vatanını (Telâfer'i) bir cennet gibi bilirdi. "Ma'nevi Şöhret Vatan" başlıklı olan şiirinde onu bir gül bahçesine benzetmiştir:

Bir vatan var ma'nevi cennet mekânımdır benim

Hiç hâzene girmeyen bir gülistânımdır benim²⁴⁶

II.1.5.2. Cehennem

Sadece bir yerde söz konusu edilen "cehennem" kelimesi manevi anlamda kullanılmıştır. Şair, ey nazlı yârim benden ayrı kalırsan tüm cihan bana cehennem gibi olur, ben sensiz cenneti bile dilemem diyor:

Âşıka yârsız cehennemdir cihân ey nazinin

Var ise cennetle hur sensiz bana kâm olmasın²⁴⁷

II.1.5.3. Mümin

"mümin" kelimesi Felekoğlu'nun şiirinde bir yerde geçmektedir. "Dünya Savaşından Allah'a Şikayet" başlığı taşıyan şiirinde gerek mümin gerek kafır gerek dili ve gerekse dilsiz bütün kâinatlar, ayrıca mal ve mülk hepsi senindir ya Allah sen onları

²⁴⁵ Benderoğlu, *Açıl Dilim Açıl Dilim* s.22. Kuşçuoğlu, *Gerçekçilik Şairi Felekoğlu*, s.27. Saatçi, *Kerkük Güldestesi*, s.166. Küzeci, *Telâfer Şairleri*, s.48.

²⁴⁶ Benderoğlu, *Açıl Dilin Açıl Dilim*, s.28. Kuşçuoğlu, *Gerçekçilik Şairi Felekoğlu*, s.46.

²⁴⁷ Benderoğlu, *Açıl Dilim Açıl Dilim*, s.36.

tarumar eyleme. Felekoğlu, yer ve gökyüzünde olan tüm yaratıklar Allah'ın emrindedir demek istemiştir:

Eğer mümin eğer kâfir dili dilsiz mahlûkat
Hep senindir mâl-u devletini virân eyleme²⁴⁸

II.1.5.4. Kâfir

Felekoğlu'nun şiirlerinde “kâfir” kelimesinden tek bir yer söz konusu edilmiştir. Şair, “Altını Sarrafa Ver” başlığı taşıyan şiirinde büyüye inanmadığını ve onun bir kötü şey olduğu ama toplum Felekoğlu'nun “sihre” (büyüye) inanmadığına rağmen ona “sâhir” (büyücü) dediler, akli azlarla (câhillere) konuştuğunda ve onlara derdini anlattığında ona “kâfir” dediler:

Ben özüm sihre inanmam bana sâhir dediler
Akli azlarla konuştum bana kâfir dediler²⁴⁹

II.1.6. Dinî ve Mukaddes Yerler

II.1.6.1. Kudüs

“Kudüs” tespit edebildiğimiz kadarıyla bir yerde geçmektedir. Filistin'nin başkenti olan Kudüs müslümanların mukaddes yere olarak bilinir. Felekoğlu, “Filistin'e Yürü Durma” başlığını taşıyan şiirinde Kudüs'ün kurtulması için topluma sesleniyor, canını Kudüs için kurban eyle, yürü Filisti'ne düşman ile vuruş korkma, kendine gel ve gafletten uyan Allah'ın bir ve tek olduğuna inan, düşman ile savaş ki; tüm vücudun kana boyansın ve bütün bunları yap ki; arkada iyi bir eser bırak ey Müslüman kardeş demektedir:

Fedâi ol Kuds'e yeriş
Cihânda bir yadigâr et
Yürü düşmân ele vuruş

²⁴⁸ Kuşçuoğlu, *Gerçekçilik Şairi Felekoğlu*, s.43. Küzeci, *Telâfer Şairleri*, s.50.

²⁴⁹ Kuşçuoğlu, *Gerçekçilik Şairi Felekoğlu*, s.44. Muhammed Merdan, *Teyyarul Eş-Şiir Eş-Şâbî Et-Türkmen-i, İncelem ve Örnekler*,(Arapça) Türkmen Dili Basımevi, Kerkük 2008, s.245. Küzeci, *Telâfer Şairleri*, s.49.

Cihânda bir yadigâr et

Gaflet olup yatma uyan

Hakk'ın birliğine dayan

Savaşa gir kana boyan

Cihânda bir yadigâr et²⁵⁰

II.1.6.2. Kerbelâ

Irak'ın bir ili, Hz. Hüseyin'in hadisesi ile meşhur ve şifler için kutsal bir yer olan “Kerbelâ” kelimesi Felekoğlu'nun şiirinde birkaç yerde geçmektedir. Şair, Şif olduğu için bu olayı çok benimsemiştir. Dolayısıyla şair, bu beyitlerde Hz. Hüseyin'nin haktan yana olduğu için ve Kerbela'ya kutsal bir dava için gittiğini, o dava uğruna canından olup, Kerbela çöllerinde şehit düştüğünü, onun için ehl-i beytin feyat ve haykırılarını dile getirmektedir.

Yürü durma Kerbelâ'ya, sen bugün dâvâ için

Göresin ne ise, takdirden gerekler ey Hüseyin

Düştü bir 'atş-i vaveyla, Kerbelâ sahrâsına

Âh eder ehl-i 'ayal ellerde yenkler ey Hüseyin²⁵¹

II.1.7. Kavimler

II.1.7.1. Âd

Nuh Kavm-i 'nden sonra yaşamış olan “Âd” kavm-i Kur'ân Kerim'de anılmaktadır. Allah'ın onlara gönderdiği peygambere Hz. Hüd'a inanmadılar. Felekoğlu'nun şiirinde aynı dörtlükte ve birlikte Nemrut ve Firavun ile anılmıştır. Şair, yeryüzündeki topraklara sorun bu cihana hükümdar olanların sonu ne oldu! Kisrâ ve Nuşirevan kralların sarayı ve tahtına ne oldu! Bu cihan hiçbir zalime kalmaz ne kadar

²⁵⁰ Felekoğlu, "Filisti'na Yürü Durma... Fidai Ol", **Kardeşlik Dergisi**, s.8, Y.9, Aralık 1969, s.38.

²⁵¹ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, ss.88-91.

hükmedersin elbet bir gün sarayın, tahtın ve tacın yıkılır tarumar olur unutma ey insan oğlu, Allah'ın dinini inkar edenlerin sonu fena olur unutma:

Sor bu topraktan cihâna hükm edenler n'oldular

Kisrâ'ya, Nuşirevan ol tahtı ferzend-i kabad

Yıktı taçlarını darmadağın etti şâhları

N'oldular sor onca Nemrut, onca Firavun, onca 'Âd²⁵²

II.1.7.2. Firavun

Hz. Musa Kavm-i'nin en âsisi olan “Firavun” kelimesi Felekoğlu'nun şiirinde iki yerde söz konusu edilmiştir. Şair, Kendini Tanrı olarak tanıtan “Firavun”nun sonu ne oldu, Hakk'a inanmadı ve hep kendisini ben Allah'ınızım diyerek Allah'ın bir ve tek olduğunu inkar etti sonu kötü oldu, Firavun gibilerin adları gerek güzel gerekse çirkin ve kötü olarak dillerde bir hatıra olarak kaldı, ey insan oğlu, kendine hiç güvenme tahtlar ve saraylar senin mülkün değildir:

N'oldular sor onca Nemrut, onca Firavun, onca 'Âd

Haki yeksen oldu gitti kalmadı benlikleri

Yahşı eğer kötü kaldı adları dillerde yâd

Güvenmesin buna şahlar kimsenin mülkü değil²⁵³

Şair, “Hâlık Allah” başlıklı şiirinde onlarca Firavun gibi zalimler bu Dünya'ya geldiler ve sadece Ehramları (Mısır'da olan Piramitler) bir eser olarak kaldı, Felekoğlu, bu Dünya fânidir -bir gün gelir biter- Allah Firavun gibilere dünyayı tufan eyledi:

Onca Firavn geldiler dünyâya ahrâm koydular

Her biri ahrâmını dünyâya eser eyledi

Türlü yüzden baktı mahlûkata bu dâhr-i fenâ

Kimine ecrâr edip kimine a-sar eyledi²⁵⁴

²⁵² Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.62-63.

²⁵³ Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.62-63.

II.1.8. Diğer Dinî Unsurlar

II.1.8.1. Abbas Bin Ali

Tek bir yerde söz konusu edilen “Abbas” Şiîlerin birinci imamı olan Hz. Ali’ nin oğlu, Ebulfezl lâkabıyla tanınan Abbas Bin Ali, Felekoğlu’nun şiirinde Hz. Hüseyin’nin hunharca öldürüldüğüne dayanamayan ve onun hasretine canını verdiğini, Hz. Hüseyin’nin bu cihan’da bir keskin kılıç olduğunu anlatılmaktadır:

Hasretiyle verdi cân Abbas, o şemşir-i cihân

Neylesin hur etti onu kul bilekler ey Hüseyin²⁵⁵

II.1.8.2. Ölüm

Felekoğlu, “Ölümden Kurtulan Var Mı?” başlıklı şiirinde elbet bir gün gelir topladığın malı ve mülkü terk edip öbür dünyaya gideceksin, bu Dünya’da olan değerlerin kemâlin zevâl olur (yok edilir) düşün ey insan oğlu, insan bu Dünya’da yaptığı iyilikleri öbür dünyaya götürür ölümden kurtulan var mı?. Her şeyin bir sonu olduğu gibi bu Dünya’nda elbet bir gün sonu gelir:

Terk edersin mülk-ü mâlın

Uğrar zevâle kemâlin

Kalır elinde ‘âmelin

Geçer günler gelir bir gün²⁵⁶

Bu Dünya’nın bir sonu olduğuna inan şair, ömrünün kısa olduğunu, ecelin geldiği zaman ondan kurtuluş olmadığını, tüm insanlar öldükten sonra vücutları toprağı girer ama cânları kendi Hâlk’ına geri döneceğini demektedir:

Çok uzatmaz bir gün olur

Ecel ölüm beni bulur

²⁵⁴ Felekoğlu, "Başlıksız", (Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir, bu şiir özel arşivimizdedir, Tarihsiz.

²⁵⁵ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, ss.88-91.

²⁵⁶ Hasret, **Hak’tan Dilek**, ss.13-16.

Cismim topraklarda kalır

Döner sana bendeki cân²⁵⁷

II.1.8.3. Yaranış

Felekoğlu, “Yaranış” başlığını taşıyan şiirinde biraz düşün ey insanoğlu bu cihanda olan tüm kâinatların yaratıcı, gökyüzünde olan yıldız ve uzayların yerleştireni kesinlikle Allah’tır. Dünya yaranışının dört temel unsuru olan toprak, su, yel ve od ile dört mevsim olan kış, bahar, yaz ve güzü birbirine nasıl oyaladığını anlatmaktadır:

Düşün bunca yaranışa

Bir yaradan yaraştırmış

Gökte olan görünüşe

Uzaylardan yerleştirmiş

Yaratmış dört ataları

Dört çağları oyaları

Kış, bahar, yaz, güz Ay’ları

Birbirine ulaştırmış²⁵⁸

II.1.8.4. Âyetler

Felekoğlu’nun şiirlerinde bir yerden fazla Kur’ân Kerim-i âyeti bulunmaktadır. Bu da onun dine önem verdiğinin bir kanıtıdır. Şair, “Al-âdiyâti suresinde geçen “El-selesi’l” vakiâsında İslam dininin zafer olduğunu”. Der:

Âyeti (Vel âdiyâti)’den, el Selesi’l vakiâsın

Dinî İslâm favz eyledi, Hakk’ın lîvâsıdır Haydar²⁵⁹

²⁵⁷ Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.44-47.

²⁵⁸ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.77.

²⁵⁹ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, ss.86-87.

Nemrut'un emri ile Hz. İbrahim'in ateşe atılmasını o meşhur olayı Felekoğlu, (Kûnî berden ve selâmen) âyeti ile dile getirmiştir:

(Kûnî berden ve selâmen) söyle şulen eyleme

İşliyor (sefk-i dimâ) çâr köşede kaftan kafa²⁶⁰

“Aferin Ey Muhammed” başlıklı şiirinde Allah, peygambere “Biz seni ve Kur’ân-ı Kerim’i bütüm âlemlere ve dönemlere rahmet vesilesi ve selamet rehberi olarak gönderdik” demektedir. Şair, Hz. Muhammed’in bu cihana bir rahmet olarak geldiğini ve hiçbir zaman vicdânı zulmü kabul etmediğini anlatmaktadır:

(Rahmeten lil ‘âlemîn) geldin cihâna dediler

Kabul etmesin gerek hiç zulmü vicdânın senin²⁶¹

Şiirlerinde âyetlere yer vermiş olan Felekoğlu, “Ruhullah Ne Demektir” başlığı taşıyan şiirinde Kur’ân Kerim’in İhlas suresini anlatmaktadır. Şair, (De ki; O, Allah bir tektir) âyeti tüm kandıranları, dessasları ve konuşkanları lal (dilsiz) kıldığını. (Lem Yelid ve Lem Yûled) âyeti sağlam olduğunu demektedir:

(Kul hüvellâh) âyeti lal eylemiş dilbâzları

(Lem Yelid ve Lem Yûled) ya âyeti muhkem midir²⁶²

Bence şair, bu şiirinde “On İki Burç Nedir” tam olarak bir “kudsî” hadiste geçtiği gibi “ Ey Ahmet, eğer senin için olmadıysa, âlemleri yaratmazdım ve Ali olmazsaydı seni yaratmazdım ve Fatima olmazsaydı sen ve Ali’yi yaratmazdım” işte bu esasa göre Felekoğlu, Fatima anamızın çocukları olan on iki imama bağlayarak dünya ve yaşam kuruluşuna sebep olarak görüyor:

Verdi on iki nakibe hevzetini istilem

Oku (İnned dîne indâllâhil islâm) âyetin

Dinî İslâma verildi zâti Hak’tan ihtiram

²⁶⁰ Kuşcuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, s.43. Küzeci, **Telâfer Şairleri**, s.50.

²⁶¹ Hasret, **Hak’tan Dilek**, ss.91-93.

²⁶² Dermircioğlu ve Allevoğlu, **Felekoğlu Hakkında Yazılan Şiirler**, ss.13-14.

Aldı dünyâ çarh-ı devrân on iki Ay’la kemâl²⁶³

II.1.8.5. Mu’cize

Şair, Hz. Muhammed peygamberin mesajının “Semâvî” (Göksel Dinlerin) sonucu olduğu anlamına geldiği ve buradan akıl, bilgi, insanlığa saygı ile çalışmaya ve (cehalet) fanatik önyargıların tüm zararlarını ummana atıp boğmaya çare olmuştur:

Mu’cize çöğenin aldın ‘azmî meydân eyledin

Attı cehlistân topun ‘ummana çöğenin senin²⁶⁴

II.1.8.6. Mi’râc

“Mi’râc” kelimesi tespit edebildiğimiz kadarıyla iki yerde söz konusu edilmiştir. “Mi’râc” Arapça’da “uruc” kökünden ve “Yükseğe çıkma” anlamına gelir. Felekoğlu, Hz. Muhammed’e herkesten önce yüксеğe çıkma unvanı verildi, onun o, gece Kudüs’te (Mescid-ı Aksa’da) göğе yükselmesi dillerde adete bir destan oldu, âlemi cihan bu olayı konuşuyor oldu, şair, Hz. Muhammed İslam Âlemi’nin “medar-ı iftihar-ı” senin ile onur duyuyoruz ve padişahlar senin bu gurur verici övülmene şaşkın ve hayran kaldılar ifadesini kullanmıştır:

Rütbe-yi Mi’râci aldın almadan kimse ezel

Desitân oldu ‘âlemde ‘arşa seyrânın senin

Seninle fahr eder İslâm ‘Âlem-i ey âli şe’n

Fahr içinde padişahlar kaldı hayrânın senin²⁶⁵

“Sırr-i Velâyetten Sadâ” başlıklı şiirinde Hz. Muhammed için “Hayrû’l-beşer” (insanların en hayırlısı) sıfatını kullanan şair, bu dörtlükte Hz. Muhammed’in İslam Dinî uğruna kendi yurdundan hicret edildiğini, hicret ettiği gece döşegine yatan Hz. Ali’ye eyvah kelimesini kullandığını, Hz. Muhammed’in Mi’râc unvanını aldığını ve

²⁶³ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.82.

²⁶⁴ Hasret, **Hak’tan Dilek**, ss.91-93.

²⁶⁵ Hasret, **Hak’tan Dilek**, ss.91-93.

“Kâbe Kavseyn” (iki yay kadar mesâfe) ifadesini kullandığını, Allah’ın sevgisini, saygısını ve yakınlığını kazanmak ve makamına çıkmak demektir:

Hayrû’l-beşer hicret etti yurdundan
Yerinde yatağa girene eyvah
Hayrû’l-beşer Mi’râc rütbesin aldı
(Kâbe kavseyn) gibi dergâha daldı²⁶⁶

II.1.8.7. Tasavvuf

“Tekye” kelimesi “Tekke” anlamına gelmektedir. Sûfîlerin “Ehl-i Abâ” anlayışı etkisiyle mânevî bir değer kazanan, zühd ve fakr sembolü hâline gelen “Abâ” (önü açık bir üstlük ve bu üstlüğün yapıldığı kumaş) kelimesini dile getiren Felekoğlu, topluma uyarılarda bulunuyor, iki yüzlü olan insanlara, kendilerini sahta olarak dindarlık yapanlara inanmayın, onlar kendi kendilerini dolandırıyorlar, hayallerinize güvenmeyin atınıza binip sonu belli olmayan yola, kandırıcı sonsuz ve gerçek olmayan yollara koşmakla kendinizi yormayınız:

Camide sûfîsin Tekye’de baba
Bir dem şal giyersin bir dem de abâ
Hayâl atın binip koşma serâba
Yürüme yok yere köy görülmeden²⁶⁷

II.1.8.8. Kıyamet Günü

“Kıyamet Günü” Felekoğlu’nun şiirlerinde iki yerde geçmektedir. Felekoğlu, “Can Ya Muhammed” başlığını taşıyan şiirinde Allah’ın bu cihanı muhkem, sağlam ve eksiksiz olarak kurduğuna şaşkındır, “Rûz-i Mahşer” ifadesi Farsça olan Türkçe’de

²⁶⁶ Felekoğlu, "Başlıksız", (Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir, bu şiir özel arşivimizdedir, Tarihsiz.

²⁶⁷ Felekoğlu, **Birlik Sesi Dergisi**, Edebiyaçılar ve Yazarlar Birliği Yay, Bağdat, s.46, 1988, s.97.

“Kıyamet Günü” anlamına gelir. Şair, kıyamet gününü bir pazara benzetmiş ve Allah’tan başka kimse o pazarı yönetemeyecektir:

Böyle muhkem olmaz idi cihânda bu binâ sensiz

Rûz-i mahşer bir pazardır sensin onun pazar başı²⁶⁸

Allah’tan dilek isteyin Felekoğlu, Allah’ım sana sığınıyoruz ve yalvarıyoruz, Rûz-i Mahşer Günü bizi cahillerle aynı safta bırakma ve bize cenneti nasip eyle:

Felekoğlu münâcatta

Bizi koyma cehâlette

Rûz-i mahşer kıyamette

Bize cennetleri göster²⁶⁹

II.1.8.9. Semâvât (gökyüzü)

Tek bir yerde söz konusu edilen “Semâvât” kelimesi hakkında Felekoğlu, düşünmek için “kâr’r” (dip) kelimesi kullanmış, insanı düşünmeye ve düşünerek en dibe kadar dalmasını ve gökyüzünde olan güzelliklere bir göz atmayı davet ediyor. Ayrıca gökyüzünde olan güzelliklerin haddi (sonu) hiç olmadığını hatırlatır:

Kalan görneklere bir bak göze al

Düşünce bahrına düş kâ’rına dal

Görünür gözelin bu gök semâvât

Bunun haddine hiç yoktur nihâyet²⁷⁰

II.1.8.10. Cin

Felsef-i ve hikemiyet şiirleri ile ün kazanan Felekoğlu, toplum hakkında şiir yazmayı unutmamıştır. “Falcıya İnandılar Karaya Boyandılar” falın yalan, falcının da

²⁶⁸ Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.89-90.

²⁶⁹ Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.23-26.

²⁷⁰ Dermicioğlu ve Allevoğlu, **Felekoğlu Hakkında Yazılan Şiirler**, ss.10-11.

bir büyücü olduğunu anlatmaktır. Falcı karanlık bir yerde olur, sırrı aşikâr olmasın diye bir bir kişi içeri alır, insanları cini kaçmasın diye kapları kapatıp ve bu şekilde kandırır, bu yalanın bir parçası olan buhar atarak ateşi alevlenmesi, hiçbir dinî inanca dayanmayan kendi dizdiği cümleler ile yazdığı muskalar ve tılsım ile milleti kandırır sanır:

Birden iki geçmesin
Kimse sırr-ı açmasın
Geçen örtsün kapını
Cini evden kaçmasın

Buhur atar yandırır
Tılsım yazar kandırır
Okur cini adların
Çağırır inandırır²⁷¹

II.1.8.11. Dua

Felekoğlu, bu dörtlükte toplumun bakış açısını değiştirmek istemiştir. Toplumda o kadar fal ve falcıya inanlar var ki; hasta olduğu zaman falcıyı doktora tercih edip falcıya derdini anlatıyor, bu tür insanlar falcının onlara yazdığı muskada olan duaların bir faydası olmadığını anlamış olmalıdırlar:

Kız doktora gitmedi
Derdini anlatmadı
Kız yaralı bir hasta
Duâ bir kâr etmedi²⁷²

II.1.8.12. Dünya

²⁷¹ Sarıkehye, **Irak Türkmen Edebiyatı Tarihî**, ss.187-191.

²⁷² Sarı kehye, **Irak Türkmen Edebiyatı Tarihî**, ss.187-191.

Şair, “Cihân Bir Yolcu Yoludur” başlığını taşıyan şiirinin tamamında; Dünya’yı, dünya yaşamını ve insanoğlunun şu fânî dünyada iki ve üç günlük yaşadığı hayatı bir kervan yoluna benzetip geçici ve yorucu olduğunu ifade ediyor ve bu yol üzerinden gelip geçenlerin hep yaşam zorluğuna mahkum olup yorulacaklarını, ayrıca bu dünyayı yorucu ve işkenceye boğulduğunu bir büyük pazara benzeterek için alışveriş yapanların yorucu bir meydanda olduklarını dile getirmektedir:

Cihân bir yolcu yoludur
Giden yorgun gelen yorgun
Büyük bir çarşı pazardır
Satan yorgun alan yorgun²⁷³

II.1.8.13. İmân

Sevgi, vatan ve yurtsal şiirleri yazan Felekoğlu, yurdunu çok sevdiğini hatta cânânı gibi sevdiğini, yurduna ve milletine hizmet etmeyen namertlere dinsiz ve imansız sözleri kullandığını, toprağına aşırı âşık olduğu için vatan onun her şeydir ve son mısrada (anonim) atasözünü aklımıza getiren “Ana gibi yâr Bağdat gibi diyâr olmaz” ana ne kadar değerlise Felekoğlu için vatan da o kadar değerlidir:

Çok severim onu cânndan ol cânânımdır benim
Kim sevmez öz vatanın dinî yok imânı yok

İşte yurdum toprağım dinim imanımdır benim
Gerçe atam var anam ama vatan doğmuş beni²⁷⁴

II.1.8.14. Far-z Sünnetler

Şiirlerinde topluma önem veren şair, “Hak’tan Dilek” başlığını taşıyan şiirinde milleti için isteklerde bulunmuştur. Bizi hiç kimse ile karşı karşıya bırakma ey

²⁷³ Kuşçuoğlu, Gerçekçilik Şairi Felekoğlu, s.37.

²⁷⁴ Benderoğlu, Açıl Dilim Açıl Dilim, s.28. Kuşçuoğlu, Gerçekçilik Şairi Felekoğlu, s.46.

Allah'ım, halka yol göster, neyin nasıl ve nerede doğru olarak yapıldığını ve Hz. Muhammed'e uymamızı ve onun koyduğu kuralları bize nasip eyle:

Rakip salma başımıza

Yol ver vatandaşımıza

Duygular koy başımıza

Farz-u sünnetleri göster²⁷⁵

II.1.8.15. Mâtem (Yas)

Çok ezelden beri kalan bir gelenek ve tüm evrende olan toplumlarda çeşitli bir şekilde uygulanan İslam Dininde de ölen bir kişi için “mâtem” (Yas) yapılır. Şair, Aşura Günü şiirler için bir mâtem sayılır, İslam dininde ölen kişiye saygı gösterilir ve o, İslam inancına göre yüzün kibleye çevirerek gömülür. Aşura Günü bize (Şiirlere) Kerbelâ'da şehit düşen Hz. Hüseyin'ini hatırlatıp, gözlerimizden yaş dökülmesine neden olur:

Felekoğlu diyor bugün mâtemdir

Mâtem dinî İslâm'da ihtirâmdır

Hüseyin'i yâdlayanın gözü nemdir

Ağlar bir köşeyi ahzende düşmüş²⁷⁶

II.1.8.16. Dört Kitap

İslam inancında imanın şartlarından biri “Dört Kitab'a” (Zebur-İncil-Tevrat-Kur'ân-ı Kerim'e). Bu kitapların içeriklerinin tamamıyla doğru ve gerçek olduğuna inanmak demektir. Şair “Derviş Gelirken” başlığını taşıyan şiirinde sözüne şöyle son veriyor, dört kitabı kutsal bildiğin gibi, bu Dünya kuruluşunu ve birbirini tamamlayan dört temel unsura (toprak-su-yel-güneş)'e ihtirâm eyle (saygı göster) ey yurttaşım:

Felekoğlu söze son ver Dört Kitab'ı mukaddes bil

Şu toprağa suya yele Güneş'e ihtirâm eyle²⁷⁷

²⁷⁵ Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.23-26.

²⁷⁶ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, ss.94-95.

²⁷⁷ Felekoğlu, **Birlik Sesi Dergisi**, 1990, s.63.

II.1.8.17. Tekbir

“tekbir” kelimesi tespit edebildiğimiz kadarıyla bir yerde geçmektedir. Şair, “Cepheye Koş” başlıklı şiirinde; savaşa gittiğinde için iman dolu, Allah’ın yüce olduğuna ve Allahûekber haykırarak cepheye koş ey vatandaş. Sindirici gücün ile dağı ve taşı yerinden oynat, gir bu gürültüye ahenk ile bu topraklardan sür düşmanı ve hayatın boyunca öğrendiğin yeteneklerin ve ustalığın bu kavgada göster:

Yüce sesle na‘re-i çek Allhûekberle yürü

Çalkalansın dağ-u taşlar satvetin göster bugün

Gir bu hengâmeye âhengiyle vur düşmânı sür

Hangi hüneler yaradıp san‘atın göster bugün²⁷⁸

II.1.8.18. Ehl-i Beyit

“Ehl-i Beyit” Hz. Muhammed’in aile fertleri için kullanan bir tabirdir. Felekoğlu, bu şiirde peygamberin torunu olan ve ehl-i beytin gülzârı (gül bahçesi) olan Hz. Hüseyin’in Kerbelâ hadisesinde susuz kaldığını, onun ölüm acısına dayanmayan gül ve çiçeklerin dalları eğildiğini ve hüznü olduklarını belirtmektedir:

Ehl-i beyti Mustafâ’nın kaldı gülzârı susuz

Eğdi boynun geydi mâtem gül çiçekler ey Hüseyin²⁷⁹

II.1.8.19. Enbiyâ

Arapça olan ve peygamber anlamına gelen “enbiyâ” kelimesi “nebi” kelimesinin çoğal hâlidir. Felekoğlu “On İki Burç Nedir” başlığını taşıyan şiirinde Allah’ın, ümmeti Muhammed’den önceki ümmetlere zaman zaman gönderdiği peygamberleri, ayrıca her birine bir mucize, onlara yaraşan sıfatları, onları herkesten âli (üstün) kıldığını ve onlara büyük ve önemli bir görev verdiğini dile getirmektedir:

Bölük bölük halka karşı enbiyâ-yi gönderip

²⁷⁸ Kuşçuoğlu, *Gerçekçilik Şairi Felekoğlu*, ss.19-20.

²⁷⁹ Benderoğlu, *Açıl Dilim Açıl Dilim*, ss.88-91.

Her birine lâîkınca verdi bir ‘âli makam²⁸⁰

II.1.8.20. Dervîş

Felekoğlu, Arapça kökenli olan “Dervîş” kelimesine şiirlerinde yer vermiştir. “Dervîş” bir tarıkata girmiş, o tarikatın töre ve kurallarına bağlı olan kimsedir. Şair, kendisini arif (sezgisi güçlü ve anlayışlı) olarak tanıtanlar için “bilici” sıfatını kullanmıştır. Yalnız “bilici” sıfatı Allah’a mahsustur, Allah her şey bilendir. Yalan hayallere inanma hiçbir şey göremezsin, bir kitabı okumadan içini bilmezsin, bir şeye, konuya hakim olmadan ne olduğunu bilemezsin ve denizin dibine dalmadan cevherini (içindeki değerli şeyi) seçemezsin:

Her ‘ârifim diyen bilici olmaz
Yalan hayâliyle görücü olmaz
Denizler gezmeden tumucu olmaz
Cevher seçebilmez içe dalmadan

Sözünü tamam ve eksiksiz olara yazan Felekoğlu, beg, ağa ve şeyhlere savaş ve kavgayı, dervîşlere ise saz ile duayı ver, Allah sûfîlere namazı beş vakit kıldı, onlar ise din buyruklarını yerine getirmeden ayrıca hiç hesap, sorgu ve sual sorulmadan cennet dilerler:

Felekoğlu söze kemâline yaz
Şeyhlere çeng-ü dek dervîşlere saz
Sûfîlere oldu beş vakit namaz
İsterler cenneti suç sorulmadan²⁸¹

“Giden Gitti” başlığını taşıyan şiirinde “Dervîş” kelimesi mecaz (yoksul-fakîr) anlamında kullanılmıştır. Şair, bu Dünya’nın fânî olduğunu ve hiç kimseye kalmadığını, ömür kıssadır kimler geldi! Kimler gitti! Bu Dünya’nın tadına varmadan, kimi yoksul, fakîr ve üstü başı yırtık pırtık olarak bu Dünya’dan göçüp gitti:

²⁸⁰ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.82.

²⁸¹ Felekoğlu, **Birlik Sesi Dergisi**, Edebiyaçılar ve Yazarlar Birliği Yay, Bağdat, s.46, 1988, s.97.

Bu Dünyâ'ya her kes geldi doymadan
Kimi gitti dünyâ nedir bilmeden
Kimi derviş oldu geçti dünyâdan
Üstü başı yırtık şallarda gitti²⁸²

II.1.8.21. Kurbân

“Kurbân” kelimesi tespit edebildiğimiz kadarıyla bir yerde geçmektedir. Felekoğlu, “Bugün Aşuradır” başlıklı şiirinde Kerbelâ katliamı olarak anılan vakada, Hz. Hüseyin'in malı, mükü, varı yoku ve aile bireyleri (oğul ve kardeşleri) İslam Dinî uğuruna kanlar için yatarak canlarını fedâ ettiklerini anlatmaktadır:

Kurbân koydu böyle cânı varıydı
Şedki doğurlaya bozgun ayarı
Oğul kardeşleri yârı yaveri
Al kanda her biri yan yanda düşmüş²⁸³

II.1.8.22. Müslüman

“Müslüman” ve “Mümin” kelimesi arasındaki fark nedir. “Müslüman” İslam Dinîni benimseyen ve Allah'ın bir ve tek olduğuna inanmak. “Mümin” ise Allah'ın peygamberlerine, mucizelerine, kitaplarına ve nimetlerine inanmak demektir. Topluma önem veren ve toplumsal şiirler yazan Felekoğlu, bu dörtlükte hikmet bağından bir Baykuş (Erkek Baykuş) sesi işittiler, kuş dilini Hz. Süleyman olmadan anlamak bir güçtür, Baykuş'un ne istediğini anlamazlar, ona bir haykırı ve bağış dediler, Allah'a nasıl ve hangi yolla inandığına inanmadılar ve bazen Müslüman, bazen Yahudi (mûsevî) bazen de gâvur dediler. Şair, topluma ve millete ne yaparsan yap hiçbir zaman onları razı edemezsin demek istemiştir:

Bağı hikmet bülbülünden bir sadâ işittiler
Kuş dilini anlamazlar işte şakır dediler

²⁸² Kuşcuoğlu, *Gerçekçilik Şairi Felekoğlu*, ss.56-57.

²⁸³ Benderoğlu, *Açıl Dilim Açıl Dilim*, ss.94-95.

Bilmediler ne suratla Hakk’a inandığını

Gâh müslüman, gâh yahûdi, gâh-i gâvur dediler²⁸⁴

²⁸⁴ Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, s.44. Küzeci, **Telâfer Şairleri**, s.49.

II.2. TOPLUM

II.2.1. Tarihi Şahsiyetler

II.2.1.1. Abdülhamîd

Son Osmanlı hükümdarlarından biri olan Abdülhamîd, herhangi bir hükümdarın veya hükümdarlık makamının sembolü olarak kullanılmıştır. Ne padişahlığa ne de padişahlara yakın olmaya güvenilmemelidir. Gerek şahlar gerekse onlara bel bağlayanlar, daha sonra yardım umar hale gelmişlerdir:

Yahşı eğer kötü kaldı adları dillerde yâd

Güvenmesin buna şâhlar kimsenin mülkü değil

Onca bin Abdülhamîd'den aldı onca bin reşâd

Çokları bağladılar bel çarh-a yardım umdular²⁸⁵

II.2.1.2. Kistrâ, Nemrut, Firavun

Yukarıdaki maddede Abdülhamîd'in şahsında verilen mesajlar, başka bir şiirde, bu üç isim üzerinden de verilmiştir. Şair, cihana hükmedenlerin kötü sonlarını, saraylarının ve taçlarının darmadağın olmasını... herkes tarafından bilinen bu isimleri örnek göstererek ortaya koymuştur. İsmi iki farklı şiirde geçen Kistrâ'nın köşkü, Hz. Muhammed doğduğu gece, "yırgalanarak" (şiddetli bir sarsıntı ile) yerle bir olmuştur:

Sor bu topraktan cihâna hükm edenler n'oldular

Kistrâ'ya*, Nuşirevân* ol tahtı ferzend-î kabad

Yıktı taçlarını darmadağın etti şâhları

N'oldular sor onca Nemrût*, onca Firâvun*, onca 'Âd²⁸⁶

²⁸⁵ Hasret, **Hak'tan Dilek**, s.63.

²⁸⁶ Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.62-63.

Hakk'ın hikmetleri indi

Yer tiprenip farahlandı

Tavk-ı Kistrâ yırgalandı

Fâhr-î 'âlem olan gece²⁸⁷

II.2.2. Yakın Çevresine Mensup Olanlar

Felekoğlu, sayısı fazla olmamakla birlikte, yakın çevresinden isimleri de zikretmiştir. Bu, çok alışık olunmayan bir durumdur ve Felekoğlu'nun, yüksek zümre şairi olmaktan çok halk şiirine daha yakın olmasıyla açıklanabilir.

II.2.2.1. Salar Efendi

Salar Efendi'nin, Felekoğlu'nun yakınlarından biri olduğu anlaşılmaktadır. Söz dinlemeyen ve sadece kendisini düşünen bir insandır. Şiirden anlaşıldığına göre, şairin sözünü dinlememiş ve bunun da istenmeyen sonuçları olmuştur. Şair, “Ben söyledim ben dinledim” şeklindeki kalıp ifadeyi nakarat mısra olarak kullanmakla, Salar Efendi'nin söz dinlemez kişiliğine vurgu yapmak istemiştir:

Salar düşünmez yol yüzün

*Kistrâ: Sâsânî kral isimlerinden olup, Arapçalaştırılmış ve “Sâsânî hükümdarı” mânasında cins ismi / unvan olarak kullanılmıştır; ayrıca bu kelimeyle “âl-i kistrâ, arz-ı kistrâ, Medâin-i kistrâ, eyvân-ı kistrâ, tâk-ı kistrâ” tamlamalarının yapıldığı görülür. TDV, İslam, Ansiklopedisi, 2002, C. 26, ss.71-72 Bkz.

*Nuşîrevân: Enûşervân, Nûşîrevân, Nûşervân şeklinde de kaydedilen ve (Ölümsüz ruh) anlamına gelen, genellikle Kistrâ I. Hüsrev'i II. Hüsrev Pervîz'den ayırt etmek için kullanılmıştır. I. Hüsrev Pehlevîce eserlerde olduğu gibi, Arapça ve Farsça kaynaklarda da bu unvanla zikredilmiştir. TDV, İslam, Ansiklopedisi, 1995, C. 11, s.225. Bkz.

*Nemrût: Hz. İbrahim döneminde tevhid inancının karşısındaki siyasal otoriteyi simgeleyen efsanevi kralın ismidir. (isyan etmek) anlamına geldiği ileri sürülmüştür. TDV, İslam, Ansiklopedisi, 2006, C. 32, ss.554-555. Bkz.

*Firâvun: Eski Mısır inancında Firavun hem kral hem de tanrının oğlu ve dolayısıyla tanrıdır. Eski Mısır mitolojisine göre yeryüzünün ilk kralı ve yer tanrısı olarak bilinir, eski Mısır dilinde (Büyük ev) anlamına gelmektedir. TDV, İslam, Ansiklopedisi, 1996, C. 13, ss.118-121. Bkz.

²⁸⁷ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, ss.83-84.

Düşünür ancak kendi özün
Dedim yana bak aç gözün
Ben söyledim ben dinledim

Dedim hey Salar efendi
Köy görünmez yol uzandı
Yolcumuz var yayan indi
Ben söyledim ben dinledim

Çok söyledim dövdüm dizim
Yaka yırttım vurdum yüzüm
Dinlemedi Salar sözüm
Ben söyledim ben dinledim²⁸⁸

II.2.2.2. Ahmet Ağa

Telafer'in ağalarından ve kanaat önderlerinden birdir. Şairin de yakını olduğu anlaşılmaktadır. Şiirde anılma sebebi, Telafer'in şimdiki perişan halidir. Yıkık dökük haldeki ayvan ya da köşk, aynı durumdaki Telafer'in simgesidir. Ahmet Ağa, işte bu simge yapının ayakta olduğu dönemdeki sahibidir:

Yâd olur bir düşmüş ayvan şimdi bağrında senin
Eski bir ced pederim Ahmet Ağa divânıdır²⁸⁹

II.2.2.3. Seyyid Han

Seyyid Han, Felekoğlu'nun kardeşidir. Cömert bir insan olduğu ifade edilmektedir. Felekoğlu, ölen kardeşini ve onunla birlikte gelen gidenin ekmeğini yediğini hatırlamıştır:

²⁸⁸ Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, ss.30-31.

²⁸⁹ Saatçi, **Kerkük Güldestesi**, s.167.

Bir kardeşim vardı adı Seyyid Hân
Sehâvette onu söylerdi zamân
Yiyerdi zadını her gidip gelen
Yolcular yâd eller yâdına gelir²⁹⁰

II.2.2.4. Süleyman Ağa

Süleyman Ağa da şairin amcasıdır. Onun da itibar sahibi bir kişi olduğu anlaşılmaktadır. Heybetli halini ifade etmek üzere, gülüşü “dev”e ve kendisi de “dağ”a benzetilmiştir:

Bir emmim var idi Süleyman Ağa
Dev gibi gülerdi benzerdi dağa
Gelende kalkardı herkes ayağa
Uşaklar âhiller yâdına gelir²⁹¹

II.2.2.5. Hakkı Beg Hürmüzade

Bu kişi, Felekoğlu’nun şair arkadaşıdır. Onun hakkındaki iki mısra, ölümü dolayısıyla kaleme alınmıştır. Felekoğlu, şair arkadaşının Hakk’ın rahmetine nail olması ve cennete gitmesini istemektedir:

Kavuşsun Hak rahmetine Hakkı Beg Hürmüzâde
Cennetinde hak revâ görsün ona konağını²⁹²

II.2.3. Hikâye Kahramanları

²⁹⁰ Felekoğlu, "Köyde Geçen Günlerim", (Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir, bu şiir özel arşivimizdedir, Tarihsiz.

²⁹¹ Felekoğlu, "Yurdumuzun Baş Sağlığı", (Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir, bu şiir özel arşivimizdedir, Tarihsiz.

²⁹² Felekoğlu, "Başlıksız", (Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir, bu şiir özel arşivimizdedir, 01.03.1967.

Geleneğe bağılı kalarak yazan hemen hemen bütün şairlerde, hikâye veya masal kahramanlarına çok yer verilir. Bu kahramanlar, genellikle aşk hikâyeleri veya mesnevîlerinin kahramanlarıdır. Erkek kahramanlar, çeşitli özellikleriyle âşığın; kadın kahramanlar ise daha çok güzellikleri ile sevgilinin benzetileni olarak düşünülür. Felekoğlu'nun şiirlerinde de aynı şey görülmektedir.

II.2.3.1. Leylâ

Leyla, Leylâ vü Mecnûn mesnevîsindeki kadın kahramandır. Bu mesnevî, halk hikâyesi haline de gelmiştir. Mecnun kelimesi, hem kahramanın adı hem de “deli, cinnet getirmiş” şeklindeki sözlük anlamıyla kullanılır. Çoğu zaman iki anlama da gelecek şekilde kullanımının tercih edildiği görülmektedir. Beyit veya dörtlülüklerde, Leyla ve Mecnun'un –genellikle- birlikte geçtiğini de belirtmekte yarar vardır.

Aşağıdaki beyitlerde ve dörtlülükte, “mecnun” kelimesi sözlük anlamıyla kullanılmış gibi görünmekle birlikte, hikâye kahramanı olarak da kullanılmıştır:

Deme bes Leylâ aldı aklını bir Mecnun
İşte Mecnun olmuşuz divânelerden sor bizi²⁹³

Derdini derdime benzettim görünce hâlini
Mecnune dönmüş yitirmiş ‘aklını Leylâ’ sı var²⁹⁴

Kimi destân olmuş dilden dillere
Kimi yolcu olup koşup yollara
Kimi Mecnun olup düşüp çöllere
Leylâsın arzular sahrâya dalmış²⁹⁵

²⁹³ Felekoğlu, "Sor Bizi", **Kardeşlik Dergisi**, S.11-12, Y. 4, Mart-Nisan 1966, s.58.

²⁹⁴ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.33.

²⁹⁵ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.69.

Şu dörtlükte, iki kelime de isim anlamındadır. Âşık, Mecnun; sevgili ise, Leyla'dır. Âşığın istediği şey, söz konusu mesnevîden alınmış bir sahneyi hatırlatmaktadır:

Saçın meşk-î rengi Lâle
Hûb yaratmış onu Mevlâ
Benim Mecnun sen de Leylâ
Gidek sahrâya sevdiğim²⁹⁶

Divan şairleri, sevgiliden gelen her türlü cefaya hoşnutluk duyarak katlanırlar. Asla şikâyet etmezler. Halk şairleri ise, bu konuda divan şairleri kadar sabırlı davranmazlar. Divan şiirinin etkisinde kaldığı anlaşılan Felekoğlu, burada halk şairlerine daha yakındır. Mecnun'un derdine çare olabileceği halde olmayan Leyla'ya, "yuh" çeker:

Çâre iken Leylâ Mecnun derdine çâr etmedi
Mecnunu derde salan çâre etmeyen Leylâ'ya tûf²⁹⁷

II.2.3.2. Mecnun

Mecnun, yukarıda söylediğimiz gibi, hem "delirmiş" anlamıyla hem de meşhur mesnevî'nin kahramanı olarak kullanılır. Genellikle de âşığın benzetilenidir. Felekoğlu, daha çok hikâye kahramanı olan Mecnun'u anlatmıştır. Onu, kendisinin veya âşıkların sembolü olarak kullandığı mısralar bulunmakla birlikte, sayıca fazla değildir.

Her şeyden önce, Mecnun, şöhreti Leyla sayesinde bulmuştur. Onun adını "mecnun"a çıkaran Leyla'nın güzel yüzüdür. Ulaştığı olgunluk seviyesini, Leyla'ya borçludur. Burada, hikâyedeki beşerî aşktan mecazî ve hakiki aşka ulaşma konusuna işaret vardır. Leyla'dan geçip Mevlâ'ya yönelmesi söz konusudur:

Leylâ adıyla cihânda buldu Mecnun şöhreti
Yoksa Mecnun bulmazdı bu kemâl-î Leylâ'sız

²⁹⁶ Benderoğlu, **Çağdaş Türkmen Şairleri**, s.138.

²⁹⁷ Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.80-81.

Mecnun, Leyla için her şeyden vaz geçebilen bir kahramandır. Buna, can da dahildir. Zaten, Leylasız balı bile zehir sanır...

Yokuşuydu Mecnunun dünyâda hâli Leylâ'sız
Ağu sandı canına lezzetli balı Leylâ'sız
Leylâ için mâl-û candan geçmeyen Mecnun değil
Sevmedi dünyâda mecnun cânı mâlî Leylâsız

Mecnun'un sevdasını anlatırken sözü boş yere uzatmaya gerek yoktur. Onun canında, Leyla'nın aşkından başka bir şey yoktur ve o, hayatı boyunca Leyla'yı hayal etmeden bir saati bile geçirmemiştir:

Felekoğlu çok uzatma sevdâ hâlin Mecnunun
Geçmedi dünyâda bir saat hayâlî Leylâ'sız²⁹⁸

II.2.3.3. Şahsenâm

Bu kahraman, kökeni divan edebiyatı olan bir mesnevîden değil, bir halk hikâyesinden alınmıştır. Tek bir dörtlükte ve Garip ile birlikte geçmektedir. Sevgilinin benzetilenidir:

Sen olaydın bana nâsip
Yanıyda odulara râkip
Sen Şâhsenâm ben de Gârip
Konağ saraya sevdiğim²⁹⁹

II.2.3.4. Garip

Şahsenâm'la birlikte aynı dörtlükte geçmektedir ve âşığın benzetileni olarak düşünülmüştür:

Sen olaydın bana nâsip
Yanıyda odulara râkip

²⁹⁸ Benderoğlu, *Açıl Dilim Açıl Dilim*, s.38.

²⁹⁹ Benderoğlu, *Çağdaş Türkmen Şairleri*, s.138.

Sen Şâhsenâm ben de Gârip

Konağ saraya sevdiğim³⁰⁰

II.2.3.5. Şîrîn

Şîrin de bir mesnevî kahramanıdır. Yani, kökeni divan edebiyatıdır. Şîrin de, Leyla gibi sevgilinin benzetildiği kahramandır. Tahmin edileceği üzere, Ferhat ile birlikte söz konusu edilir:

‘Aşkın beni eder berbâd

Gözlerinden dad-û feryâd

Sen Şîrîn ol ben de Ferhâd

Düşek dâvâya sevdiğim³⁰¹

Aşağıdaki beyit, kısmen orijinaldir. Allah’ın hikmetleri veya kudreti anlatılırken, Hz. Yakup ve Hz. Yusuf’la birlikte Ferhat ve Şîrin de anılmaktadır. Ferhat’ın Şîrin’e kurban edilmesi, Allah’ın hikmetlerinden biridir:

Onca Yâkub’u nice, Yusuf’a gıryân eyeldi

Onca Ferhâd’ı nice, Şîrîn,e kurbân eyledi³⁰²

II.2.3.6. Ferhat

Yukarıda açıklamaya çalıştığımız gibi, Ferhat, Şîrin’le birlikte söz konusu edilmiştir. Ferhat, âşığın benzetilenidir:

‘Aşkın beni eder berbâd

Gözlerinden dad-û feryâd

Sen Şîrîn ol ben de Ferhâd

Düşek dâvâya sevdiğim³⁰³

³⁰⁰ Benderoğlu, *Çağdaş Türkmen Şairleri*, s.138.

³⁰¹ Benderoğlu, *Çağdaş Türkmen Şairleri*, s.138.

³⁰² Benderoğlu, *Açıl Dilim Açıl Dilim*, s.62.

³⁰³ Benderoğlu, *Çağdaş Türkmen Şairleri*, s.138.

II.2.3.7. Aslıhan

Aslı da, kaynağı bir halk hikâyesi olan kahramandır. Kerem’le birlikte söz konusu edilmiştir. Aslı, sevgili olunca, Kerem de âşık olmaktadır. Aslı, bir yerde geçmektedir:

Hasretinden âh çekerim
Ağlayıp yaşlar dökerim
Sen Hân Aslı ben de Kerem
Koşak dünyâya sevdiğim³⁰⁴

II.2.3.8. Kerem

Kerem, Aslı’dan farklı olarak iki yerde söz konusu edilmiştir. Kerem, üstteki dörtlükte de görüldüğü gibi, âşığın sembolüdür. Başka bir yerde ise, ismi, dertlerin elinden yanması ve dilinden pek çok eser çıkması (çok şiir söylemesi) özelliğiyle de anılmıştır:

Kerem yandı bu dertlerin elinden
Çok eserler koydu şirin dilinden
Çeken bilir bu dertlerin hâlinden
Ayrılığın, yoksulluğun, ölümün³⁰⁵

II.2.3.9. Sağaltıcı Kahraman: Bektâş Baba

Şiirlerde ismi geçen bir kahramanı, çeşitli özellikleriyle farklı başlıklar altında değerlendirmek veya incelemek mümkündür. Bektâş Baba, işte böyle bir kahramandır. Din başlığı altına da almamız mümkün olan Bektaş Baba’yı, sağaltıcı özelliğinden dolayı - Şiirde geçen “sağlayıcı” kelimesi, “sağaltıcı” anlamındadır.- buraya almayı uygun bulduk. Bektaş Baba, yetmiş yaşını aşmış Telâferli bir “kırıkçı”dır. Kol ve

³⁰⁴ Benderoğlu, **Çağdaş Türkmen Şairleri**, s.138.

³⁰⁵ Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, ss.25-26. Benderoğlu, **Çağdaş Türkmen Şairleri**, s.139.

bel kırıklarını tedavi etmektedir. Kırığı kolay ve iyi sarar. Elinde şifa vardır. Zamanın Lokman Hekimi'dir. Ona bu hikmet, Allah tarafından verilmiştir. Yardım isteyen herkese dost düşman, gavur Müslüman demeden koşar, tedavi için para ve pul da istemez. Felekoğlu, onu uzunca bir şiirinde ve müstakil olarak anlatmıştır:

Kol kırığın bel kırığın

Sağaltıcı Bektâş Baba

Yahşı bağlar kolay kolay

Sağaltıcı Bektâş Baba

Şifâ hikmet var elinde

Her ne kırığ olsa onda

Şimdi lokmândır zamanda

Sağaltıcı Bektâş Baba

Çok kolaydır tababeti

Hak'tan verilmiş hikmeti

Dünyâ doludur şöhreti

Sağaltıcı Bektâş Baba

Kim çağırsa gelmem demez

Dolanır her yana durmaz

Hiçbir para pul istemez

Sağaltıcı Bektâş Baba

Demez bu dost bu düşmândır

Ya gâvur ya müslümândır

Kendi bir ehl-i imândır
Sağaltıcı Bektâş Baba

Saçlı sakallı hoş insân
'Aklı kâmil yahşı lisân
Her kimseye eder ihsân
Sağaltıcı Bektâş Baba

Yetmiş yaşın geri atmış
Hakk'ın damanini tutmuş
Çok el ayağ yahşılatmış
Sağaltıcı Bektâş Baba

Mukîm yeri Telâfer'dir
Kendi has bir muteberdir
Bütün sözü cevherdir
Sağaltıcı Bektâş Baba

Bin aferin böyle merde
Uğramasın canı derde
Büyük hizmet eder yurda
Sağaltıcı Bektâş Baba

Söze burada son versek
Her vatandaş anı bilsek
Felekoğlu der yaşasak

Sağaltıcı Bektâş Baba³⁰⁶

II.2.4. Yiyecek ve İçecekler

II.2.4.1. Çörek (Çürek)

Çörek, başka yiyecek ve içeceklerle birlikte söz konusu edilmiştir. Felekoğlu, muhtemelen çocukluğuna ve Carcar'da geçirdiği yıllara göndermede bulunmakta ve yaptığı, yediği, içtiği şeyleri sıralamaktadır. Bunlardan biri de birkaç yerde ismini andığı çörektir. Çöreğin yapımında, yemek yapımında da kullanılan kenger, pencer, tatran ve gevrem de kullanılmaktadır:

Ekin sarılırdı biçin ederdik

Ayran çürek hurma soğan yiyerdik

Ağ köynekle koltuk şallar giyerdik

O köynekler şallar yâdına gelir³⁰⁷

Kenger Pencer Tatran Gevrem yığardık

Hem çürece hem de aşu koyardık³⁰⁸

Yedi herkes kandı cânı

Çüreğin aşın ey Carcar³⁰⁹

II.2.4.2. Hurma

Orta Doğu coğrafyasının bir ürünü olan hurma, şairin çörekle birlikte andığı yiyecekler arasındadır:

³⁰⁶ Felekoğlu, "Başlıksız", **Kardeşlik Dergisi**, S.8-9. ss.36-37.

³⁰⁷ Felekoğlu, "Köyde Geçen Günlerim", (Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir, bu şiir özel arşivimizdedir, Tarihsiz.

³⁰⁸ Felekoğlu, "Köyde Geçen Günlerim", (Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir, bu şiir özel arşivimizdedir, Tarihsiz.

³⁰⁹ Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, ss.11-12.

Ekin sarılırdı biçin ederdik

Ayran çürek hurma soğan yiyerdik³¹⁰

II.2.4.3. Soğan

Soğan da, çörek ve hurma ile birlikte geçmektedir:

Ekin sarılırdı biçin ederdik

Ayran çürek hurma soğan yiyerdik³¹¹

II.2.4.4. Kahve

Felekoğlu, kahvenin pazarda cevher saçan âşıklar ve bu cevherleri seçip alan ârifler tarafından içildiğini belirtmektedir. Buradan anlaşılıyor ki, kahve, seçkin ya da elit kesimin içtiği bir içecektir. Kahvenin söz konusu edilen bir özelliği de, tütün ve çayla birlikte, yasak yani haram olmayan bir içecek olmasıdır:

‘Âşıklar pazarda cevher açarlar

‘Ârifler alır birbir seçerler

Üç içki var yasak değil içerler

Biri kahve biri tütün biri çay³¹²

II.2.4.5. Çay

Yine elit tabaka tarafından içilen ve haram olmayan bir içecektir:

‘Âşıklar pazarda cevher açarlar

‘Ârifler alır birbir seçerler

Üç içki var yasak değil içerler

Biri kahve biri tütün biri çay³¹³

³¹⁰ Felekoğlu, "Köyde Geçen Günlerim" (Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir, bu şiir özel arşivimizdedir, Tarihsiz.

³¹¹ Felekoğlu, "Köyde Geçen Günlerim" (Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir, bu şiir özel arşivimizdedir, Tarihsiz.

³¹² Benderoğlu, *Açıl Dilim Açıl Dilim*, s.14.

II.2.4.6. Tütün

Keyif verici bir ürün olan tütün de, aynı şekilde elit tabaka tarafından içilen ve haram olmayan bir içecektir:

‘Âşıklar pazarda cevher açarlar

‘Ârifler alır birbir seçerler

Üç içki var yasak değil içerler

Biri kahve biri tütün biri çay³¹⁴

II.2.4.7. Bâde (Bâdî)

Felekoğlu, bâdeyi “şarap” anlamında kullanmıştır. Neşeli, hoş zamanların içeceği. Şair, sevgilisinden ayrı olduğu zamanlarda, gülistanı da, badeyi de, mezeyi de istemez:

Dünyâ zindândır bana sensiz inân ey sevdiğim

Gülistân da bâdî sensiz hoş mezecim olmasın³¹⁵

Şair, herkesin arzusuna kavuştuğu, sâkînin (şişeyi) açıp kadehlere doldurduğu ve kendisinin de kana kana içtiği bir anı hayal ederken de bâdeyi anmaktadır. Bâde, saz çalan âşık tarafından içilir. Burada, bir meclis içeceği olduğuna işaret vardır:

Konca güller biteydi

Kumru bülbül öteydi

Her arzu bahar olan

Arzusuna yeteydi

Sâkî bâdî açaydı

Kadehlere ölçeydi

Felekoğlu bir kadeh

³¹³ Benderoğlu, *Açıl Dilim Açıl Dilim*, s.14.

³¹⁴ Benderoğlu, *Açıl Dilim Açıl Dilim*, s.14.

³¹⁵ Benderoğlu, *Açıl Dilim Açıl Dilim*, s.36.

Kana kana içeydi³¹⁶

Gülistânda bülbül eyler sadâyı

‘Âşık çalır sazı içer bâdîyi³¹⁷

II.2.4.8. Kalın, Sebil

Kalın ve sebil ikisi de ağaçtan yapılır ve sarma sigara içmek için kullanılmış. Kalın sebile göre kısa olurmuş, sebil ise, hemen uzun hem de yaygın olarak bilinirmiş, hatta bazı ağalar yanlarında sebil yapan kişiler çalıştırmış. Felekoğlu, bu dörtlükte köyündeki tek kahvehaneyi hatırlıyor, içindeki içilen bütün içecekleri unutmamış ve fikrinden hiç çıkarmamış:

Kahve odasında sohbet açardı

İhtiyârlar gençler ona geçerdi

Kimi kalın kimi sebil içerdi

O çamur sebiller yâdına gelir³¹⁸

II.2.5. Silahlar

II.2.5.1. Kılıç, tığ

Kılıç, ismi çokça anılan silahlardan biridir. Hz. Alî ile kılıç arasında kurulan ilişki dikkatimizi çekmektedir. Put-hanelerin onun kılıcıyla fethedildiği belirtildikten sonra, oldukça yaygın olan ifade, bir mısra olarak tekrar edilmektedir:

Kılıcında feth olundu, hep salusü puthâneler

Geldi Hak’tan fatihası, fetih suresidir Haydar

³¹⁶ Dermircioğlu ve Allevoğlu, **Felekoğlu Hakkında Yazılan Şiirler**, ss.16-17.

³¹⁷ Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, ss.52-54. Benderoğlu, **Çağdaş Türkmen Şairleri**, ss.141-143.

³¹⁸ Felekoğlu, "Köyde Geçen Günlerim", (Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir, bu şiir özel arşivimizdedir, Tarihsiz.

Lâ fetâ illâ Alî'dir, illâ seyfe illâ Zülfikâr

Sesledi şânına tekbir, savt-î sadâsıdır Haydar³¹⁹

Kılıç, bir yerde de adaletin en üstün şey olduğunu ifade etmek için söz konusu edilmiştir. Adalet (hakkı), kılıçtan üstündür. Kalkanla birlikte de anılan kılıç, kesici özelliğiyle ve kalkana olan ihtiyacı ile ele alınmıştır:

Kılıçtan üstündü/r 'adâlet hakkı

Hakikat yoluna çağırır halkı

Gösterir yurda millete terakkî

Yaşar millet güzel başlar 'adâlet³²⁰

Kılıç kalkan merde uyar

Kılıç keser kalkan korar³²¹

Çarpışırken yüze yüz meydân içinde iki er

Kılıç kurtarmaz kılıçtan elde kalkan olmazsa³²²

Tîğ ise, "Nâmerdin tîğ-u darbından başımız yan kaçırmanız" şeklindeki bir mısra da geçmektedir.

'Azm-i râh-i Kerbelâ'dır, yükle yükler ey Hüseyin

Şebdeler tîğler çekildi, seni bekler ey Hüseyin³²³

Hünerdir her câhile meydânda karşı çırpışan

Mert elinde câhilin tiğnine kalkandır hüner³²⁴

³¹⁹ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, ss.86-87.

³²⁰ Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, ss.12-13.

³²¹ Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, ss.38-39. Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.63.

³²² Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.72-74.

³²³ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, ss.88-91.

II.2.5.2. Kalkan

Kalkan, iki dörtlükte geçmektedir. Kılıçla birlikte söz konusu edilen kalkan, kılıcın kesiciliğine karşılık koruyucudur. Kahramanlık ile din ve tasavvufun bir arada bulunduğu bir dörtlükte, kılıcın işlemediği bir erin kalkana yalvarmaya ihtiyaç duymayacağı belirtilmiştir. Buradaki “er”in, hem “erkek” hem de “eren” kelimesinin kökü olduğu ve her iki anlamıyla kullanıldığı anlaşılmaktadır:

arpışırken yüze yüz meydân içinde iki er
Kılıç kurtarmaz kılıçtan elde kalkan olmazsa³²⁵

Kılıç kalkan merde uyar
Kılıç keser kalkan korar
Kılıç kr etmeyen bir er
Niçin kalkana yalvarsın³²⁶

II.2.5.3. Top ve Tüfek

Felekoğlu’nun şiirleri arasında kahramanlık temalı olanlar, sadece nicelik olarak değil nitelik olarak da önemli bir yer tutmaktadır. “Cepheye Koş” başlıklı şiiri de, bunlardan biridir. Burada, top ve tüfek birlikte kullanılmıştır. şair, bir beyitte, bir gence hitaben, düşmanın top ve tfeklerinden çekinme, demekte; başka bir beyitte ise, ondan, heybetiyle kendi top ve tüfeğini uyandırmasını istemektedir:

Dönme toplardan tüfeklerden çekilme eğme baş
Yüz yüze düşmâna karşı cüretin göster bugün

Gir gasep donlarını sr gle düşmâna tepil
Uyansın toplar tüfekler heybetin göster bugn³²⁷

³²⁴ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.73.

³²⁵ Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.72-74.

³²⁶ Kuşcuoğlu, **Gerçekçilik şairi Felekoğlu**, ss.38-39. Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.63.

II.2.5.4. Yay (keman), Ok (Tîr)

Teması kahramanlık olan bir şiirde, Türkmenlerin savaştaki maharetini, silah kullanmadaki ustalığını ifade etmek üzere, yay ve ok söz konusu edilmiştir. “Biz” zamiri Türkmenleri karşılar ve onlar iyi yay çeken ve ok atan ve attığı ok boşa gitmeyen (hedefe varan) bir topluluktur:

Felekoğlu böyle söyler her beg-i bilsin bizi

Kemândarız tirândarız okumuz boşa vermeniz³²⁸

Çoklara bu sevdâ yayından atılmış odlu ok

Oda yakmış bağrının başını alaz eylemiş³²⁹

Felekoğlu yay çatarken ok atarken gözle vur

Gitmesin bir yana eğri ok nişândan dönmesin³³⁰

Onca erbâb-î zamân mert cihân rüstemlerin

Büktü belin yayın astı işin edbâr eyledi³³¹

³²⁷ Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, ss.19-20.

³²⁸ Felekoğlu, "Başlıksız", (Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir, bu şiir özel arşivimizdedir, Tarihsiz.

³²⁹ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.54. Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, s.9. (Gerçekçilik Şairi) Divanında “Koymuş” kelimesi yerine “Tutmuş” kullanılmıştır.

³³⁰ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.21. Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, s.10.

³³¹ Felekoğlu, "Başlıksız", (Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir, bu şiir özel arşivimizdedir, Tarihsiz.

II.2.6. Tarihî Hâdiseler

II.2.6.1. 1920 Ayaklanması (KAÇ-A KAÇ)

İngilizler 1918'den 1920'e kadar, Irak'ı askerî işgal altına almışlardır. Hem yerel halk hem de yönetim bu durumdan tedirgin olmuştur. Arnold Wilson Irak'ı vekaleten yönetiyordu, başarılı olmasına rağmen sert bir yöneticiydi. O dönem yerel halka hiçbir görev verilmemişti. Dolayısıyla Irak'ta yönetime karşı çok ciddi bir ayaklanma patlak verdi.³³²

Irak'ın en büyük ilçesi olan Telâfer'de, önde gelen liderler kentin dışında bir araya gelerek bir ayaklanma planı hazırladılar ve orada yaşayan diğer milletler (Araplar)'ın bu ayaklanmaya katılmalarını sağladılar. Telâferliler, İngilizlere karşı verdikleri çok çetin bir mücadele sonucunda çok sayıda İngiliz subayını öldürdüler. Telâfer halkı, yaşlı ve çocuk olmak üzere yürüyemeyecek kimseler ve kadınlar Telâfer'i boşalttılar. Bu durumu gören İngilizler, boşaltılan evleri ve halkın depoladığı gıda ambarlarını top ateşine verdiler. Daha sonra şartlı olarak yurduna dönen Telâfer halkının bir kısım lideri, tutuklanarak ceza evine gönderildi. Bu elim olay, halk arasında derin iz bıraktı ve halka acılı günler yaşattı. "Kaç-a Kaç Yılı" adıyla tanınan 1920 ayaklanması ve Telâfer Türklerinin kahramanlık destanının anılarını günümüze kadar yaşatmıştır.³³³ Şairimiz bu duruma ilgisiz kalmamıştır ve bu olay hakkında (Dilimizde Kaç-a Kaç) adıyla çok güzel bir şiir yazmıştır:

Telâfer'den koptu tevra

İngiliz'i vura vura

Bin dokuz yüz yirmide

Vaya düştü İngiltere

Kimi millet söz verdiler

Tevra birlikte dediler

³³² Kemal Melek, **İngiliz Belgeleriyle Musul Sorunu (1890-1926)**, İstanbul 1983, s.40.

³³³ ET-Telâferi Kahtan Abboş, **Tevrat Telâfer 1920**, Bağdat 1969, ss.211-212.

Tevra kızgın oldu gerçek
Döndüler yüz çevirdiler

Ama Telâfer dayandı
Birbirine hep inândı
Arzuladı kanı millet
Tevrasını gerçek sandı

Baş koydular bu meydâna
Bakmadılar mala, câna
Bu Dünyâ'da unutulmaz
Doldu tarihle cihâna

Bir toplanıp görüştüler
Bel bağlayıp duruştular
Sığındılar tek tanrıya
Düşmân ile vuruştular

Onca serhenk öldürdüler
Erliklerin bildirdiler
Bin yaşasın böyle millet
Yurt bayrağın kaldırdılar

Gerçekle bir plan oldu
İngilizler virân oldu
Kalan öldü, kaçan kaçtı
Hazinesi talan oldu

İngiliz'den neçe kadın
Döküp başlarına benzin
Çok kimseler görür idi
Her birisi yaktı kendin

Ordu Musul'dan yürüdü
Yurda doğru topu kurdu
Merdâneler kümesinden
Birkaç Atlı topa sürdü

İngiliz'den koptu havar
Geldi uçak bomba vurur
Millet biraz dargın oldu
Eslihâ yok, ne çâre var

Millet yardım beklediler
Çevre halkın dilediler
Onda solgun oldu tevra
Söz verenler gelmediler

Sonra millet kaçı verdi
Dağa, taşa yüz çevirdi
Şehri saldı çıktı herkes
İngiliz'ler şehre girdi

Şehre perverdi koydular

Çok saray evler yıkıldı
Talan edip yağmalayıp
Harmanlara od yaktılar

Şimdi yeni bir defter aç
Millet oldu hep kaç-a kaç
Avrat uşak yola düştü
Ne bey kaldı ne yoksul aç

Dağıldılar kır çöllere
Olaştılar yâd ellere
Karrı koca birle düşkün
Düştü perişân hâllere

Pürüşük oldu bir neçe
Dağda derde gizlice
Şehre baskın ederdiler
Her taraftan gece gece

Böyle çekti iş bir zamân
Çekilmez dert oldu yamân
Millet yokuş hâle düştü
İstediler çâre emân

Toplandılar hep ağalar
Yokuş işi başarılar

Dönmek için yurda millet

Belki bir yol sağlılar

Birisine söylediler

İşi yapansın dediler

Bu milletin günâhını

Boynuna hep yüklediler

Biraz düşüntüye daldı

Eğdi başın yere saldı

Hemen kaldırdı başını

Sarığını yere çaldı

Dedi teslim olsam gerek

Millete yol alsam gerek

Millet uğrunda şereftir

Başım vurup ölsem gerek

Söz bir edip rây kurdular

Yokuşa yol uydurdular

İlgiliz'e mektup yazıp

Hemen elçi gönderdiler

Elçi yetip döndü revân

İngiliz'den geldi fermân

İşi yapan ala gelsin

Bütün millet bulsun emân

Atlı bindi her bir yere

Gitti hâber vere vere

Bütün millet yurda dönsün

Ağalar hep döndü şehre³³⁴

II.2.7. Tababet

II.2.7.1. Tifo, Sahaye

Tifo, bilinen hastalıktır; sahaye ise menenjit hastalığının adıdır. Bu iki hastalık ismi, aynı dörtlükte geçmektedir:

Bu işler dâhiyedi

Divarı bir sayedi

Kız Tifo* değil ise

Belki de Sahayedi*³³⁵

II.2.7.2. Efsun, Sihir

Efsun, sağlıkla kısmen ilgili iki kavramdır. Sihir ise, buraya, efsunla aynı anlamda kullanıldığı için alınmıştır. Her iki kavram da, sevgili ile ilgilidir. Sevgilinin âşık üzerindeki etkisini, onu etkileme gücünü ifade etmek üzere “mübalağa” sanatı çerçevesinde kullanılmıştır:

Şîyve-yi ‘aşkıyla hüsn-i ‘âşıkı bî-hoş eder

Cânını efsüniyle meftun eder bin sihr-i var³³⁶

II.2.7.3. Dua

Dua, özellikle köylerde ve benzeri yerlerde, tedavi amaçlı bir uygulamadır. Felekoğlu, hasta bir kızın doktora gitmediğini ve okutulan duanın da kıza kâr etmediğini söyleyerek bu uygulamaya karşı olduğunu ortaya koymaktadır:

³³⁴ Şemsettin Küzeci, **Kerkük Soykırımları (Irak Türkmenleri Uğradığı Katliamlar 1920-2003)**, EKNOED Yay, Ankara, 2004, s.36.

³³⁵ Sarıkehye, **Irak Türkmen Edebiyatı Tarihi**, ss.187-191. * Tifo, * Sahaye: Bir türlü hastalık isimleridir.

³³⁶ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.47.

Kız doktora gitmedi
Derdini anlatmadı
Kız yaralı bir hasta
Duâ bir kâr etmedi³³⁷

II.2.7.4. Öksürük

Öksürük, bir hastalıktan çok farklı hastalıkların bir sonucudur. Öksüren kişinin, hastalığını başkalarına bulaştırmaması için, uzaklaşması veya yana dönmesi gerekir. Ancak, bu bir duygu (şuur) meselesidir:

Öksürük hastasıdır ol aksırıktan yan kaçar
Düşünmez hastalığını o duygu-dâr olmazsa³³⁸

II.2.8. Kıyafetler

II.2.8.1. Şal, Abâ

Irak coğrafyasında şal, camide; abâ ise tekkelerde giyilen kıyafettir. Felekoğlu, bir taşlama şiirinde, kararsız bir kişiye öğüt verirken bu iki kıyafetin adını anmaktadır. Dörtlük, şeriat-tarikat çatışmasına da gönderme yapması bakımından önemlidir:

Camide sûfisin Tekye’de baba
Bir dem şal giyersin bir dem de abâ
Hayâl atın binip koşma serâba
Yürüme yok yere köy görülmeden³³⁹

Abâ, Hz. Alî’nin methedildiği bir şiirde, onun “pençe-i âl-i abâ” olduğunu ifade etmek için de kullanılmıştır:

Eti etim, kanı kanım ona dedi fahr-i ‘âlem
’Abâ sırrına katılan, ehl-i ’abâsıdır Haydar³⁴⁰

³³⁷ Sarıkehye, **Irak Türkmen Edebiyatı Tarihî**, ss.187-191.

³³⁸ Hasret, **Hak’tan Dilek**, ss.84-86.

³³⁹ Felekoğlu, **Birlik Sesi Dergisi**, Edebiyaçılar ve Yazarlar Birliği Yay, Bağdat, s.46, 1988, s.97.

Şal, ayrıca şairin çocukluğunda giydiğini söylediği günlük kıyafetlerden de biridir:

Ekin sarılırdı biçin ederdik
Ayran çürek hurma soğan yiyerdik
Ağ köynekle koltuk şallar giyerdik
O köynekler şallar yâdîma gelir³⁴¹

II.2.8.2. Cübbe

İhtiyarlar tarafından giyilen bir giyecektir. Şair, köyde geçen çocukluğunu, cübbe giymiş bazı ihtiyarları da anarak hatırlamaktadır:

İhtiyârlar kimi cübbe giyerdi
Kimi 'igâl kimi çaruk sarardı
Kimi bugün sakallını tarardı
O buğular sakallar yâdîma gelir³⁴²

II.2.8.3. 'İgal

'İgal, Irak'ta erkek Araplar tarafından başa giyilen bir baş örtüsüdür:

İhtiyârlar kimi cübbe giyerdi
Kimi 'igâl kimi çaruk sarardı
Kimi bugün sakallını tarardı
O buğular sakallar yâdîma gelir³⁴³

³⁴⁰ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, ss.86-87.

³⁴¹ Felekoğlu, "Köyde Geçen Günlerim", (Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir, bu şiir özel arşivimizdedir, Tarihsiz.

³⁴² Felekoğlu, "Başlıksız", (Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir, bu şiir özel arşivimizdedir, Tarihsiz.

³⁴³ Felekoğlu, "Başlıksız", (Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir, bu şiir özel arşivimizdedir, Tarihsiz.

II.2.8.4. Köynek, Gömlek

Köynek, günlük kıyafetlerden biridir. Felekoğlu, çocukluk yıllarını ve hayatını andığı bir şiirinde, giydikleri ak köynekten de söz etmektedir:

Ekin sarılırdı biçin ederdik
Ayran çürek hurma soğan yiyerdik
Ağ köynekle koltuk şallar giyerdik
O köynekler şallar yâdıma gelir³⁴⁴

Bir kahramanlık şiirinde gömlek, er kişinin gövdesini saran (örten) yurdun benzetileni olarak hayal edilmiştir. Felekoğlu'nun yaptığı en güzel vatan tanımlarından biri olan beyit çok orijinaldir. Anlam bütünlüğü dolayısıyla ilk beyiti de almayı uygun bulduk:

Milleti yurdu düşünmek er kişinin şânıdır
Yâd-û yabandan yurt bekler yurdunun pasvânıdır
Er kişinin gömleğidir yurdu örter gövdesin
Toprağrı eti kemiği taşı suyu kanıdır³⁴⁵

II.2.8.5. Pijama

Pijama, şairin ne demek istediği tam olarak anlaşılamayan bir beyitte geçmektedir. Beyitten, pijamanın sadece bir giysi adı olarak kullanılmadığı ve kutsal bir değerın sembolü olduğu anlaşılmaktadır. Bir önceki beyitle birlikte değerlendirilmesi, yararlı olacaktır:

Şimdi bir yoksul vatandaş yegdi aslından sana
Hiç olmazsa şenlik eyler yanını yanaşını

³⁴⁴ Felekoğlu, "Başlıksız", (Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir, bu şiir özel arşivimizdedir, Tarihsiz.

³⁴⁵ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.25.

Asıloğlu olma şimdi yurd-û millet oğlusun

Yurd-û millet uğruna göster bugün savaşını

Sen asıl merdâna ol yurduna bir şöhret kazan

Yiğit ol düşmâna verme toprağını taşını

İşte şimdi duygu donun giymek istersin eğer

Verme her terzi eline pijama kumaşını³⁴⁶

II.2.8.6. Çaruk

Bu kelimenin saruk veya sarık olması gerekir. Bir yazım yanlış sonucu böyle yazılmış olmalıdır. Çünkü, çaruk veya çarık sarılmaz; sarık sarılır. Ayrıca, cübbe-saruk-sakal kelimelerinde anlam bütünlüğü de bulunmaktadır:

İhtiyârlar kimi cübbe giyerdi

Kimi 'igâl kimi çaruk sarardı

Kimi bugün sakallını tarardı

O buğular sakallar yâdına gelir³⁴⁷

II.2.8.7. Partal

Partal, bir giysinin adı değil, genel anlamda giysi demektir. Türkmenler ve özellikle de Telafer Türkmenleri tarafından kullanılmaktadır. Felekoğlu, bu kelimeyi daha çok öğüt verirken kullanmıştır. Aşağıdaki örneklerde de görülebileceği gibi, gerekli hazırlıkları yapmadan bir işe girişmemeyi anlatmak için “Partalı soymadan suya atılma”mak gerektiği söylenmektedir. Bu kelimenin de sembolik bir anlam kazandığı anlaşılmaktadır:

Her pazarda kendin salıp satılma

³⁴⁶ Benderoğlu, *Açıl Dilim Açıl Dilim*, s.72.

³⁴⁷ Felekoğlu, "Köyde Geçen Günlerin", (Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir, bu şiir özel arşivimizdedir, Tarihsiz.

Partalı soymadan suya atılma
Yardımsız kervâna yolda katılma
Hey ver câna yokuş hâlden efendim³⁴⁸

Arı partal suya gitmez
Niçin çoğana yalvarsın
Baykuş virânedan geçmez
Niçin gülşene yalvarsın³⁴⁹

II.2.8.8. Çerkes

Tek dörtlükte geçen “çerkes”in de bir üst giyim adı olduğu anlaşılmaktadır. Çerkesin yan sallanması, bakımsızlık ifade etmektedir:

Karrı sokak dolanır
Çerkesi yan sallanır
Kızın katmış ardına
Falcılara dalanır³⁵⁰

II.2.9. Zirai Kavramlar

II.2.9.1. Carcar

Carcar, car, Arapça bir kelimedir, (Çekmek) anlamına gelir, Carcar ise, tekrar olan bir şeydir. Carcar ekin yerini yarmak için kullanılan bir alettir. Genelde hayvan arkasına bağlanır bazen de insanlar bu aleti çeker. Şairin adeta kutsallaştırdığı carcar, harmanların dövülmesinde makinanın kullanılmaya başlanmasıyla kocamış ve nöbeti makinaya bırakmıştır. Felekoğlu, carcar için müstakil bir şiir yazmıştır:

Ağacıymış kuru cismin

³⁴⁸ Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, ss.52-54. Benderoğlu, **Çağdaş Türkmen Şairleri**, ss.141-143.

³⁴⁹ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.63. Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, ss.38-39.

³⁵⁰ Sarıkehye, **Irak Türkmen Edebiyatı Tarihî**, ss.187-191.

Demirdir dişin ey Carcar
Nice düzmüş düzen resmin
Acebtir nakşın ey Carcar

Revâ gördüm sana hürmet
Yükledin bize çok minnet
Ederdin millete hizmet
Vefâdır işin ey Carcar

Azardın dişle harmanı
Döverdin deni samanı
Yedi herkes kandı cânı
Çüreğin aşın ey Carcar

‘Âlem yükseldi mihneye
Cihân döndü neden neye
Devri verdi makinaya
Kocaldı yaşın ey Carcar

Koşarlardı sana hayvân
Giterdi çiğnine insân
Olurdun çarh-ı o devrân
Dolam dönüşün ey Carcar

Felekoğlu vefân söyler
Vefâ ehline yâd eyler
Şahrâ uçar var dağılır

Nice yoldaşın ey Carcar³⁵¹

II.2.9.2. Şahra

Şahra, Türkiye'nin güney illerinde de kullanılan bir kelimedir. Tarımda makinanın yaygın olarak kullanılmaya başlanmasıyla unutulmuş kelimelerden biridir. Biçilen ve bağlanan ekini ifade eden şahra, özellikle "şahra çekmek" şeklinde kullanılır. Şahra çekmek, bağlanmış ekinin büyük harmana hayvanlarla getirilmesi demektir. Felekoğlu, harmanın dövülüp bitmesini "şahranın uçması" şeklinde ifade etmiştir:

Felekoğlu vefân söyler

Vefâ ehl-ine yâd eyler

Şahrâ uçar var dağılır

Nice yoldaşın ey Carcar³⁵²

II.2.10. Madenler

II.2.10.1. Altın

Altın, kıymetli madenlerin başında gelmektedir. Türkiye'de kullanılan Altının kadri: sarraf bilir atasözünün hatırlatacak şekilde, sarraf olmayana altını sarrafa vermeme tavsiyesinde bulunmuştur. Burada, altının söz, şiir anlamında kullanıldığı anlaşılmaktadır. Metinde geçen bakır ise, altına göre daha az değerli bir madendir:

Felekoğlu verme sarraf olmayınca cevher-i

Bu pazarda vâhiller altına bakır dediler³⁵³

Başka bir yerd "altın yüzük" bir yerde de altın kemerden söz edilmektedir. Burada da, altın kemâl aşıkların benzetmeleri olmalı düşünülmüştür. Bî-vefâ (sevgili), aşıkların değerini bilememiştir:

Bilmedin 'aşkı kemâl-i nolduğun ey bî-vefâ

Açtın altın kemeri belden bağın kıl eyledin

³⁵¹ Kuşçuoğlu, Gerçekçilik Şairi Felekoğlu, ss.11-12.

³⁵² Kuşçuoğlu, Gerçekçilik Şairi Felekoğlu, ss.11-12.

³⁵³ Kuşçuoğlu, Gerçekçilik Şairi Felekoğlu, s.44.

Felekoğlu gıcığla 'aşkında kan içtim diyor
Doldurup kan ile gâm bağrımı bermil eyledin³⁵⁴

II.2.10.2. Bakır

Tespitlerimize göre bir yerde, Telafer ağzıyla "yez" olarak geçmektedir. Altını yezden ayıramayınca, sarrafa müracaat etmek tavsiye edilir. Sarraf, altını bakırı seçer:

Bilmeyince altını yezden hemen sarrafa dön
Tucu altını seçer salık verir sağ ya çürük
Felekoğlu çehrenin al biyoğrafin nakşı yap
Çünkü her parmağa uymaz inci kaş altın yüzük³⁵⁵

II.2.10.3. Demir

Demir, sağlamlık sembolüdür. Kapıların ve kilitlerin yapıldığı madendir, Hüner bu demir kilitli demir kapıları açabilmektir.

Hünerdir her çiğ demirden kapıların kilidi
Kapanmış kapıları açmağa fermândır hüner³⁵⁶

Carcar (kara saban)ın dişi de demirdir. Bir yerde, demirden atlardan söz edilmiştir. Demir at, hiç bir kılıcın, okun tesir edemediği bir varlıktır. Allah'a olan gönül bağı ve teslimiyet, hiç bir silahın kar etmediği demirden ata benzetilmiştir. Buradaki filler, nefsin arzu ve istekleri anlamında olmalıdır:

Hakk'a gönlün bağlayana, çokluk azlık kâr eylemez
Demirden atlarımız var, fillerden korkumuz yoktur³⁵⁷

³⁵⁴ Hasret, Hak'tan Dilek, s.87.

³⁵⁵ Felekoğlu, "Merde Bel Bağla", (Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir, bu şiir özel arşivimizdedir, Tarihsiz.

³⁵⁶ Benderoğlu, Açıl Dilim Açıl Dilim, s.73.

II.2.10.4. Mercan, Lülü, İnci

Mercan, erenlerin sözleri için benzetilen olarak düşünülmüştür.

Bir pazarda oturuptur çevre yanı müşteri
Kenz dil sandığın açmış lü'lüü mercân gösterir

Remzi ma'nada veriptir çok işâret aşkar
Yurd-û millet kudresinde derde meydân gösterir³⁵⁸

Dünyanın deryaya benzetildiği bir beyitte, dünyaya gelen her kişinin bu deryada yüzdüğü ancak, derine dalmayanların lülü ve mercanı bulamadıkları ifade edilmektedir. Buradaki lülü ve mercan kişinin elde ettiği başarılarıdır, derine inmeli ve katlandığı zorluklardır:

Dünyâ bir deryâyâ benzer her gelen onda yüzer
İnmeyen kâhrına bulmaz lü'lüü mercân dediler³⁵⁹

İnci ise, bir yerde altın yüzüğün kaşında yer alan değerli bir maden olarak geçmektedir:

Felekoğlu çehrenin al biyoğrafın nakşı yap
Çünkü her parmağa uymaz inci kaş altın yüzük³⁶⁰

³⁵⁷ Benderoğlu, Açıl Dilim Açıl Dilim, ss.74-75.

³⁵⁸ Felekoğlu, "Aşk Derdine Duçar Olanlara", (Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir, bu şiir özel arşivimizdedir, 26.02.1966.

³⁵⁹ Felekoğlu, "Kâmilî Nüksân-ı Seç", (Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir, bu şiir özel arşivimizdedir, Tarihsiz.

³⁶⁰ Felekoğlu, "Merde Bel Bağla", (Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir, bu şiir özel arşivimizdedir, Tarihsiz.

II.3. İNSAN

Bu başlık altında, Felekoğlu'nun beşerî anlamda âşık, sevgili ve bunlarla ilgili unsurlar incelenecektir. Dinî-tasavvufî veya millî tarafı ağır basan şairlerde, “insan” bölümünün önemli bir yer tutmadığı bilinmektedir. Millî konulu şiirleri ağırlıkta olan Felekoğlu, âşık ve sevgiliyi de ihmal etmemiştir.

II.3.1.Âşık

Âşık, seven demektir. Pek çok şair gibi, Felekoğlu da “âşık” kelimesi yerine “ben” veya “Felekoğlu” kelimelerinden birini kullanabilir. Sevilen ise, ma'sûk, yâr veya sevgili ... kelimeleriyle söz konusu edilir. Âşık ve sevgili, mısralarda genellikle birlikte kullanılır. Sevgili kelimesine bazen “aşk” da eşlik eder. Felekoğlu, bir şiirinde aşkı atat benzetir. Âşık, aşk atına biner, sevgilisinin bulunduğu yere yönelir, meydana çıkar... Bu hareketiyle, âşık bir destan kahramanını andırır. Aşk ile cesaret ve kahramanlık arasındaki ilişkinin güzel örneklerinden biri olan beyit, şöyledir:

Felekoğlu hayâliyle atlanıp ‘aşk atına

‘Âzm eder ‘aşk eline dâ‘vâya meydâna koşar³⁶¹

Aşk, çok âşığın benzini sarartmıştır. Pek çok sevgili de, âşığına naz etmiştir. Naz ve nazın sonucu olan kavuşamama hali, yani ayrılık bir derttir. Bu derde gönüllü olarak katlanamayan kişi, Felekoğlu'na göre âşık sayılmaz. Aşk, bu derdi eşsiz kılmıştır:

Sevdâ yolunda bu derde dözmeyen ‘âşık değil

‘Âşık sevdâ bu yolda derdi hemsiz eylemiş³⁶²

Her âşık, sevgilisine kavuşmak ister. Ancak, bu pek mümkün olmaz. O, ayrılık derdine gönüllü olarak katlansa da gülmez ya da gülemez.

Her ‘âşık arzular sevgilin ister

Yârdan olan ‘âşık gülmez efendim³⁶³

³⁶¹ Benderoğlu, *Açıl Dilim Açıl Dilim*, s.43.

³⁶² Benderoğlu, *Açıl Dilim Açıl Dilim*, s.54. Kuşçuoğlu, *Gerçekçilik Şairi Felekoğlu*, s.9.

Halk şairi, biraz realisttir. Sadece ayrılığı değil, kavuşmayı da söz konusu eder. Hayatı, olduğu gibi aksettirmekte bir sakınca görmez. Aksettirirken de müstehcenliğe kaçabilir; fakat bu müstehcenlik, kaba olmaz. Felekoğlu, bir dörtlükte, iki sevgilinin kavuşma anını tasvir ederken, kaba olmayan müstehcenliğin sınırlarına yaklaşmıştır:

‘Âşık ile ma‘şuk olsalar yüz göz
Otursalar halvet çatıp dize diz
Açılır arada kalmaz gizli söz
Uğraşır dudaklar dil dile değer³⁶⁴

Bilindiği gibi “âşık” kelimesinin “saz şairi” anlamı da vardır. Felekoğlu, bu iki anlamı birleştirerek bir âşık tanımı yapmıştır. Dertli olduğu için sazını eline alır, feryat ve figan eder. Aşağıdaki dörtlükte; bülbül âşık, gül de sevgilidir:

Baharın bülbülü avazlar güle
Sunası çağrışıyor dökülüyor göle
‘Âşık olan alır sazını ele
‘Aşk türlü türlü efgânımız var³⁶⁵

Âşık (Felekoğlu), sevgilinin hasretini çeker; fakat ona yetemez. Çaresizliğini “nedim” kelimesiyle ortaya koyar:

Felekoğlu der çekerim hasreti didârı yâr
Çarkışırım yetebilmem yâre didâra nedim³⁶⁶

³⁶³ Felekoğlu, "Her Yazar Şair Değil", (Şairin elyazısıyla), Benderoğlu ve Şakir Sabır'lara Gönderilmişti, bu şiir özel arşivimizdedir, bu şiir özel arşivimizdedir, Tarihsiz.

³⁶⁴ Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.19-20.

³⁶⁵ Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, ss.34-35.

³⁶⁶ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.34. Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, s.60.

II.3.1.1. Âşıkla İlgili Benzetmeler

II.3.1.1.1. Kumru

Felekoğlu'nun âşık için kullandığı orijinal bir benzetmesi, kumrudur. Sevgilinin mekanı değil de, zülfü gülistana benzetilmiştir. Sevgilinin bağ, âşığın da kumru olduğu söylenmiştir. Şair, burada “Benim yerim senin mahallindir.” demek istemiş olmalıdır:

Zülûf gülistânın bana kâfidir

Sen bana bir bağısın ben sana kumru³⁶⁷

II.3.1.1.2. Tel

Felekoğlu, kendisini tele benzetmemiştir; fakat tel olmak istemiştir. Seher yeli sevgilinin zülfüne değince, zülf gerdana degecektir. Şair, gerdana değen zülfün tellerinden biri olmak istediğini söylemektedir. Kavuşma, yakın olma arzusunu ifade etmek istemiştir:

Seher yeli yâr zülfüne değende

Al gerdâne çırpın teller olaydım³⁶⁸

II.3.1.2. Âşığa Ait Organlar

II.3.1.2.1. Boyun

Âşığın boynu, sevgilinin zülfüne bağlanmıştır. Oradan kurtulamaz. Söylenmemekle birlikte, zülf ile zincir arasındaki benzerlikten hareketle, âşık, boynundan zincire vurulmuş bir tutsak veya idam edilmiş bir mahkum olarak düşünülmüştür. Her iki durumda da zincire bağlanan organ, boyundur:

Bî-vefâdır duygusu çok sevdim âh ya neyleyim

Zülfüne bağlandı boynum hor-î zâr oldum gene³⁶⁹

³⁶⁷ Kuşçuoğlu, *Gerçekçilik Şairi Felekoğlu*, s.48.

³⁶⁸ Kuşçuoğlu, *Gerçekçilik Şairi Felekoğlu*, s.49.

³⁶⁹ Benderoğlu, *Açıl Dilim Açıl Dilim*, s.45.

II.3.1.2.2. Ciğer

Ciğer, kanı dökülen organdır. Döken ise, sevgilidir. Âşık, gözünden akan yaşın aslında ciğer yaşı, yani ciğer kanı olduğunu adeta itiraf eder:

Ezdi döktü beni kahrı bağrımı kan eyledi

Ciğer yaşı dökü gözden eşkibâr oldum gene³⁷⁰

II.3.1.2.3. Göz, Göz Yaşı

Göz, sevgilinin kahrı sebebiyle devamlı olarak yaş döken bir uzuvdur. Göz yaşını da, devamlılığı ve gürlüğü sebebiyle sele benzetmektedir:

Ağladım ‘aşkında çok göz yaşlarım sel eyledin

Çektiğim âhları boşa savurup yel eyledin³⁷¹

II.3.1.2.4. Saç, Baş

Âşık, sevgilisini seveli beri dünyasının boşa gittiğini, saçının ağardığını ve başının da daz (dazlak) olduğunu ifade eder. Sebep yine sevgilidir:

Ben seni seveli dünyâm boşa gitti genç iken

Saçım ağardı döküldü başımı daz eyledin³⁷²

II.3.1.2.5. Bağır

Âşığın bağı, her zaman yaralıdır ve sevgilinin kahrı sebebiyle de kanlıdır. Sevgiliden, göz yaşlarını yanakların üzerine dökmemesini ve böyle yaparak bağrında yara üstüne yara açmamasını ister:

Basma yâr bağrıma dağlar bir de dağlar üstüne

Dökmesin yaş gözlerin sungun yanaklar üstüne³⁷³

³⁷⁰ Benderoğlu, *Açıl Dilim Açıl Dilim*, s.45.

³⁷¹ Hasret, *Hak'tan Dilek*, s.87.

³⁷² Benderoğlu, *Açıl Dilim Açıl Dilim*, s.42.

³⁷³ Benderoğlu, *Açıl Dilim Açıl Dilim*, s.37.

Kirpik, oka benzetilir. Bu ok da, âşığın bağrını kurşundan beter deler ve kanatır. Bağırdaki yaradan durmadan kan akar. Şair, bu kanı çok ve devamlı olması dolayısıyla Ceyhun nehrine benzetir:

Kirpiğin okladı bağrım deldi kurşundan beter

Kanı durmaz bir yaradır oldu ceyhundan beter³⁷⁴

II.3.1.2.6. Gönül

Âşığa ait unsurlar arasında en çok kullanılan, gönüldür. Teşhis sanatı vasıtasıyla, gönül bir insan gibi tasavvur edilir. Âşık, zaman zaman gönlünden şikayet de eder... Felekoğlu'nun da "gönül" redifli bir şiiri bulunmaktadır. Sevgilinin zülfü, şekil benzerliğiyle zincirdir. Tutukluların zincirle bağlanmasından hareketle, gönül de zülf zincirine bağlanmış durumdadır. Şair, gönlünü bu zincirden kurtaramadığını söyler; çaresizliğini de "nedim" kelimesiyle anlatır. O, gönlünün sevgiliye bağlanmasını "tutukluluk" olarak ifade eder. Tutukluluk, burada "av" anlamındadır.

Gönül kapan dilberimdir tutuklandım ben ona

Asıldım zülfüne bağlandım onun duçarıyım³⁷⁵

Geleneğe bağlı kalan şair, gönlünü bazen bir insana bazen de bir kuşa benzetmiştir. Bu kuş, genellikle bülbüldür. Bülbül ise, gül veya gülşen, gülzâr... ile birlikte söz konusu edilir. Şiirin ilk beytinde, gülistan aşkın; bülbül de gönlün metaforu olarak düşünülmüştür. Gönül, aşk gülistanına girmiş ve gülşeni seyretmek istemiş, daldan dala atlayarak bülbül gibi ötmüştür. Teşbih sanatı yanında, tenasüp sanatının da başarılı bir örneği verilmiştir:

Gülsitân-ı 'aşka girdi seyr-i gülşen istedi

Kondu daldan dala bir bülbül gibi öttü gönül³⁷⁶

³⁷⁴ Kuşcuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, s.59.

³⁷⁵ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.24.

³⁷⁶ Felekoğlu, "Gönül Arzusuna Çok Etme Haves", (özel sayı), **Kardeşlik Dergisi**, Mart-nisan 1986, S.11-12, Y. 25, s.238.

Gönül, aşkın gül bahçesine girdiğinde sonsuz bir hayata kavuştuğunu sanmış ve zevkten bütün dünyayı kazandığını (yuttuğunu) zannetmiştir. Burada, aşk ile dirilik, can arasında kurulan ilişki, dikkate değer bir anlayıştır:

Konarken gülzâra 'aşka sandı bir kesb-i hayât

Zevk sevdâsında sandı dünyâyı uttu gönül³⁷⁷

Gönül, pazara aşkını arz etmek için girer; fakat buna fırsat bulamadan dert alıp satmaya başlar. Aşk ile dert veya bela arasındaki ilişkinin güzel bir örneği olan beyit şöyledir:

Gâh pazar 'âşka girdi 'âşkını 'arız etmene

Vermeden pazara 'âşkın dert olup sattı gönül³⁷⁸

Gönül, hiç bitmeyen bir kavuşma hayali içindedir. Ancak, bu arzusuna yetmeden hay u huy içinde bitip gider. Buradaki hay u huy, boş şeyler, lüzumsuz işler anlamındadır:

Ümit etti bitmeden gücüne arzusuna

Hay ve huyda arzusuna yetmeden bitti gönül³⁷⁹

Şair, bir yerde gönlü bir mülke benzetir. Sevgili gönül mülküne girer ve gözleri bu mülkte takılı kalır. Söylenmek istenen şey, gönül mülkünün talan edilmesidir:

Gafletteyken avcı tekin beni buldu gözlerin

Kirpiğin ok eyledi bağrımı deldi gözlerin

Girdi gönül mülküne daldı takıldı gözlerin

Bin güzeller bir yana ey sevdiğim sen bir yana³⁸⁰

³⁷⁷ Felekoğlu, "Gönül Arzusuna Çok Etme Haves", (özel sayı), **Kardeşlik Dergisi**, Mart-nisan 1986, S.11-12, Y. 25, s.238.

³⁷⁸ Felekoğlu, "Gönül Arzusuna Çok Etme Haves", (özel sayı), **Kardeşlik Dergisi**, Mart-nisan 1986, S.11-12, Y. 25, s.238.

³⁷⁹ Felekoğlu, "Gönül Arzusuna Çok Etme Haves", (özel sayı), **Kardeşlik Dergisi**, Mart-nisan 1986, S.11-12, Y. 25, s.238.

Felekoğlu, başka bir yerde de gönlü kuşa benzetmiştir. Gönül, bir kuş olup uçmuş ve sevgilinin zülfüne konarak kendisini terk etmiştir. Burada, kuşların tellere konmasına da işaret bulunduğu kanaatindeyiz:

Çok yürüdüm yâre yetmedi elim
Sevdâ çöllerinde azdırdım yolum
Bir kuş oldu uçtu sevdâlı gönlüm
Konu yâr zülfüne tellerde gitti³⁸¹

“Gözden ırak olan gönülden de ırak olur.” Felekoğlu, bu atasözünü “Gözden olan gevilden olur...” şeklinde kullanır:

Gözden olan gevilden olur derler doğrudur
Kim o sevdâ bir mecâzî sevdâdır esâsı yok³⁸²

II.3.2. Sevgili, Yâr

II.3.2.1. Genel Olarak Sevgili

Gerek halk gerekse divan şiirinde, sevgili en çok söz konusu edilen varlıktır. Başta zülf olmak üzere pek çok güzellik unsuruyla söz konusu edilir. Felekoğlu, hem divan hem de –ağırlıklı olarak- halk şiiri tarzında yazmış olan bir şairdir. Bu sebeple de, sevgili üzerinde fazla durmuş ve onun güzellik unsurları için farklı benzetmeler hayal etmiştir.

Sevgili, önce dağınık zülfüyle âşığın aklını başından alır, onu ayarsız (kararsız) hale getirir. Yukarıda da açıklandığı gibi, âşığın bulunmak istediği yer, sevgilinin mekânıdır. Özellikle sevgilinin söz konusu edildiği beyitlerde, Felekoğlu’nda bâriz bir Fuzulî etkisi görülmektedir. Şair, güzellik unsurları içinde zülfü ön plana çıkarmıştır. Leyla benzetmesini de kullanan şair, zülften sonra yüz güzelliğinden de söz eder. Kısaca; Felekoğlu’nun sevgili tasviri, Fuzulî’nin Leyla vü Mecnun mesnevisindeki

³⁸⁰ Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.32-33.

³⁸¹ Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, ss.56-57.

³⁸² Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.38.

Leyla'yı çağrıştırmaktadır. İçinde “sahra” kelimesinin de geçtiği şu beyit, bu hususa bir örnek olarak verilebilir:

Lâle zülfün Leylâ benzin 'aklım aldı neyliyim

Sahrâyı sevdâya saldı kıldı mecnunden beter³⁸³

Felekoğlu'ndaki orijinal kabul edebileceğimiz kullanımlardan biri, sevgili ile yurt (vatan) arasında kurduğu ilişkidir. Şair, yurt sevgilisinin zülfünü bile vermeyeceklerini ve onun namusunun bekçileri olduğunu şöyle ifade eder:

Felekoğlu yurdumuzu sevgili dilberdir bize

Zülfün vermeyiz namusu 'arın bekleriz³⁸⁴

Sevgili, hem güzelliği hem de görünmezliği dolayısıyla periye benzetilmiştir:

Bir perî zülfüne bağlandım düşüp oldum esir

Onca çarkıştım çekebilmem özüm duçarından³⁸⁵

II.3.2.2. Sevgilideki Güzellik Unsurları

II.3.2.2.1. Zülf, Saç

Felekoğlu, sevgilideki güzellik unsurları arasında en fazla zülfü söz konusu etmiştir. İçinde zülfün geçtiği mısralar veya beyitler... bir hayli fazladır. Aynı şekilde, en fazla benzetilen de zülf için kullanılmıştır. Bir yerde, zülfün renginin sarı olduğu belirtilir; ancak, zülfün rengi genellikle siyahtır.

Zülfün en belirgin özelliği, dağınık olmasıdır. Hemen hemen her yerde, zülf bu özelliğiyle karşımıza çıkar. Zülfü dağıtan, rüzgârdır. Rüzgârın zülfü titretmesiyle, âşığın da canı titremeye başlar. Zülfe bağlanan âşık veya daha çok da gönül, zülfün dağılmasıyla birlikte perişan olur. Âşığın aklı başından gider, sabrı tükenir ve kararı da kalmaz:

³⁸³ Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, s.59.

³⁸⁴ Felekoğlu, **Birlik Sesi Dergisi**, Edebiyaçılar ve Yazarlar Birliği Yay, Bağdat, s.54, 1999, s.47.

³⁸⁵ Hasret, **Hak'tan Dilek**, s.61.

Zülfünü gördüm dağılmış tarumar etti beni

‘Aklımı başımdan aldı bî-‘ayar etti beni³⁸⁶

Titredikçe zülfün al gerdânda cânım titreşiyor

Kalmadı durmağa sabrım bî-karar etti beni³⁸⁷

Şair, zülfle ilgili güzel beyitlerinden birinde, zülfe duçar olduğunu ve bu yüzden genç iken ihtiyarladığını söyler:

Felekoğlu’n böylece zülfün duçar etmiş diyor

İşte zülfün genç iken pir ihtiyâr etti beni³⁸⁸

Felekoğlu (Âşık), dile getirmemekle birlikte bütün gece uyumamıştır. Seher yeli dalga dalga esmeye başladığında, o da sevgilinin siyah zülfünü hatırlar. Çünkü, yel siyah zülfü bazen yüze bazen de gerdana çarptıracaktır:

Seher yeli dalga dalga esende

Siyâh zülfün telin yâdlaram ey yâr³⁸⁹

Felekoğlu, bir şiirde zülf için “gülistan” benzetmesini yapar. Şiirin devamında da, zülfte açılmış gonca gülden söz eder. Zülfte açılmış güle de bülbül konar. Bülbülün gönül olduğu daha sonra ifade edilir:

Tanrı’m bilir gönlüm sana sâfidır

Bunca naz eylemek ne insâfidır

Zülûf gülistânın bana kâfidir

Sen bana bir bağısın ben sana kumru

³⁸⁶ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.32.

³⁸⁷ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.32.

³⁸⁸ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.32.

³⁸⁹ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.13.

Zülfünde açılmış koncalanmış gül
Koyma konsun koncasına yâd bülbül
Her dem hayâlinin seyrinde gönül
Sen bana bir bağısın ben sana kumru³⁹⁰

Zülf, âşığın gönlünün de bağlandığı güzellik unsurudur. Zülfün, başta rüzgar olmak üzere çeşitli sebeplerle sallanması, âşığın da sallanmasına sebep olur. Âşık, zülfe bağlanmış ve onun duçarı olmuştur:

Felekoğlu geçti vardan başına döndüm diyor
Zülfüne bağlandı gönlüm sardı sallandım gene³⁹¹

Gönül kapan dilberimdir tutuklandım ben ona
Asıldım zülfüne bağlandım onun duçarıyım³⁹²

Âşık, telleriyle asıldığı zülften kurtulamaz. (Aslında kurtulmak da istemez.) Buna sebep olarak da, baltayla bile kesilemeyeceği gösterilir:

Felekoğlu'n bağladı zülfü telinden astı yâr
Ne açılır ne keser balta onu çâresi yok³⁹³

Zülf için kullanılan yegane sıfat, “perişan”dır. Bu da, zülfün dağınıklığını ifade eder. Daha önce de söylediğimiz gibi, seher yeli perişan zülfe çarpar ve yanağın üzerinde tel tele değer. Âşık, bir yerde ise, bahar yelinden sevgilinin yanaklarında dalgalanmasını ve zülfünün tellerini bozmamasını ister:

Dolaş köyün sol sağına
Konak ol yâr konağına

³⁹⁰ Kuşçuoğlu, *Gerçekçilik Şairi Felekoğlu*, s.48.

³⁹¹ Benderoğlu, *Açıl Dilim Açıl Dilim*, s.52.

³⁹² Benderoğlu, *Açıl Dilim Açıl Dilim*, s.24.

³⁹³ Benderoğlu, *Açıl Dilim Açıl Dilim*, s.38.

Dalgalan al yanağına

Bozma zülfü tellerini³⁹⁴

Başta da söylediğimiz gibi, Felekoğlu'nda çok belirgin bir Fuzulî etkisi vardır. Fuzulî'nin bir beytini hatırlatan bir dördlüğünde, zülfün telleri, gönül kuşunun konduğu bir mekan olarak ifade edilir. Kuşların tellere konmasından hareketle, gönül kuşunun sevgiliyle birlikte âşığı terk etme sebebi, zülfün tellerine konmasıdır:

Çok yürüdüm yâre yetmedi elim

Sevdâ çöllerinde azdırdım yolum

Bir kuş oldu uçtu sevdâlı gönlüm

Konu yâr zülfüne tellerde gitti³⁹⁵

Sevgilinin yurt olarak adlandırıldığı bir beyitte, zülf de verilemeyeceği ifade edilen unsurlardan biri olarak anılır. Ayrıca, zülfün her telinde, adeta ağzı ateş saçı bir ejderha vardır.

II.3.2.2.2. Zülf, Saç ile İlgili Benzetmeler

II.3.2.2.2.1. Zincir, Dâr

Zülfün zincire benzetilmesi iki sebebe bağlıdır. Birincisi, zülf ile zincir arasındaki şekil benzerliğidir. İkincisi ve daha önemlisi ise, âşığın ya da gönlünün zülfe bağlı veya tutkun olması ile tutukluların zincire vurulması uygulamasıdır. Aşağıdaki beyitte, esirlerin zincirle bağlanarak pazara götürülmesinden hareketle, zülf, âşığın boynunun bağlandığı bir zincir olarak tasavvur edilmiştir. Dikkatimizi çeken şey, zülfün renginin sarı olmasıdır:

Sarı zülfün zinciri sevdâya boynum bağladı

Çekti sevdâ şehrine sattı pazar etti beni³⁹⁶

³⁹⁴ Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.36-37.

³⁹⁵ Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, ss.56-57.

³⁹⁶ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.32.

Dâr benzetmesi ise, yine âşığın veya gönlünün zülfe asılması, bağlanması dolayısıyla söz konusudur. Felekoğlu, gönlünü sevgilinin zülfüne bağlayanın sevda zinciri olduğunu ve bu yüzden gönlünü dârdan kurtaramadığını söyler:

Bağlamış zinciri sevdâ zülfü yâre gönlümü
Dâra çekmiş kurtaramam gönlümü dâra nedim³⁹⁷

II.3.2.2.2. Gülşen, Gülistan

Zülf ile gülşen veya gülistan arasındaki ilişki, herhangi bir benzerliğe dayanmamaktadır. Gülşen için, gönül kuşunun konduğu yer açıklaması vardır. Kuşların mekanının gülşen ve gönül kuşunun mekanının da zülf olması, dolaylı olarak zülf-gülşen ilişkisin açıklamaktadır. Gülistan için, böyle bir açıklama da bulunmamaktadır:

Uçtu gönül kuşu pervâz eyledi
Zülf-ü gülşeniye konu ey dilber³⁹⁸

Zülûf gülistânın bana kâfidir
Sen bana bir bağısın ben sana kumru³⁹⁹

II.3.2.2.3. Keman

Keman kelimesinin anlamlarından biri, bilindiği gibi “yay”dır. Bir av sahnesinin tasvir edildiği beyitte, sevgilinin gözü “şahin”e zülfü de kamana benzetilmiştir. Burada, yayın kurularak av avlamakta kullanılmasına işaret vardır:

Felekoğlu’n tutmağa ‘aşk âletin pürkerilip
Zülfü kemânda eyleyip avcı gözün baz eyledin⁴⁰⁰

³⁹⁷ Benderoğlu, *Açıl Dilim Açıl Dilim*, s.34. Kuşçuoğlu, *Gerçekçilik Şairi Felekoğlu*, s.60. Benderoğlu, *Çağdaş Türkmen Şairleri*, s.137.

³⁹⁸ Benderoğlu, *Açıl Dilim Açıl Dilim*, s.40.

³⁹⁹ Kuşçuoğlu, *Gerçekçilik Şairi Felekoğlu*, s.48.

⁴⁰⁰ Benderoğlu, *Açıl Dilim Açıl Dilim*, s.42.

II.3.2.2.2.4. Lâle

Zülf ile lâle arasında kurulan ilişki, şekil benzerliğine dayanmaktadır:

Lâle zülfün Leylâ benzin ‘aklım aldı neyliyim
Sahrâyı sevdâya saldı kıldı mecnunden beter⁴⁰¹

II.3.2.2.2.5. Meşk

Meşk veya müşg, bilindiği gibi çok hoş kokusu olan bir yumrudur. Daha çok misk şekli bilinir. Zülfle ilişkisi, kokusu dolayısıyladır:

Meşk-î zülfün benim olsa gülü reyhânı istemem
Geceler olsa cemâlin mâh-ı taban istemem⁴⁰²

II.3.2.2.2.6. Karanfil

Buradaki benzerlik de, koku ortaklığına dayanır. Sevgilinin bağına sallayıp zülfünü titretmesi, yellerin karanfilden kokular almaya açılması şeklinde ifade edilir:

Yırgalar başın kızılçık nalı zülfün titredir
Karanfil’den kokular yaymağa yeller açılır⁴⁰³

II.3.2.2.2.7. Bülbül

Bülbül, Felekoğlu’nun da diğer şairler gibi çok yer verdiği kuşlardan biridir. Burada, zülfün bülbüle benzetilmesi, çok sık karşılaşılan bir durum değildir. Bu da, şairin orijinal kullanımlarından biri olarak kabul edilebilir. Yüzün iki yanındaki iki zülf, rüzgarın hareket ettirmesiyle iki kanadıyla uçan bülbüle benzetilmiştir:

Gülistândır yâr cemâli nef-heyi ‘anbâr-ı var
Zülfü gülşende uçar bülbül tekin yan perî var⁴⁰⁴

⁴⁰¹ Kuşçuoğlu, *Gerçekçilik Şairi Felekoğlu*, s.59.

⁴⁰² Benderoğlu, *Açıl Dilim Açıl Dilim*, s.50.

⁴⁰³ Benderoğlu, *Açıl Dilim Açıl Dilim*, s.48.

⁴⁰⁴ Benderoğlu, *Açıl Dilim Açıl Dilim*, s.47.

II.3.2.2.8. Mayşa

Saçları mayşaya benzer korkuzâr Aslan dolu

Her telinde ağzı odlu sanki bir Ejdârı var⁴⁰⁵

II.3.2.2.9. Reyhan

Reyhan, hoş kokusu olan bir çiçektir. Zülf ile olan ilişkisi, güzel kokusu dolayısıyladır:

Görmedim gülşende gülçin saçı reyhânın gibi

Esmedi canıma koku nefhâyî cânın gibi⁴⁰⁶

II.3.2.2.3. Boyun

Boyun, genel olarak az söz konusu edilen güzellik unsurlarından biridir. Felekoğlu da, boyuna fazla yer vermiş değildir. Şair, akşam olup da başını yastığa koyduğunda, yârin boynuna sarılan kollar olmak ister. Bir yerde, baş üzerinde kova ve kazan taşınmasından hareketle, bir dala benzettiği boyunların muhtemelen süt kazanı kaldırdığından söz eder:

Otlaktan dönerdi sürü koyunlar

Sağmağa çıkardı kızlar gelinler

Kazan kaldırırdı o dal boyunlar

Zülfü siyâh teller yâdıma gelir⁴⁰⁷

II.3.2.2.4. Dudak

Dudak, kısmen fazla kullanılan güzellik unsurları arasında yer alır. Felekoğlu'nun bir şiirinde geçen “dudak büzmek” deyimi, beğenmemek anlamındadır. Yine orijinal sayabileceğimiz bir beyitte, Felekoğlu, dudak için “gül” teşbihini kullanır. Ortak benzerlik, renk aynılığıdır. Gül dudakların hasretini çekecek olan, kadehtir:

⁴⁰⁵ Benderoğlu, *Açıl Dilim Açıl Dilim*, s.47.

⁴⁰⁶ Benderoğlu, *Açıl Dilim Açıl Dilim*, s.49.

⁴⁰⁷ Felekoğlu, "Köyde Geçen Günlerim", (Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir, bu şiir özel arşivimizdedir, Tarihsiz.

Koyma feryât eylesin bu yolda âh çeksin kadeh

Yazık olsun kala hasret gül dudaklar üstüne⁴⁰⁸

II.3.2.2.5. Yanak

Geleneğe bağlı şairlerin sık sık yer verdikleri güzellik unsurlarından biri de, yanaktır. Felekoğlu da, geleneğe bağlı bir şair olarak, yanak üzerinde fazla durmuştur... Güllerin açıldığı ve bülbül ile kumruların da öttüğü bahar ve yaz aylarında, şairin hatırladığı şeylerden biri de, yanaklardır. Yanakların sıfatlarından biri “sungun” biri de, “mahmur”dur. Aslında gözün sıfatı olan “mahmur”u, Felekoğlu yanak için de kullanmıştır. Sevgilinin mahmur yanakları, aşığın aklını başını alır. Âşık, bu haldeyken sevgilinin misafiri olmak ister:

Felekoğlu diyor sen mest olanda

Mahmur yanakların ‘aklım alanda

Gönül coşup canım sana dalanda

N’ola ey sevdiğim mihmânın olsam⁴⁰⁹

Seher yeli estiğinde gülün güle değdiği gibi, zülfün telleri de yanak üzerinde birbirine değer. Burada, sevgilinin seher vakti ayakta olduğu da verilmek istenir. Zülfün yanakla buluşması da, âşık için gönül alıcı bir manzaradır... Yanağın rengi, kırmızıdır. Svegili ile arasında dağlar bulunan âşık, sevgilinin kızıl yanaklarını hayal eder. Şiirde geçen “hayal olmuş” ifadesi, zengin bir anlam dairesine sahiptir:

Felekoğlu yâdlar yârı

Nice aşar bu dağları

Hayâl olmuş gözlerine

Yârın kızıl yanakları⁴¹⁰

⁴⁰⁸ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.37.

⁴⁰⁹ Felekoğlu, "Şanlı Bahar Gelende", (Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir, bu şiir özel arşivimizdedir, Tarihsiz.

⁴¹⁰ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.55.

Yanak için kullanılan teşbihlerden biri gül, biri de gülzârdır. Gül ile yanak arasındaki ilişki, renk ve şekil benzerliğine dayanır. Yanakla gülzar arasındaki ilişki de ise, yanak üzerindeki ayva tüylerinin çemene teşbihi de söz konusudur. Felekoğlu, gülzarın eğlence yeri olmasıyla yâri ve yanağının hayaliyle gönlünü eğlendirmesi arasında da ilişki kurar. Burada, şairin divan şiirinin etkisi altında olduğunu görmekteyiz:

Gül yanağın servi boyun saldı sevdâya beni
Sana karşı gözüme bir boy gül endam olmasın⁴¹¹
Gülistân olsun cihân seyri gülistân istemem
Yanağı gülzâr ile eğlencedeydim bu gece
Kutlu olsun herkese bu toy tören eğlencesi
Ben hayâli yâr eğlencedeydim bu gece⁴¹²

II.3.2.2.6. Göz

Güzellik unsurları arasında özel bir yeri bulunan göz, Felekoğlu tarafından fazla kullanılmış değildir. Bir iki yerde, gözün rengi olarak “ela”ya yer vermiştir. Türkiye Türkçesinde de kullanılan “Gözden ırak olan gönülden de ırak olur.” şeklindeki atasözünü de kullanan Felekoğlu, sevdâ gönle yerleştikten sonra gözün olmamasında bir sakınca görmemektedir. Tasavvufî bir yorumla, mecazî sevdânın esasının olmadığı kanaatindedir:

Sevdâ yerleşse gevilde gözden olsun be-si yok
Gevilden yazda olan bir sevdânın aynası yok
Gözden olan gevilden olur derler doğrudur
Kim o sevdâ bir mecâzî sevdâdır esâsı yok⁴¹³

⁴¹¹ Benderoğlu, *Açıl Dilim Açıl Dilim*, s.36.

⁴¹² Kuşçuoğlu, *Gerçekçilik Şairi Felekoğlu*, s.16.

⁴¹³ Benderoğlu, *Açıl Dilim Açıl Dilim*, s.38.

Felekoğlu'nun "Bakışın" başlıklı bir şiiri vardır ve burada sevgilinin gözlerini anlatır. Bu şiiri, "Gamze" başlığı altında değil de "Göz" maddesinde değerlendirmenin daha doğru olacağı kanaatindeyiz. Bir bakışıyla âşığın aklını başından alan ve onu mecnun eden, gözdür. Bu göz, şah pazarına çıkarılmış ve orada övgü almıştır. "Şah pazarı"nın, en güzellerin, en güzel gözlülerin meclisi anlamında kullanıldığı kanaatindeyiz:

Bir bakışla duygumu başımdan aldı gözlerin
Bin güzeller bir yana ey sevdiğim sen bir yana
Beni mecnun eyledi sevdâya saldı gözlerin
Bin güzeller bir yana ey sevdiğim sen bir yana

Dâ'vâyî 'aşkıyla pazara atıldı gözlerin
'Arz olundu şâh pazarında görüldü gözlerin
Vasf olundu bezm-i sevdâda övüldü gözlerin
Bin güzeller bir yana ey sevdiğim sen bir yana

Gafletleyken avcı tekin beni buldu gözlerin
Kirpiğin ok eyledi bağrımı deldi gözlerin
Girdi gönül mülküne daldı takıldı gözlerin
Bin güzeller bir yana ey sevdiğim sen bir yana

Açtı sır sandığını câna sarıldı gözlerin
Aldı yerin bezm-i canana, katıldı gözlerin
Felekoğlu der bana ifrat-a geldi gözlerin
Bin güzeller bir yana ey sevdiğim sen bir yana⁴¹⁴

⁴¹⁴ Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.32-33.

Şiirin üçüncü dördlüğünün başındaki “göz-avcı” münasebeti de orijinal bir ifadedir.

II.3.2.2.6. Kaş

Felekoğlu, kaş için bir yerde “keman” benzetmesini kullanmıştır. Söylenmemekle birlikte, oklar da kirpiğin timsalidir. Şair, sevgili keman (yay) kaşlarını çatıp kirpik oklarını attığında, “cirân”ı (hedefi) olmak ister. Bu bile, sevgilinin bir ilgisidir. Dünyanın bir süslü kadına (kahpeye) benzetildiği bir dördlükte, “kaş oynatmak” deyimine de yer vermiştir. Dünya kahpesi, kaşını oynatarak insanları kendisine bağlar; ancak başını kaçırıp (sırtını dönüp) gider:

Kemân kaşın çatıp oklar vuranda
N’ola ey sevdiğim cirânın olsam⁴¹⁵

Derdi çok dermânı yok bu bî-vefâ Dünyâ’ya tûf
Halkı agvâ eylemiş bir boş yalan ehvâya tûf
Al bezenmiş sürmelenmiş ‘âleme kaş oynadır
Gösterir yüz kaçırır baş böyle bir kahpeye tûf⁴¹⁶

II.3.2.2.7. Kirpik

Kaş maddesinde de geçtiği gibi, kirpikler “ok”a benzetilmiştir. Şair, bülbülle dertleştiği bir şiirinde, onun bağrına gülün dikeninin batmasına karşılık kendi canını da kirpiğin deldiğini söyler. Delmeye yâarin gamzesi de eşlik eder:

Bunca gülden bağrına eğer batırsa bir diken
Kirpikle cânını delmiş o yârim gamzesi var⁴¹⁷

⁴¹⁵ Felekoğlu, "Şanlı Bahar Gelende", (Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir, bu şiir özel arşivimizdedir, Tarihsiz.

⁴¹⁶ Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.80-81.

⁴¹⁷ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.33.

Kirpik okları âşğın bağırını kurşundan beter deler ve öyle bir yara açar ki, bu yaranın kanı durmaz, Ceyhun'dan daha gür bir şekilde akar:

Kirpiğin okladı bağırım deldi kurşundan beter

Kanı durmaz bir yaradır oldu ceyhundan beter⁴¹⁸

Aşağıdaki dörtlükte, Felekoğlu dört benzetmeyi bir araya getirmiştir; bunların içinde “kirpik-ok” benzetmesi de vardır:

Boyun serviye benzettim

Cemâlin Aya sevdiğim

Kirpiklerin oka benzer

Kaşların yaya sevdiğim⁴¹⁹

II.3.2.2.8. Gamze, Bakış

Felekoğlu'nun “Bakışın” başlıklı şiiri, daha çok gözle ilgili olduğu için, “Göz” maddesi yazılırken değerlendirilmiştir. “Yan bakış” anlamına gelen gamze, kirpik oklarıyla birlikte âşğın canını delen bir silah olarak düşünülmüştür:

Bunca gülden bağına eğer batırsa bir diken

Kirpikle cânını delmiş o yârım gamzesi var⁴²⁰

II.3.2.2.9. Boy

Sevgilinin boyu, serviye benzetilmiştir. Benzetme sebebi, uzunluk ve düzlüktür:

Boyun serviye benzettim

Cemâlin Aya sevdiğim⁴²¹

II.3.2.2.10. Cemal, Didar

Her iki kelime de yüz anlamındadır. Cemal, güzellik anlamına gelse de tamamen yüz anlamında kullanılır. Âşık, devamlı olarak sevgilinin yüzünün hasretini çeker:

⁴¹⁸ Kuşçuoğlu, *Gerçekçilik Şairi Felekoğlu*, s.59.

⁴¹⁹ Benderoğlu, *Çağdaş Türkmen Şairleri*, s.138.

⁴²⁰ Benderoğlu, *Açıl Dilim Açıl Dilim*, s.33.

⁴²¹ Benderoğlu, *Çağdaş Türkmen Şairleri*, s.138.

Boyun serviye benzettim

Cemâlin Aya sevdiğim⁴²²

Felekoğlu der çekerim hasreti didârı yâr

Çarkışırım yetebilmem yâre didâra nedim⁴²³

II.3.2.2.11. Baş

Sevgilinin başı, bir yerde “başını bükme” şeklinde ve “beğenmemek” anlamında kullanılmıştır.

II.3.1.3. Âşığın Yaşadığı Haller

II.3.1.3.1. Ayrılık, Hasret

Âşığın şikayet ettiği şeylerin başında ayrılık gelir. Yardan ayrı olan âşık, gülemez. Sabahlara kadar inler, uyuyamaz. Seher yeli estiğinde, sevgilinin zülfünün telini hatırlar. Burada, seher yelinin zülf kokusunu getirmesine işaret vardır. Sevgili o kadar uzaktır ki, âşık ne kadar yürürse yürüsün, ona elini yetirmez. Söz konusu uzaklık ve kavuşma zorluğu, arada “dağlar”ın bulunduğu söylenerek ortaya konur. Şair, “Nice aşar bu dağları” der. Sevda çöllerinde yolunu kaybeder. Ancak, gönlü bir kuş olup uçar ve sevgilinin zülfüne konar:

Çok yürüdüm yâre yetmedi elim

Sevdâ çöllerinde azdırdım yolum

Bir kuş oldu uçtu sevdâlı gönlüm

Konu yâr zülfüne tellerde gitti⁴²⁴

⁴²² Benderoğlu, **Çağdaş Türkmen Şairleri**, s.138.

⁴²³ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.34. Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, s.60. Benderoğlu, **Çağdaş Türkmen Şairleri**, s.137.

⁴²⁴ Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, ss.56-57.

Sevgiliden ayrı olan âşık, onun yüzünü görme hasreti çeker. Ancak, ne yaparsa yapsın yâre kavuşamaz. “Nedim” (Ne yapayım) redifli bir şiirden alınan şu taç beyit, âşığın ayrılık karşısındaki çaresizliğini ifade eder:

Felekoğlu der çekerim hasreti didârı yâr
Çarkışırım yetebilmem yâre didâra nedim⁴²⁵

II.3.1.3.2. Gam, Keder, Âh...

Sıkıntı, dert, bela, keder ve gam, yakın anlama gelen ve incelemelerde bir arada değerlendirilen kavramlardır. Âşığın yaşadığı bu hallerin bir sebebi, ayrılık; bir sebebi de sevgilinin vefasızlığıdır. Ayrılığın son bulmaması gibi, âşığın çektiği sıkıntı ve keder de son bulmaz. Âşığın âh çekmekten başka çaresi yoktur. Bu âhlar da boşa gider. Vefâsız bir yâre gönül veren kişi, aşkını taşa çalmış gibi olur. Bütün sırları da ortaya dökülür. Sevgili âşığın sabrını tüketir, saatini gün, gününü ay ve ayını da yıl eyler. Bu ifade, âşığın çektiği sıkıntının veya kederin dile getirildiği en güzel beyitlerden biridir:

Onca yıllar sabrım aldın bî-karar ettin beni
Sa‘atim gün, günüm Ay, Ay’ımı yıl eyledin⁴²⁶

⁴²⁵ Benderoğlu, *Açıl Dilim Açıl Dilim*, s.34. Kuşcuoğlu, *Gerçekçilik Şairi Felekoğlu*, s.60. Benderoğlu, *Çağdaş Türkmen Şairleri*, s.137.

⁴²⁶ Hasret, *Hak’tan Dilek*, s.87.

II.4. TABİAT

II.4.1. Hayvanlar

II.4.1.1. Uçan Hayvanlar (Kanatlı Hayvanlar)

II.4.1.1.1. Baykuş

Baykuş, Irak Türkmenleri tarafından uğursuzluk sembolü olarak kabul edilen bir kuştur. Görüldüğü yere uğursuzluk veya musibet getirdiğine inanılır. Bu musibet, kaza, yangın, hastalık ve hatta ölüm olabilir. Felekoğlu, baykuşu Irak Türkmen halkının değerlendirdiği çerçevede ele alır. Baykuşun vazgeçemediği mekanı, “Baykuş virândan geçmez” dizesinde de ifade edildiği gibi, virane yerlerdir. Bakımsızlık sonucu, gül bahçeleri baykuşların yığıldığı, toplandığı yer haline gelir. Şair, “gülşen”in şahsında, vatan toprağının bakımlı olması gerektiğini ifade eder:

Baykuş yığnağı olur bağ şanlı gülşen olmazsa

Konca güldür bülbülü çün seyri gülşene çeken⁴²⁷

Felekoğlu, sevgiliye veya bir güzele hitaben yazdığı “Ey Perî Yandım Gene” başlıklı şiirinde, sevgiliyi bulunduğu yeri viraneye çeviren baykuşa benzetir. Burada, baykuş âşığına zulmeden sevgilinin sembolü olarak düşünülmüştür. Bütün aramalarımıza rağmen bulamadığımız “pipo”, baykuşun sıfatıdır:

Zâhî virâneysi sevdin bir kenâra çekilip

Pipo Baykuş gibi virândan avaz eyeldin⁴²⁸

Şair, tatlı söz üzerinde fazla durmuştur. Tatlı sözü de bülbülle ilişkilendirmiştir. Tatlı sözün zıddı, acı sözdür. Acı söz de, baykuşla birleştirilmiştir. Dolayısıyla, bülbül ve temsil ettiği tatlı söz, iyi insanın; baykuş ve temsil ettiği acı söz de kötü insanın timsalidir. Felekoğlu, burada çevre ile insan arasındaki ilişkiye de değinmiştir. İyi insan, gülşenden; kötü insan ise viraneden seslenir:

Her şirin söz yahşı dilden yahşı insândan gelir

⁴²⁷ Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.72-74.

⁴²⁸ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.42.

Bülbül üzerine benzer sesi gülşenden gelir
Acı sözden âciz olur her kulak cân inciniyor
Baykuş üzerine benzer sanki virândan gelir⁴²⁹

Felekoğlu'na göre insan, zaman zaman yalnız kalmak ister. Bulunduğu yerden ayrılp bakımsız bir yere gider. Bu psikolojik hali, baykuş gibi viran yer istemek şeklinde dile getirir:

Gâh olur Baykuş gibi''üzlet severiz bir zamân
Gülistândan kaçarız bir yana virân isteriz⁴³⁰

II.4.1.1.2. Bülbül

Bülbül, Irak Türkmen şairlerinin adını en çok andıkları kuşlardan biridir. Hoş sesli olması, güzel güzel ötmesi ve gülle, gülşenle olan ilişkisi, başlıca anılma sebepleridir. Ötmesinin sebebi, gül hevesinin kendisinde olmasıdır. Sevgilinin güle ve bulunduğu yerin de gül bahçesine benzetilmesi, bülbülün âşığın benzetileni olarak anılmasına vesile olur. Gülün ve gül bahçesinin bulunmadığı yeri, bülbül de vatan tutmaz. Felekoğlu, zaman zaman millî duygularla da bülbülle kendisi arasında münasebet kurar:

Kim yurduna yaman bakar
Çal yüzüne aykır dilim
Kutsal dilim, kutsal dilim
Bülbül gibi ötsel dilim⁴³¹

Bülbül, bahar ve yaz aylarında ortaya çıkar. Çünkü, bu aylarda güller açmış, gül bahçeleri canlanıp güzelleşmiştir. Felekoğlu, kıştan şikayet eden bülbülü,

Geçer elbet kışın çağı ey bülbül

⁴²⁹ Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, ss.15-16.

⁴³⁰ Felekoğlu, "**Her Vatandaş Sorulur**",(Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir,bu şiir özel arşivimizdedir, Tarihsiz.

⁴³¹ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.12. Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, ss.7-8.

Al yeşile döner çöl yavaş yavaş
Gözlersin sen de bağı ey bülbül
Bahar gelir biter gül yavaş yavaş⁴³²

Diyerek teselli eder. Bülbül ile bağ arasındaki ilişki, benzetileni bülbül olan âşık ile gönlündeki bağ arasında ilişki kurulmasına zemin hazırlar. Âşığın gönlünde de bir bağ vardır. Buradaki bağ, sevgili ve mahallesi (bulunduğu yer) anlamındadır:

Bülbül ötmez boş bahara çölü gülzâr olmazsa
Bağvan olmuş bağı var gönlünde her bir ‘âşıkın’⁴³³

Felekoğlu, kendisini bülbülle özdeşleştirdiği bir beyitte, kendi ismi yerine “rind” kavramını kullanır. Bülbülden ötmesini ister; sebep olarak da gönül ülkesinden kendisine müzik zevkinin esmesini gösterir. Felekoğlu, böylece İslam dininin tarikat boyutunun taraftarı olduğunu ifade etmiş olur. Bülbülle rind arasında kurduğu ilişki, dikkate değer bir inceliğe dayanmaktadır.

Felekoğlu der öt ey bülbül sadânın vaktidir
Rinde gönlüm ülkesinden zavk-ı elhân esiyor⁴³⁴

Bülbül, farklı bir benzetilen olarak kullanıldığı bir şiirde, vefat eden bir şairi ifade etmektedir. Reşit Dakûkî isimli bir şairin ölümünden duyduğu üzüntüyü ifade eden Felekoğlu, bu şairin cinaslı şiirlerinin bulunduğunu söyler ve onu sadası olan bir bülbül olarak nitelendirir. Burada, cinasla hoş sada arasında kurulan ilişki de, dikkate değerdir:

Bahar erişmeden güller açmadan
Uçtu bir bülbülü gülzârımızın

Tomurcuk damlasın gölden içmeden
Kan eyledi ağzın suzârımızın

⁴³² Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.64.

⁴³³ Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.84-86.

⁴³⁴ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.53.

Öter bülbül idi vardır sadâsı

Yazar şâir idi vardır cinâsı⁴³⁵

Goncasından ayrı düştüğü için dertli dertli öten şeydâ bülbül, gül yüzlü yârine ve onun bulunduğu yere ulaşamayan çaresiz âşığın benzetileni olarak da tasavvur edilmiştir:

Koncasından ayrı düşmüş bülbülü şeydâ tekin

Âh ederim yetebilmem güle gülzâra nedim⁴³⁶

Sonbahar gelip gül bahçesini soldurunca, bülbülü de gam bağlar. Bülbülün âh ü efgân etmesinin sebebi, sonbaharın gelmesi ve ayrılığın söz konusu olmasıdır. Aslında, bu âh ve bu efgân, benzetileni bülbül olan âşığa aittir:

Gül telaşına salan fasl-i hazândir bülbülü

Bülbül efgân eylemezdir önce hicrân olmazsa⁴³⁷

Sonbaharı unutup gül bahçesine karşı mutlu mutlu öten bülbül, sevgilinin yüzünü görüp ayrılık günlerini unutan âşığı da sembolize eder. Aynı şekilde, gülün üzerinde biriken bir su damlasını içip mest olan bülbül, sevgilinin dudağından bir öpücük alabilen ve böylece kavuşmayı unutan âşığı simgeler. Bülbülle ilgili güzel bir tespit de, gül vakti gelince Zülfikâr'a benzetilen gülün dikenini unutmasıdır:

Şad öter gülzâra bülbül son baharın unuttur

Vuslat-ı didâr olanda hecr-i yârın unuttur

Bülbül içer mest olur gülden tomurcuk damlasın

Öyle bir sarhoş olur vasl-i didârın unuttur

⁴³⁵ Felekoğlu, "Reşit Dâkûklu Gitti", (Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir, bu şiir özel arşivimizdedir, 30. 08 .1975.

⁴³⁶ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.34. Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, s.60.

⁴³⁷ Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.72-74.

Zülfikârı bülbülün güldür ya ne umağı var

Gül demi geldikçe bülbül zülfikârın unuttur⁴³⁸

Felekoğlu, gül bahçesinde gizlenmiş ucu bükülmüş dikenin bülbüle dokunmasından rahatsız olur ve bülbüle acır.

Bülbül pervâz edip güle koşanda

Ucu dönmüş diken bülbüle değer⁴³⁹

Bülbül için kullanılan başlıca sıfat, “inleyen” anlamındaki “nâlân”dır. İnlemesinin sebebi ise, bahara olan arzusudur. Bülbül, birkaç yerde kumru ile birlikte söz konusu edilmiştir. Ortaklık, ses (ötmeye) güzelliğidir. “Irak, Irak’ı Bekliyenlerdir” başlıklı şiirinde, Irak’ı bir gülzâr; Irak’ı sevenleri de kumru ve bülbül olarak ifade etmektedir:

Kumru bülbüller öter efgânı ‘irfân sadâlar

Birlikler almak için ol gülüzârın bekleriz⁴⁴⁰

II.4.1.1.3. Horoz

Şiirlerinde millîyete, millî şiirlere önem veren ve milliyetçi olarak anılan Felekoğlu, bu dörtlükte yazı dermadağın olabilir ama sen dilini doğru ve düzgün oku, Horoz ötmeye ile insanları sabah uyandırdığı gibi sen de bu milleti gafletten ve uykusundan uyandır ey dilim:

Yazı eğri büğrü olur

Sen düz oku düzel dilim

Sayla dilim, sayla dilim

Horoz gibi bayla dilim⁴⁴¹

⁴³⁸ Hasret, **Hak'tan Dilek**, s.77.

⁴³⁹ Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.19-20.

⁴⁴⁰ Felekoğlu, “**Birlik Sesi Dergisi**”, Edebiyaçılar ve Yazarlar Birliği Yay, Bağdat 1999, s.47.

⁴⁴¹ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.12. Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, ss.7-8.

“Her İşi Gününde Yap” başlıklı şiirinde şair; meclislerde otururken sana söz hakkı verilmeden kendin konuşma, bu güzel bir sıfat değildir, derken, horozların zaman zaman boş yere ve boş vakit bayladığı (öttüğü) gibi sen de gereksiz yerde konuşma ve her işi yerinde ve zamanında yap demek istemiştir:

Sorgu sorulmadan sözü söyleme

Vakitsiz Horoz’lar gibi baylama

Varı atma elden yoku bekleme

Her yardım umulmaz elden efendim⁴⁴²

Horoz, bir yerde ise, gür sesle ötmesi dolayısıyla “dellal” teşbihiyle verilmiştir.

II.4.1.1.4. Karga

“Karga” tespit edebileceğimiz kadarıyla bir yerde geçmektedir. Felekoğlu, bu şiirde kefil (kefâlet) kelimesini kullanmıştır. Kefâlet; bir hakkın güvenceye bağlanması amacıyla bir kimsenin asıl borçlunun alacaklı karşısındaki sorumluluğuna katılması veya birinin teslimini üstlenmesi anlamına gelmektedir⁴⁴³. Felekoğlu, ikinci kısımda “Kur’ân-ı Kerim”deki “Ey inanıp güvenenler, birbirimize belli bir vadeye kadar borçlandığınızda borcunuzu yazın. Bir yazıcı aranızda doğru olarak yazsın”⁴⁴⁴. âyetine işaret etmektedir. Burada karga, “verdiği sözü tutmayan, kaçıp giden, güvenilmeyen” bir kuş olarak kabul edilmiştir. Bunda, “göçmen” olmasının payı büyüktür:

Tazı dedi borca kalsın para kaldırmamışım

Cirdi dedi kefilim ben **Karga** firâr olmazsa

Ona Çakkal kâtip oldu kim satandır kim alan

Kesmecedir nedir bilmem onu yazar olmazsa⁴⁴⁵

⁴⁴² Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, ss.52-54.

⁴⁴³ **Türkiye Diyânet Vakfı, İslam Ansiklopedisi, Kefâlet maddesi.**

⁴⁴⁴ Bakara Süresi 282. Ayet.

⁴⁴⁵ Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.84-86.

II.4.1.1.5. Laklak (Leylek)

Leylek de, karga gibi “göçmen” kuşlardan biridir. Bu özelliğiyle de “pazarı bozma ihtimali” söz konusu edilmektedir:

Horoz dellal oldu ona Tazı pazar eyledi
Şâhit oldu ona **Leylek** işi bozar olmazsa⁴⁴⁶

II.4.1.1.6. Ördek

Burada “Ördek” ve “Suna” kuşları, aynı dörtlükte ve birlikte söz konusu edilmiştir. Bu iki güzel kuşun göllere arasında gidip gelmeleri, yeşil ağaçların güzel ve türlü çiçek açmaları ona baharı, bahar hasretini hatırlatır:

Ördek, Suna, gölden göle uçanda
Yaşıl ağaç kızıl çiçek açında
Bülbül gölden tomurcuklar içende
Göl ağzının balın yâdlaram ey yâr⁴⁴⁷

Şair, köylü birisi olduğu için şiirlerinde bahara çok önem vermiştir. “Bizim Elde Bahar Oldu” başlığını taşıyan şiirinde birkaç dilekte bulunuyor. Güllerin açmasıyla baharın güzelleşmesinde, yeşil Ördek ve Suna’lar gökyüzünde uçanda esen yeller olaydım:

Baharın deminde güller açanda
Bizim elde esen yeller olaydım
Yeşil yeşil Ördek Suna uçanda
Dalga vuran derin göller olaydım⁴⁴⁸

II.4.1.1.7. Serçe

“Olmazsa” redifli şiir, kahramanı hayvanlar olan bir pazar şiiridir. Hayvanlar arasında kuşlar da vardır. Bu kuşlardan biri de serçedir. Serçe, burada “bilge” bir kimliğe sahiptir. Yumurtasından çıkar çıkmaz, dinî bir konuda hüküm vermektedir:

⁴⁴⁶ Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.84-86.

⁴⁴⁷ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.13.

⁴⁴⁸ Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, s.49.

Tilki Tazı'dan parayı isteyince ne dedi
Kefil olmazdı bana Cirdi elim dar olmazsa

Yavru **Serçe** yumurtadan sıçradı hay hay dedi
Din şeri'at kabul etmez kefil hassâr olmazsa⁴⁴⁹

II.4.1.1.8. Suna

Ördekle birlikte ve aynı çerçevede ele alınmıştır. Baharın geldiğini haber vermektedir. Bahar, şairin sevgiliye olan özlemini artırmaktadır. Dolayısıyla, suna da, bu özlemin artmasına vesile olmaktadır:

Ördek, Suna, gölden göle uçanda
Yeşil ağaç kızıl çiçek açında
Bülbül gölden tomurcuklar içende
Göl ağzının balın yâdlaram ey yâr⁴⁵⁰

II.4.1.1.9. Şahin

Felekoğlu, 1970'lerde Irak'ta Türkmenlere kültür hakları verildikten sonra yazdığı "Açıl Dilim Açıl Dilim" başlığını taşıyan ilk şiirinde topluma sesleniyor ve diyor ki: Dedelerimizden kalan o güzel ve hikmetli atasözler bizim değerli bir mirasımızdır. Onları okuyarak unutmayalım, ana dilin (Türkmence) ile konuş ve Şahin gibi kaşkı ve herkese duyur dilin ey yurttaşım”:

Şirin atasözlerinin
Okumasın alış dilim
Aç ağzını şakır dilim

⁴⁴⁹ Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.84-86.

⁴⁵⁰ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.13.

Şahin gibi kaşkır dilim⁴⁵¹

II.4.1.1.10. Turna

Şair, “Gönül Kuşum Pervâz Oldu” başlıklı şiirinde birtakım dileklerde bulunmaktadır. Bu dörtlüklerde ise her şeye sahip ve bu cihana sultan olmak, nazlı yardan ayrı kaldığını ve onun hasretine dayanamayıp gökyüzünde uçan Turna kuşlardan sormak ister. Burada, turnanın “haberleşme vasıtası” olma özelliği söz konusudur:

Dağlar başın ben alaydım
Ben çalaydım çağıraydım
Gökte uçan Turna’lardan
Nazlı yâri ben soraydım⁴⁵²

II.4.1.2. Dört Ayaklı Hayvanlar (Kara Hayvanları)

II.4.1.2.1. Aslan

Aslan, ismi en çok geçen kara hayvanıdır. Gücü ve kuvveti, ormanın kralı olması dolayısıyla adalet dağıtan ya da adalet için kendisine başvuru, tilkinin elinden canını kurtarmak isteyen cirdinin gitmeyi düşündüğü hayvandır:

Cirdi’nin hâli n’oldu ger hakla üzbâr olmazsa
Düşünür çâreye Cirdi Tilki’den cân kurtara
Dedi Aslan’a giderdim Tazı’ya ‘ar olmazsa
Cirdi’nin kurtulması güçtür elinden Tilki’nin⁴⁵³

Orijinal sayılabilecek bir örnekte, aslan ile bağbân arasında ilişki kurulmuştur. Bağbânın olmadığı bağın yağma edilmesi gibi, aslanın olmadığı çamlıkta da tilkiler dolaşır durur:

Tilki’ler cevân eder bir çamda Aslan olmazsa

⁴⁵¹ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.12. Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, ss.7-8.

⁴⁵² Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.55.

⁴⁵³ Hasret, **Hak’tan Dilek**, ss.84-86.

Yolcular yağma kılar bir bağda bağvan olmazsa⁴⁵⁴

Aslan, bazı ordu mensuplarının benzetildiği hayvan olarak da kullanılmıştır. Burada da aslanın gücü, kuvveti ve cesareti söz konusudur. Bu aslanlar, düşmana geçmek için yol vermezler:

Çam’a benzer ordugâhın arası aslan dolu

Geçmeye düşmâna yol vermez kenârı yurdumun⁴⁵⁵

Türkiye Türkçesindeki “Tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır.” atasözünü hatırlatan bir ifadeyle, kötü sözlü olanın herkesi ürküteceği, buna karşılık tatlı dilin aslanı tutacağı söylenmektedir:

Gâh olur sözü yaman her bir gören ürker onu

Gâh olur çemde öğürlükle tutar Aslan’ı dil⁴⁵⁶

II.4.1.2.2. At

Felekoğlu’nun şiirlerinde “At” kelimesi iki yerde geçmektedir. Şair, Hz. Alî için; kulunun (kölesinin) Kanber, atının adı Düldül, onun özel kılıcının adı da Zülfikar ve kendisinin de İslam’ın fârisi (feraset sahibi) olduğunu dile getirmektedir. Yani at, Hz. Alî’nin atı olan Düldül olarak da geçmektedir:

Kulu Kanber, atı Düldül, ona verildi Zülfikâr

Leşkeri Hak pehlivânı, İslâm fârisidir Haydar⁴⁵⁷

Şehir hayatına alışamayan Felekoğlu, “Köyde Geçen Günlerim” şiirinde, annesi ile yaşadığı köye olan özlemini dile getirmektedir. Çiçeklerin açmasıyla ve yerlerin yeşermesiyle köylüler tüm hayvanlarını çöle sürerler ve hayvanlar da sabaha kadar kalırdı. Şair, çölde kurulan geçici çadırda kaldığı o güzel ve sessiz ve sedasız gecelerin hatıraları arasında, otlatıldığını belirttiği hayvanlar arasında katırla birlikte at da vardır:

⁴⁵⁴ Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.72-74.

⁴⁵⁵ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.23.

⁴⁵⁶ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.58.

⁴⁵⁷ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, ss.86-87.

Bahar günü otlaklara çıkardık
At Katır otladıp gece beklerdik
Bahar çadırında çölde yatardık
O dumanlı çöller yâdîma gelir⁴⁵⁸

II.4.1.2.3. Buzağı

Kahramanı hayvanlar olan pazar tasvirinde, kargayı gökyüzünde gözleyen hayvan olarak buzağı adı da geçmektedir. Mısrada geçen “kör” sıfatının yanlış okunduğu ve “gür” olması gerektiği kanaatindeyim:

Kör Buzağı dedi Karga’yı felekte gözlerim
Ger bulutlar arasında gökte gezer olmazsa⁴⁵⁹

II.4.1.2.4. Cirdi

Yabani bir hayvan türüdür. Kahramanı hayvanlar olan pazar tasvirinde, borçlulara kefil olan hayvan olarak geçmektedir. Biraz uyanık veya kurnaz bir hayvan olarak verilmektedir:

Tazı dedi borca kalsın para kaldırmamışım
Cirdi dedi kefilim ben Karga firâr olmazsa

Cirdi’nin hâli n’oldu ger hakla üzbâr olmazsa
Düşünür çâreye Cirdi Tilki’den cân kurtara⁴⁶⁰

II.4.1.2.5. Çakkal

“Çakkal” yabani bir hayvan türüdür ve sadece bir yerde söz konusu edilmiştir. Şair burada İslam dinine gönderme yapmaktadır. Arapça olan “kâtip” kelimesi “yazar” anlamına gelmektedir. İslam dininin gereği olarak, herhangi bir alışverişte iki tarafın

⁴⁵⁸ Felekoğlu, "Gör Neden Neler Gelir", (Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir, bu şiir özel arşivimizdedir, Tarihsiz.

⁴⁵⁹ Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.84-86.

⁴⁶⁰ Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.84-86.

hakkının da kaybolmaması için bir kâtibin (yazarın) olması gerekmektedir.alıcı ile satıcı arasında kâtiplik yapan, çakaldır:

Ona Çakkal kâtip oldu kim satandır kim alan

Kesmedir nedir bilmem onu yazar olmazsa⁴⁶¹

II.4.1.2.6. Davar (koyun)

Felekoğlu, bu iki dörtlükte koyun için “davar” kelimesini kullanmıştır. “Davar” kelimesi geneldir; (koyun-keçi-kuzu-oğlak)’ı kapsamaktadır. Şaire göre, köylüler bu tür hayvanları zor bir şekilde besleyip satarak geçim kaynaklarını sağlamaktadırlar. O günlerin zor olmasına rağmen çok güzel ve hoş günler olduğunu anlatırken davarlara da yer vermektedir:

Davar arkasına koyardık palan

Palanın üstünden kıl köpelen

Bağlardık belini sakardı kolan

O burma kıfillar yâdıma gelir

Sahrâ yüklenirdi davara güçle

Sahrâcı alırdı kamçısının ele

Katar düzüldü Katırlar yola

Toz olurdu yollar yâdıma gelir⁴⁶²

II.4.1.2.7. Ejderha, Ejdar

Felekoğlu, sevgilinin yüzünü tasvir ederken, ejderhayı zülfünün ve zülfünün her bir telinin benzetileni olarak düşünür. Bu benzetmenin temelinde şekil benzerliği vardır. Burada, zülf, ucundaki kıvrım dolayısıyla ağzı ateşli bir ejdere benzetilmiştir:

Gülistândır yâr cemâli nef’he-yi ‘anbâr-î var

⁴⁶¹ Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.84-86.

⁴⁶² Felekoğlu,"**Gör Neden Neler Gelir**",(Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir,bu şiir özel arşivimizdedir, Tarihsiz.

Zülfü gülşenda uçar bülbul tekin yan perî var

Saçları mayşaya benzer korkuzâr Aslan dolu

Her telinde ağzı odlu sanki bir Ejdarı var⁴⁶³

Aşağıdaki örnekte, ejder bir ordunun komutanı olarak düşünülmüş olmalıdır. Komutan ölse de, askerlerinin gayreti canları korkutur. Bir kahramanlık şiirinden alınan iki beyit şu şekildedir:

Ejdarın başı kesilse çabalar cân korkutur

Kesilsek biz savaş içinde âhisete durmanız

Felekoğlu böyle söyler her bâgi bilsin bizi

Kemândarız tirândarız okumuz boşa vermeniz⁴⁶⁴

II.4.1.2.8. Fil

Fil, büyük cüsseli oluşu ve tarihte savaşlarda da kullanılmış olması dolayısıyla, korkulan bir hayvan olarak geçmektedir. Şair, ibadetleri, yaptığı iyilikleri ve insanlığı ile gönlünü Allah’a bağlayan kul için çokluk ve azlığın önemli olmadığını söyler. Hakk’a gönül bağlamayı “demirden ata binmek” olarak niteleyen Felekoğlu, bu insanları filler gibi dev havyaların bile korkutamayacağı kanaatindedir:

Hakk’a gönlün bağlayana, çokluk azlık kâr eylemez

Demirden atlarımız var, fillerden korkumuz yoktur⁴⁶⁵

II.4.1.2.9. Kurt

Felekoğlu’nun şiirlerinde, kurt iki yerde geçmektedir. Birinde, beşikten kundağı kapan hayvan olarak geçmektedir. Beşikteki kundaktan neyin kastedildiği belli değildir.

⁴⁶³ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.47.

⁴⁶⁴ Felekoğlu, "Cândan ‘Aziz Yurdumuz", (Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir, bu şiir özel arşivimizdedir, Tarihsiz.

⁴⁶⁵ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, ss.74-75.

İkincisinde, anlam oldukça açıktır. Bir barış ortamı tablosu çizen şair, kurtla koyunun dost olması halinde çobana yalvarmaya gerek kalmayacağını söylemektedir:

Kurt beşikten kaptığı kundağı yetip aldılar
Koydular beşiğine hiç sanmasın halvetlenir⁴⁶⁶

Dünyamız bahar olursa
Çöl çimen gülzâr olursa
Kurt'la koyun yâr olursa
Niçin çobana yalvarsın⁴⁶⁷

II.4.1.2.10 Tavşan

Sadece bir yerde tilkiyle birlikte geçen tavşan, yurt uğruna kan döken erlerin tam zıddı olan insanları temsil eden bir hayvan olarak geçmektedir. Açık olmamakla birlikte, ürkekliği dolayısıyla böyle bir sembol haline gelmiştir:

Sesle mîşeden ersalan
Aldı yanın Tilki Tavşan
Yurt uğruna meydânda kan
Dökmeyen ere er demem⁴⁶⁸

II.4.1.2.11. Tazı

Daha önce de geçtiği gibi, kahramanları hayvanlar olan bir pazar tasvirinde, tazı, parası olmadığı için borçlu kalması isteğini dile getiren hayvandır. Kefil olan da, circidir:

Tazı dedi borca kalsın para kaldırmamışım

⁴⁶⁶ Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.66-67.

⁴⁶⁷ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.63. Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, ss.38-39.

⁴⁶⁸ Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.21-22.

Cirdi dedi kefilim ben Karga firâr olmazsa⁴⁶⁹

II.4.1.2.12. Tilki

Tilki de, aynı pazar tasviri şiirinde geçmektedir. Felekoğlu, köy ortamında yaşadığı için şiirlerinde hayvanlara yer vermesi doğal bir şey olmalıdır. Bu dörtlükte Tilki'nin Kargayı havadayken sattığı söylenmekte ve bu da aklımıza “Balık sudayken alınmaz” deyimini getirmektedir. Tilki'nin ne kadar kurnaz olduğunu, bu kurnazlığı Horoz, Tazı ve Leyleği ortak ettiğini dile getiren şair, Tilki sembolü ile, kandırıcı olan insanlardan uzak dur, arkadaşını, yoldaşını, dostunu ve çevreni iyi seçmelisin, mesajını vermek istemiş olmalıdır:

Tilki indi pazara Karga'yı gökte satıyor
Tâcir almam dedi ger başımda pazar olmazsa
Horoz dellal oldu ona Tazı pazar eyledi
Şâhit oldu ona Leylek işi bozar olmazsa⁴⁷⁰

II.4.2. Bitkiler

II.4.2.1. Çiçekler

II.4.2.1.1. Benefşe (Menekşe)

Sadece bir yerde söz konusu edilen “Benefşe” çiçeği “Nergiz” çiçeği ile aynı dörtlükte ve birlikte anılmaktadır. Şair, “Müjde Ey Bülbül” başlıklı şiirinde baharın gelmesi ile doğanın değişmesi, kuru olan ağaçların yapraklarının yeşermesi ve çiçeklerin açılması, bir tablo gibi sergilenmektedir:

Lâle başın kaldırır Nesrin uzadır boynunu
Saç açar Nergiz Benefşe yana teller açılır⁴⁷¹

⁴⁶⁹ Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.84-86.

⁴⁷⁰ Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.84-86.

⁴⁷¹ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.48.

II.4.2.1.2. Gül

Gül, Felekoğlu'nun şiirlerinde ismi en fazla anılan çiçektir. Bilindiği gibi, daha çok bülbülle birlikte anılan gül, sevgilinin benzetilenidir. Bir yerde, “al” ve “kızıl gül”den söz edilmektedir. Gül ve gülşen, gülzar, gülistan pek çok yerde bir arada ve bir bütün olarak söz konusu edilir. Gülle birlikte en çok zikredilen şey, dikenidir. Açıkça söylenmemekle birlikte, diken genellikle rakibi temsil etmektedir. Âşığı temsil eden bülbül de, doğal olarak dikenini görmekten rahatsız olmaktadır:

Gülşende bir diken bitmiş
Ya bu diken derilmez mi?
Şu diken gören bülbül
Ya incinip darılmaz mı?⁴⁷²

Bazen de, bülbül gülün ve goncanın başkaları tarafından koparılıp alınmış olduğunu görür. Bu durumda görebildiği tek şey, diken olur:

Uçarken gülzâra bülbül gördü gülsüz harını
Yolcular koncasın almış kurumuş kalmış diken⁴⁷³

Felekoğlu, yaptığı vatan tasvirinde, gül ağaçlarından bahseder; gülistanın sonsuz, gülzarın uçsuz (bucaksız) olduğunu belirtir. Yani vatanın güzelliğini gülle, gülzarla ve gülistanla anlatmaya çalışır. Bülbülün figanının da kendi figanı olduğunu ifade eder. Al ve kızıl güller açılmıştır, bu güller türlü türlü kokarlar. Daha sonra, bu koku “anber”e benzetilir. Rüzgar estiği zaman, anber kokusunu her tarafa savurur. Dolayısıyla, güllerin kokusu anbere benzetilmiş olur:

Öyle bir sonsuz gülistân ucu yok gülzârının
Gül için ağaç bar bülbül figânımdır benim

⁴⁷² Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.17-18.

⁴⁷³ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.41.

Al kızıl güller açılmış türlü türlü kokular

Yel eserken savurur ‘anber-feşânımdır benim⁴⁷⁴

Felekoğlu, başka bir şiirinde de, bahar yelinden sevgilinin köyüne de uğramasını ve açılan güllerin dallarını ırgalamasını (sallamasını) ister. Amaç, gül kokularının etrafa yayılmasıdır. Benzer bir şiirde de, şair, güllerin açıldığı bahar mevsiminde, kendi köyünde esen yel olmak arzusunu dile getirir. Böylece, hem sevgilinin hem de kendi köyünün güzelliğini gül ve kokusuyla anlatmış olur:

Umarım ey bahar yeli

Yâr köyüne eğdir yolu

Çimen gül açıpsa çölü

Yırgala gül dallarını⁴⁷⁵

Baharın deminde güller açanda

Bizim elde esen yeller olaydım

Yeşil yeşil Ördek Suna uçanda

Dalga vuran derin göller olaydım⁴⁷⁶

Gülü seyretmek, bülbülün gülistanı arzulamasının başlıca sebebidir. Fakat, genellikle gülü değil dikenini görmek durumunda kalır. Dikenin gülde gizlenmesinin, daha doğrusu gülün sinesinde dikenini gizlemesinin sırrını ancak dâna olanlar bilir. Şair, kadehle dertleşirken bunu kadehe söyler. İçenlerin sırrını -veya şarabın sırrını- gizlediği için de kadehe yiğit olduğunu söyleyerek iltifat eder:

T‘an olur bülbül dikende gülde gizlenmiş diken

Gül niçin gizler onu sor danâlardan ey kadeh

Sen yiğitsin dem be dem her sırrına sehpaların

⁴⁷⁴ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.28. Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, s.46.

⁴⁷⁵ Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.36-37.

⁴⁷⁶ Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, s.49.

Aferin ki gizledin nadânalardan ey kadeh⁴⁷⁷

Bir şiirin “**Bak Yurdumun Bayrağına**” şeklindeki başlığından, gülün Irak bayrağının simgesi olarak hayal edildiği anlaşılmaktadır. Bu ifade, Arif Nihad Asya’nın “**Bayrak**” şiirinde geçen “Yüksek yerlerde açan çiçeğim” mısrasını hatırlatmaktadır.

Sen ’Irak’ın gülüsün, bülbüllerin efgânısın

Türlü renginde gül eğlenmiş baharı yurdumun⁴⁷⁸

Şair, baharda gonca güllerin açılmasını bülbüle müjdelir. Çünkü, güllerin açılması, onların aşkına ötmek için dillerin de açılması anlamına gelir. Bu da, sonbahar mateminin yerini zevk dönemine terk etmesi demektir:

Müjde ey bülbül baharda konca güller açılır

Konca güller ‘aşkına ötmeye diller açılır

Reng-û reng açar çiçekler bezenir çayır çimen

Mâtem-i fasl-i hâzenden zavk-i çöller açılır⁴⁷⁹

Orijinal olarak değerlendirilebilecek gülle ilgili bir kullanım da, kendisinin şair olarak tanınmasını “kemal bahçesinde gülü açılmak” şeklinde anlatmasıdır:

İndi su toprağına bitki bitirdi

Yaşardı her bitki barın götürdü

Gülistâna döndü güller yetirdi

Kemâl bahçesinde açtı gülümüz⁴⁸⁰

II.4.2.1.3. Karanfil

Karanfil, kokusu dolayısıyla söz konusu edilmiştir. Güzel bir hüsn-i talil sanatıyla, yellerin karanfilin kokusunu yaymak için estiği söylenir. Aşağıdaki beyitte, karanfil, diğer unsurlarla birlikte baharın geldiğini haber verir:

⁴⁷⁷ Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.64-65.

⁴⁷⁸ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.23.

⁴⁷⁹ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.48.

⁴⁸⁰ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, ss.67-68.

Karanfil'den kokular yaymağa yeller açılır
Her bulağlarda coşar su çağrışır Ördek Suna⁴⁸¹

II.4.2.1.4. Lâle

Torağına çok düşkün olan Felekoğlu, vatanı olan Telâfer'in güzelliğini bir bahara benzetmektedir. "Telâfer", şaire bir lâle bahçesi gibi güzel görünür. Bu haliyle de, şairin sağlığının kaynağıdır:

Görünüşün bir bahar, Lâle-zârdır gözüme
Akar suyun bana şerbet sıhhatım Telâfer'im⁴⁸²

Aşura, Kerbela hadisesinin yıldönümü olan gündür. Aşura günü, Felekoğlu'na Kerbela'yı hatırlatır. Dökülen kanı, çölde açan bir lale olarak ifade eder. Bu benzetme, renk benzerliği ya da ortaklığı yanında, akan kanın çokluğuna da dayanmaktadır: (Az kan, çölde kısa bir sürede yok olur.) Şair, bu vesileyle, Kerbela hadisesi karşısındaki tavrını da ortaya koymuş olur.

Kandan açmış sanki çölün Lâle'si
Gelir ehl-i 'iyâlın vay veylesi
Ne suç etmiş bu peygamber balası
Böyle hükm-û revân fermânda düşmüş⁴⁸³

II.4.2.1.5. Nergiz

Felekoğlu, "Ocak Ayı Bahar Oldu" başlığını taşıyan şiirde, 24 Ocak 1970 'te Irak Türkmenlerine verilen birtakım hakları anlatır. Bu hakların en başında Yurt gazetesinin çıkışı, Türkmen Kültür Müdürlüğü ile Türkmen Edebiyatçılar Birliği'nin kuruluşu, Radyo ve Televizyon programları gelir. Şair, 24 Ocak günü, yurduna sanki erken bir bahar ve bayramın geldiğini, türlü türlü çiçeklerin açıldığını, çöllerin yemyeşil

⁴⁸¹ Benderoğlu, *Açıl Dilim Açıl Dilim*, s.48.

⁴⁸² Benderoğlu, *Açıl Dilim Açıl Dilim*, s.22. Kuşçuoğlu, *Gerçekçilik Şairi Felekoğlu*, s.27.

⁴⁸³ Benderoğlu, *Açıl Dilim Açıl Dilim*, ss.94-95.

olduğunu, söylemektedir. Ocak ayında açan çiçekler arasında, lale ile birlikte nergiz de bulunmaktadır.

Yirmi dört Ocak ayı
Yurduma şân esti yeller
Açtı Nergiz’le Lâle’yi
Çayır çimen oldu çöller⁴⁸⁴

II.4.2.1.6. Nesrin

Bahar mevsiminin gelmesiyle birlikte, açan çiçeklerden biri de, boynunun uzunluğuyla söz konusu edilen nesrindir:

Lâle başın kaldırır Nesrin uzadır boynunu
Saç açar Nergiz Benefşe yana teller açılır⁴⁸⁵

II.4.2.1.7. Reyhan

“Reyhân” kelimesi tespit edebileceğimiz kadarıyla bir yerde geçmektedir. Reyhan, hem “hoş koku” anlamına gelmektedir hem de hoş kokulu bir bitkinin adıdır. Aşağıdaki dörtlükte, hem koku anlamı vardır hem de bir gül çeşidi anlamına sahiptir:

Şâh cemâlin göre geldi divâna
Sevdâ hevesine düştü efgâna
Bağ-ı bostanı-ya girdi seyrâna
Gülü Rehânı-ya konu ey dilber⁴⁸⁶

II.4.2.1.8. Yâsemin

Bahar mevsiminin gelmesiyle birlikte, açan çiçeklerden biri de, yasemindir:

Gün doğarken, şavk eder bark-ı havardan Yâsemin
Arzular çölü gören pehriz gönüller açılır⁴⁸⁷

⁴⁸⁴ Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, ss.21-22.

⁴⁸⁵ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.48.

⁴⁸⁶ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.40.

II.4.2.2. Ağaçlar

II.4.2.2.1. Çam

Aşağıdaki beyitte, “çama benzer” sıfatı ordugâha aitmiş gibi görünmektedir. Ancak, asker anlamına gelen “aslan”ın sıfatıdır. Türkiye Türkçesinde de “çam yarması” şeklinde bir ifade bulunmaktadır. Dolayısıyla, çam; yiğitlik, dayanıklılık ve güç sembolü olması sebebiyle aslanın, yani askerin benzetileni olarak kullanılmıştır:

Çam’a benzer ordugâhın arası aslan dolu

Geçmeye düşmâna yol vermez kenârı yurdumun⁴⁸⁸

II.4.2.2.2. Çınar

Şair, bu dörtlüklerde doğduğu ve büyüdüğü yeri Telâfer’in Türkmen şehri olduğunu vurgulamaktadır. Ayrıca Telâfer’in bir sembolü olan, eskiden sevgililerin buluştuğu bir yer olan “Su Başı”nı dile getiren Felekoğlu, çınar ağacını sevgilisinin boyu için benzetilen olarak tasavvur etmiştir:

Telâfer Türkmen köyü

Kâleden iner suyu

Yârı suda tanıram

Çınar’a benzer boyu⁴⁸⁹

II.4.2.2.3. Dut

“Dut” ağacı tespit edebildiğimiz kadarıyla bir yerde geçmektedir. Şair, yurdunu, vatanını, milletini ve toprağını çok severdi. “Ma‘nevi Şöhret Vatan” başlıklı şiirinde vatan onun için bir manevi cennettir, hiçbir zaman hazan mevsiminin uğramadığı bir gülistandır. “Dut” ağacını, muhtemelen sağlamlığı ve ululuğu, azameti dolayısıyla vatanın benzetileni olarak düşünmüştür. Kendisini de “Kumru” olarak ifade etmiştir. Vatanın yuva olması ve dut dalına kumruların yuva yapması de söz konusu edilmiştir.

⁴⁸⁷ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.48.

⁴⁸⁸ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.23.

⁴⁸⁹ Saatçi, **Kerkük Güldestesi**, s.168.

Dut, çok orijinal bir teşbih unsurudur. Elbet bir gün ona döneceğini ve kuşlar gibi konacağını dile getirmektedir:

Bir vatan var ma‘nevi cennet mekânımdır benim

Hiç hazâne girmeyen bir gülistânımdır benim

Dutu kumrusuyum onun dal budağa yapışıp

Döneceğim, konacağım, aşiyânımdır benim⁴⁹⁰

II.4.2.3. Diğer Bitkiler

II.4.2.3.1. Kenger

“Kenger” çölde biten dikenli bir bitki türüdür. Köyde yaşadığı için köy hayatını özümseyen Felekoğlu, çölde zaman zaman Kenger toplayıp dikenlerini temizleyerek yediklerini, bazen de sevda aklına geldiğinde şiir veya şarkı yazdığı günleri hatırladığını anlatmaktadır. Kısaca, kenger, köydeki çocukluk hatıraları arasında yer alan bir bitkidir:

Kenger diken çavdar zıvân paklardık

Her türlü dağlar yâdına gelir

Dalgaları gönlüm sevdâ sezerdim

Çeskinirdi cânım şarkı yazardım⁴⁹¹

II.4.2.3.2. Pencer, Tatran ve Gevrem

“Kenger”, “Pencer”, “Tatran” ve “Gevrem” çölde biten bir bitki türleridir. Bu bitkiler, hem ekmek arasına konularak yenirdi hem de yemeğe katılırdı. Köy hayatını çok seven Felekoğlu, köye olan özlemini ve hasretini dile getirdiği şu dörtlükte, adı geçen bitkilere de -yenme şekillerine yer vererek- yer vermiştir:

Kenger Pencere Tatran Gevrem yığardık

⁴⁹⁰ Benderoğlu, *Açıl Dilim Açıl Dilim*, s.28. Kuşçuoğlu, *Gerçekçilik Şairi Felekoğlu*, s.46.

⁴⁹¹ Felekoğlu, "Köyde Geçen Günlerim", (Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir, bu şiir özel arşivimizdedir, Tarihsiz.

Hem çürece hem de aşu koyardık
Çamur mankallarda ateş yakardık
O çamur mankallar yâdıma gelir⁴⁹²

II.4.3. Dört Unsur (Atalar)

Kâinatın esasını oluşturduğuna inanılan dört unsur, ateş su, hava ve topraktır. Felekoğlu, bu dört unsura şiirlerinde yer vermiştir. Bu unsurları bazen tek tek bazen de ikisini bir arada zikretmiştir.

II.4.3.1. Ateş ve İlgili Unsurlar

Ateş, aşağıdaki dörtlükte yakıcılığı dolayısıyla güneşin yerine kullanılmıştır. Bu benzetmede, muhtemelen Irak'ta yaz mevsiminin çok sıcak geçmesi ve şehirlerin ölüm sessizliğine bürünmesi, etkili olmuştur. Şair, bu ölüm sessizliğini “zeval” kelimesiyle ifade etmiştir:

Biri oldur gele gün inficâre
Sehpa odlar cihânı yaka nâre
Feleklere ata toplantı ateş
Göröldüler kahpe dünyâ zevâle haş

Ateşler alışa cihân içinde
Gide kurtulmaya bir cân içinde
Ne kuş kala ve ne vahşi ne insân
Öyle sır cemâle ‘âlim oda yansın⁴⁹³

Ateşe, aşağıdaki dörtlükte de Kerbela'da haymelerin yakılması vesilesiyle yer verilmiştir:

⁴⁹² Felekoğlu, "Köyde Geçen Günlerim", (Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir, bu şiir özel arşivimizdedir, Tarihsiz.

⁴⁹³ Dermircioğlu ve Allevoğlu, **Felekoğlu Hakkında Yazılan Şiirler**, s.12.

Haymelerinden yakmışlar oda
Havalanmış tütün göklere dada
Ne söndüren ne gelen var imdada
Sanki gülzâra od hazânde düşmüş⁴⁹⁴

Felekoğlu'nun orijinal sayılabilecek az sayıdaki teşbihinden birisi de, dilin hem ateşe hem de suya benzetilmesidir. Ateş, insanın çevresini yakıp yıkan dilin; su ise, yangını söndüren dilin benzetileni olarak tasavvur edilmiştir. Şiirin başlığı da, zaten **“Dildir Yapan, Dildir Yıkan”**dır:

Aşkarı yâre ağyara gösterir insânı dil
Dostunu düşmân eder gâh dost eder düşmânı dil

Gâh olur bir kızgın ateş yandırır çevresini
Gâh olur sel abı itfâ söndürür yanarı dil⁴⁹⁵

Ateş, klasik kullanımıyla aşkın da benzetildiği unsurdur. Bu benzetmenin temelinde de “yakıcılık” vardır. Aşkın yakıcılığı, manevîdir:

Felekoğlu'n ateşi sevdâya yaktın sonu yok
Öyle kızgın bir ateştir yandırır günden beter⁴⁹⁶

II.4.3.1.1 Bürkân (yanardağ)

Sadece bir yerde söz konusu edilen “Bürkân” kelimesi, mecazî anlamda kullanılmıştır. Şair, sevgiliye hitaben içinin hasretle dolup taşığını, cânının sevgiliyi çok arzuladığını, hayale dalıp sevgiliyi düş ve rüyâlarda gördüğünü... söyler. Özlemle dolu olan içini patlayan bir yanardağa benzetir. Felekoğlu, bu şiirde “şem’ ü pervâne” metaforunu da kullanarak, pervaneyi kendi gönlünün; ateşi de aşkın benzetileni olarak hayal etmiştir:

⁴⁹⁴ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, ss.94-95.

⁴⁹⁵ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.58.

⁴⁹⁶ Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, s.59.

Dolu taşkın seni yâdlar cân heyecâna koşar
Gâh olur bürkân hayâlin cân evine gün gibi

Sanki doğmuş doğudan şavkını cihâna koşar
Gâh olur pervâne-yi ateşi ‘aşkın bu gönül⁴⁹⁷

II.4.3.2. Hava (Yel)

Dört unsurdan biri olan hava (yel), “yel ekip yel biçmek” ve “yellere savurmak” deyimlerinde geçer. Bir yerde “seher yeli” söz konusu edilir. Bu yel, dallardaki güllerin birbirine değmesine, sevgilinin dağınık zülfüne çarpınca da zülfün tellerinin birbirine değmesine sebep olur. Memleketinden ve dolayısıyla yârinden ayrı olan şaire, yârin siyah zülfünü hatırlatan da seher yelidir:

Felekoğlu diyor ‘aşkın, ‘aşk emeğim bilmedi
Âhımı savurdu esen yellere saldı beni⁴⁹⁸

Seher yeli eser gülşende serin
Yırgalanır dallar gül güle değer
Perişân zülfüne çırpır o yârin
Titrer yanak üzere tel tele değer⁴⁹⁹

Seher yeli dalga dalga esende
Siyâh zülfün telin yâdlaram ey yâr
Gevil kuşum uçup dağlar kesende
Köyün, kentin, elin yâdlaram ey yâr⁵⁰⁰

⁴⁹⁷ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.43.

⁴⁹⁸ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.44.

⁴⁹⁹ Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.19-20.

Bayrağın dalgalanma esnasında çıkardığı sesi zafer çığığıına benzeten Felekoğılu, bayrağı dalgalandıranın da esen yel olduğunu belirtir.

Yel eserken dalgalarsın seslenir sende zafer

Düşmânı çansın kovar ey intisârı yurdumun⁵⁰¹

II.4.3.3. Su ve İlgili Unsurlar

Su, hayatın kaynağıdır. Felekoğılu, bunu coşan ve çaylardan akan suyun çayır çimenleri canlandırması ve çiçekleri de kokutması şeklinde ifade eder. “Yok İken Var Oldum” başlıklı şiirinde ise, suyu toprak ve ateş (güneş)le birlikte kullanır ve yaratılışını üç unsuru birleştirerek açıklar:

Sular coşar coşkun çaylardan akar

Çayır çimenlerde çiçekler kokar⁵⁰²

Bulağların suyu coşup akanda

Türlü türlü çiçekleri kokanda⁵⁰³

Suda toprakta göklendim

Şorun içtim bitkilendim

Güneşinde yerde beslendim

Besleyenin birliğinde⁵⁰⁴

Sular aka aka gelir ve arka dökülür, arkta da dolanıp durur. Şair, bu hali zeminin de zamanın da yorgun olması şeklinde yorumlar.

⁵⁰⁰ Benderoğılu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.13.

⁵⁰¹ Benderoğılu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.23.

⁵⁰² Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.19-20.

⁵⁰³ Kuşçuoğılu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğılu**, s.49.

⁵⁰⁴ Benderoğılu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, ss.79-81.

II.4.3.3.1. Deniz, Derya

Felekoğlu'nun denizle ilgili bir değerlendirmesi, orijinal kabul edilebilecek bir yaklaşımdır. Beyitte geçen “ben”, “insan” anlamındadır. Allah, insanı yaratmadan önce deryayı gökyüzünden, yani kendi makamından yeryüzüne indirmiştir. Metindeki “lahut”, gökyüzü anlamında kullanılmıştır; “damladan” kelimesine daha zengin bir anlam yüklenmiştir. “Bir damla” anlamı yanında “damlatarak” anlamı da bulunmaktadır:

Ey beni var eyleyen Dünyâ'da ben var olmadan

Dalgayı deryâyı lahuttan getirdin damladan⁵⁰⁵

II.4.3.3.2. Göl

Su ile ilgili unsurlardan biri de, göldür. Göl, denize göre daha sığdır ve sınırları bellidir. Felekoğlu, tasavvufî öğeleri kullandığı bir şiirinde, felsefeyi bir gemiye benzetir ve bu gemiyi göllerdeki suların yüzdüremeyeceğini söyler. Tavsiyesi, seçkin bir mürşide tâlip olmak ve gemiyi ummana ulaştırmaktır. Buradaki gölün şeriat, ummanın da tarikat olarak tasavvur edildiği kanaatindeyiz:

Çekin bu cehl-i cennetinden kenâr kurtar özün

Felsefe gemisini sür geçme deyez göllere

Tâlip ol bir mürşîd-î danâye ‘irfâna olaş

Gölçeler sular götürmez onu ‘ummâna olaş⁵⁰⁶

Sel, çokluğunu ifade etmek üzere gözyaşının benzetilenidir. Yine tasavvufî bir yorumla, âşîğın yaşadığı halleri anlatmak üzere, “katre, su, deniz, dalga” kelimeleriyle birlikte sel de kullanılır.

II.4.3.3.3. Sel

Katra oldum suya indim

⁵⁰⁵ Hasret, **Hak'tan Dilek**, s.83.

⁵⁰⁶ Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, s.18.

Denizlerde dalgalandım
İtip sellerde çağlandım
Çağlayanın birliğinde⁵⁰⁷

II.4.3.3.4. Mevc (Dalga)

Hz. Muhammed'in gelişi ve insanlar üzerindeki etkisi, coşan bir deryaya benzetilmiştir. Onun tufanının dalgası da, cehalet ülkesini batırmış, yani yok etmiştir:

Coşa geldin bir talatum eyleyen deryâ gibi
Gark etti cehl iklimini mevc-i tûfanın senin⁵⁰⁸

II.4.3.3.5. Tûfan

Tufan, Hz. Muhammed'le arasında kurulan ilişkisi yanında, düşmana meydan okuma sırasında da söz konusu edilmiştir:

Su salma şehrimize kentimizi gark edebilmezsın
Tûfanlar uğradı geçti sellerden korkumuz yoktur⁵⁰⁹

II.4.3.3.6. Yağmur

“Yağmur” kelimesi mecazî anlamda kullanılmıştır. Şair, “Sevda için güçlü bir yürek lazım, sevdaya dayanamazsan sevda ateşi seni yandırır, yürek başını eritip su gibi eder.” der. Âşık sevdiğinin hasretine ve özlemine o kadar ağlar ki, gözyaşı yağmur gibi dökülür, gözden akan yaşlar sulara karışıp sel olur, birlikte gider. Kısaca, yağmur, çokluğunu ifade etmek üzere gözyaşının benzetileni olarak düşünülmüştür:

Kimini yandırdı sevdâ ateşi
Eridi su oldu yüreği başı
Yağmur gibi gözden döküldü yaşı
Karıştı sulara sellerde gitti⁵¹⁰

⁵⁰⁷ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, ss.79-81.

⁵⁰⁸ Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.91-93.

⁵⁰⁹ Felekoğlu, "Yürüyü'ü Kindar", **Kardeşlik Dergisi**, (Özel Sayı), s.192, Y. 28, Nisan-Mayıs 1988, s.63.

“Her işi gününde yap” anlamına gelen Arapça olan bir deyim dile getiren Felekoğlu, topluma uyarıda bulunur: Gençlik insan hayatının geri gelmeyen bir dilimi sayılır, bu dilim yiğit ve mertler için bir fırsattır, onu iyi ve güzel bir şekilde değerlendirmek lazımdır. İnsan gaflette kalırsa fırsatı kaçırmaktadır; fırsat gökyüzünde olan bulutlar gibi bir kere gelir, insan yağmurdan ve selden ibret almalıdır:

Gençlik bir fırsattır yiğit önünde

Gaflet olsa ondan kalır sonunda

Fırsat bulut gibi geçer gününde

Salık al yağmurdan selden efendim⁵¹¹

II.4.3.3. Bulut

Bulut, yukarıdaki örnekte de açıklandığı gibi, insanın karşısına çıkan fırsatın benzetilendir. Çeşitli anlamlar yüklenen yağmur ve selin de habercisidir...

II.4.3.4. Toprak

Tahmin edilebileceği gibi, Felekoğlu’nun, tabiatta en fazla zikrettiği ve methettiği şey, topraktır. Toprağın “yurt, vatan” anlamı da vardır. “Açıl Dilim Açıl Dilim” başlıklı şiirinde millî duygularını dile getirerek, ana dilinin ve toprağın önemli olduğunu bu iki unsuru birleştirerek vurgular:

Doğdu dilsiz anam beni

Sen dil oldun bana dilim

Yurdu dolaş yokla dilim

Toprağını kokla dilim⁵¹²

⁵¹⁰ Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, ss.56-57.

⁵¹¹ Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, ss.52-54.

⁵¹² Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.12. Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, ss.7-8.

Şair, “Çâr Yaver Kimler Dediler” başlığını taşıyan şiirinde “başına toprak ve kül savur” özdeyişine gönderme yapar: Allah’ın kulu olup içi bambaşka olan, Allah’ın yolunda olmayan ve Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed’in ve Ashab-ı’nın sünnetini tutmayan ve onları sevmeyenler, başlarına toprak ve kül savursunlar, der:

Hakk’a kulluk eyler içi kin dolu

Hakk’ın dergâhından sakındır yolu

Savursun başına toprağı külü

Muhammed’in sevgilerin sevmeyen⁵¹³

Aşağıdaki dörtlükte “doğmuş” kelimesi mecazî anlamda kullanılmıştır. Şair, aslında benim bir atam ve bir anam var; ama vatan benim anamdır. Ben, vatanda yoğrulmuşum. Vatanın toprağı etim, suyu kanım ve her yeri benim bir parçamdır, der. Felekoğlu, sonsuza kadar o vatanda sakın kaldım, vatan benim diyarımdır, demektedir:

Gerçe atam var anam ama vatan doğmuş beni

Taş kemiğim, toprak etim, suyu kanımdır benim

Felekoğlu kaldı sakın ol vatanda ta ebed

Der ki odur hâkidârım sükne kanımdır benim⁵¹⁴

Felekoğlu, “Yok İken Var Oldum” başlığını taşıyan şiirinde, “Kur’ân Kerim”de anılan “Diri olan her şeyi sudan meydana getirdiğimizi görmediler mi?” ayeti ile insan oğlunun yaratılışına gönderme yapmaktadır. Burada, su ile birlikte toprağı da anmaktadır:

Suda toprakta köklendim

Şorun içtim bitkilendim

Güneş’inde yerde beslendim

Besleyenin birliğinde⁵¹⁵

⁵¹³ Hasret, **Hak’tan Dilek**, ss.50-51.

⁵¹⁴ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.28. Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, s.46.

⁵¹⁵ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, ss.79-81.

II.4.3.3.8. Cevher

Cevher, topraktan çıkarılan değerli bir maddedir. Sözün –değerinden dolayı- benzetildiği unsur olarak Felekoğlu'nun şiirlerinde yer almıştır. Söz cevheri pazara çıkarılmalıdır. Kıymetini bilip alıcısı çıkabilir. Ancak, her gelene de satılmaz; gerçek değerini bilene verilmelidir:

Felekoğlu her söze kat cevheri pazara sal
Belki bir cevher seçip kıymet verip alanı var⁵¹⁶
Gâhî cevher deriz amma her gelene satmanız
Kıymetin gerçek verip bir doğru alan isteriz⁵¹⁷

II.4.3.4.1. Çöl

Fuzulî'nin Leyla vü Mecnun mesnevîsi, özellikle Irak coğrafyasında – muhtemelen- bütün Türkmen şairleri etkilemiştir. Leyla'ya olan aşkı dolayısıyla aklını kaybeden ve çöllere düşen Mecnun, bütün âşıklar için sembol haline gelmiştir. Felekoğlu da, aşk dolayısıyla aklı tarumar olan ve çöllere düşen bir âşıktır. Zaten dünyaya gelip giden âşıkların bir kısmı da gönlünü sevdaya kaptırmış ve gecesini gündüzünü çöllerde geçirmiştir:

Sesledi efruz-i 'aşkın cânda çılgın oynadı
Tarumar eyledi aklım çöllere saldı beni⁵¹⁸

Onca 'âşık geldi gitti dünyâya
Her biri gönlünü verdi sevdâya

⁵¹⁶ Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, s.36.

⁵¹⁷ Felekoğlu, "Her Vatandaş Sorulur", (Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir, bu şiir özel arşivimizdedir, Tarihsiz.

⁵¹⁸ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.44.

Kimi mecnun oldu daldı sahrâya

Gecesi gündüzü çöllerde gitti⁵¹⁹

Şair, “Ben ve Yurdum” başlıklı şiirinde, yurdunun sadece taşı, toprağı, dağı ve gülzarı değil, çölünü de “cennet” olarak gördüğünü söyler:

Din perestim taşına toprağına taparıyım

Cennetimdir çöl çimeni dağlığı gülzârlığı⁵²⁰

Felekoğlu, çölü “ova” anlamında da kullanmıştır. Bulaklarından suyun aktığı, çiçeklerinin türlü türlü koktuğu ve ela gözlü yârin gezmeye çıktığı çayır çimenin bittiği çöl olmayı arzu eder. Buradaki çöl, düzlük ve genişlikten dolayı ova anlamındadır:

Bulağların suyu coşup akanda

Türlü türlü çiçekleri kokanda

Ela gözlü yârim seyre çıkanda

Çayır çimen biten çöller olaydım⁵²¹

“Eksik olmaz avcı çölden efendim”⁵²² mısrasında da ifade edildiği gibi, çöl, avcılarının eksik olmadığı bir yerdir:

II.4.3.4.2. Tepe

Tepe, ayrılık sebebiyle âşığın kendisini saldığı yerlerden biridir. “Dere, tepe” Felekoğlu’nda da birliktedir. Dere, çukur ya da alçak yerleri ifade ederken, tepe de yüksek yerleri karşılamaktadır. Böylece, âşığın aklını gittiği yeri seçemeyecek kadar kaybettiği dile getirilmektedir:

Ayrılık kâr eyledikçe arzuladım vuslatı

Derelere, tepelere, yallara saldı beni⁵²³

⁵¹⁹ Kuşçuoğlu, *Gerçekçilik Şairi Felekoğlu*, ss.56-57.

⁵²⁰ Benderoğlu, *Açıl Dilim Açıl Dilim*, s.24.

⁵²¹ Kuşçuoğlu, *Gerçekçilik Şairi Felekoğlu*, s.49.

⁵²² Kuşçuoğlu, *Gerçekçilik Şairi Felekoğlu*, ss.52-54.

⁵²³ Benderoğlu, *Açıl Dilim Açıl Dilim*, s.44.

II.4.3.4.3. Dere

Yukarıdaki örnekte de görüldüğü gibi, alçak veya çukur yerleri temsil etmektedir. Suyu dolayısıyla söz konusu olduğunda da, sele dönüşen yağmur sularının akıp gittiği bir yer olarak gerçek anlamında kullanılmaktadır:

Yükseldi kervânın tozu dumanı
Ağır bulut oldu örttü cihânı
Yağmur döktü gark eyledi her yanı
Derelere çoğar akar selimiz⁵²⁴

II.4.3.4.4. Dağ, Taş

Dağ ve taş, genellikle birlikte geçmektedir. Teselli amaçlı gezilen yerlerin çokluğunu anlatmaktadır. Tesellinin sebebi, aşağıdaki dörtlükte ayrılık, yoksulluk ve ölüm şeklinde sıralanmaktadır. Ayrılık, ilk sıradadır:

Çokları dolandı dağ ile taşı
Seller gibi indi gözünün yaşı
Cânın ezdi bu gamların savaşı
Ayrılığın, yoksulluğun, ölümün⁵²⁵

Dağ ve taş, başın da vurulduğu unsurlardır. Başın dağa ve taşa vurulma sebebi, pişmanlık ve çaresizliktir. Felekoğlu, buna “inandırıcı görünmek”i de eklemiştir. Aşağıdaki dörtlükte, dinin kullanılmasına bir işaret ve tepki de söz konusudur:

Felekoğlu kendin yorma
Dağa taşa başın vurma
Halkı aldadıp kandırma
Allah Allah diye diye⁵²⁶

⁵²⁴ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, ss.67-68.

⁵²⁵ Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, ss.25-26.

⁵²⁶ Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.38-39.

“Yolu taş eylemek” deyimi, “bir işi zorlaştırmak” anlamındadır. Çalışmak, yurdun taşını ve dağını dolaşmaktır. Bu, şairin tavsiyesidir. “Öğrenci Şarkısı” başlıklı şiirinde, bir öğrenciye dağları ve taşları aşırır:

Ben yurdumda yaşaram
Her işine koşaram
Yurduma kazanç için
Dağlar, taşlar aşaram⁵²⁷

“Dağa taşa yüz çevirmek, “sahiplenmemek” ve korumak için gereken mücadeleyi vermemektir. Millî konulu bir şiirinde, Felekoğlu, insanların dağa taşa yüz çevirmesini, İngilizlerin şehri ele geçirmesine sebep olarak gösterir:

Sonra millet kaçiverdi
Dağa, taşa yüz çevirdi
Şehri saldı çıktı herkes
İngilizler şehre girdi⁵²⁸

II.4.4. Gök Cisimleri

II.4.4.1. Ay

Ay, erişilmezlik simgelerinden biridir. Bu özelliğiyle ve şekil benzerliğiyle sevgilinin yüzü için benzetilen olarak düşünülmüştür. Bunun dışında, yıldız ve güneşle birlikte “feleklere uygun” olan gök cisimidir. “Feleklere uygun”un ne anlama geldiği net olarak açıklanamamaktadır:

Çarhı döner dâhrın azgun bozgundur
Arzusu var elbet ona yorgundur
Üç nesne var feleklere uygundur
Biri Güneş biri yıldız biri Ay⁵²⁹

⁵²⁷ Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.56-58.

⁵²⁸ Küzeci, **Kerkük Soykırımları(Irak Türkmenleri Uğradığı Katliamlar 1920-2003)**, s.36.

II.4.4.2. Yıldız

Yukarıda ay için söylediğimiz “feleklere uygun”luk yıldız için de söz konusudur.

II.4.4.3. Güneş

Güneş, gök cisimleri arasında ismi en çok geçen gezegendir. Felekoğlu, bir şiirinin başlığında, güneş hakkındaki kanaatini ortaya koymuştur: “Işık Hakk’ın Cemâlidir” Buradaki ışık, güneşin ışığıdır. Şair, aynı şiirin devamında, güneşe ışığın Hakk’ın cemali tarafından verildiğini söyler. Bu, aynı inancın daha açık bir dille ifadesidir... Karanlık, olumsuzlukları ve fenalıkları çağrıştıran bir unsurdur. Buna karşılık aydınlık, olumluluk sembolüdür. Kaynağı, güneşin ışıkları olan aydınlık, karanlıkları kovar ve bütün cihanı görünür kılar:

Güneş’in ışığı dünyâ’ya saçar
Her yana erişir ışığı revân
Karanlık çekilir önünden kaçır
Aydın olur dünyâ görünür cihân

Güneş, dünyanın da var olma sebebidir. Güneş olmasaydı, dünyada hiçbir beden vücut bulmazdı. (Metinde geçen “don” beden anlamındadır.) Karanlık hiç bitmez ve gece gündüz olmazdı...

Güneş olmazsaydı Dünyâ olmazdı
Dünyâ’da hiçbir don yaratılmazdı
Karanlıktan ışık hiç açılmazdı
Geceyi gündüzü güneştir açan

Karanlıkta bizim için gizli olan şeylerin görünür hale gelmesi, aynı şekilde yüksek ufukların görünmesi, güneşin ışıkları sayesinde mümkün olur. Yıldızlar da, ışıklarını güneşten alır. Kar ve buzları erimesi, eriyen buzların su olarak toprağa işlemesi ve bitkilere can vermesi... güneş sayesinde mümkün olur:

Güneş’in etkisi yere dolazlar

⁵²⁹ Benderoğlu, *Açıl Dilim Açıl Dilim*, ss.14-15.

Eridir suları yerlere uzlar
Su toprağa iner bitki boğazlar
Uyanır türenir bitkilerde cân

Güneşi de bir yaratan vardır ve güneş de, Hakk'ın varlığını bildirir.⁵³⁰

Burada şu notu da kaydetmek istiyorum: Felekoğlu'nun öğrencisi olan şair Haşim Dermircioğlu ile yaptığım bir görüşmede, Felekoğlu'nun yazdığı bu şiir Almanya'da bir gazetede (Güneş) başlığı adı altında yayımlanmış ve birinciliğe layık görülmüştür.⁵³¹

Konusu din ve özellikle din uluları olan şiirlerde, gök cisimlerinin ve bilhassa güneşle ayın fazla kullanıldığı bilinmektedir. Fahr-ı âlem, bilindiği gibi Hz. Muhammed'dir. Dinî konulara yer veren hemen her şair, Hz. Muhammed'in doğumuna işaret eder. Felekoğlu da, Hz. Muhammed'in doğum müjdesinin güneş tarafından aya verildiği inancındadır:

Başaret indi Dünyâ'ya
Fahr-i 'âlem olan gece
Güneş müjde verdi Aya
Fahr-i 'âlem olan gece⁵³²

Felekoğlu, güneşi gökyüzü katmanlarının (felek) “fanus”u olarak görür. Hz. Alî’inde “din devletinin fanusu” sıfatını kullanır. Böylece, güneşle Hz. Alî arasında ilişki de kurmuş olur:

Işıklamış felekleri Güneş'in gör nice şâvkı
Böylece din devletinin, şavkı fanusudur Haydar⁵³³

⁵³⁰ Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.48-49.

⁵³¹ KK3.

⁵³² Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, ss.83-84.

⁵³³ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, ss.86-87.

II.4.4.4. Eflâk

Eflâk, felek kelimesinin çoğulu olup “felekler” demektir. Felek ise, gökyüzünü oluşturduğuna inanılan dokuz katmandan her biridir. Gökyüzü, dokuz felekle o kadar derindir ki, şair, bu durumu “haddine nihayet olmadığı” şeklinde ifade eder. Bu derinliğe ve burada bulunanlara bakmak ve bunlar üzerinde düşünmek gerekir:

Görünür gözelin bu gök semâvât

Bunun haddine hiç yoktur nihâyet⁵³⁴

Her felek kendi kendini koruyacak güce de sahiptir. Eğer bir yıldız, yolundan (yörüngesinden) çıkar ve başka bir feleğe girerse, felek tarafından harap edilir:

Eğer yolun azıp bir yana varsa

Harâb eyler ne kim efleke girse⁵³⁵

II.4.5. Mevsimler

Zaman isimleri arasında mevsimlerin özel bir yeri vardır. Özellikle ilkbahar ve sonbahar, ismi daha çok anılan mevsimlerdir. Kış, hiç söz konusu edilmez. Yaz da bir iki yerde geçer.

II.4.5.1. İlkbahar

İlkbahar, tabiatın ve dolayısıyla vatanın en güzel halini aldığı zaman dilimidir. Güller bu mevsimde açar, kuşlar bu mevsimde güzel güzel öter ve sular da yine bu mevsimde coşarak, çağlayarak akar. Rüzgar da, en ferahlatıcı haliyle bu zamanda eser... Felekoğlu’nun esen yel ve derin göl olmak isteği, işte bu mevsimde söz konusu olur:

Baharın deminde güller açanda

Bizim elde esen yeller olaydım

Yeşil yeşil Ördek Suna uçanda

Dalga vuran derin göller olaydım⁵³⁶

⁵³⁴ Dermicioğlu ve Allevoğlu, **Felekoğlu Hakkında Yazılan Şiirler**, ss.10-11.

⁵³⁵ Demircioğlu ve Allevoğlu, **Felekoğlu Hakkında Yazılan Şiirler**, ss.12-13.

⁵³⁶ Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, s.49.

Şair, mevsimin ayrılmaz bir parçası olan bahar yelinden, esmesini ve sevgilinin eline yüz sürmesini ister. Bülbül, yine bu mevsimde mutlu mutlu öter ve sonbaharı; sevgilisi olan gülün yüzüne kavuşunca da onun ayrılığını unuttur. Hatta, gülün üzerindeki tomurcuk damlasını (çiğ damlasını) içince de, kavuştuğu yüzü unuttur:

Şad öter gülzâra bülbül son baharın unuttur

Vuslat-ı didâr olanda hecr-i yârın unuttur

Bülbül içre mest olur gülden tomurcuk damlasın

Öyle bir sarhoş olur vasl-i didârın unuttur⁵³⁷

Çocukluğunu köyde yaşamış olan şair, köyünü en çok ilkbaharda yaşadıklarıyla hatırlar. Hatırladığı şeylerden; otlaklara çıkmak, at ve katır otlatmak, gece bekleyip çölde yatmak... hep ilkbahar mevsiminde yaşanan şeylerdir:

Bahar günü otlaklara çıkardık

At Katır otladıp gece beklerdik

Bahar çadırında çölde yatardık

O dumanlı çöller yâdına gelir⁵³⁸

II.4.5.2.Yaz

Yaz, ilkbahar mevsiminin devamıdır. Baharla birlikte anılır, güllerin açtığı, kumruların öttüğü... güzel bir mevsimdir:

Bahar yaz gelirse bağlar yeterse

Kumru bülbül ağaçlarda öterse

Ektiğim bahçelerde güller biterse

Unutma güllerim kokla yâda sal⁵³⁹

⁵³⁷ Hasret, **Hak'tan Dilek**, s.77.

⁵³⁸ Felekoğlu, "Köyde Geçen Günlerim", (Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir, bu şiir özel arşivimizdedir, Tarihsiz.

⁵³⁹ Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.40-41.

II.4.5.3. Sonbahar

Sonbahar, daha çok “hazan” ve bazen de “güz” ismiyle de söz konusu edilir. Tabiatın güzelliğinin son bulduğu, güllerin kuruyup dikenlerden ibaret kaldığı, kuşların da kaybolduğu... zaman aralığıdır. Ayrılık için pek çok şair tarafından benzetilen olarak düşünülmüştür. Felekoğlu da, aynı benzetmeyi kullanmıştır:

Şad öter gülzâra bülbül son baharın unuttur

Vuslat-ı didâr olanda hecr-i yârın unuttur⁵⁴⁰

Felekoğlu, dört mevsim için “dört atalar” ifadesini de kullanır. Bu dört atayı yaratan da birbirine bağlayan da Allah’tır. Böyle yaratılmasında da bir hikmet vardır:

Yaratmış dört ataları

Dört çağları oyaları

Kış, bahar, yaz, güz ayları

Birbirine ulaştırmış⁵⁴¹

⁵⁴⁰ Hasret, **Hak'tan Dilek**, s.77.

⁵⁴¹ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.77.

III. Bölüm: METİNLER

1. BEYİTLER:

Ara Seç Bil

‘Âşıkın cân odu sönmez vuslât-ı yâr olmazsa

Hayâliyle gönül egler gerçe didâr olmazsa

Şeydâ bülbül gibi ‘âşık bahar yazı arzular

Bülbülün gönlü açılmaz dünyâ bahar olmazsa

Bahar yaz demleri bülbüle türen demleridir

Bülbül ötmez boş bahara çölü gülzâr olmazsa

Bağvan olmuş bağı var gönlünde her bir ‘âşıkın

Ne toplar bağdan o bağvan bağda ger bâr olmazsa

Kim gönül halkı düşünmez düşünür öz kendini

Onu insân sanma insânlığı sever olmazsa

Öksürük hastasıdır ol aksırıktan yan kaçır

Düşünmez hastalığını o duygu-dâr olmazsa

Cân evinde çarşı pazar açılır her ‘âşıkın

Ne pazardır o içinde alar satar olmazsa

Her pazara her inen kim tâcirim ben demesin

Demekle tâcir olmaz elinde var olmazsa

Tilki indi pazara Karga'yı gökte satıyor
Tâcir almam dedi ger başımda pazar olmazsa

Horoz dellal oldu ona Tazı pazar eyledi
Şâhit oldu ona Leylek işi bozar olmazsa

Tazı dedi borca kalsın para kaldırmamışım
Cirdi dedi kefilim ben Karga firâr olmazsa

Ona Çakkal kâtip oldu kim satandır kim alan
Kesmededir nedir bilmem onu yazar olmazsa

Satan Tilki alan Tazı Karga gökte dolaşır
Cirdi'den kurbân düşer işe giriftâr olmazsa

Kör Buzağı dedi Karga'yı felekte gözlerim
Ger bulutlar arasında gökte gezer olmazsa

Tilki Tazı'dan parayı isteyince ne dedi
Kefil olmazdı bana Cirdi elim dar olmazsa

Yavru Serçe yumurtadan sıçradı hay hay dedi
Din şeri'at kabul etmez kefil hassâr olmazsa

Tilki delikleri bekler Cirdi'den hak istiyor

Cirdi'nin hâli n'oldu ger hakla üzbâr olmazsa

Düşünür çâreye Cirdi Tilki'den cân kurtara

Dedi Aslan'a giderdim Tazı'ya 'ar olmazsa

Cirdi'nin kurtulması güçtür elinden Tilki'nin

Eğer bir ma'na tarayıp cevher-i seçer olmazsa

Sayın okucu bu sözde kaç yarışma çözüme var

Düzgün olmaz çözmesi hepsini çözer olmazsa

Felekoğlu ösle ağı karayı cevher-i seç

Koyma her terziye cevher-i 'ayar olmazsa⁵⁴²

Bağvansız Bağ Yolcular Yolur

Tilki'ler cevlân eder bir Çam'da Aslan olmazsa

Yolcular yağma kılar bir bağda bağvan olmazsa

Kumru bülbül ürkünürler bağı yoksul görseler

Baykuş yığnağı olur bağ şânlı gülşen olmazsa

Konca güldür bülbülü çün seyri gülşene çeken

Bülbül o yerde vatan tutmaz gülistân olmazsa

⁵⁴² Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.84-86.

Gül telaşına salan fasl-i hazândır bülbülü
Bülbül efgân eylemezdir önce hicrân olmazsa

Ayrılıktır ‘aşka ‘aşk içere mehâm gösteren
Kıymet olmaz ‘aşk içinde âh-la efgân olmazsa

Ne hayâliyle verir ‘âşık teselli cânına
Ger cemâli yâr gönül mülkünde mehmân olmazsa

Olur mu ‘aşkında yanmak bir cemâli görmeden
Gözden efruz-i muhabbet cana rövşân olmazsa

Şu cihânda ‘âşıkım çoktur diyen laf eyleyen
‘Âşıkı sadık değil eğer yâre kurbân olmazsa

Ger mecâz-i ger hakikat ‘aşkı burhân gösterir
Hakikattir demek olmaz elde burhân olmazsa

‘Ârif olmaz ma‘rifet bezminde hemdem olmayan
Kil-û kalden sakınıp tâlibi ‘irfân olmazsa

Şu cihân şöyle dolu cânlı kamu başlı beden
Ne kıymet var ol bedende bir hüner cân olmazsa

Her bedende cân olursa olmaz erbâb-i hüner

Özü merdân, adı merdân, cismi merdân olmazsa

Çarpışırken yüze yüz meydân içinde iki er
Kılıç kurtarmaz kılıçtan elde kalkan olmazsa

Nedir insân 'âleminde farkı hilkat ma'nası
Şâhıyla kul arasında eğer fermân olmazsa

Kabarıp laf etmesin ay, geceler şıglandığın
Gözler almaz onu hurşîd-î nur efşân olmazsa

Hangi hüng-i vâ'izin ya cang-i cüng-ü zâhidin
Yelde uçmuş bir dumandır dinde imân olmazsa

Onca ta't eylemezdir Hakk'a zâhit bî-gümân
Eğer arzusunda cennet hur-û gılmân olmazsa

Zâhit ister cenneti ben isterim cehennemi
Neylerim ol cenneti ger onda cânân olmazsa

Felekoğlu derdi her lokmâna demekle n'olur
Haydi bilsin derdi lokmân, derde dermân olmazsa⁵⁴³

Etmeden olmaz

⁵⁴³ Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.72-74.

Varlığı var eyleyen kudretiyle olmaz ‘inât
Durabilmez gücüne dağlar olursa çin polat

Hükm ederse bir işin biterini isterse ger
Hükmüne mâkum olur hep cânlı, cânsız-û cemât

Kudreti imkâna mâlik sun ‘î san-ı ‘per-hüner
Öyle bir imkânıyla dünyâları kıldı nihât

Birbirinden türetilip her varlığı var eyledi
Zâhi toprak, zâhi ateş, zâhi su esâs-ı bâd
Dünyâ’yı kıldı ‘anâsır türlü halkat gösterip
Dört atalardan götürdü varlığı kıldı m‘âd

Verdi tâsvir-e nizâmı kıldı tâsvirinden fen
Çarh-ı dolap eyeldi eflek-i eyler girdi bâd

Onca ‘âlimler gelip devrâna çarh-ı sürdüler
Olur olmaz dünyâyı terk eylediler delin şâd

Sor bu topraktan cihâna hükm edenler n’oldular
Kisrâ’ya, Nuşirevân ol tahtı ferzend-i kabad

Yıktı taçlarını darmadağın etti şâhları
N’oldular sor onca Nemrût, onca Firâvun, onca ‘Âd

Haki yeksen oldu gitti kalmadı benlikleri

Yahşı eğer kötü kaldı adları dillerde yâd

Güvenmesin buna şâhlar kimsenin mülkü değil

Onca bin Abdülhâmit'ten aldı onca bin reşât

Çokları bağladılar bel çarh-a yardım umdular

Yıkıldı benlikleri umakları oldu kesed

Dünyâ bir câh-i cefâdır halka herdem cür eder

Binde bir cân olmadı cür-û cefâsından azât

Bugün, yarın güldürse de yine yarın ağladır

İsteğine göre hiçbir kimseye vermez murât

Zâhit açmış göğe elin gökten ister yardımı

Öyle imân ile ol zâhidine etmiş 'itimât

Ağlayıp gözyaşı dökmekle yetilmez arzuya

Sarf edip elden geleni olmayınca içtihad

Çalışmadan yorulmadan hâsıl olsaydı dilek

Her dileğin el açıp gökten dillerde bu 'ibât

Felekoğlu vara çalış yoktan ümit bekleme

Sana imdât eylemez bin eylesen dât üzere dât⁵⁴⁴

Kana‘ât Mülküdür Devlet

Başında duygusu kâmil olan insân odur devlet

Olan her fikriyle hikmet ehl-i ‘irfân odur devlet

Neçe bin mâllılar gitti cihânda kalmadı yâdı

Senin tek bir coşan şâir koyar nişân odur devlet

Neçeler indiler tahtan neçeler çıktılar tahta

Neçe Yusuf kul satıldı oldu sultân odur devlet

Neçe yoksullar oldu bey, neçe beyler oldu yoksul

Kime yardım ederse bu çarh-ı devrân odur devlet

Güyadır mâlıyla zengin amma yoksulları sormaz

Bu alçaklık yaramazlık, varsa ihsân odur devlet

Fakîr belâsını giymeyen her insânda kana‘ât yok

Kana‘atte var ise ger sende imân odur devlet

Tâc-û tahtın, mülk-û mâlın, ‘aşk içinde nedir kaydı

Kemâl-i ‘âşıkın ancak ola giryân odur devlet

⁵⁴⁴ Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.62-63.

Felekoğlu'ndan al bendi kana'ât mülküne yüzleş
Odur dünyâda idâfe varlık ona çıkan odur devlet⁵⁴⁵

Bir Ehl-i Vefâ

Başın için dönmem meyhânelerden ey kadeh

T'an olursam tiğiyle her yanâlardan ey kadeh

Çok kemândır yay çatıptır t'n için çökmüş dizin

'Ardı baş eğmek bana peykânelerden ey kadeh

Çok vefâlısın unutmaz hiç seni ehl-i garâm

Turşadıp yüz dönmeden mestânelerden ey kadeh

Millî toplumlar seversin her düşüntü sende var

Gerçekliğin almışam merdânelerden ey kadeh

Hürmetin hem hizmetin çoktur bu meslekte senin

Tahkîk etmiş ehl-i cem peymânelerden ey kadeh

Sende hikmet şevk-i var meyhâneler çırağısın

Almışam bu salığın pervânelerden ey kadeh

⁵⁴⁵ Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, s.58.

Göz dikip çehrene hayrândır kamu rindâneler
Sâkî meftun sendeki rahşânalardan ey kadeh

Senin cevân ettiğin meclis görünce sohbetin
Nice kansın sohbeta çayhânelerden ey kadeh

Sende olan bu vefâyı ben yazardım bir divân
T'an olursun korkarım gülhânelerden ey kadeh

T'an olur bülbül dikende gülde gizlenmiş diken
Gül niçin gizler onu sor danâlardan ey kadeh

Sen yiğitsin dem be-dem her sırrına sehparın
Aferin ki gizledin nadânalardan ey kadeh

Durma nadân mâhfelinde olma gözlere nişân
Oklanırsın korkarım müjgânalardan ey kadeh

Ben seninle ahd-î bozmam ger geçerse bu benim
Pare pare doğrayan mengânelerden ey kadeh

Bir güler yüz sende gördüm saldı sevdâyâ beni
Bil beni şimdi tanı divânelerden ey kadeh

Nerde görsem bir güler yüz 'aksin onda görünür
Ayrılamam çeh-re-yi handânalardan ey kadeh

Felekoğlu der ki Allah 'aşkına dönderme yüz
'Aşkıyla kan ağlayan güryânalardan ey kadeh⁵⁴⁶

'Ali İçin Neler Dedi Muhammed
Benim Hakk'ın peygamberi, Hakk'ın velîsidir Haydar
'İlmi şehri benim dedi, şehrin kapısıdır Haydar

Eti etim, kanı kanım ona dedi fahr-i 'âlem
'Abâ sırrına katılan, ehl-i 'abâsıdır Haydar

Kulu Kanber, atı Düldül, ona verildi Zülfikâr
Leşkeri Hak pehlivânı, İslâm fârîsidir Haydar

Kılıcında feth olundu, hep salusü puthâneler
Geldi Hak'tan fâtihası, fetih suresidir Haydar

Ol Haybar-î tutup yıkan, köprü yapan kapısını
Yolu açan müminlere, zafer köprüsüdür Haydar

Âyeti (Vel 'âdiyâtî)'den, el Selesil vakiâsın
Dinî İslâm favz eyledi, Hakk'ın livâsıdır Haydar

⁵⁴⁶ Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.64-65.

Ondadır mazdâr-î hikmet, on bir imâm atasıdır
Peygamberin velî ahd-î, vâris vâsiysidir Haydar

Bu belâgat merkezine, çün Muhammed oldu mûrsel
Odur ol merkezin burcu, burcun kâlesidir Haydar

Işıklamış felekleri güneşin gör nice şavkı
Böylece din devletinin, şavkı fanusudur Haydar

Dışın kâfirler kıranda, yerışti fazlı ilâh-î
Yaladı ağzının kanın, cism-i âdasıdır Haydar

Lâ fetâ illâ Ali'dir, illâ seyfe illâ Zülfikâr
Sesledi şânına tekbir, savt-ı sadâsıdır Haydar

Haydar'ın görmediğim gün olmasın dedi Muhammed
Din sarayın kuran benim yapan bennesidir Haydar

Haydar'ın sırrına herkes yetebilmedi her kimse
Hak ile kul arasında visâl perdesidir Haydar

Felekoğlu der tükenmez kalemle Haydar'ın fazl-ı
Mahzun-î sırrı velâyet sırrın kamusudur Haydar⁵⁴⁷

⁵⁴⁷ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, ss.86-87.

‘Aşk Atındadır Hayâl

Yâr gönlündedir hayâlin dem be-dem cânâ koşar

Cân içinde coş olur ol bezm-i cânâna koşar

Bezm-i cânânıyla sevdâ bâdîsin cânâ çekip

Dolu taşkın seni yâdlar cân heyecâna koşar

Gâh olur burkar hayâlin cân evine gün gibi

Sanki doğmuş Doğu’dan şavkını cihâna koşar

Gâh olur pervâneyi ateşi ‘aşkın bu gönül

Dört yanında kavraşur şavkında devrâna koşar

Gâh olur mecnunu sevdâ yüzleşir kır çöllere

Arzular Leylâ yüzünü çöl beyâbana koşar

Gâh olur yeller gibi eser yüzüne dalgalar

Zülfü çırpır al yanağa dalar gerdâne koşar

Gâh olur kumru-î nâlen çağırır eyler figân

Arzular bağları dallar üzre efgâne koşar

Gâh olur sevdâya coşar çeker sevdâ gemisin

Karşılar dalgayı ‘aşkı bahr-î ‘ummâne koşar

Felekoğlu hayâliyle atlanıp ‘aşk atına

‘Azm eder ‘aşk eline dâ‘vâya meydâna koşar⁵⁴⁸

Mürşîd-i Sevdâyı Bul

Gülistândır yâr cemâli nef-he-yi ‘an-bâr-i var

Zülfü gülşende uçar bülbül tekin yan perî var

Saçları mayşaya benzer korku-zâr aslan dolu

Her telinde ağzı odlu sanki bir Ejdârı var

Ger çatarsa kaşların avcı kemândır gözleri

Yağdırır od ‘aşkın cânına ateş tiri var

Dil açarsa naz ile ger ‘âşık verse hücum

Her sözünde ‘âşıkın bağına bin hançeri var

Şiye-yi ‘aşkıyla hüsn-i ‘âşıkı bî-hoş eder

Cânını efsûniyle meftun eder bin sihr-i var

Sahne-i gerdâni bir bağı safâdır ‘âşık

Geçmeye yol vermez ona perçeper çember-i var

İşte sevdâ bir ateştir gizlidir cânlardadır

Her ne kim canda yanarsa çehrede eseri var

⁵⁴⁸ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.43.

Çokları yandı yakıldı çokları da yakılır
Bu ateş yanar ‘âlemde çok zamândan beri var

Sevdâ derdin çekmeyenler sevdâ bilmezler nedir
Sevdâdan bî-hâberin dünyâda ne hâberi var

Felekoğlu tâlip ol mürşîd-î sevdâyâ yeriş
Sevdâ bir yoldur hakikat ma‘nevi rehberi var⁵⁴⁹

Gülşende Bülbül
Bülbülü gülşende gördüm nâle-yi sadâsı var
Vaya düşmüş öyle bildim ani bir sevdâsı var

Damla damla dökülür göz yaşı gül yaprağına
Gül den ister çâre bağrın gösterir yarası var

Derdini derdime benzettim görünce hâlini
Mecnuna dönmüş yitirmiş ‘aklını Leylâ’sı var

Dedim ey bülbül sana benzer duçarım ağlama
Sende konca derdi varsa bende yâr belâsı var

Dertli çoktur şu cihânda bes sen değilsin yalnız
Sana benzer herkesin dünyâda bir uması var

⁵⁴⁹ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.47.

Bunca gülden bağrına eğer batırsa bir diken
Kırpikle cânını delmiş o yârim gamzesi var

Felekoğlu'n dinle bu hâlâ dayan ey bülbülüm
Sana 'aşkın nazı varsa ona işkencesi var⁵⁵⁰

Kimdi Bu Ehl-i Vefâ
Gâh boşalır gâh dolur başında bir çanağı var
Eksik olmaz kapısında her zamân konağı var

Ağzı var dişleri var herdem yiyer bulsa ta'm
Ne görür ne işitir ne gözü ne kulağı var

'Âlem etmeden terakkı sanı'ı düzmüş onu
Su kenârında vatan tutmuş suda yatağı var

Ne zamân kalsa susuz düşer takattan hor olur
Ol için konmuş suda suyla yaşamağı var

Heykeli bir 'aks-î insân hemdem-i insânıyla
Heybet-i 'af-rite benzer öyle kaşkıрмаğı var

Çiskinir toz savurur hem haykırır nâ're çeker

⁵⁵⁰ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.33.

Çağırır feryât eder devir ile çarkışmağı var

Gâhî Laklak gibi lakıldar özü Laklak değil
Gâhî görülür dev gibi bir türlü öksürmağı var

Göster halka vefâ öz kendine eyler cefâ
Dövünür öz hayâliyle öz kendini vurmağı var

Her gelen kapısına menun olur ihsânına
Öyle bir ehl-i vefâdır halka yaramağı var

Felekoğlu bu vefâ-dârın vefâsın eyle yâd
Emek etmiş bize bizde hakkı var omağı var⁵⁵¹

Hekim Olan Yara Sağlar
Her zamânın bir hekimi sağlakâr lokmânı var
Hekim odur Dünyâ'da her derde bir dermânı var

Onca lokmânlar cihâna geldiler sağlık salıp
Her birinin dünyâ tarihinde türlü şânı var

Kurdular sağlık sarayın yapısın mahkûmlüyüp
Dünyâ boyunca yıkılmaz bir yüce bünyânı var

⁵⁵¹ Felekoğlu, "Kimdi Bu Ehl-i Vefâ", **Kardeşlik Dergisi**, 1965, S.12, Y. 4, s.29.

Açtılar kapıların her gelene yol verdiler
Sahasında türlü türlü köşeyi 'irfânı var

Kazanıp insân kelmâlin halka bu ihsâniyle
Kâmil insân odur ancak 'âleme ihsânı var

Hükümdârlar geldiler Dünyâ'ya devrân sürdüler
Her birinin adı kaldı yahşı yamanı var

Edebilmez her kişi taşımak insân adını
Gerçek insân odur yurda, millete imânı var

Bugün her tahtı vefâda oturan bir serverin
Gerek kapısı açılsın çün vefâ 'ummânı var

Felekoğlu her söze kat cevher-i pazara sal
Belki bir cevher seçip kıymet verip alanı var⁵⁵²

Bir Şâhı Cihân Öldürdüler
Kerbelâ deştinde bir ehl-i 'abâ öldürdüler
Nuru çeşm-i zât-i pak-i Mustafâ öldürdüler

Zât-i Haydar'dan vücuda gelmiş o sırr-ı Hüdâ
İşte bir necl-i cenâb-ı Murtazâ öldürdüler

⁵⁵² Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, s.36.

Cân yitirmiş iki tahır müjdeden ol zât-i nur
Bir ciğer göşt-i Betül hayrunnisâ öldürdüler

Tinatı saf-ı sadaftan zürri şehver parçası
Şak olunmuş bir şâkik-î Müçtebâ öldürdüler

Aşikârdır bir şehid-î Kerbelâ'dır ol Hüseyin
Gizlice bir püskülü 'arş-ı âlâ öldürdüler

Varlığını koydu Hak yoluna izhâr etmeye
Hak yolunda hak için bir cân fedâ öldürdüler

Tak 'arş-ı iktidâ gâh-î cihân tuttu mâtem
Şâh perî şâh-ı makâm-i iktidâ öldürdüler

Kara geydi ma'na içre ay ve gün bâmi felek
Ondan ötrü çünkü bir nur-i ziyâ öldürdüler

Azgun oldu hak yolundan kâvmi şum-î bî-hayâ
Hakk'a bir doğru hakikat rahnema öldürdüler

Sanma ölmüş bir Hüseyin bor kana benzer öyle bil
Saçının her teline bin ebriyâ öldürdüler

Sanma bes öldürdüler bir Kurretül'ayn-i resûl

Bir veliyullah çırağı, enbiyâ öldürdüler

Hakk’a dūřmân oldular, tařladıla hak cephesin
Saf gevilden hak ile bir aşınâ öldürdüler

Kırdılar yanın yaverin varlığın yağmalıyıp
Koydular yârsız yaversiz bî-nevâ öldürdüler

Ne vazgeçti ne vazaldı ve ne de kurtardı cân
Yiğitlik şânında bir ehl-i vefâ öldürdüler
Felekoğlu söze son ver dünyâda yoktur vefâ
Bak nice bir üsrâ-tî hur etkiyâ öldürdüler⁵⁵³

Altını Sarrafa Ver

Ben özüm sihre inanmam bana sâhir dediler
Aklı azlarla konuştum bana kâfir dediler

Küfrümü imâna çaldım verdi hikmetten sadâ
Kimi ‘âşık, kimi deli, kimi şâir dediler

Bağı hikmet bûlbûlünden bir sadâ işittiler
Kuş dilini anlamazlar işte şakır dediler

Bilmediler ne suratla Hakk’a inandığımı

⁵⁵³ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, ss.92-93.

Gâh müslümân, gâh yahûdi, gâh-i gâvur dediler

Sözü tâhkik etmediler: Göz nedir ya köz nedir?

Gül dedim kül anladılar söze aşır dediler

Felekoğlu verme sarraf olmayınca cevher-i

Bu pazarda vâhiller altına bakır dediler⁵⁵⁴

Bak Felek Ne Arzular

At koşuptur dolu dizgin felek meydân arzular

Kılıç oynadır elinde dövmeye kan arzular

Bir oyunbâz At'a binmiş türlü oyun gösterir

Hangi kavgayı sever meydânda cevhlân arzular

Kaçan kurtulmaz önünden her nice yüğrük etse

Gökte uçar kuş elinden yanmış aman arzular

Ne pire hürmet kılar ve ne civâna lütfu var

Kimseye vermez emân tiğine kurbân arzular

Uğradıysa her kime çarpar çalar kanın döker

⁵⁵⁴ Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, s.44. Muhammed, Merdan. **Teyyarul EŞ -ŞİİR EŞ-Şâbî ET-TÜRKMEN'İ, İncelem ve Örnekler**, Türkmen Dili Basımevi, Kerkük 2008, s.245. Küzeci, **Telâfer Şairleri**, s.49.

Aramaz varsıl-u yoksul almaya cân arzular

Bî-karardır demde bir yana döner çarh-ı hemen
Hükm eder günden güne bir türlü fermân arzular

Kanda bir ‘arş-ı Süleymân görse ya bir kasr-î ‘Âd
İndirir çarhın ona yıkmaya virân arzular

Görse bir gülşende bülbül şakırır pervâz eder
Saldırır bâdî hâzen ona haristân arzular

Gülistânda koydu bülbül ‘aksine gülde diken
Zirâ bülbül gül için seyri gülistân arzular

Felekoğlu diyor halka öyle gıcık eyler peder
Kim emân isterse ondan özü yaman arzular⁵⁵⁵

Gene Coştı Gönül
Geldi ‘aşka coştı gönül gene yârın arzular
Bağına girmek diler lezzetli bârın arzular

Yâr hayâli ‘âşıkın gönlünde bir gülşen açar
Bülbülü nâlen tekin her dem baharın arzular

⁵⁵⁵ Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.69-70.

‘Âşıkın yurdu diyârı ma‘şukun dergâhıdır
Yâd elinde her gârip olan diyârın arzular

Felekoğlu teşne cândır su kenârında gezer
Kanmıyor içsin akardan cân pınarın arzular⁵⁵⁶

Sabadan Bir Hâber

Gülistândır ap saba ver bize aradan hâber
Bülbülü nâlene-yi ver gülü ra‘nadan hâber

Bize bildir bu gülistân nedir allah ‘aşkına
Vâhiyet ehl-ine sen ver ruh-î ma‘nadan hâber

Sen eserken konca güller açılır ihfâ iken
Bu suratla sen veririsin sırrı ihfâdan hâber

Ese geldin ey saba ‘irfân elinde şâd-û kam
Aferin ger verirsin ol üstadı yektadan hâber

Kul oluruz sana bildir bize yekta nedir
Şedgiladan geçeriz ver bize aladan hâber

Baş vurup ‘aşkın pazarın dolaşıpsan ey saba
Ne işittin bize söyle bey-u şîrâdan hâber

⁵⁵⁶ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.39.

İntizârdır muhabbet ehl-i yollar gözlüyor
Ger var ise sende söyle zâvk-u sahbada hâber

Felekoğlu sürdü bu diyârı ‘aşka zavrâkın
Lütfunu göster diyor ver güçlü dalgadan hâber⁵⁵⁷

Kirpiğin Oklar Beni
Kirpiğin okladı bağrım deldi kurşundan beter
Kanı durmaz bir yaradır oldu ceyhundan beter

Lâle zülfün Leylâ benzin ‘aklım aldı neyleyim
Sahrâyı sevdâyâ saldı kıldı mecnunden beter

Yitirdim gündüzümü bî-hoş hayrân durmuşam
Kapkaranlık bir gecede bir yol azğından beter

Nağme-yi efruz-i ‘aşkın verdi bu câna şarâp
Öyle sarhoş olmuşam bir mest afyondan beter

Görmedisem seni bir dem düşer efgâna gönül
Koncasından ayrılan bülbül-i şaşhundan beter

Felekoğlu’n ateşi sevdâyâ yaktın sonu yok
Öyle kızgın bir ateştir yandırır günden beter⁵⁵⁸

⁵⁵⁷ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.59.

Şâir Abbas Erenoğlu'na Karşılık

Güzel şirin gönülleri gamdan açar şâd eder

Kovar işkenceyi cânı kurtarır azâd eder

Koçam gelsin dediğin sözünü olşmadır benim

Yıkılmış gönül sarayımı yapar abâd eder

Şi'rinden sadâ verir yadigâri şi'riniz

Târîkat pazarının halka açar mezâd eder

Cehil nadân kulluğundan sesleyen sadâların

Dâd-û feryâdlarına onların ol imdâd eder

Okul açar sözlerin bî-huşlere okum verir

Salusiler defterinden onları irşât eder

Eğri midir doğru muydur cândan inânışları

Darmadağın eyler inanışların berbâd eder

Na revâda cihdi kâmil bî-kemâle meyil eder

Tarumar eyler kemâlin cihdi ifsâd eder

⁵⁵⁸ Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, s.59. Merdan, **Teyyarul Eş-Şiir Eş-Şâbî Et-Türkmen-i, İncelem ve Örnekler**, ss.249-250.

Gündüzü görmez güneşi gör olan câhil gözü
Geceler birbir sanar yıldızları ti'dâd eder
Felekoğlu aldı şi'rin ey Erenoğlu yaşa
Unutulmazsın gönülde seni her dem yâd eder⁵⁵⁹

Hünermend Ol

Hüner öğren ey öğrenci şansı insândır hüner
Her karanlığa ışıklar şem'i süzândır hüner

Gün doğarken Doğu'dan nice kovalar geceyi
Öyle cehl-i kovalar bir merdi aşândır hüner

Hünerdir her çiğ demirden kapıların kilidi
Kapanmış kapıları açmağa fermândır hüner

Hüner bir dalgaya benzer denizlerden silkinir
Lafı luf gemsinin garkına 'ummândır hüner

Gerçe hünerlere katıl kil-û kaldan sakın ol
'Ârif ağzından kopan ma'rifet afşânıdır hüner

Onca lokmânlar hünerle dertleri sağladılar
Onca câna verdi sağlık derde dermândır hüner

⁵⁵⁹ Felekoğlu, "Şâir Abbas Erenoğlu'na Karşılık", (Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir, bu şiir özel arşivimizdedir, 20.11.1995.

Hüner eyle insânoğlu her neyi var eyledi
Attı varlık topunu meydâna çöğendir hüner

Hünerdir her câhile meydânda karşı çırpışan
Mert elinde câhilin tiğnine kalkandır hüner

Gök uzaylara hünerle yer yüzünden uçtular
Seyr-i eflek eyledi göklerde kervândır hüner

Hüner öğren ey öğrenci dil açarsın her yana
Çağrışan kumrulara sonsuz gülistândır hüner

Ey öğretmen öğrenim almazsa öğrenci eğer
Suçlu öğrenci değilse sende nüksândır hüner

Felekoğlu der ey öğrenci hüner öğren çalış
Dünyâ'nın her köşesinde elde sultândır hüner⁵⁶⁰

Baharda Bülbül Kışı Yâdlar Mı?
Şâd öter gülzâra bülbül son baharın unuttur
Vuslat-ı didâr olanda hecr-i yârın unuttur

Bülbül içer mest olur gülden tomurcuk damlasın

⁵⁶⁰ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.73.

Öyle bir sarhoş olur vasl-i didârın unuttur

Zülfikâri bülbülün güldür ya ne umağı var
Gül demi geldikçe bülbül zülfikârın unuttur

Şehri diyâr verseler bülbüle, sultân etseler
Gör nice konca gülü şehri diyârın unuttur

Kış deminde gül içindedir âh-la zârı bülbülün
Çağ döner gülzâra bülbül âh-la zârın unuttur

Felekoğlu yârdan ayrılalı olmuş eşkibâr
Sevgili yâri görende eşkibârın unuttur⁵⁶¹

Cânsız Hayâllerden Sakın
Görmediğin gördüğünden yeg bilir laflar vurur
Geçti harmanlar bize samanı densiz savurur

Halka bilgiler verir kendini bilmez n'olduğun
Lahutî bî-sadâdan her dem hemen salık verir

Ben 'irif sırrına yetmeden özün 'ârif sanar
Bî-hüşî nadânalara kendini kâhin görür

⁵⁶¹ Hasret, **Hak'tan Dilek**, s . 77.

Bir hayâli sahrâya koşmuş sorar durmaz gider
Gözüne algam çatıptır sanar sudur yûğürür

Felekoğlu her hayâli kurmalardan sakın ol
Arzu alınmaz hayâl ile boşa gönül yorur⁵⁶²

Puç Hayâliyle N olur
Çâre ne el yâre yetmez puç hayâl olsa n' olur
Bir tesellidir hayâli bî-visâl olsa n' olur

Arzuhâl ettim cemâli yâre cânın istedim
Cemâl cânıdan bî-hâberdir arzuhâl olsa n' olur

Cam-i 'aşkın aşinâsı olmayan bir dilberin
Yüzü gülgün ağzı fincan dili bal olsa n' olur

'Aşka takrir vermediler çünkü tahdit olmadı
Ya ne tedbir var ona bin mekr-û al olsa n' olur

Ey gönül geç bî-hâberden salık almak ne ümit
Cânı yok bir kuru heykelden suâl olsa n' olur

Ümit etme serviden bâr bir güzelliştir hemen
Vefâsı yok bir güzelin boyu dal olsa n' olur

⁵⁶² Hasret, **Hak'tan Dilek**, s.68.

Uyma her sâhip cemâle taşa çalma sevdâyı
Sevdâ hâlin bilmeyen sâhip cemâl olsa n'olur

Felekoğlu 'aşka yanma 'aşkı bilmez dilber
Saçı gülşen bâdî meşk-î rengi al olsa n'olur⁵⁶³

Yürüye-yi Kindâr
Allah'a bel bağlamışız kullardan korkumuz yoktur
Vatan halkın yerlemişiz ellerden korkumuz yoktur

Su salma şehrimize kentimizi gark edebilmezsin
Tûfanlar uğradı geçti sellerden korkumuz yoktur

Uzak yakın yol kalmadı her yokuşa çâremiz var
Denizlerden vurup geçtik yollardan korkumuz yoktur

Her ne güçlü olsa dalga bizi çarpıp kapabilmez
'Ummânlerin düz geçeriz göllerden korkumuz yoktur

Çok yorulma üfürmekle yanan fanusumuz sönmez
Toznaklar çok görmüşüz yellerden korkumuz yoktur

Mâl koyup başın kaçırma fitne salıp bölemezsin

⁵⁶³ Hasret, **Hak'tan Dilek**, s.79.

Bu yurda cânlar vermişiz mâllardan korkumuz yoktur

Her ne cür çok olsa hiç kaygımız olmaz

Dolam duranlar dayandık yellerden korkumuz yoktur

Biz bu yurdun pasvânıyız kafamız uykudan geçmiş

Dağlar dereler görmüşüz çöllerden korkumuz yoktur

Boş boğazın havlaması canbbâzların laf güftesi

Bize söz kondura bilmez dillerden korkumuz yoktur

Hikmet biziz ‘irfân biziz yalı kurt bize neyler

Dilbezler şaştılar bizden Lâle’lerden korkumuz yoktur

‘İlim ‘irfân sahasında felsefeye kıldık nazâr

Efsâneler ezberledik fallardan korkumuz yoktur

Hakk’ı belin bağlayana çokluk azlık kâr eylemez

Demirden otlarımız var Fil’lerden korkumuz yoktur

‘Azimemizden dönmek hiç n’olacağın görer herkes

Felekoğlu der n’ola her hâllerden korkumuz yoktur⁵⁶⁴

‘Aşk İçinde Sabr-û Arâm Hardadır

Yüceli dağlara baktım gözüme kar görünür

⁵⁶⁴ Felekoğlu, "Yürüyü Kindar", **Kardeşlik Dergisi**, (özel sayı), s.192, Y. 28, Nisan-Mayıs 1988, s.63.

Aynayı sevdâya baktım hayâli yâr görünür

İstedim halka hayâli aynayı fâş etmeye
O daha vermez teselli cür-î ağyâr görünür

İstedim gizli tutam sevdâyı cân el vermedi
Çünkü sevdâ gizlenince cânâ azâr görünür

Felekoğlu bu rengiyle gördü bahtın aynada
‘Aşkına ne sabr-û arâm-û ne karar görünür⁵⁶⁵

Bâdî Gülistân Esiyor
Uyan ey bülbül uyan bâdî gülistân esiyor
Fasl-i gülşendir cihân şimdi debistân esiyor

Koy şifâ bulsun deruni dildeki zehm-i hâzen
Çâre fırsattır bugün her derde dermân esiyor

Yetti arzusunz yer aldı çiçeklerden murad
Âh çeken hasretli cânâ vasl-i cânân esiyor

Her çiçek zülf açtı salları giydi donun her ağaç
Her gönülde arzu var gülzâra seyrân esiyor

⁵⁶⁵ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.39.

Gel bu gafletten geç ey bülbül şu fırsat geçmeden
Gül demidir şimdi bülbüllere efgân esiyor

Felekoğlu der öt ey bülbül sadânın vaktidir
Rinde gönlüm ülkesinden zavk-ı elhân esiyor⁵⁶⁶

Vatan Birlik Yaşayıştır Vatanda Birlik Millet İçin Yaşayıştır (farklı)

Vatanda birleyen halkı bugün sâ'-yi siyâsettir
İşte birlik millet için hayâtta bir sa'adettir

Güneş doğar millet üzre kovar sürer zulmet-i hep
Sa'adette gösteren yol halka şavkı 'adâlettir

Birliğile bu vatanda biz diyelim biz olalım
Yurd-u millet arasında demek biz cem-'i millettir

Ben ve sen yoktur arada biz bir vatan kardeşiyiz
Kardeş olsun küçük büyük hukuk içre müsâvattır

Biz doğulduk bu vatanda bu vatanın oğluyuz biz
Ata, ana hukukunca vatan-çin bizde hizmettir

Göz açarken yurdumuz görmüşüz biz ana deyip
Yurdunu kim yâda verse, anasına hıyânettir

⁵⁶⁶ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.53.

Yurdumuz öz cismimizdir cânımızı gizlemiştir
Kim öz cismini dişlerse işkidir tâb-i ' vâhşettir

Şüphe yoktur kardeşiz biz, bes ayıran dildir bizi
O da terbiye hâlinde ' âlem-i lafzi âlettir

Ne 'Arap, ne Kürt ne, Türkmen bu vatanda seçilmez hiç
Ne kim bunda seçer kendin o bir fikri cehâlettir

Cânımızla varlığımız hepsi vatan uğrundadır
Vatan uğrunda can vermek, bize bir ' izz-û rif' attir

Tarih almış bu vatanda herkesin hizmeti vardır
Herkes durmuş bu vatanda ama kimseye ne minnettir

Millette fazıl yoktur, kimsenin hiç kimse üzere
Vefâlı bir mihne varsa, elde şahsi fâzilettir

Geçmiş aslımla övünmem haydi şâh olsun cihâna
Güvendiğim yurd-u millet bana asıl sülâlettir

Fılanoğlu filanım ben demekle elde ne hâsıl
Hâsıl insân için ancak elde bir bilgi san' attir

Bilgi san' atıyla insân öz yurduna kazanç eyler

Bilgisiz bir kuru dâvâ vatan için hâsarettir

Bilgi san'at olmayan yurt kurmuş bir bağa benzer
Hâzen vurmuş virân olmuş zamânı cür-û zillettir

Cânsız işler kuru dâvâ boşa çavmaktır insâna
Uçar kuşu gökte satmak bî-hüdâ bir ticârettir

Şimdi çalışmak gerektir, herkes elden ne gelirse
Vatan uğrunda yorulmak, ancak insân gayrettir

Çalışmakla kimi insân, uçup göklere yükseldi
Yer yüzünden aya gitmek bak insâna ne kudrettir

Her yolcuya çağrımız var, köysüz yoldan ayak çeksin
Sılasız bir yolculuktur sonu yoktur nedâmettir

Felekoğlu sözle diyor biz 'Iraklı yurttaşlarınız
Bize ehl-i vefâ adı cihân dolusu şöhetir⁵⁶⁷

Dil ve Cânım Sendedir
Gerçe cismim bende ise dil ve cânım sendedir
Bülbül-i zârım gülistânım figânım sendedir

⁵⁶⁷ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, ss.26-27. Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, ss.23-24.

Bağı gülşenin yitirmiş kumrayı nâlen gibi
Konmağa yok dal budağım eşiyânım sendedir

Gözleriydim yolları ha dediler yâr geliyor
İntizârıydım sana çün karubânım sendedir

Ben merakı sevdâyım o şâh cemâline bugün
Arzularım bezm-i gâhın mehribânım sendedir

Aç dilin ey sevdiğim ‘aşkı sadâ ver cânıma
Ehl-i zavrım nâğme-î şirin zabânım sendedir

Derd-i ‘aşkından ezildim arzu lokmân etmedim
Çünkü yoktur başka çârem dert dermânım sendedir

Felekoğlu’yum beni ‘aşkın fırâkı öldürür
Öldürürse beni ‘aşkın belki kanım sendedir⁵⁶⁸

Ötüken Bülbül
Sensin gülistân bülbülü gül hevesi sendedir
Türlü nâğmeler ötersin dil hevesi sendedir

Nesimiyle yayılır sesin kulaklara değer
Seher gülşen üzre esen yel hevesi sendedir

⁵⁶⁸ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.35.

Dünyâda her milletin bir sesi var, bir sazı var
O saza el oynadıysan tel hevesi sendedir

Felekoğlu sevgilisin duygularla karşılar
Yurda sevgi taşıyan gönül hevesi sendedir⁵⁶⁹

Eser Cândan Câna Sevdâ
Görmedim bir cânı sevmek sadâkat ilhâmıdır
Eser cândan câna sevgi nedâ‘at ilhâmıdır

Var bir ifrat-i muhabbet coşturan insânları
‘Âşk mevlâya mulâzimdir hakîkat ilhâmıdır

El yerışmediği de dosta bir selâm saygı yeter
Bu gönüller arasında vusâlet ilhâmıdır

Felekoğlu yurd-û millet sevgisinde yaşıyor
Yurd-û millet sevgi sa‘adet ilhâmıdır⁵⁷⁰

Ruhullah Ne Demektir

⁵⁶⁹ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.71.

⁵⁷⁰ Felekoğlu, "Eser Cândan Câna Sevdâlı", (Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir, bu şiir özel arşivimizdedir, 12 .04 .1970.

Menzil-î ruh-i ilahî hücreyi Meryem midir
Gece yârim gövdeyelin tenhaca bir dem midir

Öyle gaflet hâli ile mermi hayrân eyleyen
Lahutî Hak'tan anan bir suratı 'Âdem midir

Dedi Meryem senden ay uğru sığındım Hakk'a ben
Vehm olur bu sinem bana ya ruyâyı âhlem midir

Mursil-î hakkım dedi ol sana hakkın bahşı var
'Âli rütbedir sana ya bir zeki gulâm midir

Mursil-î mevlâya oldum nefsi teslim eyledi
('İsa)'ya fermânı veren ol yedüllah nâm mıdır

Nevhasinden nefh olup ona ruhullah dediler
Meryem'i nefh eyleyen bir lahutî ilhâm midir

Hiç acep olmaz acâyipte daha ('İsa) gibi
Onu vara götüren sır kudreti mevlâm midir

Bir muhimmettir mesihin bu cihâna seyrânı
Zikir olup furkanda sanma selvesi 'ilâm mıdır

(Kul Hüvellâh) âyeti lal eylemiş dilbâzları
(Lem Yelid ve Lem Yûled) ya âyeti muhkem midir

Felekoğlu muciz eyle bu nihân macerayı
(‘İsa)’ya farzandı mevlâ söylemen evhâm midir⁵⁷¹

Yurt Güvenir Sizlere
Milleti yurdu düşünmek er kişinin şânıdır
Yâd-û yabandan yurt bekler yurdunun pasvânıdır

Er kişinin gömleğidir yurdu örter gövdesin
Toprağrı eti kemiği taşı suyu kanıdır

Çekerse yurt uğruna dert er kişinin kaydı yok
Yurdunun esen yeli çün derdinin dermânıdır

İşte bekler gençliğiniz yurt gereğinizdedir
Gelecekte yurda bekçi sizlerin devrânıdır

Yurt için gâm çekmeyen er sanmasın kendini er
Yurduna baş yormayınca yurdunun düşmânıdır

Yurda yâr ol durma çalış beslemiş yurdun seni
Yurduna yâr olanın yurt bağıdır bostanıdır

Kil-û kale verme gönlün cânsız işe yorma baş

⁵⁷¹ Dermircioğlu ve Allevoğlu, **Felekoğlu Hakkında Yazılan Şiirler**, ss.13-14.

Uçar kuşu gökte almak vâhiller ‘ünvânıdır

Felekoğlu’n dinle al yurt her yiğidin yurdudur
Dünyâ’sıdır, varlığıdır, dinîdir, imânıdır⁵⁷²

Telâfer Kâle’si
Ey kocaman Kâle resmin yurdumun nişânıdır
Gülistân görünüşün bu gönlümün gülşenidir

Eskiden beylik yerisin ulular konağısın
Lâ-yezel şimdi için hep hükümet erkânıdır

Çok hükümdâr geldi gitti bunda zinhârsen meğer
Yükseği de var atalar yapısı osmânidir

Yâd olur bir düşmüş ayvân şimdi bağrında senin
Eski bir ced-pederim Ahmet Ağa divânıdır

Öyle bir şâmıh celâlet sende vardır ma‘nevi
Her taşın karşımda sanki Kistrâ’nın ayvânıdır

Çok savaş oldu başında cân alıp cân verdiler
Karışan toprağına eski atalar kanıdır

⁵⁷² Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.25.

Çok rüzgârlar esti başından sararıp solmadan
Sende bu sabr-û tahammül hidâyet-i Rabbânidir

Vermezem bir taşını hep Avrupa'nın mâlına
Herkesin toprağı taşı dinîdir imânıdır

Gayretim bir zerre yoktur ger satarsam ben seni
Kimde gayret olmadıysa Tanrı'nın düşmânıdır

Şimdi Telâfer diyerler ey yüce Kâle'm sana
Kil-û kal-de bir adın var bu Kâle'yi mervânidir

Gün çıksın deredir ortalamış şehri tamam
Çeşme bağrında döker su dere şedruvânıdır

Felekoğlu yazdı birkaç vafnını bu şi'riyle
Gönlünü şâd eyle Kâle'm şâirin Türkmenidir⁵⁷³

Üstad Hüseyin 'Ali Mübârek* Tuz
('Aşk Derdine Duçar Olanlara)
Tuz ilinden sesleyen ses yüce bir şân gösterir
Çağırır bülbül gibi yurdu gülistân gösterir

⁵⁷³ Saatçi, **Kerkük Güldestesi**, s.167. Merdan, **Teyyarul Eş-Şiir Eş-Şâbî Et-Türkmen-i, İncelem ve Örnekler**, ss.248-249.

Ma'na-î hikmet döker halka felekten savurur
Câna duygular verir hem 'ilim 'irfân gösterir

Bir pazarda oturuptur çevre yanı müşteri
Kenz dil sandığın açmış lü'lüü mercân gösterir

Remzi ma'nada veriptir çok işâret aşkar
Yurd-û millet kudresinde derde meydân gösterir

Kalhanın meydân içinde kılıçtan çok hakkı var
Zirâ cisme daldadır sözünü burhân gösterir

Bu felekle tiğ 'aklıyla savaş olsun gerek
Bî-karardır her zamân devirli devrân gösterir

Tiğ 'aklıyla veren merdâneler çoktur bugün
Her biri bu yolda öz cânın kurbân gösterir

Gün varken Ay'a yalvarmak yokuştur ey 'aziz
Çünkü gündür şevk eden bu Ay'ı rüşân gösterir

Meclisi merde açar dil sohbeti cânına yol
Kim bu yolun arzusu var câna cânân gösterir

Felekoğlu dert 'aşka şimdi bir çâre diler

Şimdiki bir lokmâna uğrar derde dermân gösterir⁵⁷⁴

Malooğlu'nun İthafına Karşılık

Malooğlu sözlerin gönülleri hoşlandırır

Yatan cânları uyadır uykudan seslendirir

Sözlerim ithafına karşı yazar etmek değil

Şimdiki yurda milleti yurt işliğe yüzlendirir

Zirâ canlı sözlerin birlik verir yurt eşlere

Sevdirir cânları yurt toprağa bağlandırır

Yâdlamışsın şâhları bilgicileri nâmdarları

Bu cihânda 'uzmaları onları yâdlandırır

Daha cânlardan konuşmuşsun gelip gitmek için

Yaradan var bitkilerde cânları gizlendirir

Suda toprakta biten her bitkide cân doludur

Yaradan yelde Güneş'te cânları beslendirir

Gövdelerde yemek içmek yoluyla cân olaşır

Câna gövde türetir uygulayıp seslendirir

⁵⁷⁴ Felekoğlu, "'Aşk Derdine Duçar Olanlara", (Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir, bu şiir özel arşivimizdedir, 26.02.1966.

Bir Kur'ân var Dünyâ'yı kurmuş gülistân eylemiş
Gülistânda cânları daldan dala dolandırır

Hâlık-u mahlûk dediğin yüzü nurudur Güneş
Şem'-yî gibi yanar dünyâları parlandırır

Esir etmiş bezim gâhında olan yıldızları
Pervâne tek kulluğunda çevresin fırlandırır

Güneş fanus felektir gör gönül görmez onu
Hakk'a giden yolları 'âleme ışıklandırır

Felekoğlu'n ehl-i hoş olan bilir ne olduğun
Bî-huşî nadân olan ona gönül hislendirir⁵⁷⁵

Kulup Millet Yağnağıdır
Kulup millet yağnağıdır millet onda toplaşır
Tanışır birbiriyle herkes konuşur anlaşır

Adı kardeşlik verilmiş toplar ol kardeşleri
Sevgi bâdîsin içerler hep gönüller birleşir

⁵⁷⁵ Felekoğlu, "Malooğlu'nun İthafına Karşılık", (Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir, bu şiir özel arşivimizdedir, 02.02. 1995.

Bin selâm olsun temelini kuran merdeniye
Adı ölmez yadigârdır gönüllerde yerleşir

Felekoğlu bilgi bağı bir gülistândır kulup
Kumru bülbül çağrışır onda 'irfân dilleşir⁵⁷⁶

Kâmilî Nüksân-ı Seç

'Aklı azlar felsefe ehl-ine yaman dediler
Vâhiyyet salır onlar 'ilim-i 'irfân dediler

Anları çün felsefe 'ilmiyle tahkîk eylemiş
Kil-û kal ehl-idir onlar küfre imân dediler

Anadan kör doğulan ağı karayı tanımaz
Onun gördüğü hayâlde düşe gümân dediler

Dünyâ bir deryâyâ benzer her gelen onda yüzer
İnmeyen kâhrına bulmaz lü'lüü mercân dediler

Bağvan adın taşımaz bir bağa bağvan olmayan
Bağı deren koruyan kimseye bağvan dediler

Dünyâ bir hükmü kaderdir sadfayı nesûte de

⁵⁷⁶ Felekoğlu, "Kulup Millet Yağnağıdır", (Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir, bu şiir özel arşivimizdedir, Tarihsiz.

Bilgi var tâkdir lahut ona fermân dediler

Çün Yusuf satıldı kul nesüte de hükmü kader
Geldi ol tâkdir lahut oldu sultân dediler

Gümânsız var bir kuran dur eyleyen dünyâları
Gâhına hoşaneler çün ona subhân dediler

Cefâyı ikrâh ediydi ol yaratmazdır onu
Sözü idrâk eyleyene kâmil insân dediler

Felekoğlu sözü üsle kâmilî nüksân-ı seç
Sahrâda algama koşan ‘akla nüksân dediler⁵⁷⁷

Gör Neden Neler Gelir
Her şirin söz yahşı dilden yahşı insândan gelir
Bülbül avazına benzer sesi gülşenden gelir

Acı sözden âciz olur her kulak cân incinyor
Baykuş üzerine benzer sanki virândan gelir

Yoksa insân saltanatta nefsinin fermânıdır
Gazap rahmet bağlıdır fermâna sultândan gelir

⁵⁷⁷ Felekoğlu, "Kâmilî Nüksân-ı Seç", (Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir, bu şiir özel arşivimizdedir, Tarihsiz.

Zâhi insân oda benzer yandırır çevresini
Bir uçuntu sıçramış oda ateş üstünden gelir

Yoksa insân çırağa benzer gece ve gündüz gibi
Zâhi zulmet zâhi envâr işte devrândan gelir

Zâhi bir rüzgârdır insân kaplamış gökler yüzün
Yüklüdür top dolu yağmur bahr-i ‘ummândan gelir

Yoksa insân yele benzer yayılır ‘âlemlere
Eser ol bâdî nesimi hoş gülistândan gelir

Zâhi ötlerde ta‘amlarda sular da gizlidir
‘Âlem-i ecsame dalır gerbi pinhândan gelir

Yoksa meyve gibi her insânda bir lezzet olur
Hakîkatte bara benzer bağ-u bostandan gelir

Zâhi bir ma‘dendir insân cevherin kaynağıdır
İşte bu kândır dolu ol her kâhri kândan gelir

Yoksa insânoğlu bir lahut-î hikmettir acep
Dolaşıp nesûte de eşbehe cân cândan gelir

Felekoğlu kün insân bir mamaayı sırdadır

Varı yoktur yoku vardır sırr-ı subhândan gelir⁵⁷⁸

Hâlıkın Halkın Düşün

Cân özü gövdeyi toplar arasında gizlenir

Kudret-i rabbânîden biri biriyle düğlenir

Yemek, içmek yoluyla, gövde bulur cân-u kemâl

Gövde yetince kemâle, daha bir cân seslenir

İki cân var gövdede her biri almış bir görev

Nefse hâkimdir biri, fi'li diğerden gözlenir

Nefse hâkim yemek içmekten bir hassedir

Ol biri Hak 'askeridir, gövdelerde dolanır

Terk ederken gövdeyi, biri birin alır gider

Yaradanı bilir ancak o ne yana yüzlenir

Felekoğlu söze son ver, hâlıkın halkına dal

Nice toprakla sudan, ateşle yelden toplanır⁵⁷⁹

Birlikle İş Başarılır

Dil-u cândan birlikle millet koşarsa gerçekten

⁵⁷⁸ Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, ss.15-16.

⁵⁷⁹ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.78.

Tanrı'nındır hep sa'adet 'azmine nusretlenir

Ehl-ine yurdunu kıymet verdiren öz kanından
Ehl-i kan döktükçe yurt uğrua yurt kıymetlenir

Her tam'akâr yormasın baş yurt yerişti ehl-ine
Aldı çekebililir ol demesin gafletlenir

Kurt beşikten kaptığı kundağı yetip aldılar
Koydular beşiğine hiç sanmasın halvetlenir

Ne arar bizden tam'akâr yel kayadan ne alır
Kaya muhkemdir yerinde yel geçer sükutlenir

Yurt verilmez yâda bir dilberdi ol zülfü siyâh
Mehribândır ehl-i baktıkça ona rağbetlenir

İşte birlik birlik eyle arzular gerçeklenir
Yoldaşa kol ver yüke birlik ile yük yüklenir

Çeppik olmaz bir el ile söylemiş ehl-i ma'ân
Çırpar eller ara yerde birlik ile seslenir

Cepheyi birlikte birler hakkı birlik sadâsı
Ol sadânın hikmetinden cephesi kuvvetlenir

Öyle birlikte görünür bî-gümân hak nusreti
Yurd-û millet böylece terfi olup yükselenir

Muzâffer'dir 'azm-e herdem gerçe millet birliği
Siretin görünce düşmân heybetinden havlanır

Bayrağı asman-a kalkar dört yana çırpır kanat
Öyle pervâz eyledikçe havada zinetlenir

Bir neşât 'aşkıyla meftun olur hüsnünü gören
Leylâ'ya mecbur olup mecnun gibi ifratlanır

Felekoğlu son verirken Hak'tan ister yardımı
Hakk'ın yardımında arzular kamu tahkîklenir⁵⁸⁰

Pendi Her Pazara Sal
Derdi cehl-e çâre kıl ol almadan seni henüz
Vermeden işkencesi cânâ onu cânından üz

Cehl-i gaflet bâdîsin içme gözün gafletleşme
Göz kapama göz açık dur her yanıya yüzle göz

Odlu düşmândır bu gaflet gönül şehrinde gezer
Gaflet olma şehri yakar var elinde odlu köz

⁵⁸⁰ Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.66-67.

Bir gaflettir bir işi yüzlerce yıl sona veren
Bir düşün bu sözü yâdla cânına girsin bu söz

Her düşünmek bir aşınmaktır yukuşluklar için
Düşün araştıır bu pinhân ma'nayı yarışla çöz

Her neyi bir ma'nadır bir uyrudur kıymetleyen
İnsâna öz hoş huyudur veren kıymet aşâ tuz

Yahşı yahşı huylularla hem-dem ol hoş huyu bul
Tutma hiç kimseye kini gönlün eyle arı üz

Hem-dem olma kötü alçaklar ile al bir kenâr
Esen yellerinde durma konmasın üstüne toz

Uçar kuşu gökte satan avcılardan sakın ol
Aldanıp alvere girme onlarla pazarı boz

Felekoğlu söze ver pendî her pazara sal
Her alana sat onu sorma pahalı ya ucuz⁵⁸¹

Her Vatandaş Sorulur
Bizi görmek isteyen kızları görmek isteriz

⁵⁸¹ Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.75-76.

Her vatandaşla bugün bir yolda yemek isteriz

Kim işler bu yurt için fermâna minnettir ona

Bezim gâhında onun hizmetle durmak isteriz

Karşımızda nazanin dilber gibi durmuş vatan

‘Âşıkız cândan o nazlı yâre varmak isteriz

Sevmeyen öz yurdunu hiç kendin adam sanmasın

Duygusuz vâhşidir onu Çama sürmek isteriz

Felekoğlu eğer sorsan ey ’Irakoğlu Beyat

Her vatandaşı bugün her yanda sormak isteriz⁵⁸²

Gör Nedir Vicedânımız

Derdimiz var cân içinde ona dermân isteriz

Ararız yandan yana bir gerçek lokmân isteriz

Onca lokmânlara vardık derdimiz bilmediler

Gezeriz lokmânları bu derdi bilen isteriz

Bir bölük ‘âşıklarız bu ‘aşka memnun değiliz

’Aksidir fermânı ‘aşkın doğru fermân isteriz

⁵⁸² Felekoğlu, "Her Vatandaş Sorulur", (Şain elyazısıyla), 11. 08. 1997.

Gâh felek tiğ ile durmuş başımızda bî-karar
Yoktur ona kılıcımız amma kalkan isteriz

Bir yandan kışa düşmüş sadlayan kumru gibi
Arzularız bağ-u gülşeni gülistân isteriz

Gâhî efsâne-yi sevdâ bizi mecnun eylemiş
Arzumuz Leylâ yüzüdür çöl beyâban isteriz

Her olan müstâgrak-î ‘ummân-ı ‘aşk anlar bizi
Ne ola bir agrak ise ol gârk tûfan isteriz

Gâhî cevher deriz amma her gelene satmanız
Kıymetin gerçek verip bir doğru alan isteriz

Cevher-i yok cânı yok ‘ilme yorulmaz başımız
Yorulunca başımız bir ‘ilme burhân isteriz

Kolay olmaz taşımak herkese ‘aşkın suratın
Bunu idrâk eyleyen bir kâmil insân isteriz

Bezm-i ‘aşkı görmüşüz ‘aşkı nedir bilmek için
Ya o bezmin semesinde bir debistân isteriz

Başka sâhirler çekilsin sevdâ tek sâhir imiş
Ya bu efsâne-ye bir erbâb-i ‘irfân isteriz

Ma'nevi bir sevdâ bağı var bizi seyrâ çeken
Bülbül-i nâleneyiz o bağda efgân isteriz

Gâh olur Baykuş gibi 'izlet severiz bir zamân
Gülistândan kaçarız bir yana virân isteriz
Gâh olur râğbetimiz dünyâyâ kalmaz zerrece
Gâh sarayı âdî ya arş-ı Süleymân isteriz

Gâh olur 'aşk ülkesinden cânımıza yel eser
Gönül arzusuna biz zülfü perişân isteriz

Gâhî kapar zevrak-î sevdâ bizi dalgalara
Geçmeniz her göllere deryâyı 'ummân isteriz

Şem'e-yi cânâna çırpır cânımız pervâne tek
Olmuşuz didâra tâlip vasl-î cânân isteriz

Felekoğlu'ndan sorarsan kim nedir vicdânımız
Kabarmanız aslıyladır yurdumuz şân isteriz⁵⁸³

'Irak, 'Irak'ı Bekliyenlerdir
Biz bu yurdun pasvânıyız hasarin bekleriz

⁵⁸³ Felekoğlu, "Gör Nedir Vicdânımız",(Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir,bu şiir özel arşivimizdedir, Tarihsiz.

Çevre yanın dolaşıp taşın duvarın bekleriz

Yurt ezelden ehl-inindir vaylar olsun yâdlara
Gözcü bekçilerimiz var hep kenârın bekleriz

Ma‘denler dolu cevher dağ-u taşı toprağı
Mahazinler merkezinde sın‘ı kârın bekleriz

Yurdumuz şânlı ‘İrak’tır çırağla devrân eder
Dolaşır çarçağı mevsimi baharın bekleriz

Her yanı bağlar bostan ekmişiz ümidiyle
Biz onun bağvanıyız Ayva geli barın bekleriz

Her yana arklar açılmış sular akar şedravân
Eylemiş yurdu gülistân her pınarın bekleriz

Kumru bülbüller öter efgân-ı ‘îrfân sadâlar
Birlikler almak için ol gülizârın bekleriz

Felekoğlu yurdumuz sevgili dilberdir bize
Zülfün ile vermeyiz namusu ‘arın bekleriz⁵⁸⁴

⁵⁸⁴ Felekoğlu, “**Birlik Sesi Dergisi**”, Edebiyaçılar ve Yazarlar Birliği Yay, Bağdat, s.54, 1999, s.47.

Cân Ya Muhammed

Dertli cânım ya Muhammed ebed bulmaz devâ sensiz

Cihân benim olsa n' olur bî-kesem bî-nevâ sensiz

Ezelden ervâh-i 'âlem tanışlık buldular sen dem

Ol âhir-i olunmazdı Hak ile aşinâ sensiz

Bezmi dergâhında 'âlem göz açıp nur gördü cümle

Yoksa 'âlem görmez idi zerre nur-i ziyâ sensiz

Nesim esti zemin üzre cihân döndü gülistâna

Yoksa bâdî sümümiydi cihâna bu saba sensiz

Var ettin dinî İslâm-ı sana elin verdi Allah

Yoksa gelmezdi cihâna Ali-ul Murtazâ sensiz

Terfî ettin dinî İslâm sarayın sen muhkem elden

Böyle muhkem olmazıydı cihânda bu binâ sensiz

Rûz-i mâhşer bir pazardır sensin onun pazar başı

Olmayacak o pazarda ebed bey'u şirâ sensiz

İlticâsı olmayanın sana onun hâline vay

Kabul olmaz o dergâhı Hüdâ'da ilticâ sensiz

Hak ile sen aşinasın bu ümmete rahmet için

Yapabilmez onda bir iş evliyâ enbiyâ sensiz
O gün ‘âleme yamandır nazır kılamasın eğer sen
Ne yalvarmak geçer ol gün ne tutulur ricâ sensiz

Hüdâ dergâhında ol gün nice olur benim hâlim
Durabilmem ayağ üzre varmağa dergâha sensiz

Elim boştur yüzüm soğuk hem de fi‘ilî yamanım ben
Günâhkârım hiç geçilmez bu günâhlar bana sensiz

Cenneti bin tahsil etsem ‘ibâdetle zühd ile ger
Geçebilmem ona rıdvân bana vermez rıza sensiz

Felekoğlu diler ol gün şefa‘t ey fahr-i ‘âlem
Etmedisen olur hâlim fenâ demde fenâ sensiz⁵⁸⁵

‘Aşkî Mecnundan Hâber
Yokuşuydu mecnunun dünyâda hâli Leylâ’sız
Ağuy sandı cânına lezzetli balı Leylâ’sız

Leylâ için mâl-u cândan geçmeyen mecnun değil
Sevmedi dünyâda mecnun cânı mâlî Leylâ’sız

Leylâ adıyla cihânda buldu mecnun şöhreti

⁵⁸⁵ Hasret, **Hak’tan Dilek**, ss.89-90.

Yoksa mecnun bulmazıydı bu kemâl-i Leylâ'sız

Felekoğlu çok uzatma sevdâ hâlin mecnunun
Geçmedi dünyâda bir saat hayâli Leylâ'sız⁵⁸⁶

Şânımız İhlâsımız

Biz ezelden vatan perverliğe imkân vermişiz

Bildirip ihlâsımız tarihle ruhşân vermişiz

Bağlıyız biz devletin bezmi 'adâlet bağına
Ki muraat bakımından ona imân vermişiz

Yirmi dört Kânûn-ı on bir âzar eserlilerin
Milletin şâdlığına birlikte tavrân vermişiz

On bir âzarda beyân millet yarasın sağladı
Verdi hastalara sağlıklar tatasân vermişiz

Kesilsin yıkıcı eller salcıcı diller ile
Gâm-u kaygu gelmesin cânlara aman vermişiz

Kardeşiz biz bu vatanda yaşayan kimselere
Yahşı yamanına ol bir anda peymân vermişiz

⁵⁸⁶ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.38.

Kim katarsa ayrılık ya kardeşe kin eylese
Tab'ı vâhsettir onun 'aklını nüksân vermişiz

'Arap-ilin Kürt-ilin biz bu vatan ortağıyız
Karar çekip ara yerde lütfu ihsân vermişiz

Biz bu yurdun oğluyuz yurttur bize cândan 'aziz
Bu ana yurduna biz adımız oğlan vermişiz

Zatımız ehl-i vefâdır yurd-u millet söyleriz
Şânımız ihlâsımız açıkça burhân vermişiz

Vatan doğmuş bizi ama aslımız dildir bizim
Dil açarken bu dile şive-yi Türkmen vermişiz

Sorsa herkes aslını 'âlem döner bir toplanır
Dile nisbet her kerede türlü bir şân vermişiz

Biz anlaştık bu dilde almışız bundan hüner
Bundan ezber edâp erkân 'ilim 'irfân vermişiz

'Âlem-i şöhrette 'âlem aviyâ diyerler bize
Türkmen adın yurt için her yana kalkan vermişiz

Her kılıca baş veririz vatandaşın vermeniz
Belli bilsin bunu her düşmâna ilân vermişiz

Onca yerlerde savaşlarda yiğitlik adını
Taşıyıp kanlar döküp cânlar alıp cân vermişiz

Onca gül yüzlü civânlar gitti bu yurt uğruna
Onca aslan çehreli kocları kurbân vermişiz

Kanımız toprağa düşse hey vatanım çağırır
Korar ol toprağı o kan ona pasvân vermişiz

Bir gülistândır 'Irak her gülü bir cân dilleşir
Açılan güllerine su yerine kan vermişiz

Kardeşimizdi bu vatan bir nazının dilber gibi
Adını bir mehribân zülfü perişân vermişiz

Bütün varlıktan geçersek bu vatandan geçmeniz
Döne döne bu vatana nâkdi cânân vermişiz

Esen yeli cânımızdan silir gönül pasını
Kuru toprağını derdimize dermân vermişiz

Havalanmış bayrağı üç yıldızlayan parlıyor
Her birini bir felekten mâh-i taban vermişiz

Felekoğlu son verirken diğer vatan perverliğin

Ehl-i hoşa ma'na-yi şi'riyle ruşân vermiřiz⁵⁸⁷

Cândan 'Aziz Yurdumuz
Yurt oğluyuz dil-u şöhret dilimiz itirmeniz
Yurdumuz meddahıyız yurda nüksân götürmeniz

Yurt hizmetin biliriz biz büyük yüksek vazifeden
Bî-vefâdan değiliz biz yeyip kaba tükürmeniz

Cânımız yurt aşkı yakmış bir nazânın dilber gibi
Baş yormasın yabancılar biz bakıp onu vermeniz

Koyarız elden ve dilden geleni yurt uğuruna
Bu pazarda can veririz mâlıyla varı sormanız

Karakol tutmuşuz yurda pasvânız gece gündüz
Korarız her yandan yurdu yatıp çardağa girmeniz

Bekleriz bağın bu yurdun bağında meyve beslenir
Alırız barın ol bağın dal budağın kırmanız

⁵⁸⁷ Felekoğlu, "şânımız İhlâsımız",(şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir,bu şiir özel arşivimizdedir, Tarihsiz.

Yerimizdir yurdumuzdur 'arzımızdır bu vatan
Gayret odu yanar bizde ateşten yüz çevirmeniz

Mîşedir ma'valarımız mişede yaşamışız biz
Çıkıp dağlara kenâra dikenden yol ektirmeniz

Savaş gününde giyeriz gözümüze kızıl gözlük
Bütün dünyâ kızıl çalır kanı sudan ayırmanız

Görmüşüz toplar(tıfık) sesinden yüreğimiz cânımız
Nâmerdin tiğ-u darbından başımız yan kaçırmanız

(Ejdarın) başı kesilse çabalar cân korkutur
Kesilsek biz savaş içinde âhisete durmanız

Felekoğlu böyle söyler her bâg-i bilsin bizi
Kemândarız tirândarız okumuz boşa vermeniz⁵⁸⁸

Yaranlardan Yardım
Bu yolda yardım gerektir karuban kardeşiyiz
Cismimiz bir cânımız bir işte kan kardeşiyiz

Düşmüşüz bu yola biz ta ki olaşak menzile

⁵⁸⁸ Felekoğlu, "Cândan 'Aziz Yurdumuz", (Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir, bu şiir özel arşivimizdedir, Tarihsiz.

O menzil şöhret köyüdür anda şân kardeşiyiz

Gövde ayrı görünürse amma cân ayrı değil
İşte bu cân arzusunda biz cânân kardeşiyiz

Felekoğlu bu yola yardım yaranlardan umar
Var imânımız bu yolda biz imân kardeşiyiz⁵⁸⁹

Sevgili Yurt Eşlere
Her zamân biz vatanın sevgilen yurttaşınız
Hizmet ile yurda her kim, biz onun kardeşiyiz

Millet bir yolculuktur bir yüce kervânı var
Kim bu kervâna katılsa, biz onun yoldaşınız

Ortağınız yahşı yamana yolda bu kervâna biz
Her ne ağır yük olursa kollaşıp koldaşınız

İşte kervân köye doğru yolu tutmuş düz gider
Kim bu yola taş atarsa başına el taşıyız

Felekoğlu der bu yolda arzumuz köydür bizim
Geceyi gündüze katıp dağ-û taşlar aşınız⁵⁹⁰

⁵⁸⁹ Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, s.45.

⁵⁹⁰ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.29.

Sürmeden Olaşılmaz

Kul olup kullukta çalış bezm-i sultâna olaş

Kıy bu cânı ver cefâya teki cânâna olaş

Geç bu vahşet ‘âleminde ‘âlem hoş içere gel

Gir kemâlet hırkasını takın insâna olaş

Tab-u ‘vâhşet cânâ bir derttir vücudu hor eder

Yetir bir lokmâna kendin derde dermâna olaş

Bir kuru haşfar hâzendir ‘âlem-u vâhşet sakın

Bülbül-i efgân sarasan bir gülistâna olaş

Çekin bu cehl-i cennetinden kenâr kurtar özün

Felsefe gemisini sür geçme deyez göllere

Tâlîp ol bir mürşîd-i dâne ‘irfâna olaş

Gölceler sular götürmez onu ‘ummâna olaş

Felekoğlu dal bu ‘ummâna özün gark eyle gör

Karh-i peyanını ara Lâle mercâne olaş⁵⁹¹

⁵⁹¹ Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, s.18.

Konuş

Dil aç ey bülbül gülistândan konuş

Kumru şânı sesle efgândan konuş

‘İlim hikmet nâğmesin dilden oku

Ruh-î ma’na söyle ‘irfândan konuş

Hakk’ın varlığını eşyada göster

Onu tahkîk eyle burhândan konuş

Tamamet ol kâinate top tulu

Zâtın ilân eyle pinhândan konuş

’Âlem-i eşbahe dön bir dön eden

Lahutî ma’naya dal cândan konuş

Tab-î hulkatte olan ’âli cenâb

Kimdir ol çehreyi insândan konuş

Söyle bu deryâyı kudret katrasın

Hulkat-i eflek-i ekvândan konuş

Neden geldi vücuda bu kâinat

Kudret-i imkân-ı subhândan konuş⁵⁹²

⁵⁹² Felekoğlu, "Konuş", (Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir, bu şiir özel arşivimizdedir, Tarihsiz.

‘Âşıklara ‘Aşktan Hâber
‘Aşk ezelden oncaların benzini saz eylemiş
Onca ma‘şuk, ‘âşıkına ‘aşkıyla naz eylemiş

Sevdâ yolunda bu derde dözmeyen ‘âşık değil
‘Âşık sevdâ bu yolda derdi hemsiz eylemiş

Çoklara bu sevdâ yayından atılmış odlu ok
Oda yakmış bağrının başını alaz eylemiş

Kim bu ‘aşkı paylamış Allah kemâlinden özü
Halka bölmüş kimine çok kimine az eylemiş

Bir gülistândır bu sevdâ, çoktur uçan bülbülü
Gülistânda her biri bir türlü pervâz eylemiş

Felekoğlu der cihânda dertli çoktur her zamân
Kimi derdin gizli koymuş* kimi ibrâz eylemiş⁵⁹³

Bağlara Erdi Hâzen
Gülistân döndü hazâne bülbülü gam bağlamış
Dökülüp toprağa düşmüş sümbülü gam bağlamış

⁵⁹³ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**. s.54. Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, s.9. (Gerçekçilik Şairi) Divanında “Koymuş” kelimesi yerine “Tutmuş” kullanılmıştır.

Su ayağın kesti bağdan sohbetinden çekti el
Koydu hayrân-u hâzin arkı, gölü gam bağlamış

Düştü bağ gözden kıymetten yoksul oldu varlığı
Ağaç saçın yoldu kan ağlar dalı gam bağlamış

Yele verdi saçın ağaç kaldı 'üryân peçesiz
Yas tutar bağvan ona can-û dili gam bağlamış

Yüz çevirdi seyirciler bağa inmez oldular
Çün kesildi el ayak bağdan yolu gam bağlamış

Felekoğlu şu hâzende bağlara kıldı nazâr
Her yana bakar görür sağı solu gam bağlamış⁵⁹⁴

Bî-Vefâ Dünyâ'ya Tüf
Derdi çok dermânı yok bu bî-vefâ Dünyâ'ya tûf
Halkı agvâ eylemiş bir boş yalan ehvâya tûf

Al bezenmiş sürmelenmiş 'âleme kaş oynadır
Gösterir yüz kaçırır baş böyle bir kahpeye tûf

'Âşıkı kan ağladır 'âşkında guryân eylemiş

⁵⁹⁴ Hasret, **Hak'tan Dilek**, s . 71.

Sevdâsı derd-û belâ gam böyle bir sevdâya tûf

Çâre iken Leylâ mecnun derdine çâr etmedi
Mecnunu derde salan çâre etmeyen Leylâ'ya tûf

Onca mey-nüşin elinde oldu cem-i zehri gam
Tâlib-i mihrine gam efzâ olan sehpâya tûf

Onca keşha padişâhın milleti şâd olmadı
Millete cür-u cefâ güç gösteren keşhaya tûf

Kuru hışfar kömesinden dalda olmaz olsa dağ pambuğu alınmış kozak
A. gelir
Yel eserken dağılınca böyle bir daldaya tûf

Kıldı dâneste cihânda onca cehl-i deneşür
Halkı cehliste kılan bir bilgi dânesteye tûf

Felekoğlu yorma puç hüylaya gönlün boşadır
Sonu yok arzusu puç gönül yoran hüylaya tûf⁵⁹⁵

Ey Öğrenci Çalış Kazan
Bilgi öğren kardeşim kemâl-i insânıdır bilk
Şavk eder her karanlığa şem'a süzânıdır bilk

⁵⁹⁵ Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.80-81.

Gün çıkınca Doğu'dan gece karanlık dağılır
Sürer kovar zulmeti horşîd-î rahşânıdır bilk

Bilgidir her bağı muhkem kapıların kilidi
Durmadan her bağıyı açmağa fermânıdır bilk

Bilgi bir deryâya benzer dalgası dağlar gibi
Gark eder küfür eklimini mavç tûfanıdır bilk

Bilgidir her savaş meydânında karşı duruşan
Mert elinde her zamân bir polat kalhanıdır bilk

Bugün insân düşmânına bilgidir üstün olan
Bir kılıçtır od gibi ellerde 'aryanıdır bilk

Bilgi bir der şahvardâr hiç atılmaz yerlere
Kıymeti var her pazarda kızıl bir cânıdır bilk

Gerçe bilgiler bulalım kil-û kalden geçelim
'İrfân ağzından dökülen cevher afşânıdır bilk

Bilgi öğren ey öğrenci dil açarsın her yana
Öten bülbüllere sonsuz gülistânıdır bilk

Hizmet eyle bilgiye hem alanında sakın ol

Çağırır kumrulara bir çay efgânıdır bilg

Bilgi her bir insânın başında altın tâcıdır
Çâr köşeye hükm eden bir ulu sultânıdır bilg

Bilgi ile insânoğlu san'atı var eyledi
Attı varlık topunu meydâna çögenidir bilg

Bilgide 'âlem terakki buldu uçtu göklere
Hiç zevâle ermeyen erbâb-i devrânıdır bilg

Çalış ey tâlip kazan bilgi terakkiya olaş
Yetirir sılaya seni esip revânıdır bilg

Ey mu'alim tâlip öğrenmezse suç sana döner
Gerçeğinde görünür ki sende nüksânıdır bilg

Bilgiyle şimdi atarlar gemiler Ay keşfine
Gemileri götüren deryâ-yı 'ummânıdır bilg

Nice lokmân buldu nice bilgiyle derde devâ
Göterir her derde sağlık yahşı lokmânıdır bilg

Felekoğlu söze son ver derdi koy bilgi ara

Dünyâ her yokuşu olan derde dermânıdır bilk⁵⁹⁶

Merde Bel Bağla

Araştırdım Dünyâ'yı bir görmedim nefsi küçük

Her kimin aslını sordum çıktı Kısırâ'dan büyük

Bakma her keşhaya her tantanaya bel bağlama

Seçilmez mert ile kötü düşmeyince başa yük

Ümit ile merde bağlan o düşene el verir

Kötü bağışlarsa hoştur bilgi deryâdan köpük

Verme her dilbere gönlün biyoğrafın almada

Sanma evde gülü güzeldir her uzadan zülf hörük

Girme her toya halaya toy kimindir bilmeden

Oynama her tite bazı olmayan çalsa düdük

Bilmeyince altını yezden hemen sarrafa dön

Tucu altını seçer salık verir sağ ya çürük

Felekoğlu çehrenin al biyoğrafın nakşı yap

Çünkü her parmağa uymaz inci kaş altın yüzük⁵⁹⁷

⁵⁹⁶ Felekoğlu, "Ey Öğrenci Çalış Kazan", **Kardeşlik Dergisi**, 1969 Nisan, S.12, Y. 8, s.30.

Yerleşen Sevdâyı Balta Ayırmaz
Sevdâ yerleşse gevilde gözden olsun be-si yok
Gevilden yazda olan bir sevdânın aynası yok

Gözden olan gevilden olur derler doğrudur
Kim o sevdâ bir mecâzi sevdâdır esâsı yok

Leylâ'yı görmezdi mecnun yılda, Ay'da, haftada
Belki cânında onun hiç başka bir sevdâsı yok

Çün onun adını mecnun eyledi Leylâ yüzü
Deyme her bir 'âşıka mecnun eğer Leylâ'sı yok

Felekoğlu'n bağladı zülfü telinden astı yâr
Ne açılır ne keser balta onu çâresi yok⁵⁹⁸

Eflek
Kalan görneklere bir bak göze al
Düşünce bahr-ına düş ka' rına dal

⁵⁹⁷ Felekoğlu, "Merde Bel Bağla", (Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir, bu şiir özel arşivimizdedir, Tarihsiz.

⁵⁹⁸ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.38.

Görünür gözelin bu gök semâvât
Bunun haddine hiç yoktur nihâyet

Eğer sârûh gide bin yılda sur‘at
Olaşılmaz buna olmaz isâbet

Bunun yoktur beyânı hep açıktır
Yuzaklarında ecrâm daha çoktur

Onca onca feleklerin güneşi
İnficâr eylemiş sönmüş ateşi

Onca gaz inficâr olmuş dağılmış
Feleklere bu görenkler atılmış

Anaç görneklerden olmuşlar ahrak
Onları inficâr etmiştir itlâk

Bu görneklerde var anaçla yavru
Birin birinden itlâk etti Tanrı

Anaç görnekler ezelden yanarmış
Türenti toplamış efleke atmış

Kimi devrân eder almış medârın
Kimi sâkin durur tutmuş kararın

Kimi ilerde öz havlinde devrân
Yerinde çarh eder olmuş değirmen

Kimi seyyâr olup gökte gezerdi
Anaç bir görneğin havlin üzerdi

Bu resme işte yer devrân edermiş
Güneşin çevresini dolanırmış

Bu devrân ile olur gece gündüz
Bu seyirle olur kış yaz bahar güz

Yerir seyrinde yer almış kararın
Onun havlinde Ay tutmuş medârın

Bu göklerde sığışmış bunca ecrâm
Kuran üstadı kurmuş eylemiş ram

Yeter nâtık bu resme vasfa son ver
Var ise daha söyle başka takdir⁵⁹⁹

‘Aşk Ümidim Beklenir

⁵⁹⁹ Dermicioğlu ve Allevoğlu, **Felekoğlu Hakkında Yazılan Şiirler**, ss.10-11.

Yeter artık ey ümidim yüreğim kan oldu gel
Gözlere tırmandı kan yaşla gereyân oldu gel

Dem be-dem sabrım üzüldü bende arâm kalmadı
Cân sığışmaz gey bu dünyâ câna zindân oldu gel

Gam hücum etti gevil şehrimi yağma eyledi
Yıkıldı umah sarayım düştü virân oldu gel

Bezm-i ‘aşkı bozdu ‘aşkları kıldı tarumar
Her biri bir yan olup bezm-i perişân oldu gel

Koştı kervânına gevil çeke ‘aşk ülkesine
Darmadağın durdu kervân yolda pişmân oldu gel

Vuruldu âfeti bir rüzgâra kervân uğradı
Dağılıp sevdâ yolunda gitti talan oldu gel

Yorulдум sevdâ yolunda almadım kesb-i hayât
Gitti sermâya-yı dünyâm ‘aşka kurbân oldu gel

Yarı dünyâm bitti elli yaşı geçtim ey ümit
Arzular çok arzuladım hepsi yalan oldu gel

Kaldı cânım ‘aşk elinden yaralı dad el-eman
Ey ümidim bekle senden çâre dermân oldu gel

Felekoğlu son nefeste koyma nekem ey ümit
Bekliyor umağı ‘aşkı bunca zamân oldu gel⁶⁰⁰

Gönül Arzusuna Çok Etme Havas
Vefâsız bir yâr havasına uçup gitti gönül
Mest sevdâsına daldı kendini unuttu gönül

Gülsitân ‘aşka girdi seyir gülşen istedi
Kondu daldan dala bir bülbül gibi öttü gönül

Konarken gülzâra ‘aşka sandı bir kesb-i hayât
Zevk-i sevdâsında sandı dünyâyı uttu gönül

Bezm-i ‘aşka daldı doldu neyle-mey havasına
Düştü postun bir câh-i gâram-i tuttu gönül

Gâh pazar ‘aşka girdi ‘aşkını ‘arız etmene
Vermeden pazara ‘aşkın dert olup sattı gönül

Ümit etti bitmeden gücü yine arzusuna
Hay-u huyda arzusuna yetmeden bitti gönül

Sözden alsın her gönül bezminde mest-i mey olan

⁶⁰⁰ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.51.

Onca bezm-i pak perişân etti dağıttı gönül

Onca şâhıyla kahrmanları âfete uğradıp

Yıktı onca tâcî tahtı tarumar etti gönül

Felekoğlu gönül gülüşüne çok etme havas

Oncaların derde saldı cânın ağlattı gönül⁶⁰¹

Dildir Yapan, Dildir Yıkan

Aşkarı yâre ağyara gösterir insânı dil

Dostunu düşmân eder gâh dost eder düşmânı dil

Gâh olur bir kızgın ateş yandırır çevresini

Gâh olur sel ap itfâ söndürür yananı dil

Gâh olur yıkar gönüller mülkünü virân eder

Gâh olur yapar düzeldir tak eder virânı dil

Gâh olur hoş huyuyla her kimseye ihsân eder

Gâh olur yele verir berbâd eder ihsânı dil

Gâh olur zavkî safâdır cânâ şadlıklar verir

Gâh olur türlü cefâya uğradır bu cânı dil

⁶⁰¹ Felekoğlu, "Gönül Arzusuna Çok Etme Haves", (özel sayı), **Kardeşlik Dergisi**, Mart-nisan 1986, S.11-12, Y. 25, s.238.

Gâh olur cehil dalâlet küfür bî-din görünür
Gâh olur dindâr görünür zikr eder subhânı dil

Gâh olur efsün ile bir işe sultânı olur
Gâh olur elden giderdir fırsatı sultânı dil

Gâh olur ‘ârif danâ hakkı ne-hakkı görüp
Gâh olur hiç ara seçmez taa-yi ‘isyânı dil

Gâh olur duygu dolar bir ‘âlem-i ‘irfân olur
Gâh olur deli aramaz dâne-yi nadânı dil

Gâh olur fitne salıp bî-suç yere kanlar döker
Gâh olur suya döner birden yuyar al kanı dil

Gâh olur sözü yaman her bir gören ürker onu
Gâh olur çemde öğürlükle tutar aslanı dil

Gâh olur kaçırır elden dağıtır yaranını
Gâh olur şirin sadâ ile çeker aylanı dil

Gâh olur bâdî hâzen koncalardan benzin bozar
Gâh olur eser nesimi hoş açar gülşeni dil

Gâh olur hançer tekin câna dokunur yarası

Gâh olur her yaraya derde eder dermânı dil

Gâh olur cefâyı mekruh halk onu inkâr eder

Gâh olur bâdî gülistân savurur reyhânı dil

Felekoğlu dilde mi suç yoksa var bir hâkimi

İçeriden hükm olunca naşr eder fermânı dil⁶⁰²

Gençlik Yaşla Değil

Boy uzatmış her kişi, her iş onun işi değil

Her ağızda vardı dil, her söz onun harcı değil

Atanın acı sözü, çocuğuna öğüt olur

Acı sözden öğüt alan, söz ona acı değil

Huyudur sevdâlının, sevdiğin öve söz ile

Dişlerine inci diyer, belki de inci değil

Felekoğlu yurтта gençlik dâvâsın çoktur kılan

Başta sevdâ olmayınca yurdunun genci değil⁶⁰³

On İki Burç Nedir?

Hak yarattı dünyâyı var eyledi verdi nizâm

⁶⁰² Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, ss.57-58.

⁶⁰³ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.70.

Bir nazarla çarh-ı devrân etti emrinde devâm

Çarh-ı devrânı on iki Ay'a tahdit eyledi
Buldu kemâlini devrân on iki Ay'la tamam

Verdi dünyâya tabî'at suratında her neyi
Mahlûkat oldu tasvvur surâtı üzere maram

Bölük bölük halka karşı enbiyâ-yi gönderip
Her birine lâîkınca verdi bir 'âlî makâm

Fahr-i 'âlem Mustafâ oldu nebiler serveri
Nazil oldu şânına Hak'tan salâvât hem selâm

On iki burç üzre kurdu dinî İslâm'ı hemen
Verdi on iki nakibe hevzetini istilem

Oku (İnned dîne 'indâllâhil islâm) âyetin
Dinî İslâm'a verildi zâtî Hak'tan ihtirâm

Aldı dünyâ çarh-ı devrân on iki Ay'la kemâl
Dinî İslâm'ın kemâli oldu on iki imâm

Felekoğlu çarh-ı devrân on iki burçla döner

Burcunun her köşesinden zâhir eyler ‘itilâm⁶⁰⁴

Kalemim Dert Yazmıyor

Yeter artık derdimi yaz eyleme naz ey kalem

Dertliler derdim okurlar belki biraz ey kalem

Sen bilirsin her dili derdin yazarsın herkesin

Eskiden sana diyerler işte dilbâz ey kalem

Padişâhlara gereksin: Güç ve yahşı yazmağa

Gizli fermâna yetkisin şâhla hemraz ey kalem

Onca bin diller bilirsin dilleşirsin gizlice

Gerçe vermezsin sadâ yok sende avaz ey kalem

Herkese sen öz dilince bildirirsin bilgiler

Lala, kere, sen olursun dilde hemsez ey kalem

Karadan ağı seçersin hakkı ne-hakkı görüp

Yazarken haksız işi hattın olur saz ey kalem

Duygu defterin açarsın hep yazar şâ‘irlerin

‘İlim ‘irfân-ı edersin halka ibrâz ey kalem

Felekoğlu der bugün dert yazmaya sesin gerek

⁶⁰⁴ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.82.

Yeter artık derdimi yaz ey kalem yaz ey kalem⁶⁰⁵

Meşk-î Zülfün Benim Olsa

Meşk-î zülfün benim olsa gülü reyhân istemem

Geceler olsa cemâlin mâh-ı taban istemem

Sahne-yi gerdânına mestâne hâl baksa gönül

Beheşt içre ey perî bin hur-i hubân istemem

Al sineden dökülen ter derdimin dermânıdır

Damlası derdimi sağlar, daha lokmân istemem

Esitân-ı kuru taşın gönlümün konağıdır

Bin sarayı ‘âdi ya ‘arşı Süleymân istemem

Ey perî bil ki ölünce senden ayrılmaz gönül

Beni sensiz eyleseler şâh-ı cihân istemem

Felekoğlu’yum hayâlin gönlümün seyrânıdır

Zülfü tellerine baksam bin gülistân istemem⁶⁰⁶

Erbilli Fuat Şeyh Mustafâ'ya Sunulur

(Devri Sohbet Yâdladım)

Ayrılırken sohbet dosttan muhabbet-i yâdladım

⁶⁰⁵ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.60.

⁶⁰⁶ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.50.

Zevk-u sohbet kar ederken câna vuslât yâdladım

Bülbülün hâli nedir fasıl hâzende yâda sal
Ey 'azizim yâda saldım onu fırsat yâdladım

Ama hayâli bahar verir teselli bülbüle
Bin hayâl vasletiyle bir kana'ât yâdladım

Gördüğüm demde sizi Tanrı bilir aldım neşât
Zevk süremi unuttum zevki millet yâdladım

Bize şimdi ey 'azizim zevk millettir gerek
Ben o zevk-a yermegi bir 'izz-u rif'at yâdladım

Felekoğlu der bugün hizmetle millet yükselir
Yükseliş uğrunda ben bu yurda hizmet yâdladım⁶⁰⁷

Açılmaz Derde Nedim
Bir açılmaz derde düştüm bilmezim çâre nedim
Yandı bağrım başı alazlandı ya nâre nedim

Açılmaz her kimseye bu derdi herkes anlamaz
Onca anlar derdi yâr dil yerişmez yâre nedim

⁶⁰⁷ Felekoğlu, "Devri Sohbet Yâdladım", (Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir, bu şiir özel arşivimizdedir, 28.06.1966.

Koncasından ayrı düşmüş bülbülü şeydâ tekin
Âh ederim yetebilmem güle gülzâra nedim

Bir yanımdan güçlü deryâ dalgası dağlar gibi
Bir yanımdan hari-zâr yol vermiyor hâra nedim

Tek ne çârem çağırıram çâre imdâd ey meded
Yâr bulunmaz çevre yanımda aldı ağyara nedim

Bağlamış zinciri sevdâ zülfü yâre gönlümü
Dâra çekmiş kurtaramam gönlümü dâra nedim

Felekoğlu der çekerim hasret-i didârı yâr
Çarkışırım yetebilmem yâre didâra nedim⁶⁰⁸

Atam Ülkesi Vatanım
Atam ülkesi vatanım cennetim Telâfer'im
Her umağım uzun dilim 'izzetim Telâfer'im

Yüzülür gönlüm gam-i her dem hayâlinde senin
Toprağın taşın seririm sohbetim Telâfer'im

⁶⁰⁸ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.34. Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, s.60. Benderoğlu, **Çağdaş Türkmen Şairleri**, s.137.

Her sabahın bana bir bayram tekin kutsal olur
Her akşamın arâm gâhım rahatım Telâfer'im

Kâle'ne baktıkça gözüm içerim dolur neşât
Ey ferah bakşım benim ey şevketim Telâfer'im

Görünüşün bir bahar, Lâle-zârdır gözüme
Akar suyun bana şerbet sıhhatım Telâfer'im

Dünyâ şehirleri cennet olsa hep ne var bana
Sensin ancak bana lazım hâcetim Telâfer'im

Aşikârdır sana hep razı nihânım varlığım
Sana bağlı cümle farzım sünnetim Telâfer'im

Nazm-i eş'ar-i enşât verdin bana bin zevkiyle
Gün be gün 'aşkıyla artar rağbetim Telâfer'im

Felekoğlu adını bir yadigâr koysun nola
Ey hayâtım tarih-î ey şöhretim Telâfer'im⁶⁰⁹

Ma'nevi Şöhret Vatan (farklı yazılmış) tekrar
Bir vatan var ma'nevi cennet mekânımdır benim

⁶⁰⁹ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**. s.22. Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, s.27. Saatçi. **Kerkük Güldestesi** s.166. Küzeci, **Telâfer Şairleri**, s.48.

Hiç hazâne girmeyen bir gülistânımdır benim

Dutu kumrusuyum onun dal budağa yapışıp
Döneceğim, konacağım, aşiyânımdır benim

Öyle bir sonsuz gülistân ucu yok gülzârının
Gül için ağaç bâr bûlbûl figânımdır benim

Al kızıl güller açılmış türlü türlü kokular
Yel eserken savurur 'an-ber feşânımdır benim

Bir vatandır çevre yanı meşeli aslan dolu
Yâd girebilmez ona bekçili hânımdır benim

Bir vatandır göz önünde nazanın dilber gibi
Çok severim onu cândan ol cânânımdır benim

Kim sevmez öz vatanın dinî yok imânı yok
İşte yurdum toprağım dinim imânımdır benim

Gerçe atam var anam ama vatan doğmuş beni
Taş kemiğim, toprak etim, suyu kanımdır benim

Felekoğlu kaldı sakın ol vatanda ta ebed

Der ki odur hâkidârım sükne kanımdır benim⁶¹⁰

Ben ve Yurdum

Toz uçuntu söz götürmem göz yaşından eriyim

Ben 'Irak perverdesiyim perverin 'askeriyim

Ben vatandaşım vatanda toprağım taşım budur

Din perestim taşına toprağına taparıyım

Cennetimdir çöl çimeni dağılığı gülzârlığı

Her dem onun pasvânı seyirci gezeriyim

Ben gülistâna değişmem bir gülün gülzârını

Çün onun ses kaynağı kumru tekin öteriyim

Gönül kapan dilberimdir tutuklandım ben ona

Asıldım zülfüne bağlandım onun duçarıyım

Ey muhakik al yazarlardan dolaş kaynakları

Onu her dem yâdlayan bir şâ'ir-i yazarıyım

Felekoğlu'yum 'Iraklı gömleğimdir vatanım

Onu yâd ellere satarsam eğer serseriyim⁶¹¹

⁶¹⁰ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.28. Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, s.46.

⁶¹¹ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.24.

Avsâf-i Kemâl

Aç dilin ey kumruyu nâğme feşân
Senin çün olmuş hemen bu gülistân

Çağır eyle gülistânda figân-ı
Aşkıyla doldur sadâ bu cihân-ı

‘İlm-i hikmet sesini ver sazıydan
Aşka götür bülbülü avazıydan

Men ‘uruf nâğmesini sazdan oku
Ya nedir ma‘nasını sözden oku

Sen ezel bir lahutî astan idin
Lahut astan içre ya kanda ıdın

Neden girdin bu insân suratına
Lâyik oldun bu varlık ‘izzetine

Koşup kervân sefer kıldın cihâna
Ayak bastın hemen bu asitana

Kaçan gördün özün bu hân içinde
Kemâlin ‘âlem-i insân içinde

Eğer bilsen niye geldin cihâna
Yütüksün sertesir vara nihâne

Bilyorsun kim durur insân cemâl-i
Ya kimden aldı insân bu kemâl-i

Neden bu mülke insân oldu hâkim
Bunu öğrenesin senden dileğim

Hemen kendi vznü kimsin biliyorsun
Sıfat ilâh-î ma'nada bulursun

Bilyorsun bir yaradan var cihân-ı
Feleklerde olan kevn-u mekân-ı

Onun birliğine ikrâr edersin
Dönüp taşı putu inkâr edersin

Bulursun felsefe 'ilmin cihânın
Seçersin gerçe kendin hep yalanın

Çürük tahtalara basmaz ayağın
Yalan lafları işitmez kulağın

İçin dışın olur top dolu hikmet
İşin herdem olur fi'l-i hakikat

Hakikat mülküne bir şâh olursun

Karanlık gecelerde mâh olusun

Kulursun güçker 'irfânda dâvâyı

Sana gücydi bilmez ehl-i leğvâyı

Edersin mantık içre söz ifâde

Hemen nâtık olusun felsefede

Olur sende temizleyen mura'ât

Kemâl ehl-i bulur senden kana'ât

Tavzu' u deryâsına dalacaksın

Onun ka' rında cevher bulacaksın

Olur için pazar-i zerr-i yekte

Olursan ol pazar içinde hemte

Ahmet şâd eyleyen halkı hayâtı

Aralarsın nedir zât-i sıfatı

Olur 'ilmiyle 'âlem sana muhtâc

Koyar devlet kemâli başına tâc

Hakk'ın arzusuna hâsıl olursun

Yetersin bezmine vâsıl olursun

Olur nutkunda her bir müşkil asan
Hakîkatte olursun kâmil insân⁶¹²

Düşünce

Aç dilin ey bülbül-i nâtık 'ayan
Öt seninle şân ola bu gülistân

Bu cihâna çün gülistân dediler
Gülistânda olur efgân dediler

Ehl-i 'irfândır bunun bülbülleri
Savurur 'irfân öterken dilleri

Bu gülistânda uçuş pervâza gel
Bir 'acep elhân ile avaza gel

Başla bir nâğme elin kul ibtîdâ
Belend eyle ver gülistândan sadâ

Bu mergistân içinde kıl figân-ı
Onlarla nâğmeleş aç bu zaban-ı

⁶¹² Dermicioğlu ve Allevoğlu, **Felekoğlu Hakkında Yazılan Şiirler**, s.10.

Neden geldi vücuda bu gülistân

Bu lahut ‘ilmine aç bir debistân

Biraz lütfuyla tıpransın dudağın

Bize bağvanını bildir bu bağın⁶¹³

Umagım Hak’tan Budur

Ey beni var eyleyen Dünyâ’da ben var olmadan

Dalgayı deryâyı lahutten getirdin damladan

Kalıbe koydun beni heykelim insân eyledin

Duygusuz bu cânıma bahşiyle geydirdin beden

Beni gönderdin cihâna koşup bir kervân ile

Olaştırdın beni dünyâyâ atadan anadan

Dünyâ’ya seyrâna geldim bir temâşaya hemen

Öldürürsün beni bir gün yok edersin dünyâdan

N’ola döndürsen beni dünyâyâ bir de var ümit

Ey yaradan bana bahş et yahşı bir don yeniden

Ger beni Ferhât gibi sevdâyâ duçar eylesen

Usandırma beni cândan acındırma sevdâdan

⁶¹³ Felekoğlu, "Düşünce, (Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir, bu şiir özel arşivimizdedir, Tarihsiz.

Yahşı kar öğret beni dünyâda kalsın ödeğim*
Ver umağım beni paysız koyma kalım bilgiden

Felekoğlu'yum gelecekte ümidim sendedir
Ey esen yeli, Güneş'i, suyu haki yaradan⁶¹⁴

Ey Perî Yandım Gene
Ey perî yandım elinden bağrım alaz eyledin
Gün be-gün soldum eridim benzimi saz eyledin

Vermedin candan gevil bir dem bana ey bî-vefâ
Bir güler yüz görmedim her dem bana naz eyledin

Ben seni seveli dünyâm boşa gitti genç iken
Saçım ağardı döküldü başımı daz eyledin

Sevdâ pazarında sevdâ cevherin çaldın taşâ
Ucuz ettin onu kırdın kıymetin az eyledin

Sevdâ bağlarında kumrularla uçmak bilmedim
Kuycularla uçuşup Çam'larda pervâz eyledin

⁶¹⁴ Hasret, **Hak'tan Dilek**, s.83.

*(vefâ) analamına gelir.

Zâhi virâne-yi sevdin bir kenâra çekilip
Pipo Baykuş gibi virândan avaz eyledin

Felekoğlu'n tutmağa 'aşk âletin pürkerilip
Zülfü kemând eyleyip avcı gözün baz eyledin⁶¹⁵

Ey Bî-Vefâ

Ağladım 'aşkında çok göz yaşlarım sel eyledin
Çektiğim âhları boşa savurup yel eyledin

Onca yıllar sabrım aldın bî-karar ettin beni
Sa'atim gün, günümü Ay, Ay'ımı yıl eyledin

Devleti 'uzmâ-yı 'aşkı nice terk ettin geçip
Bir temelsiz mâla vara akçaya meyl eyledin

Bilmedin 'aşkı kemâl-i nolduğun ey bî-vefâ
Açtın altın kemeri belden bağın kıl eyledin

Felekoğlu gıcığla 'aşkında kan içtim diyor
Doldurup kan ile gâm bağrımı bermil eyledin⁶¹⁶

T'an-ı Ağyar

⁶¹⁵ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.42.

⁶¹⁶ Hasret, **Hak'tan Dilek**, s.87.

T'an-ı ağyar olmazsaydı el üzerdim varından
Çekerdim bir köşeyi virâne-ye gülzârından

T'an-ı ağyar çün ağırdır câna cür-u cefâdan
Çekinmem cür-u cefâdan çekilirim 'arından

Bundan ötre câna dedim bu cefâya dur dayan
Çün kabul etmem sitem bir söz gele ağyarından

Yokuydu 'aşka merakım amma kapıldı gönül
Yakalandım kurtaramam yakamı icbârından

Bir perî zülfüne bağlandım düşüp oldum esir
Onca çarkıştım çekebilmem özüm duçarından

Hemen açtım cân evin sanduku 'aşkı yokladım
Gördüm afettir kapadım afşe-yi esrârından

Âh ne yazık gülistâna 'aşkımı vurdu hâzen
Kurumuş gülleri dallarda бүрüşmüş harından

Felekoğlu 'aşk yolunda emeğim puç oldu der
Gitti talan oldu dünyâm bir vefâsız yârından⁶¹⁷

⁶¹⁷ Hasret, **Hak'tan Dilek**, s.61.

İkinci Takdir

Feleklerde gezer bir yıldız azgun

Büyük toplantıdır suratta kazgun

Kararın almamıştır siretinde

Med rın t ğyir eyler sur‘atinde

Eğ r yolun azıp bir yana varsa

Har b eyler ne kim efleke girse

Vere efleke zağtı g   erinden

Koparda g rnegi süre yerinden

Od gelir baskısı güçlü ol ahtar

Kumu seyyâr onun önünde kemter

 kegendir çekişi çok fezundir

Biçimde top değil kevn-  uzundur

G rene her onca devr nda bir kez

Bu dünyâ havline yaklaşa biraz

Zam nında azıp dünyâya girmiş

Yakın gelmiş bu dünyâdan geçermiş

O kadar basıya vermiş cihân-ı

Âfetle güçle vermiş ol zamân-ı

Felekler silkelenmiştir anada
Yıkılmışıydı dünyâ ol zamânda

Yer eyle kendinin zağtı gücünden
Ay'ı atmış fezâya bir ucundan

Bunu takdir ediptir böyle hib-râ
Öyle bir dem gele dünyâyı vara

Düşünceden bu takdir bir hâberdir
Düşünce çünkü 'ilme muhteberdir

Öyle bir gün medârından çıkacak
Azıp kendin bu Dünyâ'ya varacak

Gire dünyâya güçle zağta vere
Çekip Ay'ı medârdan yere vara

Kıla zağtın-ı bu yere havele
Bu yer silkelenip tipreme gele

Talatım idi zağt eflek içinde
Zalazil oynaya bu hân içinde

Her esen öyle 'âlem kala hayrân
Ayağ üzre dura kalmaya bir cân

Burada görünür bir başka takdir
Fikir tecmir edip kalmıştı ta'bir

Yârın serince gelse arkasınca
Vere zağtın yere süre önünce

Sürüp yeri medârından çıkara
Güneş'e veya bir yıldıza vere

Eğer seyrine yârın gele karşı
Vere hatm eyleye bu kehne farşı

Gele hatm-i kaderden istidâme
Vere bu çarh-ı kevn-î inhidâme

Tamamet kıla bu mi'mâr-ı berbâd
Cihân harâb ola kalmaya ebed

Tagayyür ola bu dünyâ bu eflek
N'ola andan sonu olunmaz idrâk

Onca milyon bunun dahr-ı geçecek
N'olacağın bile üstad-ı ancak

Öyle Dünyâ ala başka tabî'at
Öyle bir başka 'âlem başka halkat

Yeter nâtık mukassır kıl kelem-i
Gümânsız bir kuran var bu nizâm-ı

Onun birliğini bil danmayasan
Tabî'atten özün aldanmayasan

Tabî'atte olan varlık 'ayandır
Tabî'atten özün varsa nihândır

Kimi geldi cihâna gide tekvîr
Götürdü elde hüccet kıldı tezvîr

Konuştı halka çün efsâne bir dil
Oldular efsâne-yi dile mâyil

Felekoğlu çok etme sözü az et
Kazma derin kuyu biraz deyez et⁶¹⁸

Üstad Muhammed 'İzzet Hattat'a Müjde ve İthaf
Şi'riyle hikmette gördüm Dünyâ'da Hattat'ı ben

⁶¹⁸ Demircioğlu ve Allevoğlu, **Felekoğlu Hakkında Yazılan Şiirler**, ss.12-13.

Öyle sandım müvcehtir bu deryâda Hattat'ı ben

Ruç ma'nasını seçerken dergide eş'arının
Bir hayâl fikriyle salmışım yâda Hattat'ı ben

Kasır 'irfânda edâp şehrine hükm eyler tamam
Bu binâda padişâhtır sanmışam Hattat'ı ben

Gösterir şi'iriyle yardım yolların millete
Evliyâdan bilmişem bu ma'nada Hattat'ı ben

Şerf eder bu yolda her dem cevherin halk uğruna
Ecrini bulsun umarım bekâda Hattat'ı ben

Yaşasın dünyâda her ehl-i vefâ Hattat gibi
Dilerim gam çekmesin bu fenâda Hattat'ı ben

Felekoğlu der kim anı müjdelerim yüzü ağ
Rûz-i mahşerde divân-i mevlâda Hattat'ı ben⁶¹⁹
Cepheye Koş
Kalk ayağa ey vatandaş kâmetin göster bugün
Gör bu gençistan pazarın kıymetin göster bugün

⁶¹⁹ Felekoğlu, "Üstad Muhammed 'İzzet Hattat'a Müjde ve İthaf",(Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir,bu şiir özel arşivimizdedir, 29.02.1964.

Oynaşır çehrende gençlik yurd-u millet 'aşkı var
Aç bu sevdâ sirgesinde suratın göster bugün

Yürü kâtil bu savaşa paylaş ordulara dal
Tez yürü eğlenme yeriş şöhretin göster bugün

Vâcip oldu sana şimdi cân alıp cân vermeye
Dökmeyen kan ger var ise râğbetin göster bugün

Gir gasap donlarını sür güçle düşmâna tepil
Uyansın toplar tüfekler heybetin göster bugün

Helheleler savurur başında erlik dilleşir
Yürü durma cepheye koş gayretin göster bugün

Dönme toplardan tüfeklerden çekilme eğme baş
Yüz yüze düşmâna karşı cüretin göster bugün

Kendi kendin sesle tepren baş soğukluk eyleme
Çin demirden al silâhlar âletin göster bugün

Yüce sesle na' re-i çek Allhûekberle yürü
Çalkalansın dağ-û taşlar satvetin göster bugün

Gir bu hengâmeye âhingiyle vur düşmânı sür

Hangi hünerler yaradıp san'atın göster bugün

Ordusunu darmad ğın eyle boz düzenini

Yağmala varlığını al gayretin göster bugün

Şimdi gerçe sen 'Iraklı'sın vatan perverdesin

Toprağın düşmâna verme kudretin d ster bugün

Güvenir sanca çok sende çok arzusu var

G r nedir isteği senden gayetin göster bugün

Uğruna kan d kmeyendir 'aziz olmak vatan

Kan döker ol 'aşkına bir 'izzetin göster bugün

' şkına kan d kmeyince hiç bilinmez sevgisi

   vatan 'aşkı şarabın lezzetin göster bugün

Havalandır göğe kaldır tut şeref bayrağını

Onda nakış ile 'Irak'ı devletin göster bugün

Sende bir ad var 'Iraklı söylenir mertoğlu mert

Tarihin a  aşkara şöhretin göster bugün

Bin ölümdür sağlığı girse yiğit 'ar altına

Bir ölümdür tarihe bir minnetin göster bugün

Yadigâr olsun cihânda yurda kurbân olduğun

Adın al kanda yazılsın hizmetin göster bugün

Felekoğlu der çalış elden gelince yurt için

Düşmânı kov hakkı kurtar kuvvetin göster bugün⁶²⁰

Bak Yurdumun Bayrağına

Havalan ey bayrağım sensin şi'âr-ı yurdumun

Ordu millet sana bağlı kamu varı yurdumun

'Âlem-i devlette sen devletimin bayrağısın

Senin adıdır cihânda 'itibâr-ı yurdumun

Sen 'Irak'ın gülüsün, bülbüllerin efgânısın

Türlü renginde gül eylenmiş baharı yurdumun

Her vatandaştan bugün hizmet revâdır şânına

Yüce men şânındadır namusu 'ârı yurdumun

Vatan, halkın topladın sen birlik ettin aferin

Dünyâ'da şân eyledin ey yadigâr-i yurdumun

Bir terezisin 'adâletle 'Irak ölçüsüne

Duruşun sâbit kadem düzgün 'ayar-ı yurdumun

⁶²⁰ Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, ss.19-20.

Dalda durmuş daldalamış bu vatani dal boyun
Bir dayaksın yurda ey-burcu duvarı yurdumun

Yel eserken dalgalarsın seslenir sende zafer
Düşmânı çansın kovar ey intisârı yurdumun

Sen buyur ben ‘askerim uğrunda kanlar dökmeye
Bağlıyım fermânına ey tâcî-dâr-i yurdumun

Çam’a benzer ordugâhın arası aslan dolu
Geçmeye düşmâna yol vermez kenârı yurdumun

Felekoğlu yazdı vasfin çün şeref bayrağısın
Şânına hürmet revâ kılsın kibarı yurdumun⁶²¹

‘Âşıka Yârsız Cehennemdir Cihân
Senden ayrı düştüğün geceye akşam olmasın
Sensiz eğlence seversem bana arâm olmasın

Dünyâ zindândır bana sensiz inan ey sevdiğim
Gülistânda bâdî sensiz hoş mizâcım olmasın

Hevesim şahlıkta ger var ise sensiz dünyâda
Yaşamasın devletim devrâniyle râm olmasın

⁶²¹ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.23.

Sevmişim cândan seni başkasına dönmez gevil
Senden ayrı yâr seversem bana hem-dem olmasın

Gül yanağın servi boyun saldı sevdâya beni
Sana karşı gözüme bir boy gül endâm olmasın

‘Âşıka yârsız cehennemdir cihân ey nazanin
Var ise cennetle hur sensiz bana kâm olmasın

Felekoğlu’na hayâlin kutlu bayramdır diyor
Varsa bayram bana sensiz kutlu bayram olmasın⁶²²

Her Merdin Meydân-ı Var
Baş koyup meydâna inen kişi kandan dönmesin
Varlığını terk edip geçerse cândan dönmesin

Ya alır baş, ya verir baş ikiden birdir hemen
Rustam-i zal olsa meydânda devrândan dönmesin

Padişâhın tedbirini ele alan bir vezir
‘Âsif olsun ‘arş-a doğru Süleymân’dan dönmesin

Yârıyla piymân eden ‘âşık eğer sâdık ise

⁶²² Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.36.

Pare pare doğranınca cismi ondan dönmesin

Kış demi yaprağını dökse de bağlar yazı var
‘Aşkına feryât eden kumru fiğândan dönmesin

Bülbüle gülşende batmış konca gülden bir diken
Ol dikenden ötrü bülbül gülistândan dönmesin

Kervâna katılan yolcu sıla arzula yaz
Ta sılaya olaşınca kervândan dönmesin

Felekoğlu yay çatarken ok atarken gözle vur
Gitmesin bir yana eğri ok nişândan dönmesin⁶²³

Virân Şehir
Hey yapısı yüce virân n’oldu yapanların senin
Kimleriydi taşın kuran hanı kuranların senin

Dökme taştan yüce yüce kasır ayvânların senin
Kimse mermer cümle taşın havalanmış göğe başın

Bilirmi hiç ömür yaşın acep soranların senin
Benzersin bir taht devlet götürmüşün şâhıyla devlet

⁶²³ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**. s.21. Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, s.10.

Dövermiydin altın para koşarmıydın her diyâra
Çekermiydi işe kara yüklü kervânların senin

Görmedim bir tekin virân fikre dalar seni gören
Felekoğlu kaldı hayrân gördü bünyânların senin⁶²⁴

Aferin Ey Muhammed
Tek Muhammed Mustafâ'dır övülen şânın senin
Karanlıktan birkışan bir zerredir cânın senin

Gün gibi çıktın cihâna şevk-ü revnâk gösterip
Cilvelendi gözlere hurşîd-î rahşânın senin

Mu'cize çöğenin aldın 'azm-i meydân eyledin
Attı cehlistân topun 'ummâna çöğenin senin

Oynadın meydân içinde türlü burhân gösterip
Cehl-i hayrân koydu bu meydânda burhânın senin

Coşa geldin bir talatum eyleyen deryâ gibi
Gark etti cehl iklimini mevc-u tûfanın senin

Câhil insânlar içinde kıldın ichâr aferin
Zaferle mersus-î bünyânıymış imânın senin

⁶²⁴ Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, s.45.

Rütbe-yi mi 'râc-ı aldın almadan kimse ezel

Desitân oldu 'âlemde 'arşa seyrânın senin

Seninle fahr eder İslâm 'Âlem-i ey âlî şe'n

Fahr içinde padişâhlar kaldı hayrânın senin

(Rahmeten lil 'âlemin) geldin cihâna dediler

Kabul etmesin gerek hiç zulmü vicdânın senin

Lütf ile kesp eyledin sen gönlünü milyonların

Sarmaşıp mihriyle çeker halkı demânın senin

'İlm-i hikmetiyle lütfun eyledin halka hâkim

Onca dert ehl-ine sağlık verdi dermânın senin

'Azm-i râh-i nazma girdin bir acep kervân koşup

Dört yana yol açtı halka seyri revânın senin

Sürdü Çam'a vâhşete darbelerin câhilleri

Yetirdi kâmilleri pay tahta kervânın senin

'Abkâriyyet bahrin-i bir demde geçti cüretin

Fasâhat bağını yaktı verdi zebânın senin

Küfr evin berbâd edip mahv eyledin 'umranını

Üstüne muhkem kuruldu şer‘i bünyânın senin

Aferin bu sehra-yi fikrine ey sâhib-i hulk
Aldın imânıyla te‘min oldu imkânın senin

Aferin ey masdar-i esrâr-i ahkem-i vücub
Buldu satvetle tenevvut safh-i ‘irfânın senin

‘Âlem-i mantık savaşa fakaha buldu zafer
Felsefe tiğine kalkan oldu Kur’ân’ın senin

Zinet-i nazmında devr oynar fakih-yî sultânât
Kavurdu şark ile garb-i hükm-i fermânın senin

Felekoğlu mev‘idin takririni takdir eder
Görünmez takdiriyle tahdid-i devrânın senin⁶²⁵

Yürü Durma Kerbelâ’ya Ey Hüseyin
‘Azm-i râh-i Kerbelâ’dır, yükle yükler ey Hüseyin
Şebdeler tiğler çekildi, seni bekler ey Hüseyin

Yürü durma Kerbelâ’ya, sen bugün dâvâ için
Göresin ne ise, takdirden gerekler ey Hüseyin

⁶²⁵ Hasret, **Hak’tan Dilek**, ss.91-93.

Çok nâğmeler yazdılar, gönderdiler tez gel yetiş
Verdiler söz döndüler, çok mir-û begler ey Hüseyin

Kabul ettin gayret için, bu cefâyı aferin
‘Âlem-î levh-a yazıldı bu emekler ey Hüseyin

Ninova-yı eyledin bir lec’e-yi kerb-ü belâ
Gam ticâretin koşup düzdün kelekler ey Hüseyin

Kestiler su yolların vermediler bir katra su
Kaldı teşne gül dudaklar soldu renkler ey Hüseyin

Düştü bir ‘atş-i vaveyla, Kerbelâ sahrâsına
Âh eder ehl-i ’ayal ellerde yenkler ey Hüseyin

Fırât yollarını gözler su için ehl-î resûl
Fırât kaldı intizârda su köpükler ey Hüseyin

Ehl-ibeyt-i Mustafâ’nın kaldı gülzârı susuz
Eğdi boynun geydi mâtem gül çiçekler ey Hüseyin

Oldu derin leşkeri e’dâ hased kin oynadı
Süngüzâra döndü çöl kuşun benekler ey Hüseyin

Deryâ gibi dalgalandı hâdise-ye başladı
Katl-i gâh-a yürüdü güçle ahenkler ey Hüseyin

Kana garkan oldu peygamber şebîh-i ekberin
Hüsine hayrân onun bin Yusuf tekler ey Hüseyin

Yeni damat Kasım'ın kinasını kan ettiler
Gülbe-i hüznâ atıldı gül bezekler ey Hüseyin

Hasretiyle verdi cân Abbas, o şemşiri cihân
Neylesin hur etti onu kul bilekler ey Hüseyin

Azgâr oklandı boğazdan su yerine içti kan
Nice dönmesin kızıl kana yürekler ey Hüseyin

Kırdılar yârın yaverin, seni yalnız koydular
Dört yandan her gelen birbirin itekler ey Hüseyin

Hayme-gâha sürdüler At, onca sefle bî-hayâ
Utanmayıp Mustafâ'dan, o köpekler ey Hüseyin

Hayme-gâhda koptu, etfâl-û'iyâl içre figân
Her biri tutmuş yüzün göğsü dilekler ey Hüseyin

Nice bilmem sana hiç kimseden imdâd olmadı
Ya nice inmedi göklerden, melekler ey Hüseyin

Ol zamân ki, cânına kast eyledi ehl-i dalâl

Ya niçin pursulmadı çarh-ı felekler ey Hüseyin

Bî-hâber millet ne bilsin n'olduğın bunda senin
Dadın kimdir sordular mı bî-idrâkler ey Hüseyin

Hak yolunda hak için meydânda başın kesilip
Avfiye bundan neşâtı alacaklar ey Hüseyin

Gitti başın Şam'a, kaldı sahrâda başsız beden
Buna tanıklık verir yer ile gökler ey Hüseyin

Kaldı açık çölde cismin ebet uykusundasın
Hüzünle kan ağlar ebrîşam döşekler ey Hüseyin

Katline şâd oldular, bu kavm-i nadân bî-hâber
Tuttu yasın Hindi'ler, Fars'lar ve Türk'ler ey Hüseyin

Muhammed adın överler, ama yoktur ihtirâm
Göğsüne basıp geçerler ehl-i çirkler ey Hüseyin

Kim sana mâtem tutarsa cân gönülden bir sa'at
Haydi yüzyıl kulluk etsin cânı şirkler ey Hüseyin

Ağlasın gözyaşı döksün bugün ahab-î kirâm
Kim bugünde şâd olur başına haklar ey Hüseyin

Felekoğlu köşeyi ahzâne girmiş eyler âh
Derdü gamla sohbet eyler, gönlün eğler ey Hüseyin⁶²⁶

Didâr Huyla Bu Gece
Yok iken bir var ile eğlencedeydim bu gece
Görünmez dildâr ile eğlencedeydim bu gece

Buldu gaflet kapada gönlümü kapargan gözü
Bir gönül şeker ile eğlencedeydim bu gece

Gülistan olsun cihân seyri gülistân istemem
Yanağı gülzâr ile eğlencedeydim bu gece

Kutlu olsun herkese bu toy tören eğlencesi
Ben hayâli yâr eğlencedeydim bu gece

Kavuşup hüylada yâr ile mülakat eylerim
Sanmışım didâr ile eğlencedeydim bu gece

Parayla pazar açıldı sevdâya uynar mezed
‘Aşk bir pazar ile eğlencedeydim bu gece

Felekoğlu daldı bir esrâr-i hüylaya diyor
İşte bu esrâr ile eğlencedeydim bu gece⁶²⁷

⁶²⁶ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, ss.88-91.

Birinci Takdir

Biri oldur gele gün inficâre

Sehpa odlar cihânı yaka nâre

Feleklere ata toplantı ateş

Gürüldüler kopa dünyâ zevâle haş

Ateşler alışa cihân içinde

Gide kurtulmaya bir cân içinde

Ne kuş kâle ve ne vahş-i ne insân

Öyle sır cümle ‘âlim oda yansın

Bu resme gün ata efleke ecrâm

Vere bu kâineti kıla ‘idâm

Ateşe yandıra bu mahlukâtı

Kesilip son öyle ‘âlim hayâtı

Biri budur düşünce kalmış aktar

Cihân harâbına bir söz daha var⁶²⁸

⁶²⁷ Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, s.16.

⁶²⁸ Dermircioğlu ve Allevoğlu, **Felekoğlu Hakkında Yazılan Şiirler**, s.12.

Derviş Gelirken

Duygu gelende ey gönül ayağa dur kıyâm eyle

Kaçırma fırsatı elden ondan arzu marâm eyle

Yaşayış mülküne seni vezir nazım-i etmiştir

Hemen fermânını tart bu mülke yahşı nizâm eyle

Sen bu mülkün nizamında düzer yaycı serverisin

O benlik eyleme herdem dem-bedem vecih ‘âmm eyle

Kemâl-i ‘aklıyla yâr ol vâhiyet pendini terk et

Geçen cehâlete karşı hesap gör intikâm eyle

Sekâvet okurlarla öz cehl-i nadân sahaların

Dudakların kavsı hikmet hüner sözler sihâm eyle

Bin yıllardan beri geçmiş kuru dâvâya baş yorma

Vâhiyetten nedir hâsıl şimdi terk-i hısâm eyle

Eriş bu mülke ver zinet temizle bu vesehatten

Kıyâm-i vâcibete bir uyanlı hoş makâm eyle

Kemâlet postunu döse cülus eyle makam içre

İç muhabbet kesesini dost elinden madâm eyle

Hakikat hırkasın takın tevazu şalına bürlen

'İlim 'irfân ile yoğrul açılma insicâm eyle

'Âşık yollarına boylan bilgi san'at ihtiyâr et
Bir insancı hünermend ol yarar işe devâm eyle

Cedel etme nadân ile tâîfi dindâra değme
Yüzün turşatma kimseye gönül aç ibtisâm eyle

Vefâkârlıktan özenme ne-çâr hayrâna yol göster
Yoksul düşkünlere yardım yorgun cânı aram eyle

Felekoğlu söze son ver Dört Kitab'ı mukaddes bil
Şu toprağa suya yele Güneş'e ihtirâm eyle⁶²⁹

Biraz Düşün Ey Gönül
Kızgınıp coşma gönül her dem bana laş eyleme
Koyma taşım dökülüm esrârımı fâş eyleme

Koşma her kervân ile gönül beni köysüz yola
Beni her nadâna her bî-huşa yoldaş eyleme

Şem'a-yi mevlâyı 'azam yüzle gâhımdır benim
Karanlık yollara çekme yolumu taş eyleme

⁶²⁹ Felekoğlu, **Birlik Sesi Dergisi**, 1990, s.63.

Ne görürsün karanlıkta ne ıfık var ne sadâ
Ondan ötrü bir havaya hurîf-î haş eyleme

Hayâliyle dilek olmaz yorma başın boş yere
Dilek hâsıl etmeyen bir işe savaş eyleme

Yâda salma her geçen yokuşları gam demleri
Eşkimi ekme yürekten gözlerim yaş eyleme

Felekoğlu'dan bu pendî al unutma ey gönül
Her kalay fafon yüzüğe inciden kaş eyleme⁶³⁰

Dünyâ Savaşından Allah'a şikâyet
Yaradıpsan ey ilâh-î halkı pişmân eyleme
Bozma zevkin bu cihânın şerbetin kan eyleme

Göz yumup açınca fermânın hemen hâsıl olur
Sen başaş halkın işin gazapla fermân eyleme

Hikmetin üzre döner çarh-ı felek sana mutî⁶
Yahşı devrân eyleyenî kötü devrân eyleme

Eğer mümin eğer kâfir dilli dilsiz mahlûkat
Hep senindir mâl-û devletini virân eyleme

⁶³⁰ Hasret, **Hak'tan Dilek**, s.78.

Gzab-ın kaldır ilâh-î rahmetin indir ‘âleme

Şerrini çek batılı hak üzre rüçhân eyleme

Gelir bir od rahmin olmazsa aramaz yaş kuru

Yaşı kuru sayesinde oda kurbân eyleme

Ey Hüdâ söndür bu odu almadan çâr köşeyi

(Kûnî Berden ve Selâmen) söyle şu’len eyleme

İşliyor (sefk-il dimâ) çâr köşede kaftan kafa

Bağla bu kanlı bulağları cereyân eyleme

İçiyor şerbet yerine kanı çoklar doymuyor

Duygu vicdân ver onlara kibir tuğyan eyleme

Kimde varsa duygu vicdân gama gark olmuş durar

Koyma gamlı gözü yaşlıyanı giryân eyleme

Felekoğlu el uzattı çaldı rahmet kapısın

Ey ilâh-î kıl kabul-i dergâhta haçlen eyleme⁶³¹

Ben Bî-Karar Yâr Bî-Hâber

Cân sana kurban dedim yâre inanmadı gene

⁶³¹ Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, s.43. Küzeci, **Telâfer Şairleri**, s.50.

Türlü türlü and içirtti bana kanmadı gene

Ma'na-yı 'aşkı okudum seslendim sır cânına

Bekle dedim uyanır 'aşkı uyanmadı gene

Yâr-i terk ettim dedim belki usansın bu gönül

Terki yâr-i bastı bağına usanmadı gene

Dedim ey gönül bu dünyâ sevdâlı cân doludur

Büktü başın yan dudak büzdü beğenmedi gene

Felekoğlu dikti bir bağ-u vefâ o yâr için

Kesti yandırdı vefâ bağın utanmadı gene⁶³²

Yâre Bir Duygunâme

Basma yâr bağıma dağlar bir de dağlar üstüne

Dökmesin yaş gözlerin sungun yanağlar üstüne

Bunca yıllar çekmişim âh-ile 'aşkın kahrini

Demlerim gamle geçirttim çağı çağlar üstüne

Çok geceler uykusuz 'aşkınla çok ettim savaş

Parça parça gözlerim kan tuttu ağlar üstüne

⁶³² Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.46.

‘Aşka yazık ederse ‘aşkın yolunda bu emek
Konuşmam bu yolda çok yoksul konağlar üstüne

Yıkma bu sevdâ sarayın eyleme bezmin virân
Ağuy dökme sevdiğim dolu çanağlar üstüne

Dökme bu sehbâ-i ‘aşkı kurbasın hor eyleme
Revâ görme basma geçsin her ayğlar üstüne
Koyma feryât eylesin bu yolda âh çeksin kadeh
Yazık olsun kala hasret gül dudaklar üstüne

Sönmesin ‘aşkın çırağı sevdiğim koy hâline
Çağrısan pervâne-yi şimdi çırağlar üstüne

Bağı gencin yaprağını dökmeden bâdî hâzen
Bülbülü ürkütme koy konsun budağlar üstüne

Sevdâ bağından suyu kesme kurumasın bu bağ
Yıkma yüce dağları coşkun bulağlar üstüne

Felekoğlu’ndan bu pendî dinle al ey sevdiğim
Atma bu sözü yabana tut kulağlar üstüne⁶³³

Güçtü ‘Aşkın Sılası

⁶³³ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.37.

Bî-vefâ yâr yâda düştü sevdâ yâr oldum gene
Gitti virân oldu aklım tarumar oldum gene

Nef'he-yi 'aşk esti câna vuslat-ı yâr istedim
Anbean sabrım üzüldü bî-karar oldum gene

Sevdâ hâlin bilmeyen bir yâre verdim gönlümü
Bozuldu sevdâ 'ayarım bî-'ayar oldum gene

Sevdâ kervânına girdi bilmedi yol yürüşün
Çekekaldım kahrını yolda duçar oldum gene

Bî-vefâdır duygusu çok sevdim âh ya neyleyim
Zülfüne bağlandı boynum hori-zâr oldum gene

Ezdi döktü beni kahrı bağrımı kan eyledi
Ciğer yaşım döktü gözden eşkibâr oldum gene

Sevdâ yolunda yoruldum taşa çaldım sevdâyı
İşte 'âşıklar içinde şarmazâr oldum gene

Felekoğlu sevdâ bulunda sıla yoktur diyor
Ben sıla vayına düştüm zülfikar oldum gene⁶³⁴

⁶³⁴ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.45.

Başına Döndüm Gene (yine)
Sevdâya kavruldu cânım ey perî yandım gene
Dayanamam ayrılığa başına döndüm gene

Acı incik sözlerinden cânım ürkünmüş iken
O yalan câdı diline uydum aldandım gene

Sevdâ tasasında gönlüm bağına girdi debnek
Attı bir ok avcı gözün düştüm avlandım gene

Sevdâ eğlencesi kurdun sevdâ bâdîsin süzüp
Bir içim içtin bana verdin içip kandım gene

Bin öeksizliğini bir ödeğe bağışladım
Sana kızgın kalkmış iken sıst olup indim gene

Felekoğlu geçti vardan başına döndüm diyor
Zülfüne bağlandı gönlüm sardı sallandım gene⁶³⁵

Ahmet Otrakçıoğlu'na İthaf
Ahmet Otrakçı diyârların dede gördüm onu
Tanışırken cân içinde hakikat sevdim onu

Açtı gül ağzın konuştu ağzı yeli gel kokar

⁶³⁵ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.52.

Döktü ma'na şâ'ir imiş bî-gümân bildim onu

Genç yiğittir servi kâmet surata yoktur kusur
Öyle sevdim her zamân karşımda isterdim onu

Millî duygu genc-u ma'na kâbiliyyet onda var
Her sülâle karşı verdi lütfuyla sordum onu

Felekoğlu Dünyâ'da her merde cân sağlık diler
Saklasın Hak böyle merdi Hakk'a tapşırdım onu⁶³⁶

Ey Kemândar Çatma Kaş
Kırma kırbe-yi kadeh-i yıkma bu meyhâne-yi
Koyma neçâr hâl perişân ağlasın mestâne-yi

Koyma değsin şem'a-yi dergâha eserken bâd-î şam
Salmasın bir başka hâle çarkışan pervâne-yi

Yakma bu gülzârı oda etme bu bağı virân
Koyma kalsın güle hasret bülbülü nâlene-yi

Bükme bizden çehre-yi yan sevdiğim naz eyleme
Ateşe didâra salma 'âşıkı divâne-yi

⁶³⁶ Felekoğlu,"Ahmet Otrakçioğlu'na İthaf", (Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir, bu şiir özel arşivimizdedir, Tarihsiz.

At kemânı oku elden tiğiyle meydâna gel
Oklama meydânda çatma kaşlayan merdâne-yi

Biz bu yolda durmuşuz elbet ki var bir arzumuz
Geçti onca kabileler bekleriz tek danâ-yı

Felekoğlu yüz tutuptur bu yola dönmez geri
Yüz çevremiz ger koyarsın karşı bin peykâne-yi⁶³⁷

Seyyid Vahap Ağa'nın Bir Oğlu Matlabın Erliğini
Bir temâşâ işe düştü gördü varın matlab-i
Pis yokuşa duçar oldu gördü zarın matlab-i
Bir tutuştu devlet ile 'izz-û mâla bakmadı
Çok kesildi ölen başlarda 'ayarın matlab-i

Yirmi dört reis öldü hâkim-i üstüleden
Aldı birbir nektelerin cân azarın matlab-i

Geldi kuvvetler yerişti derde dermân kalmadı
Kaç-u kaç ile olup gördü kararın matlab-i

Kaçuban terk eylediler köy uzağa gitmeye
Biraz düşüntüye daldı gör duyarın matlab-i

⁶³⁷ Hasret, **Hak'tan Dilek**, s.88.

Yandı kırmızı ciğeri kaynadı ol halk için
Dedi vallah-î giderim gördü karın matlab-i

Felekoğlu karayı ağı yazarken gitti ol
Bir selâm verdi 'aleyk aldı merârın matlab-i⁶³⁸

Âşüfte Hâl

Mey perişân şimdi halvethânedede mey-nüş gibi
Duygu azmış yol kafada dolaşır sarhoş gibi

Bilmiyor cân neylesin bu hâliyle hayrân olup
Dilhânden sıçradı dışara gönül bir kuş gibi

Gönül kuşum çün gülistândan çekildi bir kenâr
Köşeyi 'uzlette kondu çağırır Baykuş gibi

Cisim içinde yalnız cân kaldı dalgın bî-sadâ
Kalmadı ruhu neşât-i ateşi hâmûş gibi

Felekoğlu kaldı تنها duygusuz bilmez ne der
Gönül vurgun duygu şaşkın cân deli bî-hoş gibi⁶³⁹

⁶³⁸ Felekoğlu, "Seyyid Vahap Ağa'nın Bir Oğlu Matlabın Erliğini", (Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir, bu şiir özel arşivimizdedir, Tarihsiz.

⁶³⁹ Hasret, **Hak'tan Dilek**, s.82.

Reyhân Saçların

Görmedim gülşende gülçin saçı reyhânın gibi

Esmedi cânıma koku nef-hây-i cânın gibi

Güçlü rüzgârlar başımdan esti geçti duymadım

Duygumu dağıtmadı zülfü perişânın gibi

Yâdlarım aydın cemâlin Ay'a baksam geceler

Ay'ı gözler gözlerim çehre-yi tabanın gibi

Basılır cânıma dağlar seni yâdlar incimez

Câna hiç kâr eylemez ol dağı hicrânın gibi

Attılar peykâneler oklar güler düşmânlarım

Uğramadı câna tiri tiri peykânın gibi

Cân diler oklar atıldı kavs-i düşmândan bana

Hiçbiri delmedi bağrım kaşı kemânın gibi

Felekoğlu'n gözle vurdun bağrını kan eyledin

Hansı avcı vurdu avın böyle nişânın gibi⁶⁴⁰

Hâlık Allah

Hâlık Allah kudretiyen Dünyâ'yı var eyledi

⁶⁴⁰ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.49.

Bir yanın gülzâr-i cennet bir yanın nar eyledi

Hikmetinden vara geldi bu felekler sertser

Nur-i zâtından açıp efleki envâr eyledi

Çala çırpa döndü devrân emrine fermân anın

Gâhî gece gâhî gündüz çarh-ı devvâr eyledi

Kudreti imkâna mâlik san'a sa'nı' bir hüner

‘Âlem-i eşbahıydı insânı ikdâr eyledi

Hüsn-i surat verdi insâna kemâle yetirip

Surat-i insân içinde zâtın izhâr eyledi

Eşkardâr ehl-i hikmet gözüne cemâl-i hak

Ehl-i hikmet içini bir câh-î esrâr eyledi

Bir gülistân oldu dünyâ türedi türlü nebet

Bir ağaçta birini gül birini hâr eyledi

Tab'i bir hulkatta ahlâk oldu bu tab-i beşer

Kiminin tabi'âtı nur kimini merdâr eyledi

Bak vücud-i 'âleme hulkatta türlü türlü hâl

Kimine zındân-i gam kimine gülzâr eyledi

Verdi dünyâyâ tecemmül bî-basarlar gözüne

Dil gözün kör etti görmez kulağın ker eyledi

Çok yugurdu gaflet ehl-i ta olaşsın başına
Çam'a verdi kendini hara giriftâr eyledi

Kimi aldı sattı n'oldu bilmedi sungun kazanç
Gâh çalıştı gâh yoruldu satı pazar eyledi

Çokları geldi cihâna oynadı devrân ile
Sunardı gey cihâna başına dar eyledi

Onca Firâvn geldiler dünyâya ahrâm koydular
Her biri ahrâmını dünyâya eser eyledi

Türlü yüzden baktı mahlûkata bu dahr-î fenâ
Kimine ecrâr edip kimine a'sar eyledi

Kimini mahkum-i mecbur eyledi kan ağlıyor
Kimine sulta tecelli verdi cebbâr eyledi

Kimine verdi arzuya dünyâda oldu bir mert
Kiminin hasretle gözlerini hunbbâr eyledi

Kimi zevkıyla safada nahımı nâgemi var
Kimini cür-u cefâda derde duçar eyledi

Şu cihâna geldi çok sâhip kemâl ehl-i kirâm
Kovdu sordu hepsinin varlığın inkâr eyledi

Onca erbâb-î zamân mert cihân rüstemlerin
Büktü belin yayın astı işin edbâr eyledi

Onca bin zülfü perişân dilberi hur-u mîsâl
Haki koydu cismini cânını idmâr eyledi

Geldi çok şâir cihâna dünyâyı vâsf eyleyip
Her biri mezmununu bu dahrın ahbâr eyledi

Her gelen bu aşîyânı terk edip koyup gider
Mahlûkata bunu bir hâlet-i imrâr eyledi

Felekoğlu der tükenmez dünyâ vâsfı söz ile
İşte ancak yazdı birkaç vâsfın aş'ar eyledi⁶⁴¹

Fâik Bezirgâ'nin Ardından
Gitti Fâik 'Irak göklerinde bir yıldız idi
Radyodan sesler idi öyle şeker söz idi

Yakşık insân idi Fâik çehresi huyu güzel

⁶⁴¹ Felekoğlu, "Hâlık Allah", (Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir, bu şiir özel arşivimizdedir, Tarihsiz.

Çirkin işi söyler idi öyle adı öz idi

Soydu donun gitti Fâik gizli don dünyâsına
Yahşı don versin ona Hak işi doğru düz idi

Fâik Bezirgan'da gördüm var idi insâncılık
Hakk'ı bilirdi imânı Hakk'a yüzde yüz idi

Felekoğlu Hakk'ın rahmetine dolsun Fâik'ı
Milleti yurdu severdi öyle açık göz idi⁶⁴²

Sor Bizi
Koymuşuz meydâna baş merdânelerden sor bizi
Cismi nişân kurmuşuz pikânelerden sor bizi

Sorma ey sâil bizi ehl-i riyâlardan sakın
Dosta rüşân içimiz rindânelerden sor bizi

Pîri aşkın dergâhında bir kadeh nûş etmişiz
Öyle bir mestâneyiz pemânelerden sor bizi

Tâlibi aşk olmuşuz yüz tutmuşuz dergâhına
Biz kuluyuz pîri aşkın danâlardan sor bizi

⁶⁴² Felekoğlu, "Fâik Bezirgân'nin Ardından", (Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir, bu şiir özel arşivimizdedir, Tarihsiz.

Bağrımızda aşk udu var cândır ande çarpışan
Yanar ateş olmuşuz pervânelerden sor bizi

Deme bes Leylâ aldı aklını bir mecnun
İşte mecnun olmuşuz divânelerden sor bizi

Durmuşuz bir ma'nevi bağ içre efgân eyleriz
Kumruyu efşâneyiz nâlenelerden sor bizi

Felekoğlu der Güneş tek bu cihâna yermişiz
Tul-î 'âlem zerremiz her yanalardan sor bizi⁶⁴³

Düşün Araştır Bul
Düşünmekle araştır bu olan varı yaradanı
Ya nice topladı yoktan götürdü vara cihânı

Na nedir cân nedir aslı ne yarındır neye gelmiş
Sevmekle topladı etti ya nice koydu bu cânı

Bu cân cevâlâna gelmiştir gövdeler seyr etmek için
Geyip türlü türlü donlar etmeğe türlü seyrânı

Uçar bir kuş gibi bu cân konar bu daldan o dala

⁶⁴³ Felekoğlu, "Sor Bizi", **Kardeşlik Dergisi**, S.11-12, Y.4, Mart-Nisan 1966, s.58.

Takılmış begi ecsâme dolaşır bu gülistânı

Çâr anasırdan götürmüş ateşle yel toprakla su
Kızıl kanı dörde bölmüş yokla gör cismi insânı

Nefes alır verir bağrın ciğerde tıpraşır baskı
Basar baskı nefes çırpar ciğer çiskindirir kanı

Ciğerden şahın eder kalbi etkisinden çaba eyler
İşte kan tıpraşır ondan eder gövde de devrânı

Ciğerde türlü hikmet var sıcaklık bir çeke kemdir
Aferin üstad-i san'at nice uydurmuştur anı

Görmek istersin üstadı onu gözle göremesin
Ara doğru gönüllerde kurulmuş o şâh ayvânı

Nice kim ses kulaklara değinir gözlere girmez
İşte gözle görülmez o düşünelim bu nihânı

Felekoğlu diyor elbet bu varı bir yaradan var
Görmeden görmüş gibidir tutalım ona imânı⁶⁴⁴

⁶⁴⁴ Felekoğlu, "Düşün Araştır Bul", (Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir, bu şiir özel arşivimizdedir, Tarihsiz.

Zülfün Duçar Etti Beni

Zülfünü gördüm dağılmış tarumar etti beni

‘Aklımı başımdan aldı bî-‘ayar etti beni

Titredikçe zülfün al gerdânda cânım titreşiyor

Kalmadı durmağa sabrım bî-karar etti beni

Sarı zülfün zinciri sevdâya boynum bağladı

Çekti sevdâ şehrine sattı pazar etti beni

Zümra-yi ‘uşşaka ‘arz etti beni bekler mezat

Kıymete vermez karar ol intizâr etti beni

Çizdi ‘aşkın kalemi takdiri ‘aşkım dediler

Bilmez onu hele ne ‘itibâr etti beni

Felekoğlu’n böylece zülfün duçar etmiş diyor

İşte zülfün genç iken bir ihtiyâr etti beni⁶⁴⁵

‘Aşkın Bana Bak Neyledi

Güçlü ‘aşkın ey perî ne hâllere saldı beni

Döktü yaşlar gözlerimden sellere saldı beni

Ayrılık kâr eyledikçe arzuladım vuslât-ı

⁶⁴⁵ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.32.

Derelere, tepelere, yallara saldı beni

İstedim cân içre ‘aşkın gizliyem gizlenmedi
Meğer destân oldu ‘aşkın dillere saldı beni

Derde duçar etti ‘aşkın derde dermân etmedi
Onca lokmânları gezdim yollara saldı beni

Sesledi efruz-i ‘aşkın cânda çılgın oynadı
Tarumar eyledi aklım çöllere saldı beni
İşimi eğlencemi âh ile efgân eyledi
Elime saz verdi ‘aşkın tellere saldı beni

Huylarıyla sürdü sürgün beni ‘aşkın ey perî
Ülke ülke gezdirip yâd ellere saldı beni

Felekoğlu diyor ‘aşkın, ‘aşk emeğim bilmedi
Âhımı savurdu esen yellere saldı beni⁶⁴⁶

Bî-Vefâlardan Sakın
Bağ yetirdim bî-vefâ yâr yâda verdi bârını
Ağnağ etti zağlara Baykuş’lara gülzârını

Bunca yıllar koncasın beklerdi şadan bülbülü

⁶⁴⁶ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.44.

Uçarken gülzâra bûlbûl gördü gülsüz hârını

Yolcular koncasın almış kurumuş kalmış diken
Bildi boşa gittiğini ömrünün baharın-ı

Bir telâşa düştü cân girdi nedâmet vayına
Geçmiş olsun dedi sandı bî-hüdâ didârını

Dedi 'aşkımda vefâ yok geçmişe âh eyledi
'Aşka yazık dedi bildi bî-vefâdır yârını

Vefâsız bir yâre elbet verse 'âşık gönlünü
'Aşkî taşa çalmış olur fâş eder esrârını

Bî-vefâlar bilmediler bunda sevdâ kıymetin
'Âlem-î sevdâda yoksul koydular pazarını

Bî-vefâyâ dünyâda gönül veren sevdâlîlar
Bî-vefâdan alabilmezler gönül ikrârını

Oncaların kara bahtı bî-vefâyâ uğradı
İşte dünyâda çekerler bu gönül azârını

Felekoğlu son verirken böylece dâvetliyor

Vefâ resmin yazmak için hep cihân yazarını⁶⁴⁷

Geçmiş Oda Kazan Kurma

Sorma geçmiş aslını sor şimdi kan kardeşini

Sorma ‘aşkın koyma yollarda yayan yoldaşını

Sana düşmân yol görürse seni asla korumaz

Kurtar etmez bu yollarda yâd elinden başını

Şimdi bir yoksul vatandaş yegdi aslından sana

Hiç olmazsa şenlik eyler yanını yanaşını

Asıloğlu olma şimdi yurd-û millet oğlusun

Yurd-û millet uğruna göster bugün savaşını

Sen asıl merdâna ol yurduna bir şöhret kazan

Yiğit ol düşmâna verme toprağını taşını

İşte şimdi duygu donun giymek istersin eğer

Verme her terzi eline pijama kumaşını

Felekoğlu geçmiş odların dumanın arama

Sönmüş ateşe kazan kurma pişirmez aşını⁶⁴⁸

⁶⁴⁷ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.41.

⁶⁴⁸ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.72.

Yurdumuzun Baş Sağlığı
Uğrasa fasıl hâzen dökse ağaç yaprağını
Vakit olur yaprağ açabilse bezer budağını

Dibi mühkem dalı yüksek suyu coşkun bir ağaç
Yücelir kolları örter gene sol-u sağını
Kavuşsun Hak rahmetine Hakkı Beg Hürmüzâde
Cennetinde hak revâ görsün ona konağını

Halk arasından çekildi gözlere oldu nihân
Üreklere verdi gitti hakkı hicrân dağını

Şâdlamışken yurd-û millet şâd ötüşü
Uçtu bülbül koydu mahzn 'ilim-û 'irfân bağını

Felekoğlu gamlı yurda çağırır baş sağlığın
Gitti Hakkı gamde koydu yurdumuzun çağını⁶⁴⁹

2. DÖRTLÜKLER:

Yurda İmân Olmayınca
Nice burca çıkar insân

⁶⁴⁹ Felekoğlu, "Yurdumuzun Baş Sağlığı", (Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir, bu şiir özel arşivimizdedir, 01. 03 .1967.

Bir nerduven olmayınca
Nice bir dert ola insân
Ona dermân olmayınca

Öğrenelim nedir birlik
O birlikten doğar gençlik
Bilinmez kimsede erlik
Ruzum meydân olmayınca

Diyerler ‘aşk ehl-i gülmez
‘Âşka düşen karar almaz
‘Âşk içinde kemâl olmaz
Ehl-i efgân olmayınca

Şi’ir ma’na yazan çoktur
Amma cevherliyen yoktur
Şi’ir demekle yazıktır
Onda ‘irfân olmayınca

Her ötüken öter bir dil
Açar gönlünde zevki gül
Şâd ötmezler kumru bülbül
Çöl gülistân olmayınca

Felekoğlu’n dinle elbet
Ey ‘Iraklı ehl-i haşmet

Nicesi yükselir millet
Hep çalışkan olmayınca⁶⁵⁰

Sılaya Doğru
'Aşkın yolcu yürü sılaya doğru
Yolcu tekin yürü yorulma yolda
Kolay sanma yolculuğu yollarda
Dayan yolculuğa daralma yolda

Gerçe uçar kuştan yügürge dir atan
Yoldaşına bağla, kolun kanadın
Rustam-i zal olsa, eğer kuvvetin
Gene yoldaşından ayrılma yolda

Hor görmesin seni yolda her gelen
Toz ol yürü yolda yüksel havalan
Dağılma havada bir top ol dolan
Her esen yellere savrulma yolda

Yiğit ol ey server yürüt kervânı
Kayır yıkılanı yolda kalanı
Sılaya dur, doğru yolunu tanı
Vurma dağa taşa kayırılma yolda

⁶⁵⁰ Felekoğlu, "Yurda İman Olmayınca", **Kardeşlik Dergisi**, 1980 Mayıs, Haziran, S.1-2, Y. 20, ss.89-90.

Felekoğlu'n dinle ey 'aşkın yolcu
Sılaya yetmeye çal At'a kamçı
Olur bu yollarda gizlenen avcı
Gaflet hâlâ düşüp vurulma yolda⁶⁵¹

Bakışın

Bir bakışla duygumu başımdan aldı gözlerin
Bin güzeller bir yana ey sevdiğim sen bir yana
Beni mecnun eyledi sevdâya saldı gözlerin
Bin güzeller bir yana ey sevdiğim sen bir yana

Dâ'vâ-yi 'aşkıyla pazara atıldı gözlerin
'Arz olundu şâh pazarında görüldü gözlerin
Vasf olundu bezm-i sevdâda övüldü gözlerin
Bin güzeller bir yana ey sevdiğim sen bir yana

Gafletteyken avcı tekin beni buldu gözlerin
Kirpiğin ok eyledi bağrımı deldi gözlerin
Girdi gönül mülküne daldı takıldı gözlerin
Bin güzeller bir yana ey sevdiğim sen bir yana

Açtı sır sandığını câna sarıldı gözlerin
Aldı yerin bezm-i cânâna katıldı gözlerin
Felekoğlu der bana ifrat-a geldi gözlerin

⁶⁵¹ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.65. Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, s.47.

Bin güzeller bir yana ey sevdiğim sen bir yana⁶⁵²

Dalgalı Bayrak

Doğdu dağdan gün sıçradı

Doğar yurdum bayrağına

Şavkı cihânı kavurdu

Perkâr yurdum bayrağına

Boyu servi çehresi gül

Sevdâlanır ona gönül

Her seher gülşende bülbül

Öter yurdum bayrağına

Bekçi durmuş bu toprağa

Çırpar kanat sola sağa

Seher yeli dalga dalga

Eser yurdum bayrağına

Havalanmış göğe başı

O başarır her savaşı

Uçar uçar devlet kuşu

Konar yurdum bayrağına

Felekoğlu durma geri

Al bayrağı sür ileri

⁶⁵² Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.32-33.

Başılasın onu Tanrı
Zafer yurdum bayrağına⁶⁵³

Ey Hüseyin'in Belasına (Gamlı Zeynep)
Ey Hüseyin'in belâsına
Düşüp ortak olan Zeynep
Diyâr-i Kerbelâ'sına
Game konağ olan Zeynep

Solup saralıp gül yüzü
Kerbelâ'dır dilde sözü
Hüseyin'e baktıkça gözü
Bağrı dağ dağ olan Zeynep

Gâh-î göğsü tutar yüzün
Gâh-î siler yaşlı gözün
Büker belin çöker dizin
Tavsız ayağ olan Zeynep

Diyor Hakk'ındır bu hikmet
Olacaktır bu musibet
Gün çıkınca çeker hasret
Yatmaz uyağ olan Zeynep

⁶⁵³ Felekoğlu, "Dalgalı Bayrak", (Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir, bu şiir özel arşivimizdedir, Tarihsiz.

Kan ağlayan gam cahında
Oda yanan öz ahında
Hüseyn'in hayme gâhında
Durup bayrak olan Zeynep

Tutar Hüseyn'in elinden
Sorar Kerbelâ hâlinden
Vakîanın hayâlinden
Gönlü solnağ olan Zeynep

Civân yiğitlere bakar
Gözünden kanlı yaş akar
Gam odu cânını yakar
Derde kaynağ olan Zeynep

Derdi çoktur açabilmez
Çıkıp kaçıp göçebilmez
Fırat'tan su içebilmez
Teşne dudağ olan Zeynep

Kana dönsün âbî firat
Yol vermiyor ehl-i garat
Kalmadı cânında takat
Yağsız çırak olan Zeynep

Sada aldıkça kulağı
Yüreğinde erir yağı
Yüzü, gözü, el ayağı
Kanlı toprağ olan Zeynep

Kerbelâ'dan kervân koşan
Doğru Şam'a yola döşen
Yollarda âh-û zâr efşân
Yoksuz sayağ olan Zeynep

Bakar bedensiz başlara
Esir giden sirdaşlara
Yakar cânın ateşlere
Kuru bulağ olan Zeynep

İp olup game bağlanan
Çarh-ı cefâya dolanan
Şam yolunda hastalanan
Cismi nasağ olan Zeynep

Kulağ verin bu olaya
Kondular bir harâbeye
Harâbede Sükeyne'ye
Koynu yatağ olan Zeynep

Gâh alır bengin eline

Döner sağına soluna
Ehl-i beytin 'iyâlına
Bekçi durağ olan Zeynep

Diyor dönsün dâhrın yüzü
Bak ne hâle saldı bizi
Ağlamaktan iki gözü
Kanlı çanağ olan Zeynep

Bak bu çarh-ı bî-vefâya
Kıydı ehl-i Mustafâ'ya
Bu hâliyle düşen vâya
Saçları ağ olan Zeynep

Felekoğlu yeter deyme
İşidenin bağrın oyma
Çekli develerde Şam'a
Sürgün sorağ olan Zeynep⁶⁵⁴

Filistin'e Yürü Durma (fedâi Ol)
Fedâi ol Kuds'e yeriş
Cihânda bir yadigâr et
Yürü düşmân ele vuruş
Cihânda bir yadigâr et

⁶⁵⁴ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, ss.98-102.

Gaflet olup yatma uyan
Hakk'ın birliğine dayan
Savaşa gir kana boyan
Cihânda bir yadigâr et

Al başını meydâna sor
İsrâil'in kalbine vur
Nusret sendedir dayan dur
Cihânda bir yadigâr et

Yürü toplar vura vura
İsrâil'i sora sora
Yurd-u millet hakkın koru
Cihânda bir yadigâr et

Kaldır şeref bayrağını
Kocakla tut ayağını
İsrâil'in buz bağını
Cihânda bir yadigâr et

Filistin'e yürü durma
Kurşunu ki boşa vurma
Bu yolda baş-u cân sorma
Cihânda bir yadigâr et

Filistin'e gir özgeden
Çekme elin bu ülkeden
Korku alma Amerika'dan
Cihânda bir yadigâr et

Uçakların havalansın
Yahûdiler bombalansın
İngiltere çalkalansın
Cihânda bir yadigâr et

Çalışken her işi bitir
Arzusuna elbet yeter
Çalış Filisti'ni kurtar
Cihânda bir yadigâr et

İsrâil'in başını az
Al kazmayı kabirinin kaz
Felekoğlu sen durma yaz
Cihânda bir yadigâr et⁶⁵⁵

Nasıl Yaşar Bu Millet
'Adâlet eylerse herkes işinde
Yaşar millet güzel başlar 'adâlet
Hiç kimsenin olmaz kavga başında

⁶⁵⁵ Felekoğlu, "Filistin'e Yürü Durma Fedâi Ol", **Kardeşlik Dergisi**, s.8, Y.9, Aralık 1969, s.38.

Yaşar millet güzel başlar ‘adâlet

‘Adâlet şerbetin içerler şirin

Sunarken cânlara dokunur serin

‘Adâlet kömesi sever birbirin

Yaşar millet güzel başlar ‘adâlet

Kılıçtan üstündür ‘adâlet hakkı

Hakikat yoluna çağırır halkı

Gösterir yurda millete terakki

Yaşar millet güzel başlar ‘adâlet

Güçker her zâlimi mazlûmu görse

Mazlûmun hakkını alıpta verse

Yoksulu düşkün lütfu ile sorsa

Yaşar millet güzel başlar ‘adâlet

Hekimler sağlarsa türlü yarayı

Ederseler yokuş derde çâreyi

Hekimler (öslerler) ağı karayı

Yaşar millet güzel başlar ‘adâlet

Felekoğlu sözün burada biter

‘Adâlet bağında bülbüller öter

‘Adâletle devlet isteğe yeter

Yaşar millet güzel başlar ‘adâlet⁶⁵⁶

Muhammed’e Ne Dediler
Karanlıktan uyandı bark
İndi beyâna Muhammed
Bu cihâna verdi revnâk
Şavkı her yana Muhammed

Bu Dünyâ’ya koştı kervân
Yükleri top dolu imân
Edâp, erkân, ‘ilim, ‘irfân
Verdi alana Muhammed

Zâti ‘unvânı Emindir
Rahmeten lil ‘âlemindir
O seyyidül mürselindir
Yürdü bu şana Muhammed

Yağmur gibi döktü rahmet
Dalgalandı bahr-î zülmet
Koştı sefine-yi hikmet
Daldı ‘ummâna Muhammed

Odur Hakk’ın doğru kulu

⁶⁵⁶ Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, ss.12-13.

Hak'tan aldı her usulü
Halka göster Mekke yolu
Şehr-i rahmana Muhammed

Zâlimler ona yerdiler
Güçlü darbeler vurdular
Dışın ağzında kırdılar
Boyandı kana Muhammed

İmdâd-ı Hak'tan diledi
Yerişti Hak'tan imdâdı
Zâlimleri vurdu kovdu
Çıktı emâna Muhammed

Tuttu kuyular kazanı
Düzgün yolları bozanı
Tezvir yazılar yazanı
Sürdü yabâna Muhammed

Dalâlet kömesin vurdu
Eğrileri kovdu sürdü
Şeri'at bünyânın kurdu
Halka ihsâna Muhammed

İslâma din esâsıdır
On bir imâm atasıdır

Hakk'ın tebliğ postasıdır
Geldi cihâna Muhammed

Hâkimdir sözü hikmet
Hikmet ile sağladı 'illet
Hastalara çâre sıhhat
Koştı dermâna Muhammed

Felekoğlu söyle zâtın
'Âlametin velâyetin
Isırladı hak hüccetin
Sâhip zamâna Muhammed⁶⁵⁷

Yâdlaram Ey Yâr
Seher yeli dalga dalga esende
Siyâh zülfün telin yâdlarım ey yâr
Gevil kuşum uçup dağlar kesende
Köyün, kentin, elin yâdlarım ey yâr

Baharın yazında bağlar yatanda
Kumru bülbül ağaçlarda ötende
Bahçelerde konca güller bitende
Yanağın, elin yâdlarım ey yâr

⁶⁵⁷ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.85.

Ördek, Suna, gölden göle uçanda
Yaşıl ağaç kızıl çiçek açında
Bülbül gölden tomurcuklar içende
Göl ağzının balın yâdlarım ey yâr

Felekoğlu diyor gevil coşanda
Düşüntü dağlıyıp duygu şaşanda
Cân uçuşup kızgın sana koşanda
Daha özge hâlin yâdlarım ey yâr⁶⁵⁸

Ehl-i Vefâsın Ey Carcar
Ağacıymış kuru cismin
Demirdir dişin ey Carcar
Nice düzmüş düzen resmin
Acebtir nakşın ey Carcar

Revâ gördüm sana hürmet
Yükledin bize çok minnet
Ederdin millete hizmet
Vefâdır işin ey Carcar

Azardın dişle harmanı
Döverdin deni samanı
Yedi herkes kandı cânı

⁶⁵⁸ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.13.

Çüreğin aşın ey Carcar

‘Âlem yükseldi mihneye

Cihân döndü neden neye

Devri verdi makinaya

Kocaldı yaşın ey Carcar

Koşarlardı sana hayvân

Giterdi çiğnine insân

Olurdun çarh-ı o devrân

Dolam dönüşün ey Carcar

Felekoğlu vefân söyler

Vefâ ehl-ine yâd eyler

Şahrâ uçar var dağılır

Nice yoldaşın ey Carcar⁶⁵⁹

Erenler Yolu

Erenler kurduğu yola koşalım

Edâp erkân yüklü kervânımız var

‘Âşıklar bezminde ‘aşka coşalım

Kırbeleri çarkan fincanımız var

⁶⁵⁹ Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, ss.11-12.

Baharın bülbülü avazlar güle
Suna'sı çağrıyor dökülür göle
‘Âşık olan alır sazını ele
‘Aşk-ı türlü türlü efgânımız var

Yanan çoktur gerçe hacr ile gamde
Dayanan mert olan game her demde
Gizleme derdini neşr et kalemde
Belki ona çâre dermânımız var

Yurdun göklerini örterse zülmet
Bulut gibi geçer yüzülür elbet
Ona her düşünen bulur kana‘ât
Gümân yoktur ona imânımız var

Erbâb-i muhabbet çoktur cihânda
Ama bezm-i darmadarğın zamânda
Sesleniyor bir ‘âşık varsa kanda
‘Âşıklar sadâsın alanımız var

Vardan geçen derviş bî-zâr dünyâdan
Âh eylemez hiçbir cür-u cefâdan
Baş eğilmez geçer bin defineden
Gideyiz biz öyle sultânımız var

Felekoğlu herkes kendin bilemez

Kendin bilemeyen Hakk'ın bulamaz
‘Ârif olmayınca sözden anlamaz
‘İrfân arasında ‘îrfânımız var⁶⁶⁰

Gönül Kuşum Uçtu Ey Dilber
Uçtu gönül kuşu pervâz eyledi
Zülf-u gülşeni-ye konu ey dilber
Döndü gül çehreye niyaz eyledi
Beyâz gerdâni-ye konu ey dilber

Şâh cemâlin göre geldi divâna
Sevdâ hevesine düştü efgâna
Bağ-ı bostanı-ye girdi seyrâna
Gülü rehânı-ye konu ey dilber

Felekoğlu gönül kuşunu saldı
Gülistâna uçtu gülşene daldı
Çıkmaz oldu onda eğlendi kaldı
Sevdâlı cânı-ye konu ey dilber⁶⁶¹

Hak'tan Dilek
İlâhî aç gözümüzü
Bize hikmetleri göster

⁶⁶⁰ Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, ss.34-35.

⁶⁶¹ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.40.

Gamden arıt gönlümüzü
Zevk-i sohbetleri göster

Olan eksiğimiz sağla
Sığındık sana ey mevlâ
Verme bize derd-u belâ
Güzel sıhhatleri göster

Bizi azdırmasin fâsik
Yolumuzda eyle sâdık
Senden isteğine lâyık
Olan 'âdetleri göster

Esen eyle yolumuzu
Yakın eyle köyümüzü
Senden uzak etme bizi
Yakın vuslatları göster

Bizi şâd eyle her demde
Koyma cânımızı hemde
Bizi hor etme 'âlemde
'İzz-u 'rif'atleri göster

Her işte ver bize kudret
Terakki eylesin millet
Bize bildir 'ilim-u san'at

Sun-î 'âletleri göster

Koyma hâzen bağımızı

Soldurma yaprağımızı

Gülistan et çağımızı

Servi kâmetleri göster

Zafer eyle elimizde

Koyma engel yolumuzda

Her ne varsa gönlümüzde

Olan gayetleri göster

Yaramazları yok eyle

Vefâ ehl-ini çok eyle

Yoksul açları tok eyle

Türlü ni' metleri göster

Rakip salma başımıza

Yol ver vatandaşımıza

Duygular koy başımıza

Farz-u sünnetleri göster

Yüksek eyle kemâlimiz

Yıkma yere temelimiz

Koyma düşkün tut elimiz

Hem sa'adetleri göster

Felekoğlu münâcatta
Bizi koyma cehâlette
Rûz-î mahşer kıyamette
Bize cennetleri göster⁶⁶²

Işıklar Karanlık Kavar
Gün doğar Doğu'dan şavkını saçar
Sakınır karanlık 'âlem göz açar
Karanlık aydınlık için yer döner
Yerin daldasına karanlık geçer

Cenâb-i Hakk'ındır her türlü hikmet
Îrâde eylerse gösterir elbet
Güneş gibi keskin çıksa 'adâlet
Dağılır karanlık önünden kaçır

Mevsim-i efleke çarh-ı dolansa
Dünyâ bahar olup gülşene dönse
Uçan bir kuş eğer bir dala konsa
Kalmaz onda elbet ürkünür uçar

Nazâr kıl dünyâyâ ey ehl-i kemâl
Çoktur müşeâkil-i 'âlem-i ahvâl

⁶⁶² Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.23-26.

Üstad-ı kemâle olunca ihâl
Bin pare ayırır bir kılı biçer

İmdâd ister vicdân çağırır havar
Hak yerşiyor elbet batılı kavar
Felekoğlu diyor sözde ma'na var
'Ârif olan arar ma'ân-i seçer⁶⁶³

Sazdan Anlamayana Söze Ne Gerek Var
Sular akar yükseklerden dökülür
Süzer alçaklara cokuşa gider
Kuşlar bağa bahçelere çekilir
Herkes arzusuna uçuşa gider

Suyun akışına düşen al 'ibret
Kuşun uçuşundan sağla ma'rifet
Böyle söylemişler çok ehl-i hikmet
Düşünmekle yokuş uyuşa gider

Düşüne düşüne yapan her işi
Kolaylaşır işi görmez yokuşu
Kervânın yitiren bir azgun kişi
Çetin olur yolu yokuşa gider

⁶⁶³ Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, s.14. Sarıkehye, **Irak Türkmen Edebiyatı Tarihi**, s.193.

Atalar ozanlar çok söz koydular
Yaptılar dünyâyı düzen verdiler
Su gölde kaldıkça kokar dediler
Gün be-gün çirkinir bozuşa gider

Atalar dediler bel bağla merde
Bekle yardımını iste her yerde
Dur dayan yokuşa acınma derde
Mert ile yerişen iş hoşa gider

Felekoğlu salır sazın cihâna
Sazdan alır sözü ‘ârif danâ
Dolazla sözün her bir nadâna
Ma‘nadan anlamaz söz boşa gider⁶⁶⁴

Bir Seher Gülşende
Seher yeli eser gülşende serin
Yırgalanır dallar gül güle değer
Perişân zülfüne çırpır o yârin
Titrer yanak üzre tel tele değer

Sular coşar coşkun çaylardan akar
Çayır çimenlerde çiçekler kokar
Seven sevgiliyle seyrâna çıkar

⁶⁶⁴ Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, ss.28-29.

Çiğın çatma gidiş kol kola değer

‘Âşık ile ma‘şuk olsalar yüz göz

Otursalar halvet çatıp dize diz

Açılır arada kalmaz gizli söz

Uğraşır dudaklar dil dile değer

Felekoğlu diyor bu güzel şânda

Yazık gördüm diken gizli gülşende

Bülbül pervâz edip güle koşanda

Ucu dönmuş diken bülbüle değer⁶⁶⁵

Değer Bir Ehl-i Vefâ

Gece gündüz yatmaz ayağ üsnedir

Ona hükm-i ezel karar vermişler

Ya hani onun suçu ettiği nedir

Bağrın pare pare yarıp oymuşlar

Bir-dem kula benzer kapıda durur

Her gelen hükm eder ona buyurur

Kimi iter göğsün eliyle vurur

Cânını cefâyla erzelemişler

Sordum aslın aslı çıktı hânedan

⁶⁶⁵ Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.19-20.

Çok yaramış halka yahşı vefâdan
Zadını yemişler çok gelip giden
Uçar kuşlar konağında konmuşlar

Bir-dem hâkim olur şehre hasara
Güç ile hükm eyler taşa duvara
Bir-dem mahkum olur bir fendikare
Pilan ile onu esir etmişler
Felekoğlu yeter sözü az eyle
Koyma onu gizli aç ayaz eyle
Bir tek ayağ üzre durur nâziyle
Onu şehirlere bekçi koymuşlar⁶⁶⁶

Ocak Ayı Bahar Oldu
Yirimi dört Ocak Ay'ı
Yurduma şân esti yeller
Açtı Nergiz'le Lâle'yi
Çayır çimen oldu çöller

Nesim eser gülzâra yel
Kaldırdı baş Suzân sümbül
Müjdeler ey kumru bülbül
Çiçeklendi kuru dallar

⁶⁶⁶ Felekoğlu, "Değer Bir Ehl-i Vefâ",(Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir,bu şiir özel arşivimizdedir, Tarihsiz.

Döndü yurdum gülistâna
Geldi bülbüller figâna
Sadâlar verdi cihâna
Ecnâs öter şirin diller

Ey kumru bülbül toplaşın
Gelin gülşende dilleşin
Bir ötüşün bir koklaşın
Sizlerindir konca güller

Yurt sarayı verdi fermân
Kalem alsın ele Türkmen
Yazılsın dünyâya roman
Bilgi şânın görsün eller

Tören açıldı Türkmence
Her yerde bir toy eğlence
Başladı saz, ‘ut, kemânca
Türlü beste çaldı teller

Ayşan oldu yurdum çağı
Işıkla yandı çırağı
Budur yurdumun umağı
Beklediği bunca yıllar

Bin yaşasın devletimiz
Dünyâ dolsun izzetimiz
El bir olsun milletimiz
Her dem olsun şâd geviller

Felekoğlu'ndan al sesi
Ana yurdum dil sadâsı
Uyan ey Türkmen balası
Dilin öğren aç okullar⁶⁶⁷

Şer-i Din Kuranları
Muhammed Mustafânın çâr yaveri
Ebû-Bekir Ömer Osman Ali'dir
Bu İslâm mülkünün erkân duvarı
Ebû-Bekir Ömer Osman Ali'dir

Bunu tebliğ eder sadr-i sahîfe
Müslümâna şeri'attie vazîfe
Olan İslâm'a şer'i dört halîfe
Ebû-Bekir Ömer Osman Ali'dir

Dinî tahkîk eyle tutma gümânı
Bu yolda fi'li sadıkları tanı
Din uğruna koyanlar mal-û cânı

⁶⁶⁷ Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, ss.21-22.

Ebû-Bekir Ömer Osman Ali'dir

Felekoğlu konuş var sözdürenler

Hakikat bildirir kimdir erenler

Bu İslâm dinîne yapı kuranlar

Ebû-Bekir Ömer Osman Ali'dir⁶⁶⁸

Kemâli Var Heykeli Yok

Ezel 'ademden ezeli

Bir kâmilin kemâlidir

Kendi kendisinde gizli

Bir kâmilin kemâlidir

Kendin 'ademden götüren

Birlik sıfatına giren

Dünyâların nakşın kuran

Bir kâmilin kemâlidir

Ruhları ba's edip soran

Suya nebete yuturan

Cisme hayâta götüren

Bir kâmilin kemâlidir

⁶⁶⁸ Felekoğlu, "Şer-i Din Kuranları", (Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir, bu şiir özel arşivimizdedir, Tarihsiz.

Gönüllerde seyrân eden
Gövdelerde devrân eden
Felekoğlu'un hayrân eden
Bir kâmilin kemâlidir⁶⁶⁹

Köyde Geçen Günlerim
Onca yıllar köyde köylü oturdum
Köyde geçen yıllar yâdına gelir
Yahşı yaman günler hâller geçirttim
O günler o hâller yâdına gelir

Babam sağlığında çok nazlı idim
Küçük arvadından tek oğlu idim
Anama babama sevgili idim
O nazlı sevgiller yâdına gelir

O günlerde güzel şânlı yaşardım
Lastik çatal alıp bağa koşardım
Kuş karaylay aramaya düşerdim
O lastik çatallar yâdına gelir

Cânıma duymadan geçindi babam
Yaban kızı idi millette anam
Çul çaputu bulduk ayrıldı hanam

⁶⁶⁹ Demircioğlu ve Allevoğlu, **Felekoğlu Hakkında Yazılan Şiirler**, ss.9-10.

Anamla bir bacım birlikte kaldık
Telâfer'den köçüp köye yol aldık
Eker biçer az az ekinci olduk
Kalçıklı sümbüller yâdına gelir

Bir köşüğüm vardı taştan yapısı
Bulağa bakardı doğru kapısı
Kapımdan geçerdı yollar hepsi
Köylüler sağ sollar yâdına gelir

İncili bir sazım vardı çalırdım
Bütün bu kâğıtları yazırdım

Bir köşüğüm vardı taştan yapısı
Bulağa bakardı doğru kapısı
Kapımdan geçerdi yollar hepsi
Köylüler sağ sollar yâdıma gelir

İncili bir sazım vardı çalardım
Düştüklere dâimâ şâhâd ederdim

Bulağa bakardı doğru kapısı
Kapımdan geçerdi yollar hepsi
Köylüler sağ sollar yâdına gelir

İncili bir sazım vardı çalardım
Bütün bu dünyayı şâd ederdim

Besteler okurdum coş'a gelirdim
Türlü türlü hayâllere dalırdım
O dalğın hayâller yâdına gelir
O dem kara bulut göğü kapardı

Teneke kapıya yağmur tepirdi
Güfildardı yeller kapı çıpardı
O dalgalı yeller yâdıma gelir

Çok yüzük saklama oynardık gece

Her evde yapardık toplum eğlence
Kitap okurdular sesleri yüce
Besteler usullar yâdıma gelir

Bir kardeşim vardı adı Seyyid Hân
Sehâvette onu söylerdi zamân
Yiyerdi zadını her gedip gelen
Yolcular yâd eller yadıma gelir

Bir emmim var idi Süleymân Ağa
Dev gibi gülerdi benzerdi dağa
Gelende kalkardı herkes ayağa
Uşaklar âhiller yâdıma gelir

Kahve odasında sohbet açardı
İhtiyârlar gençler ona geçerdi
Kimi kalın kimi sebil içerdi
O çamur sebiller yâdıma gelir

İhtiyârlar kimi cübbe giyerdi
Kimi 'igâl kimi çaruk sarardı
Kimi bugün sakallını tarardı
O buğular sakallar yâdıma gelir

Toplanırdı gençler köyden inerdik
Çir oynardık birbirimiz kovardık
Derelerde akar selde çimerdik
O dereler seller yâdıma gelir

Bahar günü otlaklara çıkardık
At Katır otladıp gece beklerdik
Bahar çadırında çölde yatarlık
O dumanlı çöller yâdıma gelir

Yeşil ekinleri her gün yoklardık
Sürülerden çobanlardan gözlerdik
Kenger diken çavdar zıvan paklardık
Her türlü dağlar yâdıma gelir
Dalgalarlı gönlüm sevdâ sazarlık
Çeskinirdi cânım şarkı yazardık
Tepeler Tosnaklar yerler gezerdik
O hevesli yeller yâdıma gelir

Kenger Pencer Tatran Gevrem yığardık
Hem çürece hem de aşu koyardık
Çamur mankallarda ateş yakardık
O çamur mankallar yâdıma gelir

Otlaktan dönerdi sürü koyunlar
Sağmağa çıkardı kızlar gelinler
Kazan kaldırırdı o dal boyunlar
Zülfü siyâh teller yâdıma gelir

Bezenirdi yeşil baharda çöller
Türlü kokularda eserdi yeller

Yaylanırdı çayır çimende güller
Öterdi bülbüller yâdıma gelir

Toplanırdı kadın kızlar bulağda
Pırıldardı tınnaları kulağda
Şarkıldardı halhalları ayağda
O çüter halhallar yâdıma gelir

Ekin sarılırdı biçin ederdik
Ayran çürek hurma soğan yiyerdik
Ağ köynekle koltuk şallar giyerdik
O köynekler şallar yâdıma gelir

Ekinciydım amma biçin bilmezdim
Deste kömelerdim orağ almazdım
Zegeliğ eylerdim hiç yorulmazdım
Ettiğim zegeller yâdıma gelir

Biçin biçerdi hüner ile eller
Keskin orağları çırpardı kollar
Biçin şarkıların söylerdi diller
O şakırman diller yâdıma gelir

Demir çengellerde çöp destelerdik
O top destelere kıfıl söylerdik
Şahrâya düzerdik ipe bağlardık

O demir engeller yâdıma gelir

Davar arkasına koyardık palan

Palanın üstünden kıfıl köpelen

Bağlardık belini sakardı kolan

O burma kıfıllar yâdıma gelir

Sahrâ yüklenirdi davara güçle

Sahrâcı alırdı kamçısının ele

Katar düzülürdü Katır'lar yola

Toz olurdu yollar yâdıma gelir

Sahrâ çekilirdi işte böylece

Köpüklü harmanlar olurdu yüce

Harman düzenlerdi kadınlar nice

O çırmaklı kollar yâdıma gelir

Biçin tükenir Carcar koşardık

Carcarın altına çöpü döşerdik

Carcar toplarına hâller koyardık

Yağlanırdı hâller yâdıma gelir

Carcar sürülürdü pavha olurdu

Savrulurdu samandan ayrılırdı

Çöllere çile tahıl dolurdu

O çöller çallar yâdıma gelir

Döşürürdük deni kalkardı harman
Çekerdik şehre köyden bir zamân
Harallar koşardık çekerdik saman
Karakıl harallar yâdıma gelir

İş demi gelende köye çıkardık
İş biterken Telâfer'e dönerdik
Köye Telâfer'e gelip giderdik
Şimdi o git geller yâdıma gelir

Böylece kaç yıllar geçirttim çölde
Hiçbir kazanç edebilmedim elde
Çok fallar kururdum yalan hayalde
O hayâller fallar yâdıma gelir

Bir zamânda hırsızlığa koyuldum
Oncaların soydum ben de soyuldum
Onca güzellerle sevdim sevildim
Sevdiğim güzeller yâdıma gelir

Eğri büğrü yollar gezdim dolandım
Sa'adet kervânım gitti talandım
Çamurlu göllere düştüm bulandım
O bulanığ göller yâdıma gelir

Felekoğlu diyor dalıp dalandım
Bin dokuz yüz elli bir de evlendim
Dünyâ tuzağına düştüm avlandım
Dillerde misâller yâdına gelir⁶⁷⁰

Açılsın Yollar
Ümitle arzular gözler ayağlar
Kardeşlik bağına açılsın yollar
Yeşil yaprak açsın dallar budağlar
Ese gelsin ona nesimi yeller

Türlü meyve tutsun dalı budağı
Gülistâna önsün her zamân çağı
Erenler toplansın her bir bucağı
Hikmetle 'irfândan konuşsun diller

Kardeşlik Ocağ'ı yükselsin yüce
Devrânla yerisin dünyâ boyunca
Her dem çalsın onda satur kemânca
Sadlansın türlü beste ile teller

Felekoğlu dilde kervân
Kardeşlik Ocağ'ı olsun destân

⁶⁷⁰ Felekoğlu, "Köyde Geçen Günlerim", (Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir, bu şiir özel arşivimizdedir, Tarihsiz.

Ötüşen dillere açılsın efgân

Efgâne dökülsün kumru bülbüller⁶⁷¹

Müjde Ey Bülbül

Müjde ey bülbül bahara konca güller açılır

Konca güller 'aşkına ötmeyen diller açılır

Renklerin açar çiçekler bezetir çayır çimen

Mâtem-i fasıl hâzenden zevk-ı çöller açılır

Lâle başın kaldırır Nesrin uzadır boynunu

Saç açar Nergiz Benekşe yana teller açılır

Gün doğarken şavk eder bark-ı havardan Yâsemin

Arzular çölü gören pehriz güller açılır

Yırgalar başın kızılık (neylo) zülfün titredir

Karanfil'den kokular yaymağa yeller açılır

Her bulağlarda coşar su çağırır Ördek Suna

Dökülür alçaklara gönüller seller açılır

Şâd olur bağlar Dutu kumru sadâsı 'aşkına

Dal bezenir bâr verir dört yana kollar açılır

Atar yoksul hırkasın yoksul ağaçlar don giyer

Kutlarınız bağvanını taze nihâllar açılır

⁶⁷¹ Felekoğlu, "Açılsın Yollar", (Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir, bu şiir özel arşivimizdedir, 11. 08 .1993.

Görünce bu hava ha bu derdi artar ‘âşıkın
Bezm-i yâri arzular şavk-u visâller açılır
‘Âşk-i meftun eder bu fitne şân dilber bahar-ı
Coş olur gönlünde bin türlü hayâller açılır

Yetince ma‘şukuna ‘âşık muhabbet kaynaşır
Oynaşır naz-u merak dillerde ballar açılır
Felekoğlu çok uzatma fitne dilber vasfını
Söyledikçe vâsf-ı hâlin özge hâller açılır⁶⁷²

Falcıya İnandılar Karaya Boyandılar
Karrı sokak dolanır
Çerkesi yan sallanır
Kızın katmış ardına
Falcılara dalanır

Kız hastadır iyilder
Nefes alır çivilder
Hastalığı baştı
Diyor kafam sızladar

Falcıya giden karrı
Saçı ağ üzü arı

⁶⁷² Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, ss.17-18.

Falcıdan uzağ otu

Yaklaşma özü sarı

Falcı falını korur

Yalan dolan uydurur

Tipredir dudakların

Kimse bilmez ne okur

Yeri karanlık olur

İşi kapanık olur

Akılsız kimse çok var

Ona aldanık olur

Üzün gözün sığatlar

Dört yanını hulvetler

Kömeden kaçır cini

Birbir girsın arvatlar

Birden iki geçmesin

Kimse sırr-ı açmasın

Geçen örtsün kapını

Cini evden kaçmasın

Buhur atar yandırır

Tılsım yazar kandırır

Okur cini adların

Çağırır inandırır

Olduz vurdu başladı

Kağıdı nakışladı

Yırgaladı başını

Dudağını dişledi

Elin çaldı dizine

Baktı kızın yüzüne

Döndü kıza ne dedi

Kulak asın sözüne

Kız damarın duruptu

Birbirine girdi

Kabristânın geçende

Seni şehit vuruptu

Kız buna hem eyleme

Gönlünü gam eyleme

Dermânı beş dinârdı

Yazılır bir boylama

Asarsan boylamayı

Atarsan bu belâyı

Gönlünden çıkar gider

Kalmaz bu dünyâ vayı

Olduzun çok ışıktır
Kısmet yolun açıktır
Dünyâ güzellikleri
Sana çok yaraşıktır

Karrı dedi işte yaz
Beş dinâr sana niyâz
Aç yahşı duâları
Himmet eyle sen biraz

İlk önce niyâz olur
Zaferen mesk ezilir
Cuma yarı gecesi
Bu boylama yazılır

Kız karrı inandılar
Kağıda dayandılar
Astılar boylamayı
Onu gerçek sandılar

Kız doktora gitmedi
Derdini anlatmadı
Kız yaralı bir hasta
Duâ bir kâr etmedi

Bu işler dâhiyedi
Divarı bir sayedi
Kız Tifo* değil ise
Belki de Sahayedi*

Kız ezildi döküldü
Başı boynu büküldü
Meğer o şirin cânı
Gövdesinden söküldü

Felekoğlu sözü kes
İşitsin sonu herkes
Falcıya aldananın
Ahirde sonu nekes⁶⁷³

Çalış Yurduna
Çalış yurt uğruna durma yurt oğlu
Yurdun gibi sana bir diyâr olmaz
Yâdlar için başın yorma yurt oğlu
Yâd ellerden sana yârı yaver olmaz

Durma dolaş yurdun deşt-u dağını
Pasvânı ol koru sol-u sağını
Bağvanı ol koyma susuz bağını

⁶⁷³ Sarıkehye, **Irak Türkmen Edebiyatı Tarihî**, ss.187-191. * Tifo, * sahaye: Bir türlü hastalık isimleri.

Doğru derler susuz bağda bâr olmaz

Ey yurt oğlu sağla bu sözün harfin

Dilber teki yurdun sen eyle sarfin

Bu dilberin verme ellere zülfün

Bu dilberden sana güzel yâr olmaz

Her sözü sarf eyler ehl-i dakâyik

Neşr olur ‘âleme ondan hakâyik

Atalar sözüdür yurt merde lâyük

Yurda hizmet gibi merdekâr olmaz

Vatan nedir sağla aç bu pazarı

Sat kanını satma yurdu diyârı

Yurt uğrudur her dem yurt bahtiyârı

Yâd yurduyla kimse bahtiyâr olmaz

Felekoğlu’n dinle ey vatan perver

Vatan bir gömlektir cismini örter

Baş yor vatan için ey er oğlu er

Zirâ baş yormadan adın er olmaz⁶⁷⁴

Doktor Merdân Gönüllerde

Uzun zamân görmedimiz

⁶⁷⁴ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, ss.19-20.

Doktor Merdân unutulmaz
Nedir hâli bilmediğim
Doktor Merdân unutulmaz

Bize kardeşliği kurdu
Yurt için bir görev gördü
Herkese yardıma yerdi
Doktor Merdân unutulmaz

Hastalara sağlık arar
Cânlardan inciği kovar
İnsâncıdır kıymeti var
Doktor Merdân unutulmaz

Yâdlanır her ehl-i hizmet
Onu her dem över millet
Felekoğlu diyor elbet
Doktor Merdân unutulmaz⁶⁷⁵

Biz 'Iraklı Kardeşleriz
Bu vatanda biz yaşarız
Biz 'Iraklı kardeşleriz
Coşup 'aşk ile taşarız

⁶⁷⁵ Felekoğlu, "Doktor Merdân Gönüllerde", (Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir, bu şiir özel arşivimizdedir, 01. 09.1990.

Biz 'Iraklı kardeşleriz

Çırpar kanat bayrağımız

Tek Tanrı'dır dayağımız

'Irak bizim toprağımız

Biz 'Iraklı kardeşleriz

Yurda bağlı imânımız

Gönülde yok gümânımız

'Irak bizim emânımız

Biz 'Iraklı kardeşleriz

Çalışırız imân ile

Yurt uğruna zamân ile

Kürt ve Arap Türkmen ile

Biz 'Iraklı kardeşleriz

Severiz biz sıdk-u safâ

Hiç sevmeyiz cür-u cefâ

Bize derler ehl-i vefâ

Biz 'Iraklı kardeşleriz

Aslımız hân zâti temiz

Çok severiz birbirimiz

'Irak bize cândan 'aziz

Biz 'Iraklı kardeşleriz

Türkmeniz biz 'Iraklıyız
Her hizmete yaraklıyız
Milletine meraklıyız
Biz 'Iraklı kardeşleriz

Yurt uğruna cân vermişiz
Binlerce kurbân vermişiz
Biz ahd-û peymân vermişiz
Biz 'Iraklı kardeşleriz

'Irak yurdudur elimiz
Türkmandir asıl dilimiz
Her işte birdir elimiz
Biz 'Iraklı kardeşleriz

Felekoğlu'n dinle seler
Hikmet sözün anla salar
'Irak halkın birle seler
Biz 'Iraklı kardeşleriz⁶⁷⁶

Kemâl Kervân-ı
Ülkelere koştuk kemâl kervânın
Şeri'at bağından geçer yolumuz

⁶⁷⁶ Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.29-31.

Savurdu kervânın tozun dumanın
Ma‘rifet bahrinden esen yelimiz

Sordular kervânı öyle uludur
Hassı elden koşmuş neler yüklüdür
Dedim yükler ‘ilim ‘irfân doludur
Bilgistân şehridir bizim elimiz

Yükseldi kervânın tozu dumanı
Ağır bulut oldu örttü cihânı
Yağmur döktü gark eyledi her yanı
Derelere çoğar akar selimiz

İndi su toprağa bitki bitirdi
Yaşardı her bitki bârın götürdü
Gülistâna döndü güller yetirdi
Kemâl bahçesinde açtı gülümüz

Ağaçlar don giydi bezendi dallar
Döküldü efgâna kumru bülbüller
Ötmeye başladı açıldı diller
Gülistândan sadâ verdi dilimiz

Şâd oldu gönüller gülüştü yüzler
Başlandı arada sevdâlı sözler
Birlik sadâsıyla çalındı sazlar

Kemâlet bestesin çaldı telimiz

Felekoğlu diyor bulduk kemâli
Dönek dergâhımıza Hakk'ın cemâli
Almaz kulağımız boş kil-u kâli
Bağışlasın bize Hak kemâlimiz⁶⁷⁷

Ağaç Yavaş Yavaş Dalın Uzadır
Geçer elbet kışın çağı ey bülbül
Al yeşile döner çöl yavaş yavaş
Gözedirsin sen de bağı ey bülbül
Bahar gelir biter gül yavaş yavaş

Sazı çalan bilir düzeldir teli
Telin çalgıların uydurur eli
Çocuk anasından öğrenir dili
Ona göre açar dil yavaş yavaş

Ağacı ekerler açarlar suyu
Onu korumaktır bağvanın huyu
Yücelir gün be-gün uzanır boyu
Her yanına atar kol yavaş yavaş

Felekoğlu sözün burada biter

⁶⁷⁷ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, ss.67-68.

Bağ olan yerlerde kumrular öter
Yurduna yözleşen yolcu ha yeter
Aşar dağlar keser yol yavaş yavaş⁶⁷⁸

Yaranış
Düşün bunca yaranışa
Bir yaradan yaraştırmış
Gökte olan görünüşe
Uzaylardan yerleştirmiş

Yaratmış dört ataları
Dört çağları oyaları
Kış, bahar, yaz, güz ayları
Birbirine ulaştırmış

Toprak, su, od, yel, atalar
Kış, bahar, yaz, oyaları
Bunlardan olmuş her neler
Atalardan türeştirmiş

Güneş oldu dünyâ payı
Işıklandırdı dünyâyı
Olan yıldızları Ay'ı
Dünyâlara paylaştırmış

⁶⁷⁸ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.64.

Güneş dünyâ ırağıdır
Işıkların kaynağıdır
Yıldızların bağlağıdır
Çevresine dolaştırmış

Var eyledi dirlikleri
Bölük bölük birlikleri
Türlü çehreyle renkleri
Yaranışa bölüştüdü

Her gelen cân bu cihâna
Buruşur bir yeni dona
Konar kervânlar bu hana
Öyle kopup göçüştürmüş

Herdem bir don giyer cihân
Biter bitki açar çimen
Birdem kurur olur virân
Çağdan çağa değıştirmiş

Her bitkide cân gizledip
Suda toprakta kökledip
Yelde Güneş'te besledip
Gövdelere giriştirmiş

Felekoğlu sözü biter

Seçip dinleyene yeter
Yaradanı dile getir
O ki seni dilleştirmiş⁶⁷⁹

‘Âlemde Huylar
Türlü türlü ‘âlem cihân içinde
Herkes hayâlinde dünyâyâ dalmış
Türlü türlü huylar insân içinde
Kimi süfle, kimi ‘ulyeye dalmış

Kimi mâlik olmuş hüsn-û cemâle
Kimi sâhip olmuş zâtı kemâle
Kimi gönül vermiş dünyâyâ mâla
Ölümlü dünyâda eyvaya dalmış

Kimi ‘aşka duçar oldu bağlandı
Vefâsız bir yâre yandı dağlandı
Sel oldu gözünün yaşı çağlandı
Gücü yerişmeyen sevdâyâ dalmış

Kimi destân olmuş dilden dillere
Kimi yolcu olup koşup yollara
Kimi mecnun olup düşüp çöllere
Leylâ’sın arzular sahrâyâ dalmış

⁶⁷⁹ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.77.

Cihân bir saraydır türlü döşelir
Konan göçen çoktur dolu boşalır
Felekoğlu düşündükçe coşalır
‘Âlemde ‘âleme holyaya dalmış⁶⁸⁰

Bugün Aşuradır
Bugün Aşura’dır Hakk’ı sevenler
Alioğlu Hüseyin meydânda düşmüş
Kesmişler başını Hak’tan dönenler
Leşi başsız yatar al kanda düşmüş

Kandan açmış sanki çölün Lâle’si
Gelir ehl-i ‘iyâlın vaveylesi
Ne suç etmiş bu peygamber balası
Böyle hükm-ü revân fermânda düşmüş

Leşi delik delik oklar yarası
Baş kesilmiş daha nedir çâresi
Odur Fatima’nın ciğer pâresi
Zeynep feryât eder efgânda düşmüş

Haymelerinden yakımışlar oda
Havalanmış tütün göklere dada

⁶⁸⁰ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.69.

Ne söndüren ne gelen var imdâda
Sanki gülzâra od hazânde düşmüş

O çöl dolu koşun koşun müslümân
Acep yokmu onda bir ehl-i imân
Ne kaldıran, ne kazan var ne gömen
Sanki bir kimsesiz virânda düşmüş
Kurbân koydu böyle cânı varıydı
Şedki doğurlaya bozgun 'ayarı
Oğul kardeşleri yârı yaveri
Al kanda her biri yan yanda düşmüş

Zulme karşı terk etti sağlığını
Kabul etti cânıdan ayrılığını
Elbet ehl-i beytin hâl darlığını
Bu derdiyle pirgâm hicrânda düşmüş

Felekoğlu diyor bugün mâtemdir
Mâtem dinî İslâm'da ihtirâmdır
Hüseyn'i yâdlayanın gözü nemdir
Ağlar bir köşeyi âhzende düşmüş⁶⁸¹

‘Âlemde Gamlar
‘Âlem ağlar üç nesnenin kahrinden

⁶⁸¹ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, ss.94-95.

Ayrılığın, yoksulluğun, ölümün
Kurtulmadı hiçbir kaçan önünden
Ayrılığın, yoksulluğun, ölümün

Çokları terk etti taht ile tâcı
Duçar olup derde çektiler acı
Yoktur bu dertlerin sehil ilâcı
Ayrılığın, yoksulluğun, ölümün

Ağlattı bu dertler kaç kahramânı
Bulmadılar bu dertlere dermânı
Korkusu zâr etmiş bütün cihânı
Ayrılığın, yoksulluğun, ölümün

Çokları dolandı dağ ile taşı
Seller gibi indi gözünün yaşı
Cânın ezdi bu gamlerin savaşı
Ayrılığın, yoksulluğun, ölümün

Vasf ederler hikmetini lokmânın
Ol idi hâkim-i vakit zamânın
Bu dertlerin bulamadı dermânın
Ayrılığın, yoksulluğun, ölümün

Kerem yandı bu dertlerin elinden
Çok eserler koydu şirin dilinden

Çeken bilir bu dertlerin hâlinden
Ayrılığın, yoksulluğun, ölümün

Öğretir bunları bu felek hâyin
Binlerce serhângin bozdu alayın
Çekebilmez kimse bunların yayın
Ayrılığın, yoksulluğun, ölümün

Binlerce şehir-i olmuşken abâd
Savurdu taşını eyledi berbâd
Kan ağlar elinden bütün bu ibâd
Ayrılığın, yoksulluğun, ölümün

Ayrılık yoksulluk bir fenâ demdir
Bu ölüm 'âlemde bir büyük hemdir
Felekoğlu diyor çarşısı gamdır
Ayrılığın, yoksulluğun, ölümün⁶⁸²

Ara Salık Al
Düşünce atın koş bir cevân eyle
Dünyâ hülyaların dolaş salık al
Gez bahçe bağların bir seyrân eyle
Çağrış kumrularla dilleş salık al

⁶⁸² Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, ss.25-26. Benderoğlu, **Çağdaş Türkmen Şairleri**, s.139.

Gör nicedir kumruların efgân-ı
Türlü nâğmeleri türlü elhân-ı
Ya nedir hikmeti ‘ilmi ‘irfân-ı
Gizli ma‘nasine olaş salık al

Tanı bağvanını gör nedir huyu
Sor ne kaynaktandır bağının suyu
Hangi dağın daldasındadır köyü
Ara sor yolunu aylaş salık al

Gün şavkında yürü çıkma yanaşa
Girme karanlığa büdreme taşa
Fanusu efleke kıl bir temâşâ
Hakk’ın çırağına yüzleş salık al

Felekoğlu Hakk’ı haklı ‘irfânda
Birliğini sağla kalma gümânda
Her dem onu yâdla gönülde cânda
Bezm-i dergâhına yaklaş salık al⁶⁸³

Unutma Yâda Sal
Ela gözlüm gurbet ele arzum var
Unutma gözlerim ağla yâda sal
Ara yerde sana gizli sözüm var

⁶⁸³ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.66.

Unutma sözlerim sakla yâda sal

Sevdâ bâdîsini cânâ içirttik

Gönül kuşlarını birden uçurttuk

Çok oynadık güldük günler geçirttik

Unutma günlerim yâdla yâda sal

Bahar yaz gelirse bağlar yeterse

Kumru bülbül ağaçlarda öterse

Ektğim bahçelerde güller biterse

Unutma günlerim kokla yâda sal

Ayrılık günlerin birbir sanarım

Esen yelde sana selâm sunarım

Felekoğlu diyor bekle dönerim

Unutma yollarım gözle yâda sal⁶⁸⁴

Her Gelen Durmaz Döner

Dahir devri bî-vefâda kalmaya hiçbir gelen

Her gelen kalmaz gider, hiçbir gelen kalmış değil

Atalardan söz kalıptır, ağlayacak her gelen

Her gelen kalmaz gider, hiçbir gelen kalmış değil

Gâh gülteni ağladır, gâh ağlayanı güldürür

Bir dem açar güllerin, benzini bir dem soldurur

⁶⁸⁴ Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.40-41.

Aman vermez bu cihâna, her geleni öldürür
Aman gelen kalmaz gider, hiçbir gelen kalmış değil

Önce Yakub’u nice, Yusuf’a gıryân eyledi
Önce Ferhad’ı nice, Şirin,e kurbân eyledi
Önce tahtı Kesrivân-ı, yıktı virân eyledi
Her gelen kalmaz gider, hiçbir gelen kalmış değil

Felekoğlu çarh-ı dünyâ ‘âlem-i halka medâr
Her gelen durmaz döner biraz hemen seyrân eder
Kim bilir ya her gelen hardan gelir hara gider
Her gelen kalmaz gider, hiçbir gelen kalmış değil⁶⁸⁵

Öğrenci Şarkısı
Ben okula giderim
Öğrencilik ederim
Bilgi nerdivanına
Adım adım adarım

Her gün erken gelirim
Bilgisine dalırım
Bilmediğim neleri
Öğretmenden alırım

⁶⁸⁵ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.62.

Ben okula başlarım
Her gün yolun tuşlarım
Yücemen bayrağına
Saygımla alkışlarım

Ben okurum yazarım
Defterimi bezerim
Öğretmenin dilinden
Bilgi duygu sezerim

Okulu terk etmenim
İşsiz yola gitmenim
Dolaşıp sokakları
Okumu unutmanım

Ben okulda kalırım
Okuram öğrenirim
Yurdun öğrencilerin
Gün olur öğretirim

Yurduma çalışırım
İşine alışırım
Umağtan ümidim var
Dileğe kavuşurum

Ben yurdumda yaşarım

Her işine koşarım
Yurduma kazanç için
Dağlar, taşlar aşarım⁶⁸⁶

Şanlı Bahar Gelende
Sen çöllere çimenlere çıkanda
N'ola ey sevdiğim seyrânın olsam
Cennet cemâline gözüml bakanda
N'ola ey sevdiğim hayrânın olsam

Yükseklerde tepelerde duranda
Siyâh zülfün al yanağa saranda
Kemân kaşın çatıp oklar vuranda
N'ola ey sevdiğim cirânın olsam

Sen muhabbet bâdîsini açanda
Sâkî diye ben o bezme geçende
Sen dolusun kana kana içende
N'ola ey sevdiğim fincânın olsam

Felekoğlu diyor sen mest olanda
Mahmur yanakların 'aklım alanda
Gönül coşup cânım sana dalanda
N'ola ey sevdiğim mihmânın olsam⁶⁸⁷

⁶⁸⁶ Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.56-58.

Gel Vefâya Sevdîğim
Boyun serviye benzettim
Cemâlin Ay'a sevdîğim
Kırpiklerin oka benzer
Kaşların yaya sevdîğim

Saçın meşk-î rengi Lâle
Hop yaratmış onu mevlâ
Benim Mecnun sen de Leylâ
Gidek sahrâyâ sevdîğim

'Aşkın beni eder berbâd
Gözlerinden dad-u feryât
Sen Şirin ol ben de Ferhât
Düşek dâvâyâ sevdîğim

Sen olaydın bana nâsip
Yanıyda odlara râkip
Sen Şâhsenam ben de Gârip
Konak saraya sevdîğim

Hasretinden âh çekerim

⁶⁸⁷ Felekoğlu, "Şanlı Bahar Gelende", (Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir, bu şiir özel arşivimizdedir, Tarihsiz.

Ağlayıp yaşlar dökerim
Sen Hân Aslı ben de Kerem
Koşak dünyâya sevdiğim

‘Aşk yoludur hâl perişân
Yorulur bu yola düşen
İki gönül bir çalışan
Yeter sılaya sevdiğim

Eğer sadık isen özün
‘Âşıkından kesme yüzün
(Felekoğlu) bekler sözün
Yeter vefâya sevdiğim⁶⁸⁸

Kırk Yıllık Daha Bir Yol
Âh çağırdım dad eyledim
Ben söyledim ben dinledim
Vah-inen feryât eyledim
Ben söyledim ben dinledim

Dedim kervân öyle büyük
Yol uzaktır ağırdır yük
Gerek bu yolda tedârük
Ben söyledim ben dinledim

⁶⁸⁸ Benderoğlu, **Çağdaş Türkmen Şairleri**, s.138.

Kılavuz yok dağlar yüce
Dağlı yollar güçtür gece
İşin koşak olmaz önce
Ben söyledim ben dinledim

Salar düşünmez yol yüzün
Düşür ancak kendi özün
Dedim yana bak aç gözün
Ben söyledim ben dinledim

Dedim hey Salar efendi
Köy görünmez yol uzandı
Yolcumuz var yayan indi
Ben söyledim ben dinledim

Çok söyledim dövdüm dizim
Yaka yırttım vurdum yüzüm
Dinlemedi Salar sözüm
Ben söyledim ben dinledim

Kervân perişân yürüyor
Bir yürüyor bir duruyor
Felekoğlu işte diyor

Ben söyledim ben dinledim⁶⁸⁹

Her İşi Gününde Yap

Bugün biten işi yarına koyma

Kaçırma bu günü elden efendim

Kararı yok çarhın ona mutlanma

Açma kuşağını belden efendim

Gece-yi gündüzü boşa geçirtme

Yâr şerbetin ağyarlara içirtme

Düşmanlı günlerde kuşun uçurtma

Eksik olmaz avcı çölden efendim

Her deli eline şişeyi verme

Her esen yellere harman savurma

Kötü alçaklarla kalkıp oturma

Kenâr al sitem-i dilden efendim

Merak eyle çalış ‘ilim ‘irfâna

Yoldaş ol danâya uyma nadâna

Gelenin kıymetin verme gidene

Göz kesme yolcudan yoldan efendim

⁶⁸⁹ Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, ss.30-31. **Kardeşlik Dergis**, 1984 Şubat, Mart, Nisan, S.10-11-12, Y. 23, ss.51-52.

Sorgu sorulmadan sözü söyleme
Vakitsiz Horoz'lar gibi baylama
Varı atma elden yoku bekleme
Her yardım umulmaz elden efendim

Her kimseden yahşı yaman sorulur
Ayarsız çalışan düşer yorulur
Bu gün sağlıktayız yarın kim bilir
Ölüm gelir sağdan soldan efendim

Sağlıkta fırsattır gösterir erlik
Erlığe el verir yardımla birlik
Bugünün gençliktir yarının pirlık
Al hesabın Ay'dan yıldan efendim

Gençlik bir fırsattır yiğit önünde
Gaflet olsa ondan kalır sonunda
Fırsat bulut gibi geçer gününde
Salık al yağmurdan seldom efendim

Her pazarda kendin salıp satılma
Partalı soymadan suya atılma
Yardımsız kervâna yolda katılma
Hey ver câna yokuş hâlden efendim

Dünyâ bir pazardır dolaş her yerin
Döşür topla ala gelen cevherin
Bugüne benzemez yârını dahrın
Bunu öğren esen yelden efendim

Eskiden bir söz var sarhoş yattılar
Yata yata akar suyu sattılar
Bağlar içe gölden ümit ettiler
Su çıkmadı arka gölden efendim

Gülistânda bülbül eyler sadâyı
‘Âşık çalır sazı içer bâdîyi
Dilden anlamayan sözü ma‘nayı
Nice anlar sazdan telden efendim

Felekoğlu söze veren kulağı
‘Ârif ise seçer karadan ağı
Bülbülün ötüşü şân eder bağı
Uçurtma bülbülü daldan efendim⁶⁹⁰

Bizim Elde Bahar Oldu
Baharın deminde güller açanda
Bizim elde esen yeller olaydım

⁶⁹⁰ Kuşcuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, ss.52-54. Benderoğlu, **Çağdaş Türkmen Şairleri**, ss.141-143.

Yeşil yeşil Ördek Suna uçanda
Dalga vuran derin göller olaydım

Bulağların suyu coşup akanda
Türlü türlü çiçekleri kokanda
Ela gözlü yârim seyre çıkanda
Çayır çimen biten çöller olaydım

Bülbül bahçelerde kanat bükende
Konca güle konup dalın eğende
Seher yeli yâr zülfüne değende
Al gerdâne cırpan teller olaydım

Felekoğlu diyor akşam olanda
O nazlı yâr hayâlime dalanda
Baş yastığa koyup uyku alanda
Boynuna sarılan kollar olaydım⁶⁹¹

Biz Ne Demektir Bilelim
Ben ve senden geçmeyen millet olaşmaz maksûda
Ben ve senden geçelim biz diyelim biz olalım
İki bölmüş birliği benlik ve senlik burada
Ben ve senden geçelim biz diyelim biz olalım

⁶⁹¹ Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, s.49.

Millet bağına birlikte girelim ey ‘aziz
Bir gözden içelim birliğin bâdîsin varımız
İkilikten eyleyelim bu gönülleri temiz
Ben ve senden geçelim biz diyelim biz olalım

Edâp çarşısında hep cevherimiz bir katmalı
Onu bir dellal elinden bu cihâna satmalı
İkilikten yüz çevirip birliğe yüz tutmalı
Ben ve senden geçelim biz diyelim biz olalım

Biz demek bir yoldur onu ben ve sen iki eder
Gide gide düz olur her biri bir yana gider
Biz ne demektir bilelim ey birader ey peder
Ben ve senden geçelim biz diyelim biz olalım

Her okuyan etmesin yabâna sözümüz bizim
Bunu dikkatle okusun gönül gözümüz bizim
Biz deyince hâsıl olur her dileğimiz bizim
Ben ve senden geçelim biz diyelim biz olalım
Kimdi ben, ya kimdi sen, kimdi o, ya kimdi bu
Bir saraya toplanınız kâlemiz birdir kamu
Felekoğlu son verirken şi‘riyle böyle diyor
Ben ve senden geçelim biz diyelim biz olalım⁶⁹²

⁶⁹² Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, ss.50-51.

Baylara Hem-dem Olayım
Birlik sarayında toplum kuruldu
O topluma geçen baylara hem-dem
Kurbası açıldı bâdî duruldu
O kurbadan içen baylara hem-dem

Muhabbet bâdîsi doldu yürekler
Şâd oldu gönüller aldı dilekler
Birlik kapısında biter gerekler
Bu kapını açan baylara hem-dem (o kapıyı açan)

Birlik baharında açılır güller
Efgâna dökülür öter bülbüller
Hikmetle ‘irfândan sadâlar diller
Onda ma‘na seçen baylara hem-dem

Felekoğlu diyor sohbet açıldı
Edâp meclisinde seçim seçildi
Boylandı boylara donlar biçildi
‘Ayar tutup biçen(ölçen) baylara hem-dem⁶⁹³

Bilmeden Bel Bağlama
Ateşine yandığımı
Bilmeyen yâre yâr demem

⁶⁹³ Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.34-35.

Ciğer başında tutuşup
Yanmayan nar-â nâr demem

Güzeldir dünyâda varlık
Budur halka bahtiyarlık
Bu vatana yurda yarlık
Etmeyen vara var demem

Sesle mîşeden ersalan
Aldı yanın Tilki Tavşan
Yurt uğruna meydânda kan
Dökmeyen ere er demem

Felekoğlu yurt bağında
Çulğanlanmış yaprağında
Bitip öz dal budağında
Pişmeyen bara bâr demem⁶⁹⁴

Her Yazar Şâir Değil
Bahar yeli eser konca gül biter
Gül bitmeden bahar olmaz efendim
Her ‘âşık arzular sevgilin ister
Yardan olan ‘âşık gülmez efendim

⁶⁹⁴ Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.21-22.

Seher serin eser bahar yelleri
'Âşıkâ kar eyler sevgi hâlleri
Düzgün olmayınca sazın telleri
Sevdâ sadâsını çalmaz efendim

Oncalar çektiler 'aşkın cefâsın
Oncalar sürdüler zevk-u safâsın
Bu Dünyâ'nın herkes ister vefâsın
Her arayan vefâ bulmaz efendim

Hayâle sarmaşıp dünyâya koşmak
Sevdâ bağlarını gezip dolaşmak
Bir nâsedir câna yâre kavuşmak
Hayâliyle ele gelmez efendim
Felekoğlu sözün az olsa hoştur
Dünyâ bir aynadır ortası boştur
Girmiş ve çıkış yolu yoktur
Her giren yokuşun bilmez efendim⁶⁹⁵

Gâlib Kifrili'ye
Mektupların almışım
Gayet memnun kalmışım
Bir kusurum varsa geç

⁶⁹⁵ Felekoğlu, "Her Yazar Şâir Değil", (Şairin elyazısıyla), Benderoğlu ve Şakir Sabır'lara Gönderilmişti,Tarihsiz.

Bir hayâle salmışım

Beni gayet yoruptu

El ayağım duruptu

Şimdi ben yaralıyım

Beni avcı vuruptu

Hayâl ağır hayâldı

El atıp 'aklım aldı

Ol sebepten cevabın

Eğlendi gece kaldı

Hâzen girdi bağıma

Kuş konmaz budağıma

Görsün hasret çekersin

Bağrımdaki dağıma

Ben sizi unutmazım

Yâd ellere satmazım

Vefâsızlar ettiğın

Gam yeme hiç etmezim

Özüm Felekoğlu'yum

Ciğerciği dağlıyım

Bu vefâ kapısında

Zincirleyin bağıyım⁶⁹⁶

Açıl Dilim Açıl Dilim

Açıl dilim açıl dilim

Okumlara seçil dilim

Yurda düşmân olanlara

Ateş olup saçıl dilim

Okumalara başla dilim

Yurt uğruna işle dilim

Öz yurdunu sevmeyenin

Kafasını taşla dilim

Çalış dilim çalış dilim

İsteklere kavuş dilim

Şirin atasözlerinin

Okumasın alış dilim

Aç ağzını şakır dilim

Şahin gibi kaşkır dilim

Kim yurduna yaman bakar

Çal yüzüne aykır dilim

⁶⁹⁶ Felekoğlu, "Gâlib Kifrili'ye", (Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir, bu şiir özel arşivimizdedir, 12.06.1965.

Kutsal dilim, kutsal dilim
Bülbül gibi ötsel dilim
Havalandır yüce sesin
Göklere çık yüksel dilim

Konuları özel dilim
Güzellerden güzel dilim
Yazı eğri bügrü olur
Sen düz oku düzel dilim

Sayla dilim, sayla dilim
Horoz gibi bayla dilim
Derin derin duyguları
Okullarda söyle dilim

Oku türlü olay dilim
Açıkla söz kolay dilim
Okul öğrencilerini
Topla alay alay dilim

Ana dilim, ana dilim
Çok şirinsin câna dilim
Doğdu dilsiz anam beni
Sen dil oldun bana dilim

Yurdu dolaş yokla dilim

Toprağını kokla dilim
Yurda giren düşmânların
Ciğerlerin okla dilim

Felekoğlu kandır dilim
Sensin öter bu bülbülüm
Her bahçede bekler seni
Açılmıştır kızıl gülüm⁶⁹⁷

Işık Hakk'ın Cemâlidir
Güneş'in ışığı Dünyâ'ya saçar
Her yana erişir ışığı revân
Karanlık çekilir önünden kaçır
Aydın olur Dünyâ görünür cihân

Güneş olmazsaydı Dünyâ olmazdı
Dünyâ'da hiçbir don yaratılmazdı
Karanlıktan ışık hiç açılmazdı
Gece-yi gündüzü Güneş'tir açan

Güneş'in etkisi yere dolazlar
Eridir suları yerlere uzlar
Su toprağa iner bitki boğazlar
Uyanır türenir bitkilerde cân

⁶⁹⁷ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.12. Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, ss.7-8. Sarıkehye, **Irak Türkmen Edebiyatı Tarihî**, ss.183-184. Küzeci, **Telâfer Şairleri**, ss.51-52.

Güneş gizlileri bize açıklar
Gözlere görünür yüksek uçuklar (ufuklar)
Gök uzayda yıldızları ışıklar
Odur dünyâları eyleyen ayşan

Güneş'tir Dünyâ'nın şânlı kemâli
Işık vermiş ona Hakk'ın cemâli
Onu böyle kurmuş kuran ezeli
Gümânsız onu da var bir yaradan

Felekoğlu son ver sözü az eyle
Kazma derin kuyu çok deyez eyle
Hakk'ın çırağına bir niyaz eyle
Odur Hakk'ın varlığını bildiren⁶⁹⁸

Yurda Çalış Kimedir Minnet
Kapanmaz gözümüz bil ey vatandaş
Açıktır gözümüz bizim her zamân
Ürkütmüş uykusun yastığıdır taş
Her kipriği durmuş yurda bir pasvân

Taparız kul gibi biz yurdumuza
Atadan anadan yakındır bize

⁶⁹⁸ Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.48-49.

Toprağını sürme çekeriz göze
Hasta gözümüze toprağı dermân

Göz kulak olana sözde hikmet var
Ker kulak olana ya ne kıymet var
Yurt için çalışmak kime minnet var
Bugün bu her merdin yurdudur inan

Kervânı sürersen doğrudur pali
Salarını almış kendi hayâli
Geri döndü kervân bulmadı yolu
Dağıldı yan yana kaldı perişân

Gurbette ‘aşkım var diyorsan ma‘na
Denizlere yağar yağmur bize ne
‘Aşk var ise eğer şevk eden câna
Bu yurdun ‘aşkıdır cânlarda volkan

Diyorsan olmuşum felek dargını
Hiç minnet etmezsın olma yorgunu
Birliğe bağlıdır bunun uygunu
Birliğinle olur her yokuş esen

Felekoğlu’n dinle cânım tezeli
Birliğindir her bir ‘azmin ezeli

‘Irak’tır yurdumuz dünyâ güzeli
Kuru taşıdır postu Süleymân⁶⁹⁹

Eflek

Her nanın bir bidâyesi ihtimâlî da vardır
Her bidâye-yi çabadan bir kuvve hâkime
Olduğuna gümân yoktur kuvvet-i kuvvete
Hâkim eden birini birine müsahhir kılan

Bir hâlık vardı ki ‘ânasırın anası
Olan esen yelden ezeli Hak’tan
Başka hiçbir nesne yokken esen yeli
‘Ademinden estirip ‘anasırından

Vücuda götürüp birini birinden
Türedip nihâda götürmüştür suyu erkek
Toprağı dışı yapıp birbirine
Eş elemiştir Hakk’ın bir damlası

Yel de eserken suya dalmıştır
Sudan topraktan kapışan birlik
Menisinden bitki bütüren bitkinin
Gıdasını yelden ve güneşten dolduran

⁶⁹⁹ Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, ss.54-55.

Bir hâlık vardı ki sudan yelden
Ve bitkiden olan ervâh-î 'âlimleri yemek
İçmek yoluyla ecsâm-i 'âlimlere
Lahutten nasuteye soran kalıbına daldıran

Dondan dona götüren bir hâlıkın
Bildiğini hiç kimse bilemez son olarak
İşte serbest bir nizam ile
Şi'irlerde her na-yı bulabilirsin ... Felek⁷⁰⁰

Yetim Malalla-yı Buldum
Yetim Malalla-yı buldum buluştuk
Saygılarla gördüm özel sorgusun
Öz namadan tez namdan konuştuk
Gördüm nazın huyun millî duygusun

Başında var sandım iki etkisi
Biri dilber biri vatan sevgisi
Cânını yormuşlar birden ikisi
İşte sevgilerin çeker kaygusun

Şâir Malalla-yı sor 'Iraklı'dır
'Irak toprağına çok meraklıdır
Vatan için yazar el yaraklıdır

⁷⁰⁰ Felekoğlu, "Eflek", (Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir, bu şiir özel arşivimizdedir, Tarihsiz.

Çok geceler şaşarmıştır uykusu

Felekoğlu yeter sözü uzatma

Yetim Malalla-yı gönülden atma

Tez nama sözlerin yâdla unutma

Her şi'rinde gördün bir renk uygusun⁷⁰¹

Cihân Bir Yolcu Yoludur

Cihân bir yolcu yoludur

Giden yorgun gelen yorgun

Büyük bir çarşı pazardır

Satan yorgun alan yorgun

‘Âlem birbir gelecektir

Bnda kalmaz gidecektir

Aramız bir konacaktır

Konan yorgun göçen yorgun

Gelen kalmaz giden gelmez

Ne hikmettir kimse bilmez

Sorgusuna söz verilmez

Soran yorgun virân yorgun

⁷⁰¹ Felekoğlu,"Yetim Malalla-yı Buldum", (Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir, bu şiir özel arşivimizdedir, Tarihsiz.

Kimine cah zindânıdır
Kimine bağ cânânıdır
İki kapılı bir hândır
Giren yorgun çıkan yorgun

Kimine zevk-i sohbettir
Kimine cür-u mihnettir
Cihân bir taht-ı gaflettir
İnen yorgun binen yorgun

Yumru bir top var cihânda
Felek vurmuş çögeninde
Halk oynuyor şimdi onda
Atan yorgun tutan yorgun

Felek her dem kalem çizer
Bu halk onu okur yazar
Kimi düzer kimi bozar
Düzen yorgun bozan yorgun

Gece gündüz gelir geçer
Olur olmaz çâr-u neçâr
Biri kovar biri kaçar
Kovan yorgun kaçan yorgun

Cihân bir sel gibi geçer

Bu halk ondan içer saçar
Kimi eker kimi biçer
Eken yorgun biçen yorgun

Sular gelir aka aka
Dolanır çevrilir arka
Felekoğlu bak bu çarha
Zemin yorgun zamân yorgun⁷⁰²

Kirlenmeden Ne İin Yumak
Arı partal suya gitmez huya
Niçin çoğuna yalvarsın
Baykuş virânedен geçmez
Niçin gülşene yalvarsın

Pulu sultân eder bahşış
Puluyla sağlanır her iş
Mâl-u cândan geçen derviş
Niçin sultâna yalvarsın

Kederle gam dolu ‘âlem
Hekim sağlar derd-u elem
Baş sağ iken gövde sağlam
Niçin dermâna yalvarsın

⁷⁰² Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, s.37.

Kılıç kalkan merde uyar
Kılıç keser kalkan korar
Kılıç kâr etmeyen bir er
Niçin kalkana yalvarsın

Mukarrer İse ger takdir
Ne lazımdır ona tedbir
Eğer insân kılsa ta‘bir
Niçin emâne yalvarsın

İnsân arzu eyler iken
Bir umağdan umar iken
Cânlı umağlar var iken
Niçin bî-câna yalvarsın

Falcı falın korar iken
Yalan palan burar iken
Ona câhil kanar iken
Niçin ‘irfâna yalvarsın

Dünyamız bahar olursa
Çöl çimen gülzâr olursa
Kurtla koyun yâr olursa
Niçin çobana yalvarsın

Her zamân yer yatan avcı
Kemân kaşın çatan avcı
Gözüyle ok atan avcı
Niçin kemâna yalvarsın

Felekoğlu ‘aşka dolar
Muhabbet bezmine dalar
Görünce yârı mest olar
Niçin fîncâna yalvarsın⁷⁰³

Mal Topla Hakk’ı Unutma
Alışverişte gezerim
Unutmşum Allah’ı ben
Çalan pılanlar düzerim
İşlerim hep ikrâh-ı ben

Gâh alırım gâh satarım
Birin birine çatarım
Helâl harâmı katarım
Tutmuşum bu gümrâh-ı ben

Üstüm bezekli karnım tok
İçim rahimsiz karanlık

⁷⁰³ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.63. Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, ss.38-39.

* bu şiir (Açıl Dilim Açıl Dilim) divanında beyit şeklinde yazılmaktadır.

Ölmeden hiç hâberim yok
Bu bed bahtı siyâh-ı ben

Sormazım yoksulun hâlin
Düşenin tutmazım elin
Toplarım bu dünyâ mâlın
Yüklenmişim günâh-ı ben

Felekoğlu der n'olacak
Her çarkışan yorulacak
Herkes günâhın bulacak
Niye çekem bu âh-ı ben⁷⁰⁴

Ey Yaratan Dünyâları
Ey yaratan dünyâları
Sensin temelleri kuran
Nakş eyleyen binâları
Surat çekip düzen veren

Çarh-ı kurup nizam verdin
Günü gece-yi ayırdın
O dem seyr eyle buyurdun
Hemen devr eyledi devrân

⁷⁰⁴ Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.27-28.

Olan vardan sensin ezel
Var eyleyip ettin özel
Her yaptığın yaptın güzel
Hep güzellik sende ‘ayan

Türlü hüyalara daldın
Seni aramaya kaldım
Öz özümde seni buldum
İçimdesin yoktur gümân

İçimdesin gözüm görmez
Seni gözle görmek olmaz
Meğer sensiz özüm durmaz
Rahmin olmayınca bir an

Sen yücelerden yücesin
Düş hayâl bilmez nicesin
Güdem içinde mücesin
Hikmetinde oynaşır kan

Beni var ettin yarattın
Dört atalardan türettin
‘Âlemden ‘âleme attın
Eyledin heykelim insân

Çok uzatmaz bir gün olur
Ecel ölüm beni bulur
Cismim topraklarda kalır
Döner sana bendeki cân

Sen ‘âlemin halıkısın
‘Âlem gider sen bâkîsin
Doğru cânlar merakısın
Hep cânlara sensin emân

Sen padişâh benim bende
Umağım ümidim sende
Beni dönder yahşı donda
Yaşıyayım eyle asan

Felekoğlu’yum ricâda
Kapındayım ilticâda
Dileğim var sen yücede
Sendedir hep lütfu ihsân⁷⁰⁵

Çâr Yaver Kimler Dediler
Hakk’ın rahmetinden üzgün kaçkıdır
Muhammed’in sevgillerin sevmeyen
İslâm cephesinden azgın şaşkıdır

⁷⁰⁵ Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.44-47.

Muhammed'in sevgillerin sevmeyen

Her yahşı her yaman destân olacak
Her 'ârif-i danâ sözden alacak
Hakk'ın rahmetinden paysız kalacak
Muhammed'in sevgillerin sevmeyen

Hakk'a kulluk eyler içi kin dola
Hakk'ın dergâhından sakındır yolu
Savursun başına toprağı külü
Muhammed'in sevgillerin sevmeyen

Yola koşmuş köyü bilmez neredir
Yolu alçak yüksek dağdır deredir
Hakk'ın divânında bahtı karadır
Muhammed'in sevgillerin sevmeyen

Muhammed'in çâr yaveri serveri
Eti, kanı, cismi, cânı ciğeri
Gümrâh olur dinî İslâm'dan ayrı
Muhammed'in sevgillerin sevmeyen

Felekoğlu sözü söyle alana
Ne demektir İslâm dinî bilene
Yüzyıl emek eyler verir talana

Muhammed'in sevgillerin sevmeyen⁷⁰⁶

Resulullahın Sırr-1

Resulullah çeş-i yola 'azm eyler
Bekir sağ yanınca ne güzel uygun
Hakk'ın arzusuna göre ruzm eyler
Ömer sol tayınca ne güzel uygun

Ceşinde mevc oynar tekbir sadâsı
Gönüllere dolar Hakk'ın sevdâsı
Dört yâr ile bile gönül safâsı
Osman-i ardınca ne güzel uygun

Fahr-i 'âlem yerir dört yâr ile yol
Yıldızlar içinde Ay'a benzer ol
Belinde zülfikâr altında Döldül
Fedâî önünce ne güzel uygun

Felekoğlu diyor keşke n'olaydım
İslâm ordusunda 'asker olaydım
Fahr-i 'âlemiyle yola dolaydım
Hakk'ın rızasınca ne güzel uygun⁷⁰⁷

⁷⁰⁶ Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.50-51.

⁷⁰⁷ Felekoğlu, "Resulullahın Sırr-1", (Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir, bu şiir özel arşivimizdedir, Tarihsiz.

Ölümnden Kurtulan Var Mı?

Olur bezmin sana acı

Geçer günler gelir bir gün

Çalışırsın yok ilâcı

Geçer günler gelir bir gün

Cân verirsin baka baka

Cismin oda yaka yaka

Dağılır bu korku keşha

Geçer günler gelir bir gün

Çâresiz bir derttir yamân

Hiç bulunmaz ona dermân

Çeker cânın vermez amân

Geçer günler gelir bir gün

Gider cismin tutan âlet

Ne kalır güc-ü ne takat

Kopar başında kıyamet

Geçer günler gelir bir gün

Kovarlar seni bu hândan

Ayrırlar cismi cândan

Olur bu yer sana zindan

Geçer günler gelir bir gün

Terk edersin mülk-û mâlın
Uğrar zevâle kemâlin
Kalır elinde ‘âmelin
Geçer günler gelir bir gün
Yıkılır ‘ömrün ebedin
Bozulur resmi binyâdın
Yahşı kötü kalır adın
Geçer günler gelir bir gün

Yoktur onda şâhlar kede
Fark olunmaz bu arada
Hiç imdad olmaz o dada
Geçer günler gelir bir gün

Gider cânın lahut olur
Onu yaradanı bulur
Ağı karası görülür
Geçer günler gelir bir gün

Hak’tan cezâsını alır
Gâh arılır gâh durulur
Yeni bir dona sürülür
Geçer günler gelir bir gün

Sığın Allah’a ey şâir

Gece gündüz çağır bağır
Düşer yükler başa ağır
Geçer günler gelir bir gün

Felekoğlu kazma derin
Düşersin içine yarın
Seni kurtarmaz eş'âr'ın
Geçer günler gelir bir gün⁷⁰⁸

Reşit Dâkûklu Gitti
Bahar erişmeden güller açmadan
Uçtu bir bülbülü gülzârımızın
Tomurcuk damlasın gölden içmeden
Kan eyledi ağzın suzarımızın

Öter bülbül idi vardır sadâsı
Yazar şâir idi vardır cinâsı
Hastalıkla yazık geçti dünyâsı
Bağrın ezdi her dil azarımızın

Görevi Dâkûk'ta bir muhtar idi
Vefâ kapısına anahtar idi
Sözden anlayana söz satar idi
Bir şahnası idi yazarımızın

⁷⁰⁸ Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.13-16.

Felekoğlu sözün burada bitti

Dâkûklı da göçüp Dünyâ'dan gitti

Şi'irler yazılar bize bahş etti

Seçelim ma'nasın yazarımızın⁷⁰⁹

Fahr-i 'Âlem Olan Gece

Başaret indi Dünyâ'ya

Fahr-i 'âlem olan gece

Güneş müjde verdi Ay'a

Fahr-i 'âlem olan gece

Hakk'ın kapısı açıldı

Şavkı cihâna saçıldı

Karanlıktan ak seçildi

Fahr-i 'âlem olan gece

Hakk'ın hikmetleri indi

Yer tiprenip farahlandı

Tavk-î Kistrâ yırğalandı

Fahr-i 'âlem olan gece

⁷⁰⁹ Felekoğlu, "Reşit Dâkûklı Gitti", (Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir, bu şiir özel arşivimizdedir, 30. 08 .1975.

Kiliseler çalkandı hep
Yobazlar dediler yâ Rab
Bu geceye n'oldu acep
Fahr-i 'âlem olan gece

Vurdu kabus patrikleri
Korku dolu yürekleri
Düştü emel direkleri
Fahr-i 'âlem olan gece

Puthaneler tipreştiler
Putperestler titreştiler
Putlar dökülüp düştüler
Fahr-i 'âlem olan gece

Doğarken nur-û velâyet
Görüldü türlü 'alamet
İndi Allah'tan salâvât
Fahr-i 'âlem olan gece

Bu sır dağıldı ellere
Karıştı esen yellere
Çaldı ceres gönüllere
Fahr-i 'âlem olan gece

Yaşı kırka kâmil oldu
Ona Hak'tan rütbe geldi
'Alametler çün görüldü
Fahr-i 'âlem olan gece

Felekoğlu rivâyetten
Yazar izler hakîkatten
Neler oldu 'alametten
Fahr-i 'âlem olan gece⁷¹⁰
Yok İken Var Oldum
'Ademden var olup geldim
Götürenin birliğinde
Devleti lahuta daldım
Daldıranın birliğinde

Lahutten yellere döndüm
Esip yellerde yellendim
Sırr-ı kutrette saklandım
Saklayanın birliğinde

Katra oldum suya indin
Denizlerde dalgalandım
İtip sellerde çağlandım
Çağlayanın birliğinde

⁷¹⁰ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, ss.83-84.

Buhar oldum havalandım
Gökte bulutla dolandım
Yağmur oldum yere indim
İnderenin birliğinde

Dört atalara yüzlendim
Ondan ona dolazlandım
Türlü donlarda gizlendim
Gizleyenin birliğinde

Suda toprakta köklendim
Şorun içtim bitkilendim
Güneş'te yerde beslendim
Besleyenin birliğinde

Bitkiden bir dona döndüm
Soruldum bir şehre indim
Gizli bir kâleye kondum
Konduranın birliğinde

Bir dem çamurla yuğruldu
Girdim kalıbe doğruldu
Ekisre indim duruldu
Duruldanın birliğinde

Gizli câhlara dolandım
Al kızıl dona burlandım
Türlü türlü renge döndüm
Döndürenin birliğinde

Bir dem zindana atıldım
Dokuz aylarca tutuldum
Yurdu va‘deye kurtuldum
Kurtaranın birliğinde

Hemen öğrendin tapreşim
Baş uzattım yola düştüm
Dünyâ kervânına koştum
Koşturanın birliğinde

Felekoğlu coşkun bu halk
Halkı yoktan götürdü Hak
Su atadır, ana toprak
Toplayanın birliğinde⁷¹¹

Dilimizde Kaç-a Kaç
Telâfer’den koptu sevrâ
İngiliz’i vura vura

⁷¹¹ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, ss.79-81.

Bin dokuz yüz yirmide
Vaya düştü İngiltere

Kimi millet söz verdiler
Sevra birlikte dediler
Sevra kızgın oldu gerçek
Döndüler yüz çevirdiler

Ama Telâfer dayandı
Birbirine hep inandı
Arzuladı kanı millet
Sevrasını gerçek sandı

Baş koydular bu meydâna
Bakmadılar mâla, câna
Bu Dünyâ'da unutulmaz
Doldu tarihle cihâna

Bir toplanıp görüştüler
Bel bağlayıp duruştular
Sığındılar tek Tanrı'ya
Düşmân ile vuruştular

Onca serhenk öldürdüler
Erliklerin bildirdiler
Bin yaşasın böyle millet

Yurt bayrağın kaldırdılar

Gerçekle bir pılan oldu

İngiliz'ler virân oldu

Kalan öldü, kaçan kaçtı

Hazinesi talan oldu

İngiliz'den neçe kadın

Döküp başlarına benzin

Çok kimseler görür idi

Her birisi yaktı kendin

Ordu Musul'dan yürüdü

Yurda doğru topu kurdu

Merdâneler kümesinden

Birkaç atlı topa sürdü

İngiliz'den koptu havar

Geldi uçak bomba vurar

Millet biraz dargın oldu

Eslîhâ yok, ne çâre var

Millet yardım beklediler

Çevre halkın dilediler

Onda solgun oldu sehra

Söz verenler gelmediler

Sonra millet kaçı verdi
Dağa, taşa yüz çevirdi
Şehr-i saldı çıktı herkes
İngiliz'ler şehre girdi

Şehre perverdi koydular
Çok saray evler yıktılar
Talan edip yağmalayıp
Harmanlara od yaktılar

Şimdi yeni bir defter aç
Millet oldu hep kaç-a kaç
Avrat uşak yola düştü
Ne bey kaldı ne yoksul aç

Dağıldılar kır çöllere
Olaştılar yâd ellere
Karrı koca birle düşkün
Düştü perişân hâllere

Pürüşük oldu bir neçe
Dağda derede gizlice
Şehre baskın ederdiler
Her taraftan gece gece
Böyle çekti iş bir zamân

Çekilmez dert oldu yaman
Millet yokuş hâle düştü
İstediler çâre emân

Toplandılar hep ağalar
Yokuş işi başarılar
Dönmek için yurda millet
Belki bir yol sağlallar

Birisine söylediler
İşi yapansın dediler
Bu milletin günâhını
Boynuna hep yüklediler

Biraz düşüntüye daldı
Eğdi başın yere saldı
Hemen kaldırdı başını
Sarığını yere çaldı

Dedi teslim olsam gerek
Millete yol alsam gerek
Millet uğrunda şereftir
Başım vurup ölsem gerek

Söz bir edip rây kurdular
Yokuşa yol uydurdular

İlgiliz'e mektup yazıp
Hemen elçi gönderdiler

Elçi yetip döndü revân
İngiliz'den geldi fermân
İşi yapan ala gelsin
Bütün millet bulsun emân

Atlı bindi her bir yere
Gitti hâber vere vere
Bütün millet yurda dönsün
Ağalar hep döndü şehre⁷¹²

Ey Vatandaş Yurdu Gözle
Her haftada gelir posta
Yurdu gözle yurdu gözle
Dost elinden gider dostu
Yurdu gözle yurdu gözle

Oku yurdun siyâsetin
Ayırma topla milletin
Nedir öğren dil kıymetin
Yurdu gözle yurdu gözle

⁷¹² Küzeci, **Kerkük Soykırımları (Irak Türkmenleri Uğradığı Katliamlar 1920-2003)**, s.36.

Ey vatandaş budur dilin
Her dem öten bir bülbülün
Bekle açan konca gülün
Yurdu gözle yurdu gözle

Ey vatandaş dön diline
Sevgisini al gönlüne
Hafta başı bak yoluna
Yurdu gözle yurdu gözle

Oku şi'rinde hikmetler
Türlü türlü ma'rifetler
Seni birliğe dâ'vetler
Yurdu gözle yurdu gözle

Felekoğlu yazar duygu
Verir yurda güzel uygu
Okusundan gider kaygu
Yurdu gözle yurdu gözle⁷¹³

Dâkûk Muhtarı Reşit Ali Hastalığı Nedeniyle
Çekme gam sağlıktır işin incâmı
Sağlıkta görürüz seni inşallah
Yaparız 'aşkıyla muhabbet cemi

⁷¹³ Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.42-43. Sarıkehye, **Irak Türkmen Edebiyatı Tarihi**, ss.184-185.

Sağlıkta görürüz seni inşallah

Bu gam deryâsını geçersin bir dem

Silkinip bu derdi saçarsın bir dem

Sıhhat bardağını içersin bir dem

Sağlıkta görürüz seni inşallah

Felekoğlu cândan eder duâyı

Hak vermesin Dâkûklu'ya belâyı

İçeriz elinden cam safâyı

Sağlıkta görürüz seni inşallah⁷¹⁴

Allah Haksıza Hakk'ı Vermez

Saçım ağardı döküldü

Allah Allah diye diye

Belim eğildi büküldü

Allah Allah diye diye

Varlığın bildim sağladım

Birliğine bel bağladım

Derde düştüm kan ağladım

Allah Allah diye diye

⁷¹⁴ Felekoğlu, "Dâkûk Muhtarı Reşit Ali Hastalığı Nedeniyle", (Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir, bu şiir özel arşivimizdedir, 02.02.1962.

Vermedi hiçbir dileğim
Kızıl kan oldu yüreğim
Boşa gitti 'aşk emeğim
Allah Allah diye diye

Dünyâlığım talan oldu
İşim gücüm nalan oldu
Ümidlerim yalan oldu
Allah Allah diye diye

Allah söze kanmaz ımış
Bildiğinden kalmaz ımış
Arzu haksız vermez imiş
Allah Allah diye diye

Bildiğin kimse bilemez
Sırrına vakıf olamaz
Onu nerededir bulamaz
Allah Allah diye diye

Felekoğlu kendin yorma
Dağa taşa başın vurma
Halkı aldadıp kandırma
Allah Allah diye diye⁷¹⁵

⁷¹⁵ Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.38-39.

Gönül Kuşum Pervâz Oldu

Gönül kuşum pervâz oldu

Havalandı inmez oldu

Uçtu gitti yüce yüce

Dağlar başı dönmez oldu

Dağlar başın ben alaydım

Ben çalaydım çağıraydım

Gökte uçan Turna'lardan

Nazlı yârı ben soraydım

Yüce olur dağlar başı

Yolcuya yol vermez taşı

Ben ayrıldım nazlı yardan

Yaktı beni yâr ateşi

Yüce dağlardan aşaydım

Yâr köyüne olaşaydım

Gireydim yâr halvetine

Beyâz kola dolaşaydım

Felekoğlu yâdlar yârı

Nice aşar bu dağları

Hayâl olmuş gözlerine

Yârın kızıl yanakları⁷¹⁶

Sırr-i Velâyetten Sadâ
Dünyâlar olmadan sırr-ı nihândan
Hakk'ın hizmetinde devrâna ey vay
İsterdi yelleri kudret gâhından
Yellerde cânları görene ey vay

Kudret kandilinden verdi ziyâyı
Var etti Güneş'i çarh-ı binâyı
Esen yelden türendirdi dünyâyı
Suratı nakşını kurana ey vay

Gâhî daldı yele doldu dünyâya
Gâhî indi suya döndü deryâya
Gâhî bulut oldu uçtu havâya
Giren her katrayı barana ey vay

Türedi katrayı barandan her cân
Türlü 'âlemlerden doldu bu cihân
Sultân oldu olan mahlûka insân
Kudreti insâna verene ey vay

Bahş etti dünyâya verdi kemâlet

⁷¹⁶ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.55.

Kıldı mahlûkatı tab-i sülâlet
Türlü türlü donlar türlü cemâlet
Halkı dondan dona sürene ey vay

Hak bir padişâhdır gizli ‘arşında
Yedullahil fâal her dem işinde
Musa’yı toplayın otur başında
Bark-ı tecelliye varana ey vay

Neler geçti bu dünyânın dehrinden
Güçlü güçlü devrân devrân ardından
Hayrû’l-beşer hicret etti yurdundan
Yerinde yatağa girene ey vay

Hayrû’l-beşer Mi’râc rütbesin aldı
(Kâbe kavseyn) gibi dergâha daldı
Hakk’ın armağanı bir alma oldu
Almayı ortadan yarana ey vay

Felekoğlu herdem dalır düşünür
Yedullahın esrârına taşınır
Fazl-i velâyetin yâdlar aşınır

Ruh-i ma'nasını derene ey vay⁷¹⁷

‘Âlemde Vaylar

‘Alemde hâller ‘âlemde dilazâr

Biri heydir biri huydur biri hay

Üç hâl var insânın rahatin bozar

Biri haset biri tam’a biri vay

Dünyâ-yı sarf eder hoş ‘aşkı olan

‘Aşkın pazarına bir baş vur dolan

O pazarda dellallenip satılan

Biri sözdür biri meydür biri nây

‘Âşıklar pazarda cevher açarlar

‘Ârifler alırlar bir bir seçerler

Üç içki var yasak değil içerler

Biri kahve biri tütün biri çay

Çarh-ı döner dâhrın azgun bozgundur

Arzusu var elbet ona yorgundur

Üç nesne var feleklere uygundur

Biri Güneş biri yıldız biri Ay

⁷¹⁷ Felekoğlu,"Sırr-i Velâyetten Sadâ", (Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir, bu şiir özel arşivimizdedir, Tarihsiz.

Cür-u cefâ her dem dâhrın işidir
Cüruna dayanan duran kişidir
Üç hâl var insânda olsa yahşıdır
Biri kemâl biri varlık biri rây

Felekoğlu diyor devrân çarkışır
Bir kararda kalmaz döner değişir
Üç nesne var savaşlarda çarpışır
Biri kılıç biri kalkan biri yay⁷¹⁸

Giden Gitti

Ma'rifet harmanın dövdüm savurdum
Alamadım denin yellerde gitti
Bir yâr sevdâsına cânım yandırdım
Vefâsın görmedim ellerde gitti

Çok yürüdüm yâre yetmedi elim
Sevdâ çöllerinde azdırdım yolum
Bir kuş oldu uçtu sevdâlı gönlüm
Kondu yâr zülfüne tellerde gitti

Sevdâ tuzağına düştüm tutuldum
Çarşı pazarına indim satıldım
Yola koştum ben kervâna katıldım

⁷¹⁸ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, ss.14-15.

Talandı o kervân yollarda gitti

Onca 'âşık geldi gitti dünyâya
Her biri gönlünü verdi sevdâya
Kimi mecnun oldu daldı sahrâya
Gecesi gündüzü çöllerde gitti

Kimini yandırdı sevdâ ateşi
Eridi su oldu yüreği başı
Yağmur gibi gözden döküldü yaşı
Karıştı sulara sellerde gitti

Bu Dünyâ'ya herkes geldi duymadan
Kimi gitti dünyâ nedir bilmeden
Kimi derviş oldu geçti dünyâdan
Üstü başı yırtık şallarda gitti

Kimi sultân oldu sürdü devrânı
Yırdı kaftan kafa hükmü fermânı
Kiminin ezildi döküldü cânı
Düştü düşkün yoksul hâllerde gitti

Kimi hoş yaşadı benzi solmadı
Kimi dünyâsında arzu almadı
Kimi derde düştü dermân bulmadı
Kimi rüsvây oldu dillerde gitti

Felekoğlu sözü anlayan seçer
Bu fânî mülküne her konan göçer
Kimi oldu yalan dünyâyâ duçar
Cânsız hayâllerde fallarda gitti⁷¹⁹

Algama Koşma

Neye bu hâyle hoy gel ey bî-çâre
Biraz düşün dencel dur yorulmadan
Boşa çalma başın taşa duvara
Hakk'ın çırağına yüz sürülmeden

Yel ekip yel biçen kazancı bulmaz
Köysüz yola koşmak köy varılamaz
Her ma'rifet hüner ustasız olmaz
Bir usta yanında şegirt olmadan

Her 'ârifim diyen bilici olmaz
Yalan hayâliyle görücü olmaz
Denizler gezmeden tumucu olmaz
Cevher seçebilmez içe dalmadan

Camide sûfîsin Tekye'de baba
Bir dem şal giyersin bir dem de abâ

⁷¹⁹ Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, ss.56-57.

Hayâl atın binip koşma serâba
Yürürme yok yere köy görölmeden

Her dervişem diyen derviş olamaz
Varlıktan geçmeyen pîrlık bulamaz
Kendini bilmeyen Hakk'ın bilemez
Birlik nedir bilmez pîrin bilmeden

Pîre beg söylenmez çün pîrdır adı
Hakîkat bezminin pîrdır üstâdı
Birlikte kurulmuş pîrin binyâdı
Pîr olunmaz pîrden destür olmadan

Taç başına pir bezmine koşanın
Ayak basıp eşiğine aşanın
Yeri değil ora beğin paşanın
Kibri kini atıp iç arılmadan

Gerçe dervişlerdir pirin yağnağı
Babadır Tekye'de bezmin çırağı
Şâh kabul eylemez pirin ocağı
Bende suratında diz çökülmeden

Niyâziye Tekye pir ile rahber
Namazıya cami vâziyla minber
Taşa baş eğenler kaldılar kaşmer

Ezip aldandılar Hakk'ı bulmadan

Felekoğlu söze kemâline yaz
Şeyhlere cenk-ü dek dervişlere saz
Sûfilere oldu beş vakit namaz
İsterler cenneti suç sorulmadan⁷²⁰

Her Arzular Öyledi
Bir toplum kurulaydı
Sorgular sorulaydı
Nesi varsa haklının
Eline verileydi

Düşmânlar barışaydı
Sevgiler karışaydı
Yârından ayrı düşen
Yârına kavuşaydı

Her yorgun dinç olaydı
Gönül sevinç olaydı
Yüz yaşlı her kocanın
Duygusu genç olaydı

Dumanlar açılardı

⁷²⁰ Felekoğlu, "**Birlik Sesi Dergisi**", Edebiyaçılar ve Yazarlar Birliği Yay, Bağdat, s.46, 1988, s.97.

Yıldızlar seçileydi

Tanrı'nın bereketi

Millete saçılardı

Doktorlar çok olaydı

Hastalık yok olaydı

İş kuraydı zenginler

Yoksullar tok olaydı

Gönüller bulağ olaydı

Çöller sulağ olaydı

Telâfer'den Hanekin

Arası bağ olaydı

O bağlar yaşaraydı

Barını pişireydi

Koruyan bağvan onu

Dereydi düşüreydi

Konca güller biteydi

Kumru bülbül öteydi

Her arzu bahar olan

Arzusuna yeteydi

Sâkî bâdî açaydı

Kadehlere ölçeydi

Felekoğlu bir kadeh

Kana kana içeydi⁷²¹

Sür İleri

Bizi teslendirme geri

Sür ileri sür ileri

Adım adım atla yürü

Sür ileri sür ileri

Parladı kervân yıldızı

Aydın oldu yollar izi

Teles köye yetir bizi

Sür ileri sür ileri

Tepret biraz ayağını

Koru sol ile sağını

Kaldır vatan bayrağını

Sür ileri sür ileri

Ne dalarsın bu hüylaya

Gözün aç bak bu dünyâya

Gitti 'âlem yerden Ay'a

Sür ileri sür ileri

⁷²¹ Dermircioğlu ve Allevoğlu, **Felekoğlu Hakkında Yazılan Şiirler**, ss.16-17.

Felekoğlu dinle yürü
Yurt adını sesle yürü
Kervânı bir topla yürü
Sür ileri sür ileri⁷²²

On Dört Server-i ‘Âlem
Hakk’ın ağzı dili yoktur
Muhammed’dir Hakk’ın dili
Kudreti var eli yoktur
‘Ali’dir kudretin eli

Beşle giren bir libasa
İçen kevser dolu kese
Fatima’dır hayrunnisâ
Geldi ondan on bir veli

Hasan Hakk’ın derbendesî
Muhammed’in göz perdesi
Kerrar Betül perverdesi
İki nur-i cihân oğlu

Hüseyin şehitler şâhıdır
Başın kesen gümrâhıdır
Goru Hakk’ın dergâhıdır

⁷²² Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, s.42.

Zuvvar dolu sağı solu

İmânım Zeyne'l-âbidîn

O seyyid-i sâccedi-din

Nâtık-ı Kur'ân-ı mübîn

İçi 'ilim 'irfân dolu

Bakır seyf-i şeri'attır

Halka nur-i hidâyettir

Câ'fer mah-i tarikattır

Işıkladı halka yolu

Musâ'l-Kâzım bahr-î hikmet

Seyr-i sefine-yi kudret

Dalgalansın coştu 'ıtrat

Yürüdü her yana seli

Rıza koştı bî-bana

Girdi düştü Horasan'a

Segirdi şevk-i her yana

Nuristân eyledi eli

Taki kemâli etkiyâ

Nâkî cemâli asfiyâ

Aldılar makamı 'ulyâ

Oldular Hakk'a sevgili

Hasan ‘askeridir server
Seyrinde Mehdi’yi rehber
Saklı kaldı onda esrâr
Hakk’ın dergâhında gizli

Aldı hüccet-i emâna
Yetire sâhip zamâna
Gelecek Mehd-i cihâna
Ola halk ona mevâli

Bunları hup yaratmış Hak
Nurundan eylemiş itlâk
Şân-û şeref hüsn-i ahlâk
Bahş eylemiş bir kemâli

Felekoğlu yazar i‘lâm
On dördü serveri ‘âlem
Muhammed seyyid-i Âdem
İki cihânın efdâlî⁷²³

Suçun Fâ’ili
Herkesin başına her türlü belâyı getiren
Ya elidir, ya ayağı, ya gözüdür, ya dili

⁷²³ Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.52-55.

Zevki suhbetin bozup dostun yüzünden ayıran
Ya elidir, ya ayağı, ya gözüdür, ya dili

Kuş dilini anlamak güçtür Süleymân olmadan
Süleymân kimdir cihânda bilmez onu her nadân
Câhliyet 'aklını hâli koymayan iptiladan
Ya elidir, ya ayağı, ya gözüdür, ya dili

Bir gülistândır cihân bak zevkine safâsına
Herkes uçmuş dünyâda bir sevginin havâsına
Başı duçar eyleyen hâkimlerin pençesine
Ya elidir, ya ayağı, ya gözüdür, ya dili

Bu vefâsız dünyâdır herkesi yoldan azdıran
Sabrını kararını alıp rahatın bozduran
Ayırıp öz vatandan gurbet ellere gezdiren
Ya elidir, ya ayağı, ya gözüdür, ya dili

Felekoğlu der gönüldür oturan 'imarada
Hükm eder bunlara hâkimdir gönül bu arada
Her suçun bir fâ'li var fi'ili yapan burada
Ya elidir, ya ayağı, ya gözüdür, ya dili⁷²⁴

Şehirsiz Yolcu

⁷²⁴ Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.11-12.

Bunca hayla huyun neye â.. yolcu
Kanad açıp göğə uçabildin mi?
Salıbsan başını vaya â.. yolcu
Sefer müşkülünü açə bildin mi?

Şehirsiz bir yola kendin çekersin
Alçağa yükseğe yolu бүkersin?
Görmeden vasf edip şehrin översin
Neçe versâh yolun ölçe bildin mi?

Hayâli bir bağa uçmak istersin
Ümidin var ona geçmek istersin
Şarab-i zülâln içmek istersin
Muhabbet bezmine geçe bildin mi?

‘Ârifem diyorsun laflar vurursun
Öğütsüz kimseye öğüt verirsin
Vâhiyet bir ‘âlem hayâl görürsün
Câhil-i meçhulu seçə bildin mi?

Meğer ölsen uçmaklara uçarsın
Hûr-i güzellere koşup kocarsın
Ya niçin ölümden şehre kaçarsın
İmânda gümânın seçə bildin mi?

Ekinciyem deyip işi kurursun

Harmanda den yoktur toz savurursun
Felekoğlu diyor kendin yorursun
Gider emeklerin puça bildin mi?⁷²⁵

Bir Diken Gülşende
Gülşende bir diken bitmiş
Ya bu diken derilmez mi?
Şol dikenî gören bülbül
Ya incinip darılmaz mı?

Bağvan kulak kesme yeter
Bülbül solğun solğun öter
Ayağına diken batar
Şu bağvandan sorulmaz mı?

İş bağvandan sorguludur
Bülbül bundan dargılıdır
Gülün boynu burguludur
Benzi solup sarılmaz mı?

Ne dikendir gülde bitmiş
Her yanına şâh uzatmış

⁷²⁵ Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, ss.33-34. Sarıkehye, **Irak Türkmen Edebiyatı Tarihi**, s.192.

Bülbül bağdan gervi etmiş
Ya bu bağa girilmez mi?

Felekoğlu ciğer yanık
Cihân başına karanlık
Suya indi su bulanık
Acep bu su durulmaz mı?⁷²⁶

Esip Giden Bahar Yeli
Bahar yeli ese koşa
Yüzle yârın ellerini
Dağlar yollar kese aş
Boyla yârın yollarını

Umarım ey bahar yeli
Yâr köyüne eğdir yolu
Çimen gül açıpsa çölü
Yırgala gül dallarını

Dolaş köyün sol sağına
Konak ol yâr konağına
Dalgalan al yanağına
Bozma zülfü tellerini

⁷²⁶ Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.17-18.

Felekoğlu'n getir dile
Saygıların yâre söyle
Onu yücele karşıla
Kocak ger aç kollarını⁷²⁷

Katl-i Gâh-î Ebriyâ
Ebriyâlar katl-i gâh-î
Deşti kerb-u belâdır bu
Makâm-i akdesi şâh-î
Nesli bâki 'âlidir bu

Habib-i Ahmedü'l Muhtar
O necli Haydarü'l Kerrâr
Betüloğlu cihân sever
Şakik-î Müjtebâ'dır bu

Doldular beş bir araya
Buruldular bir 'abâya
Girdiler sırr-ı mevlâya
Bilin ehl-i 'abâdır bu

Çırağı şavkı dünyânın
Makdisi 'âşıkı onun
Hakk'a kurbân verdi cânın

⁷²⁷ Hasret, **Hak'tan Dilek**, ss.36-37.

Hak için cân fedâdır bu

Hakk’a bağlayan imânı

Terk eyleyen mâlî cânı

Bu çölde dökülen kanı

Nice ehl-i vefâdır bu

Kırılan kavm-i kardeşi

Kalmayan yârı yoldaşı

Leşinden ayrılan başı

Hüseyin ehl-i velâdır bu

Budur halkın dönem gâh-i

Karanlık geceler mâh-i

Işıklayan Hakk’a râh-i

Bir delil-i Hüdâ’dır bu

Felekoğlu bu dem gamdır

Bu aşura-ı mâtemdir

Bugün her gamli göz nemdir

’Aşkî mâtem revâdır bu⁷²⁸

Sen Bana Bağ Ben Sana Kumru

Sevdiğim istemem her türlü seyrân

⁷²⁸ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, ss.96-97.

Sen bana bir bağısın ben sana kumru
Ne sen figân iste ne ben gülistân
Sen bana bir bağısın ben sana kumru

Kulak ver sevdiğim dinle bu sözü
Eyleme 'âşık' aşveyle nazı
Ben istemem sensiz baharı yazı
Sen bana bir bağısın ben sana kumru

Tanrı'm bilir gönlüm sana sâfidır
Bunca naz eylemek ne insâfidır
Zülûf gülistânın bana kâfidır
Sen bana bir bağısın ben sana kumru

Zülfünde açılmış koncalanmış gül
Koyma konsun koncasına yâd bülbül
Her dem hayâlinin seyrinde gönül
Sen bana bir bağısın ben sana kumru

Felekoğlu diyor gönlüm yorgundur
'Aşkına düşeli 'aklım şaşkındır
Bu zâr-u figânım senin içindir
Sen bana bir bağısın ben sana kumru⁷²⁹

⁷²⁹ Kuşcuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, s.48. Merdan, **Teyyarul Eş-Şiir Eş-Şâbî Et-Türkmen-i, İncelem ve Örnekler**, ss.250-251.

Sen Vatandaşısın
Neçe dertli yaralı var
Görüp dermânı sordun mu
Neçe dertli yaralı var
Bağrı yananı sordun mu

Sanarsın kendini insân
Bir sıfâtın var müslümân
Diyorsun var pende imân
Duygu vicdânı sordun mu

Neçe binler düşüp hasta
Hızan bir hâliyle yasta
Sen çalarsın sazla beste
Âh-la efgânı sordun mu

Deste dinârlar sayarsan
Her günde bir don giyersin
Türlü yemekler yiyeversin
Aşı yavânı sordun mu

Her zenginin hâldeşısın
Her işine koldaşısın
Çansı duran yol daşısın
Düşkün hayrânı sordun mu

Sen diyorsun vatandaşım
Vatandaşlara kardeşim
İşte her yolda yoldaşım
N’oldu kervânı gördün mü

Olmak istersin şâh taraf
Olsun taraf olsun esef
Yeter artık ey bî-şeref
Şöhret ile şânı sordun mu

Bu şişkoluk nedir ey hit
Kamarayla geçersin zit
Yolculara çalarsın tit
Yorgun yabani sordun mu

Ey duygusuz ey boş kafa
Ey düşünmez ey bî-vefâ
Dil açıpsan kuru lafa
‘İlim ‘irfânı sordun mu

Felekoğlu’ndan al hikmet
Verebilsen eğer kıymet
Bu gün pazar eder millet
Alıp satanı sordun mu⁷³⁰

⁷³⁰ Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, s.32. Sarıkehye, **Irak Türkmen Edebiyatı Tarihî**, ss.185-187.

3. ZİNCİRLEME

Cenneti zâhîde verdim bana cennet yârıymış
Yârıymış her arzular dünyâda her ne varıymış
Varıymış her bir gevilde zavk-ı dünyâ lezzeti
Lezzeti Dünyâ'da her bir kimse bahtiyârıymış
Bahtiyârıymış o kimse ger olursa lâ-ûbeli
Lâ-ûbeli olmayan Dünyâ'ya kim duçarıymış
Duçarıymış bunda her kes nefis için ben bildiğim
Bildiğim nefsi mehâm efratıyda icbâriymış
İcbâriymış 'âşıkı ma'suka mahkûm eyleyen
Eyleyen her câna hükmü nefis için didârıymış
Didârıymış bülbülü gül için efgâna çeken
Çeken var elbet gevilde onu bir güçbârıymış
Güçbârıymış işte dolabında bu çarh-ı felek
Felekoğlu gücüne cugaz onun yazı imiş⁷³¹

4. HOYRATLAR:

Telâfer iki yaka
Deresi gelir arka
Gördüm suya indi yâr
Yüzüme baka baka

Telâfer Türkmen köyü
Kâleden iner suyu

⁷³¹ Benderoğlu, *Açıl Dilim Açıl Dilim*, s.61.

Yârı suda tanıram
Çınar'a benzer boyu

Telâfer yurt ocağı
Ortasın keser dere
Bana baktı indi yâr
Yüreğim yara yara

Telâfer yurt ocağı
Türkmen'dir dört bucağı
N'ola saklarsa beni
Bir gece yâr kucağı

Telâfer dağa karşı
Bir yanı bağa karşı
N'ola yarnan duraydım
Yanağ yanağa karşı

Telâfer'in dağları
Ekindi bucağları
Tutaydım yâr elinden
Gezeydim alçağları⁷³²

Kâle'den Çaya Bakış

⁷³² Saatçi, **Kerkük Göldestesi**, s.168.

Çıktım Kâle başına
Ayak bastım taşına
Gözüm yâre duş oldu
Hayrân oldum kaşına

Kâle'nin başı yüce
Dolandım ucdan uca
Bulmadım yârim tekin
Boyu düz beli ince

Kâle'nin üstü gülzâr
Bir yanı çarşı pazar
Yârın kalem kaşları
Cânıma fermân pazar

Kâle'nin yücesi var
Güzel eğlenmesi var
Bir yanı bağ gülistân
Açılmış koncası var

Kâle'nin önü kaya
Gölgesi düşer çaya
Güzeller ortasında
Sevgilim benzer Ay'a

Durdum Kâle başında

Su akar yanaşında
Kipriğin ok etmiş yâr
Atar çatma kaşında

Kâle'ye çıktım akşam
İstedim çaya düşem
Dedim yeter ayrılık
Ya ölüm ya kavuşam

Kâle'den baktım köye
Gördüm yâr iner suya
Beni gözledi geçti
Bağrımı oya oya⁷³³

Bende Var
Benden iste bende var
Eğer sel coşkun ise
Durma yeriş bende var⁷³⁴

Dosta Var
Yâda varma dostu var
Dalın kulunc olursa

⁷³³ Felekoğlu, "Kâle'den Çaya Bakış", **Kardeşlik Dergisi**, 1965 Kasım, Aralık, s.7-8, Y.5, s.29.

⁷³⁴ Felekoğlu, "Bende Var", (Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir, bu şiir özel arşivimizdedir, Tarihsiz.

Belki dalın dosta var⁷³⁵

Okum Sunar

Öğretmen okum sunar

Elinde çatma yayım

Rakıbe okum sunar⁷³⁶

Nice Uyar

Kıl taşı nice uyar

Bir adam öz kuluna

Kul olsa nice uyar⁷³⁷

Yâr Alar

Duygum baştan yâr alar

Balta vursam korkaram

Öz ayağım yaralar⁷³⁸

Kuşlar Gökte Uçarlar

Kanatların açarlar

Şahin'ler gördüm bugün

Serçe'lerden kaçarlar⁷³⁹

⁷³⁵ Benderoğlu, **Çağdaş Türkmen Şairleri**, s.144.

⁷³⁶ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.15.

⁷³⁷ Hasret, **Hak'tan Dilek**, s.101.

⁷³⁸ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.17.

Okum Gözler
Öğrenci okum gözler
Rakıbin gözü çıksın
Yayımda okum gözler⁷⁴⁰

Kuru Bağlar
Yaşarmaz kuru bağlar
O bahtı kara bağvan
Her gün yas kurup ağlar⁷⁴¹

Yeri Dağlar
Bezemiş yeri dağlar
Tütünüm 'arş-a çıktı
Halâvum yeri dağlar⁷⁴²

Ayı Bekler
Bu dağı ayı bekler
Kervân yükün tutuptu
Şığlansın ayı bekler⁷⁴³

⁷³⁹ Parçabağlı, **Felekoğlu Şiirleri**, s.236.

⁷⁴⁰ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.15.

⁷⁴¹ Hasret, **Hak'tan Dilek**, s.98.

⁷⁴² Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, s.62.

⁷⁴³ Hasret, **Hak'tan Dilek**, s.101.

Dağa Damlar
Kar yağar dağa damlar
Dayanır dağ derdine
Yüreği dağ adamlar⁷⁴⁴

Su Deneler
Buluttan su deneler
Su Hakk'ın damlasıdır
Yaratmış sudan neler⁷⁴⁵

Çarh-ı Yandır
Düz dönmez çarh-ı yandır
Feleğe bir hücum ver
Dahr-i yık çarh-ı yandır⁷⁴⁶
Gam Siz Gider
Dünyâda gam siz gider
Gamli dünyâyı neyler
Bu dünyâyı gamz nedir⁷⁴⁷

Okum Alır

⁷⁴⁴ Hasret, **Hak'tan Dilek**, s.97.

⁷⁴⁵ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.16.

⁷⁴⁶ Hasret, **Hak'tan Dilek**, s.97.

⁷⁴⁷ Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, s.62.

Öğrenci okum alır
Rakıbin eli yetse
Yayımdan okum alır⁷⁴⁸

Dağlara Yaz
Al kalem dağlara yaz
Çekilsin duman bulut
Koy kalsın dağlar ayaz⁷⁴⁹

Gökte Yıldız
Sayılmaz gökte yıldız
Sevdâdan gam köyüne
Diğerler gider yol düz⁷⁵⁰

Virân Bağ
Kuş gizlemez virân bağ
Binlerce Aslan gizler
Yaşarıp bar veren bağ⁷⁵¹

Virân Bağa
Kuş girmez virân bağa

⁷⁴⁸ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.16.

⁷⁴⁹ Hasret, **Hak'tan Dilek**, s.100.

⁷⁵⁰ Hasret, **Hak'tan Dilek**, s.99.

⁷⁵¹ Hasret, **Hak'tan Dilek**, s.102.

Bağvan bir yeşil karzı
Vermez bin virân bağa⁷⁵²

Virân Bağdan
Kuş uçar virân bağdan
Bir ağaç bar verirse
Yegdi bin virân bağdan⁷⁵³

Virân Bağ
Bekleme virân bağ
Emeğin boşa verme
Bekle bar veren bağ⁷⁵⁴
Okum Gerek
Okulda okum gerek
Rakıbin yüreğine
Şingilse okum gerek⁷⁵⁵

Dalda Gül
Koncalanmış dalda gül
Ne gülürsen daldasız
Bul sana bir dalda gül⁷⁵⁶

⁷⁵² Hasret, **Hak'tan Dilek**, s.102.

⁷⁵³ Hasret, **Hak'tan Dilek**, s.102.

⁷⁵⁴ Demircioğlu ve Allevoğlu, **Felekoğlu Hakkında Yazılan Şiirler**, s.18.

⁷⁵⁵ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.16.

Bende Gam

Bende mihnet bende gam

Bu cânımdaki game

Dayanırsam ben dağam⁷⁵⁷

Yüce Dağlardan Aşaydım

Yâr köyüne olaşaydım

Gireydim yâr hulvetine

Beyâz kola dolaşaydım⁷⁵⁸

İnci Menem

Yâr mercân inci menem

Günde bir kanım dökse

O yârdan incimenem⁷⁵⁹

Dağlar Başını Alaydım

Ben çalaydım çağıraydım

Gökte uçan Turna'lardan

Nazlı yâr hâlin soraydım⁷⁶⁰

⁷⁵⁶ Hasret, **Hak'tan Dilek**, s.97.

⁷⁵⁷ Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, s.62. Küzeci, **Telâfer Şairleri**, s.53.

⁷⁵⁸ Felekoğlu, "Başlıksız", **Kardeşlik Dergisi**, s.9. Y.2. s.31.

⁷⁵⁹ Hasret, **Hak'tan Dilek**, s.99.

⁷⁶⁰ Felekoğlu, "Başlıksız", **Kardeşlik Dergisi**, s.9. Y.2. s.31.

Nede Yanım
Sabrım yok nede yanım
Odam bir oda yandım
Ya budam nede yanım⁷⁶¹

Dost Arasın
İtiğim dost arasın
Dünyâ'da bozan çoktur
İki sık dost arasın⁷⁶²

Koy da Yansın
Söndürme koy da yansın
Korkutma cânı birden
Bu derde koy dayansın⁷⁶³

Ara Yerde
Bozan var ara yerde
Onu gökte arama
Sen onu ara yerde⁷⁶⁴

⁷⁶¹ Felekoğlu, "Nede Yanım", (Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir, bu şiir özel arşivimizdedir, Tarihsiz.

⁷⁶² Benderoğlu, **Çağdaş Türkmen Şairleri**, s.144.

⁷⁶³ Felekoğlu, "Koy da Yansın", (Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir, bu şiir özel arşivimizdedir, Tarihsiz.

⁷⁶⁴ Hasret, **Hak'tan Dilek**, s.101.

Yıldızlara
Gökte bak yıldızlara
Düz çekmez ayaklarım
Kâr etti yol dizlere⁷⁶⁵

Git Gönül Alan Yere
Kıymetin bilen yere
İyiliğin övdüğün
Yâdına salan yere⁷⁶⁶

Alçak Yere
Su gelir alçak yere
İçme nâmert elinden
Keseyi al çak yere⁷⁶⁷

Git Gönül Gören Yere
Derdini soran yere
Gizleme söyle derdin
Dermânın veren yere⁷⁶⁸

Günü Bekle

⁷⁶⁵ Hasret, **Hak'tan Dilek**, s.98.

⁷⁶⁶ Demircioğlu ve Allevoğlu, **Felekoğlu Hakkında Yazılan Şiirler**, s.18.

⁷⁶⁷ Benderoğlu, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, s.16.

⁷⁶⁸ Demircioğlu ve Allevoğlu, **Felekoğlu Hakkında Yazılan Şiirler**, s.18.

Gün çıkar günü bekle
Düşmânın bir günü var
Sende o günü bekle⁷⁶⁹

Gündüz İşle
Gece yat gündüz işle
Kırk yıl eğri işle din
N'ola bir gün düz işle⁷⁷⁰
Dağ Üstüne
Kar yağar dağ üstüne
Felek kıydı bağrıma
Dağ bastı dağ üstüne⁷⁷¹

Gönül Kuşum Pervâz Oldu
Havalandı inmez oldu
Uçtu gitti yüce yüce
Dağlar başın dönmez oldu⁷⁷²

Yana Kaçtı
Yan geçti yana kaçtı
Avcı bir ceylân vurdu

⁷⁶⁹ Benderoğlu, **Çağdaş Türkmen Şairleri**, s.144.

⁷⁷⁰ Demircioğlu ve Allevoğlu, **Felekoğlu Hakkında Yazılan Şiirler**, s.18.

⁷⁷¹ Hasret, **Hak'tan Dilek**, s.99.

⁷⁷² Felekoğlu, "Başlıkız", **Kardeşlik Dergisi**, s.9. Y.2. s.31.

Ciğeri yana kaçtı⁷⁷³

Uyku Aldı

Gam geldi uykum aldı

‘Aşk meni yağmaladı

Hep varım yokum aldı⁷⁷⁴

Uyku Dadı

Gamsizler uykudadı

Yaz günü seher yelin

Şirindir uyku dadı⁷⁷⁵

Su Çağladı

Sel geldi su çağladı

Hakikat hâkim oldu

Âh çekti suç ağladı⁷⁷⁶

Uyanmadı

Uyattım uyanmadı

Od yaktım yakam onı

Ben yandım o yanmadı⁷⁷⁷

⁷⁷³ Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, s.62.

⁷⁷⁴ Benderoğlu, **Çağdaş Türkmen Şairleri**, s.144.

⁷⁷⁵ Benderoğlu, **Çağdaş Türkmen Şairleri**, s.144.

⁷⁷⁶ Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, s.62. Küzeci, **Telâfer Şairleri**, s.53.

⁷⁷⁷ Benderoğlu, **Çağdaş Türkmen Şairleri**, s.144.

O Yanmadı

Ben yandım o yanmadı

Çağırdım yaka yırttım

Uyattım uyanmadı⁷⁷⁸

Düşmân Adı

Yamandır düşmân adı

Sana bir gün var ise

Bir gün de düşmânadı⁷⁷⁹

Su Çağırdı

Susuzlar su çağırdı

Boynuna alma suçu

Yüklenme suç ağırdı⁷⁸⁰

Dile Geldi

Feryâdım dile geldi

Bu hâlim gördü rakıp

Sevindi dilek aldı⁷⁸¹

Yüce Olur Dağlar Başı

⁷⁷⁸ Benderoğlu, **Çağdaş Türkmen Şairleri**, s.144.

⁷⁷⁹ Benderoğlu, **Çağdaş Türkmen Şairleri**, s.144.

⁷⁸⁰ Kuşçuoğlu, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, s.62. Küzeci, **Telâfer Şairleri**, s.53.

⁷⁸¹ Hasret, **Hak'tan Dilek**, s.98.

Yolcuya yol vermez taşı
Ben ayrıldım nazlı yardan
Yaktı beni yâr ateşi⁷⁸²
Dola Danı
Tük çevri dola danı
Allah başın dolatsın
Başımız dola danı⁷⁸³
Suçu Hanı
Su veren suçı hanı
Lider sor sen, ara san
Yapan bu suçı hanı⁷⁸⁴
Yana Beni
Koydu yâr yana beni
Boyunum küle döndü
Çevir o yana beni⁷⁸⁵
Bu Zamânı
Bu vakti bu zamânı
Men onlardan değilim
Her gelen boza meni⁷⁸⁶

⁷⁸² Felekoğlu, "Yüce Olur Dağlar Başı", **Kardeşlik Dergisi**, s.9. Y.2. s.31 .

⁷⁸³ Felekoğlu, "Dola Danı", (Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir, bu şiir özel arşivimizdedir, Tarihsiz.

⁷⁸⁴ Hasret, **Hak'tan Dilek**, s.100.

⁷⁸⁵ Felekoğlu, "Yana Beni", (Şairin elyazısıyla), bu şiir özel arşivimizdedir, bu şiir özel arşivimizdedir, Tarihsiz.

⁷⁸⁶ Hasret, **Hak'tan Dilek**, s.102.

SONUÇ

Irak Türkmenlerin ünlü şairlerinden biri olan Felekoğlu'nun şiirlerini inceledikten sonra, birtakım sonuçlara ulaştık. Bu sonuçları şekil ve muhteva başlıkları altında toplamanın daha uygun olacağı kanaatindeyiz.

1. ŞEKİL

Şair, bütün şiirlerini aruzun Fâ'î lâ tün Fâ'î lâ tün Fâ'î lâ tün Fâilün/ Fâ'î lâ tün Fâ'î lâ tün Fâ i lün kalıbıyla yazmıştır. Bu kalıp, Türk şairlerin en fazla tercih ettiği kalıptır. Bir başka özelliği de, bilhassa Fâ'î lâ tün Fâ'î lâ tün Fâ i lün kalıbının hece veznine en yakın ölçü olmasıdır. Divan şiirinde kullanılan nazım şekilleri arasında tek millî nazım şekli olan tuyuğda da aynı kalıp kullanılmıştır. Fâ'î lâ tün Fâ'î lâ tün Fâ i lün, hecenin 11'li koşma kalıbının karşılığı olarak kabul edilmektedir. Felekoğlu'nun bu tercihi, geleneğe bağlı kalma endişesiyle izah edilebilir.

Hece veznine gelince, Felekoğlu'nun şiirlerinde 7'li, 8'li, 11'li, 14'lü, 16'lı kalıplara rastlanmıştır. Ancak, en çok hece vezninin 8'li ve 11'li yapılarını kullanmıştır. Sekizli hece vezni, eski Türk şiirinin hâkim veznidir. Oğuz Kağan Destanı'ndaki manzum kısımlar, hecenin sekizli kalıbıdır. Anadolu sahası şairleri gibi, Irak Türkmen sahası şairleri de, eski Türk şiirinin bu temel veznini kullanma endişesini taşımışlardır. Bu endişeyi Felekoğlu'nun paylaştığı da anlaşılmaktadır. Hecenin 11'li kalıbı ise, halk şiirinin en çok tercih ettiği ve koşma vezni olarak da gördüğü veya adlandırdığı ölçüdür. Felekoğlu'nun gerek 11'li hece ölçüsünü gerekse bu 11'li kalıbın divan şiirindeki karşılığı olan aruzun Fâ'î lâ tün Fâ'î lâ tün Fâ i lün kalıbını çok kullanması, vezinde geleneğe bağlı kalma endişesinin ürünüdür. Bu endişeyi, muhtevada da görmekteyiz.

Felekoğlu, nazım birimi olarak beyit ve dörtlüğe ağırlık vermiştir. Türk divan şairleri, dört ile on arasında değişen mısralarla kurulan bentleri de kullandıkları halde, en çok beyit birimini tercih etmişlerdir. En çok kullanılan gazel, kaside ve mesnevî gibi nazım şekilleri, beyitlerden oluşur. Dörtlük, zaten Türk şiirinin en eski nazım birimidir. Uygur döneminden beri, varlığını korumuştur. Felekoğlu'nun, şiirlerinde beyit ve dörtlüğe ağırlık vermesi de, tıpkı vezinde olduğu gibi, edebî mirasa veya geleneğe bağlı

kalma endişesiyle açıklanabilir. Bu endişe, farklı, bir baskın kültür ortamında yaşayan insanların –büyük ölçüde- ortak bir tavrıdır.

Felekoğlu, vezin yanında, yarım kafiye, tam kafiye, zengin kafiye, tunç kafiye ve cinaslı kafiye gibi kafiyenin bütün çeşitlerinden, ayrıca ünlü ve ünsüz tekrarlarından (asonans ve aliterasyon), kelime ve kelime grubu tekrarlarından, ahenk unsuru olarak faydalanmıştır. Ahengi sağlama konusunda başarılı olduğunu söylemek mümkündür. Şiirlerinin ahenkli olması, Türkmeneli'nin önde gelen şairlerinden biri olmasında büyük bir paya sahiptir.

Felekoğlu'nun dili ve üslubu hakkında şu değerlendirmeleri yapabiliriz: Felekoğlu okullarda eğitim görmemiş, ancak kendini okuma sevgisiyle yetiştirmiştir. Bu nedenle edebiyata şiir kapısından girmiş ve yazdığı şiirleri sade ve halk diline yakın bir üslupla yazmıştır. Şairin şiirlerini okuduğumuz zaman bazı hususlar gözümüze çarpmaktadır. En önemli husus, şairin şiirlerinde Telafer ve Türkmeneli bölgelerinde konuşulan şivelerini kullanmasıdır. Şairin yaşadığı coğrafyanın ve dominant (hakim) kültürün de etkisiyle, şiirlerinde Arapça kökenli kelimelerin sayısı fazladır. Ancak, bu kelimeler sözlüklerden çıkarılmış kelimeler değil, edebî gelenekten ve yaşayan Irak Türkmencesinden alınmış öğelerdir. Farsça kelimeler, daha azdır. Arapça tamlamaların daha az olmasına karşılık, Farsça tamlamalar daha fazladır. Bu tezatı da, geleneğe bağlılık düşüncesiyle izah edebiliriz. Teşbih ve telmih, en çok kullandığı edebî sanatlardır. Teşbihlerin hemen hemen tamamı, gelenekten alınmış unsurlardır. Felekoğlu, bu unsurları zaman zaman farklı bir çerçevede kullanmayı ve orijinal olmayı bilmiştir. Özellikle “Tabiat” bölümünde, söz konusu orijinallikleri görmek mümkündür. Felekoğlu'nun şiirlerinde, oldukça canlı tabiat tasvirlerinin varlığı dikkatleri çekmektedir. Çocukluğunu köyünde geçiren Felekoğlu, çocukluk dönemine ve köyüne olan hasretini sık sık dile getirmiştir. Özlediği şeyleri anlatırken, sözünü ettiğimiz canlı tabiat tablolarına yer vermiştir.

2. MUHTEVA

Felekoğlu, şiirlerinde vatan, milliyetçilik, felsefi fikirler, doğa, din, aşk gibi ana temaları işlemiştir. Şiirlerinde, doğduğu yere, anavatanına (Telafer) yer vermiştir. Ondaki ayrı kalamayacağını birçok yerde belirtmiştir. Aynı zamanda kendisi bir millet

şairidir. Yurdunu sevdiği gibi milletini de sevmiştir. Hatta “millî şair” unvanını almıştır. Köy ortamında yaşadığı için doğayı çok sevmiş ve şiirlerinde doğanın güzelliğinde yer vermiştir. Doğa sevgisiyle köyüne olan sevgisin ve özlemini birleştirmiştir. İlkbaharda, köyünün kavuştuğu güzelliği anlatırken, köyüne karşı olan, doğaya karşı olan ve vatana karşı olan sevgisini bir arada ifade etmiştir. Köyünde bahar ve yaz aylarında yaşadıklarını anarken de, aynı sevgiye, doğaya ve köyüne karşı beslediği sevgiye şahit olmak mümkündür. sonbahar gelince gül bahçelerinin viran olması ve güllerin dikenden ibaret kalması karşısında, bülbülün perişan olduğunu söyleyen şair, aslında bülbülün şahsında kendi duygularını dile getirmiştir. Yani, köyünün bahar ve yaz aylarında sahip olduğu güzelliğin yok olması bile, Felekoğlu’nu derin bir üzüntüye sevk etmiştir. Şair, az da olsa bayrak sevgisinden söz etmiş; köy, vatan ve bayrak sevgisini birleştirmiştir.

Küçük yaşta aşka tutulan Felekoğlu, divan ve halk edebiyatındaki aşk hikayelerinden de faydalanarak güzel aşk şiirleri yazmıştır. Aşk hikâyelerinin erkek ve kadın kahramanlarını sık sık kullanmış, onlara olan hayranlığını ortaya koymuştur. Bu hikâyelerin şahsında kendi kültürüne olan bağlılığını ve sevgisini görmek mümkün olmaktadır.

Farklı bir inanca sahip olmasına rağmen, şiirlerinde koyu bir dinsellik ve bağnazlık yoktur. Kendisi, Şîf’dir; Ancak, koyu veya aşırı bir Şîliğe sahip değildir. Şîf olmayanlara karşı herhangi olumsuz bir tavır söz konusu değildir. Fazlaca yer verdiği “Kerbela Hadisesi”ni anlatırken bile, Sünnîlerin duygularına da tercüman olmayı başarmıştır. Kısaca, Şîliğe bağlı olmakla birlikte Şîf olmayanlara karşı bir kini, bir düşmanlığı bulunmamaktadır. Bu durumu, dinsel olarak da değerlerine bağlılığıyla ve geniş hoşgörü sahibi olmasıyla açıklamak mümkündür. Felekoğlu'nun şiirlerini okuduğumuzda, Bektaşî tarikatı'nın mensubu olduğu sonucunu çıkarabiliriz. Hatta Telafer'de yaşayan sağaltıcı Bektaş Baba hakkında bir övgü şiiri de yazmıştır. Yani, şairimiz tasavvuf kültürüne de vakıftır; ancak şiirlerindeki tasavvufî derinlik fazla değildir. Din ve tasavvuf konulu şiirlerinde Allah, peygamberler, dört halife, imamlar ve torunları, ehl-i beyt hakkındaki kanaatlerini yazıya dökmüştür. Hazreti Muahmmmed’in sıfatlarını, Hazreti Hüseyin'in şehadetini, Kerbela olayını şiirlerinde vurgulamıştır.

Felekoğlu, şiirlerinde tarihî şahsiyetler, tarihî hadisler ve meşhur olan aşk hikayeleri kahramanlarına da yer ayırmıştır. Bu hikayeler, gelenekten gelen ve Telafer halkı tarafından da tanınan isimlerdir. Şiirlerinde, Telafer’de kullanılan elbise, yiyecek ve içecek, eşya, silah... gibi unsurlara da yer vermiştir. Çok net ve geniş olmamakla birlikte, bazı şiirlerinin Telafer hayatından bir kesit mahiyetinde olduğu söylenebilir. Kahramanı kuşlar olan ve bir pazar tasvirinden ibaret olan şiiri, konuyla ilgili güzel bir örnektir.

Felekoğlu, insana değer veren ve insan hakkındaki duygularını dile getiren bir şairdir. Şiirde insan denince, akla önce âşık ve sevgili gelir. Gerek Türk edebiyatının tamamının gerekse Irak Türkmen edebiyatının idealize ettiği âşık ve sevgili tipi vardır. Felekoğlu’nun âşık ve sevgili karakteri, edebî geleneğin şekillendirdiği âşık ve sevgili tipinden çok farklı değildir. Şairdeki âşık, her şeye rağmen “vefakâr”dır. Sevgili aşk hikâyelerinin kadın kahramanları kadar güzeldir. Halk şairleri tarafından kullanılan sevgili ve sevgilideki güzellik unsurlarıyla ilgili benzetmelere (boyun, kaş, tel, göz, yanak, dudak vs.) Felekoğlu’nun şiirlerinde de rastlamaktayız. Âşığın yaşadığı haller (ayrılık, hasret, keder, gam, âh...), Felekoğlu’nun âşığının da yaşadığı hallerdir. Şair, burada da geleneğe sıkı sıkıya bağlıdır; fakat geleneğin basit bir tekrarı olmaktan uzak kalmıştır. Halk hikâyelerinde ve divan şiirinde, âşık ve sevgili kadar güçlü olmamakla birlikte, önemli bir kahraman daha vardır: Rakip. Rakip için kötü sıfatların kullanıldığı da bilinmektedir. Felekoğlu’nda rakip yoktur, dolayısıyla kötü sıfatları da bulunmamaktadır. Bu çerçevede, Felekoğlu’nun biraz daha gerçekçi olduğunu söylemek yanlış olmaz.

Felekoğlu’nun şiirlerine genel olarak baktığımızda, biraz önce de ifade etmeye çalıştığımız gibi, doğaya verdiği değeri açıkça görürüz. Şiirlerinde, doğada olan tüm öğelere (hayvanlar, bitkiler, ağaçlar ve dört unsur...) yer vermiştir. Yanında doğanın önemi bambaşkadır. Doğa ve çocukluğunu yaşadığı köy, ayrılmaz bir ikilidir. Mesela, “Köyde Geçen Günlerim” adlı şiiri, çocukluğunu köyde yaşayan ve herhangi bir sebeple köyünden uzakta yaşamak durumunda kalan her insanın duygularına tercüman olacak kadar içten gelen sesin ürünüdür. Felekoğlu’nda, kuşların ayrı bir yeri vardır. Bitkiler arasında, çiçekler nitelik ve nicelik olarak ilk sıradadır. Bayrağı lale metaforuyla ele aldığı mısralar, şairin kaydetmeye değer güzel mısraları arasındadır.

Felekoğlu vatanına ve milletine gönülden bağlı bir şairdir. Bu çalışmamızda dikkatimizi çeken en önemli husus, Felekoğlu'nun "millî şair" unvanını hak edecek nitelik ve nicelikte şiirler yazmış olmasıdır. Başta "yurt" teması olmak üzere, insan, insanlık, vatan, millet, millî kültür ve millî sermaye gibi çeşitli konulardaki düşüncelerini Türkmen halkı ile paylaşmıştır. Dikkatimizi çeken bir diğer husus da, ele aldığı her konuyu felsefî bakış açısıyla izah etmeye çalışmasıdır. Felekoğlu'na bir "filozof şair" unvanını vermek de uygun olacaktır. Millî konular arasında en çok kullandığı tema, "memleket ve millet" temasıdır. Şaire göre memleketi ve milleti için çalışmayıp bunları inkâr edenler, insanlık dışında kalan kimselerdir. Bu hususta, Türkmenlerin Irak toplumları içerisinde büyük bir role ve şanlı bir asalete sahip olduğunu vurgulamaktadır. Şair, sadece millî konuları ele almakla kalmamış, tüm insanlığı ilgilendiren evrensel temaları kendi düşünce sistemiyle yoğurarak ifade etmiştir. İnsan, insanlık, dostluk, birlik, sevgi, umut, ölüm, hayat ve çalışmak gibi evrensel, bir o kadar da bireysel olan konular hakkında özgün düşüncelerini şiirlerinde yansıtmıştır.

Felekoğlu, Türkmen millî kültürünü yaşatmaya çalışan ve bu yönde mücadele veren aydınları şiirlerinde anmadan geçmemiş; başta Doktor Merdân, Hakkî Hürmüzlü, Dâkûklu muhtar Reşid Ali, Muhammet İzzet Hattat, Gâlib Kifri, Hüseyin Ali Mübârek, Fuâd Şeyh Mustafa, Reşid Dâkûklu, Süleyman Sıddık, Abbas Erenoğlu, Malooğlu, Ahmet Ortakçioğlu ve Fâik Berzîrgâni gibi isimleri kalemiyle yâd etmiştir. Kültürüne hizmet edenleri sevmekle kültürünü, dolayısıyla milletini sevmeyi ve yüceltmeyi birleştirmiştir.

Felekoğlu'nun Irak Türkmen edebiyatında çok önemli bir yere sahip olan şiirlerinin, Türkiye'de ve Türk dünyasının diğer sahalarında yayımlanmasının ve Türk dünyasında Irak Türkmenlerini temsil etmesinin faydalı olacağı kanaatindeyiz.

KAYNAKLAR

Kitaplar:

Türkçe Kitapları:

- Akkoyunlu Ziyat, **Türk Dünyası El Kitabı**, TKAE Yay, C.4, S.31, Ankara 1998.

Akkoyunlu Ziyat ve Suphi Saatçi, **Irak Muasır Türk Şairleri Antolojisi**, KB Yay, TDED 24, Ankara1991.

- Arabacı İsmail, **Türklerin ve Türkiye'nin Toplum Yapısı**, Toplumsal Çözüm Yay, İstanbul 2009.
- Artun Erman, **Türk Halk Edebiyatına Giriş**, 5. Baskı, Kitapevi Yay, İstanbul 2009.
- Benderoğlu Abdüllatif, **Açıl Dilim Açıl Dilim**, Türkmen Kardeşlik Ocağı, Bağdat 2007.
- Benderoğlu Abdüllatif, **Çağdaş Türkmen Şairleri**, C.1, Bağdat 1973.
- Benderoğlu Abdüllatif, **Irak Türkmen Edebiyatına Bir Bakış**, C.1, Bağdat 1989.
- Beyat Fazıl Mehdi, **Irak'ta Türkmen Edebiyatı Tarihî**, TKM Yay, Ümme Basımevi, Bağdat 1984.
- Beyat Fazıl Mehdi, **Türkmen Tarihinden Yapraklar**, Kültür Yay, Bağdat 1975.
- Çavuşoğlu Mehmed, **Necati Bey Divanı'nın Tahlili**, İstanbul 1971.
- Çetin Nihat Mazlum, **Aruz, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, C.3, İstanbul 1991.
- Çolakoğlu Rıza, **Telâfer Folkloru**, Kerkük Vakfı Yay, İstanbul 2017.
- Dâkûkî İbrahim, **Irak Türkmenleri, Dilleri, Tarihleri, Edebiyatları**, 1. Baskı, Güven Matbaası, Ankara 1970.
- Demircioğlu Haşim, Allevoğlu Fazıl, **Felekoğlu Hakkında Yazılan Şiirler**, 1. Baskı, Irak Türkmen Cephesi Yasal Komuta Yay, Erbil 2011.
- Demirbaş Bülent, **Musul Kerkük Olayları ve Osmanlı Devletinde Kuveyt Sorunu**, Arba Yay, İstanbul 1991.
- Dilçin Cem, **Örneklerle Türk Şiir Bilgisi**, 9.baskı, Türk Dili Kurumu Yay, Ankara 2009.
- Durmuş İsmail vd. **Kafiye, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, C. 24.
- Doğan Soner, **Irak Türkmenleri**, Araştırma 68, İnsani ve Sosyal Araştırmaları Merkezi, Haziran 2018.

- Esenkova Esen, **İnsan Hakları Yönünden Irak Türkleri**, Devlet, Ocak 1971.
- Hasret Hüsam, **Hak'tan Dilek**, Türkmen Kardeşlik Ocağı, Bağdat 2011.
- Hürmüzlü Erşat, **Irak'ta Türkmen Gerçeği**, Kerkük Vakfı Yay, İstanbul 2006.
- Hürmüzlü Habib, **Kerkük Türkçesi Sözlüğü**, Kerkük Vakfı Yay, İstanbul 2003.
- Irak “Kerkük” Türk Edebiyatı, **Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi**, KB Yay, C. 6, Ankara 1993.
- Kemâl Melek, **İngiliz Belgeleriyle Musul Sorunu (1890-1926)**, İstanbul 1983.
- Kerkük İzzettin, **Kerkük'ün Sönmez Ateşi**, Kerkük Vakfı Yay, İstanbul 2005.
- Kolcu Ali İhsan, **Çağdaş Türk Dünyası Edebiyatı**, Salkımsöğüt Yay, Ankara 2004.
- Kurnaz Cemal, **Taşlıcalı Yahya Bey Divanı'nda Kozmik Unsurlar**, Bilim Uzmanlığı Tezi, Ankara 1981.
- Kuşçuoğlu Ahmet, **Gerçekçilik Şairi Felekoğlu**, Türkmen Kardeşlik Ocağı, Bağdat 1983.
- Küzeci Şemsettin, **Felekoğlu Açıl Dilim Açıl (Hayatı ve Şiirleri)**, TÜRKSOY Yay, Ankara 2019.
- Küzeci Şemsettin, **Kerkük Soykırımları(Irak Türkmenleri Uğradığı Katliamlar 1920-2003)**, EKNOED Yay, Ankara 2004.
- Küzeci Şemsettin, **Kerkük Şairleri**, 1.Baskı, Dünya Genç Türk Yazarları Birliği Yay, Ankara 2006.
- Muallim Nâci, **İstılâhât-ı Edebiyye(nşr. M. A. Yekta Saraç)**, Ankara 2017.
- Parçabağlı İhsan, **Felekoğlu Şiirler**, El-Emir Matbaas, Bağdat 2016.
- Saatçi Suphi, **Kerkük Güldestesi**, 1. Baskı, Kerkük Vakfı Yay, İstanbul 1997.
- Saatçi Suphi, **Tarihî Gelişim İçinde Irak'ta Türk Varlığı**, İstanbul Araştırma Merkezi Yay, İstanbul 1996.
- Saatçi Suphi, **Tarihten Günümüze Irak Türkmenleri**, Ötüken Yay, İstanbul 2003.
- Saraç M. A. Yekta, **Klâsik Edebiyat Bilgisi Biçim - Ölçü - Kafiye**, İstanbul 2010.

- Sarıkehye Kasım M. Tevfik, **Irak Türkmen Edebiyatı Tarihî**, (1968-1977 İnceleme ve Metinler), Kültür Yay, Bağdat, 1978.
- Sarıkehye Kasım M. Tevfik, **Irak Türkmen Edebiyatçıları**, Kültür Yay, Türkmen Kültür Müdürlüğü, Genel Kültür İşleri Basımevi, Bağdat 1998.
- Sarıca Özdemir vd. Ortak Yapım, **Türk Dili ve Edebiyatı**, C. 2, Ankara 1970.
- Sefercioğlu Nejat, **Nev'i Divanı'nın Tahlili**, Ankara 1990.
- **Şeyhî Divanı'nı Tetkik**, İstanbul 1964.
- Terzibaşı Ata, **Kerkük Hoyratları ve Mânileri**, C.1.
- Togan Zeki Velidî, **Umumi Türk Tarihine Giriş**, Akgün Matbaası, C.1, İstanbul 1970.
- Tolasa Harun, **Ahmed Paşa'nın Şiir Dünyası**, Ankara 1973.
- Türkiye Diyanet Vakfı, **İslam Ansiklopedisi**,
- Ertuğrul Yılmaz ve Altınlı Ali, **Yaren Sofrası Güldeste 2018**, Kültür Ajans Yay, Ankara 2019.

Arapça Kaynaklar:

- Abut Zuheyr Kazım, **Eş-Şebek Fîl-Irak**, Serdem El-Arabi Yay, Berlin 2006.
- El-Azâvî Abbas, **Irak'ta Türk Edebiyat Tarihî**, Fuzulî Basın ve Yayın Şirketi, Kerkük 2012.
- Et-Telâfer'i Kahtan Abboş, **Sevrat Telâfer 1920**, Bağdat 1969.
- Et-Telâfer'i Ali, **Felekoğlu Râid Eş-Şiir Et-Türkmen-i El-Muasır Fîl Telâfer**, Birlik Sesi Dergisi, S. 10, 1975.
- El-Zabit Şakir Sabır, **Mucez Tarih Et-Türkmen Fîl Irak**, Maarif Matbaası Yay, Bağdat 1962.
- Merdan Muhammed, **Melemih Minel Eş-Şiir Et-Türkmen-i El-Muâsır Fîl Irak**, 2. Baskı, El-Zaman Basımevi, Türkmen Kardeşlik Ocağı Genel Merkez Yay, Bağdat 1987.

- Havdioğlu Mikdat, Felekoğlu, **Baştabiya Gazetesi**, Musul 2012, Y.3, S.29.
- Vahap Muhammed Yunus, **Telâfer Tarihî**, C.1, Musul 1967.

Dergiler ve Gazeteler:

- Çardağlı Hasan İzzet, "Türkmen Şairleri", **Kardeşlik Dergisi**, 1967 Nisan, S.12, Y.6.
- Çolakoğlu Rıza, "Göçen Şair Felekoğlu", **Yurt Gazetesi**, Türkmen Kültür Müdürlüğü, S.1303, Kasım, Y.30-33, Bağdat, 2002.
- Dâkûklu Mehmet Hürşîd, "Telâfer İlçesi", **Kardeşlik Dergisi**, S.8, Y.9, Bağdat, Aralık 1969.
- Dâkûklu Mehmet Hürşîd, "Telâfer İlçesini Tanıyalım", **Kardeşlik Dergisi**, S.4, Bağdat, Ağustus 1967.
- Farac Samal Mecid, "Irak planlama Bakanı", **Elif Bâa Dergisi**, Bağdat 14 Ekim 1987. Röportaj.
- Felekoğlu, "Mustafâ Cevât'ın Ardından", **Kardeşlik Dergisi**, S.10, 1970.
- Felekoğlu, "Karşılık", **Kardeşlik Dergisi**, S.9, 1963.
- Felekoğlu, "Yazık Doktor", **Kardeşlik Dergisi**, Y.9, S. 4-5, 1969.
- Felekoğlu, "Algama Koşma", **Birlik Sesi Dergisi**, Edebiyatçılar ve Yazarlar Birliği Yay, Bağdat 1988.
- Felekoğlu, "Baylara Hem Dem", **Kardeşlik Dergisi**, Türkmen Kardeşlik Ocağı, Bağdat 1984.
- Felekoğlu, "Fuzulî Ölmemiş Sağdır", **Yurt Gazetesi**, Türkmen Kültür Müdürlüğü, S.1223, Bağdat 1994.
- Nevres Salah, "Eski ve Yeni Şiir", **Kardeşlik Dergisi**, TKO Yay, S.12 Bağdat 1967.
- Oğuz Osman, "Telâfer'in Sesi Felekoğlu", **Altın Köprü Edebiyat Dergisi**, Kerkük Vakfı Yay, İstanbul 2002.
- Özkan Nevzat, "Irak Türk Edebî Dilinin Tarihî Gelişimi", **Turkish Studies**, Güz, 2009.
- Terzibaşı Ata, "Saçma Şiir", **Kardeşlik Dergisi**, TKO Yay, Bağdat 1965.

Tezler:

- Azaat Murtadh H. **Irak Türkmen Şairi Hasan Görem: Hayatı- Edebî Kişiliği, Dili, Üslûbu ve Bütün Şiirleri**, İzmir 2015. (Ege Üniversitesi, SBE, Yayınlanmayan Doktora Tezi).
- Halaf Sarhan Adnan, **Felekoğlu'nun Şiirlerinde Fiiller ve Türkiye Türkçesiyle Karşılaştırılması**, Bağdat 2013. (Bağdat Üniversitesi, Diller Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Yayınlanmayan Yüksek Lisans Tezi).
- Hayrettin Rayman, **Aşık Sümmanî'nin Hayatı, Edebi Şahsiyeti, Şiirleri ve Şiirlerinin Tahlili**, Elazığ 1991. (Yayınlanmamış Doktora Tezi).
- Kaçar Burhan, **Gevherî Divanı Metin Tahlili**, İstanbul 1994. (Yayınlanmamış Doktora Tezi).
- Temizkan Mehmet, **Hatayî'nin Şiir Dünyası**, İzmir 2001. (Yayınlanmamış Doktora Tezi).

İnternet:

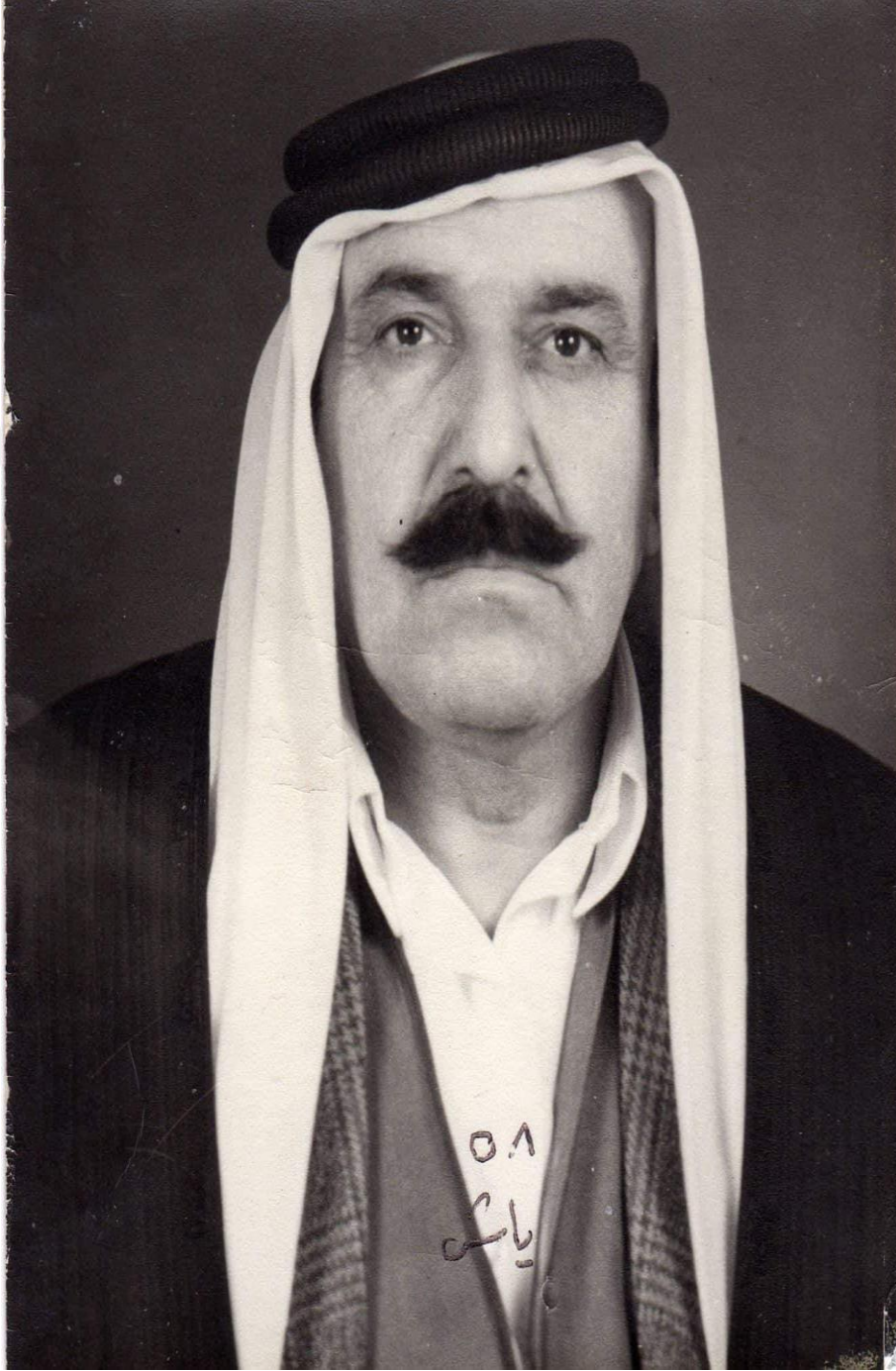
- <http://www.orsam.org.tr>,. (ET: 04.06.2019).
- <https://tr.wikipedia.org/wiki/Felekoğlu>, (ET: 05.07.2020).
- <https://mohammadmallah.blogspot.com>. (ET: 11.01.2018).
- <http://www.bizturkmeniz.com>. (ET: 08.02.2020).

Kaynak Kişiler:

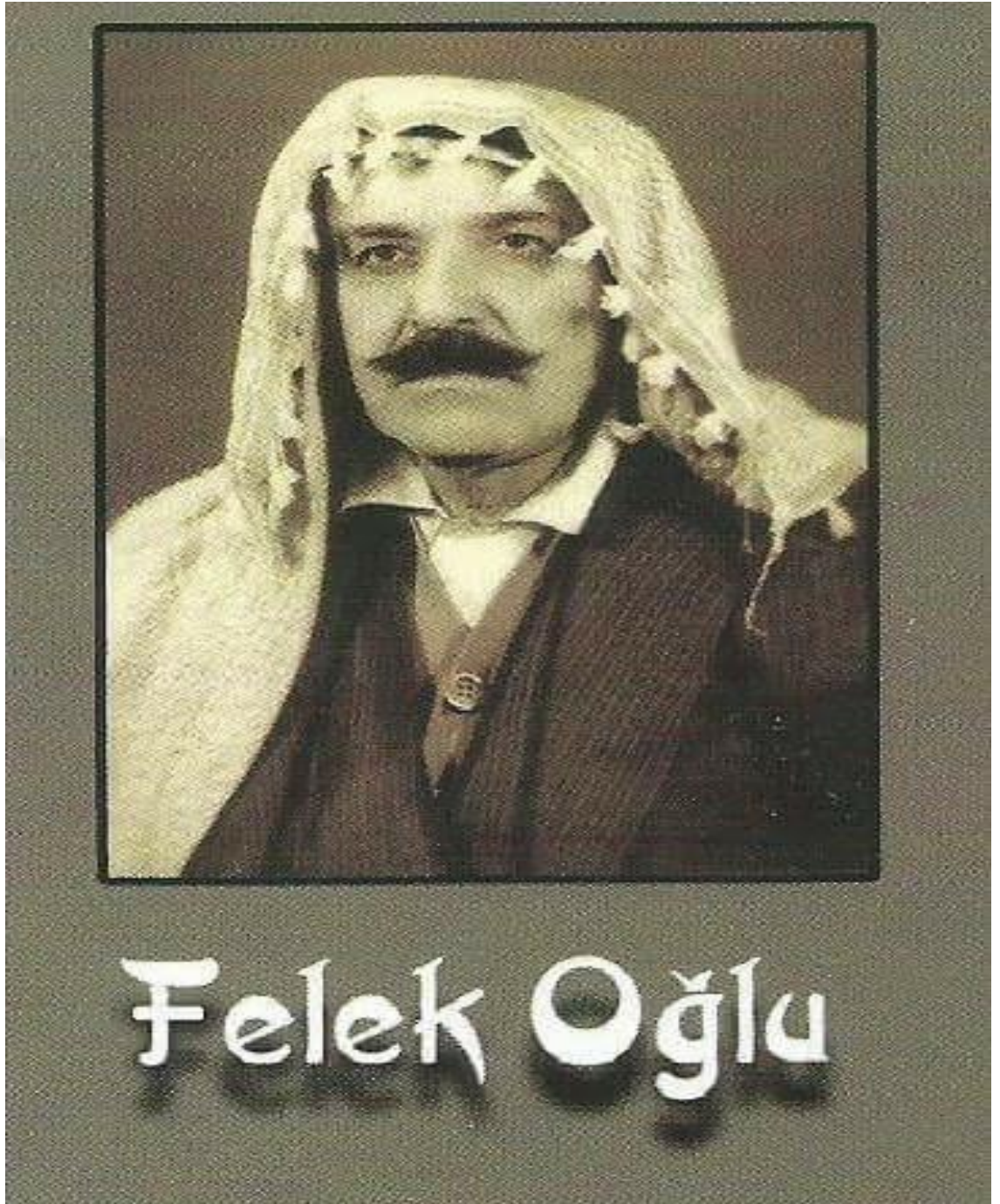
- KK1. Çolakoğlu Rıza, Telafer, 1952, Şair, Arkadaşı.
KK2. Efendi Muhtasım, Telafer, 1948, Yazar, Arkadaşı.
KK3. Demircioğlu Haşim, Telafer, 1964, Şair, Arkadaşı.
KK4. Felekoğlu Celhan, Telafer, 1971, özel sektör, oğlu.
KK5. Havdioğlu Mikdat, Telafer, 1965, Şair, Öğrencisi.
KK6. Parçabağlı İhsân, Telafer, 1974, Şair, Arkadaşı.
KK7. Saidoğlu Muhammed Meri, Telafer Haneş Köyü, 1954, Şair, Öğrencisi.

EKLER

1. FELEKOĞLU'NUN FOTOĞRAFLARI

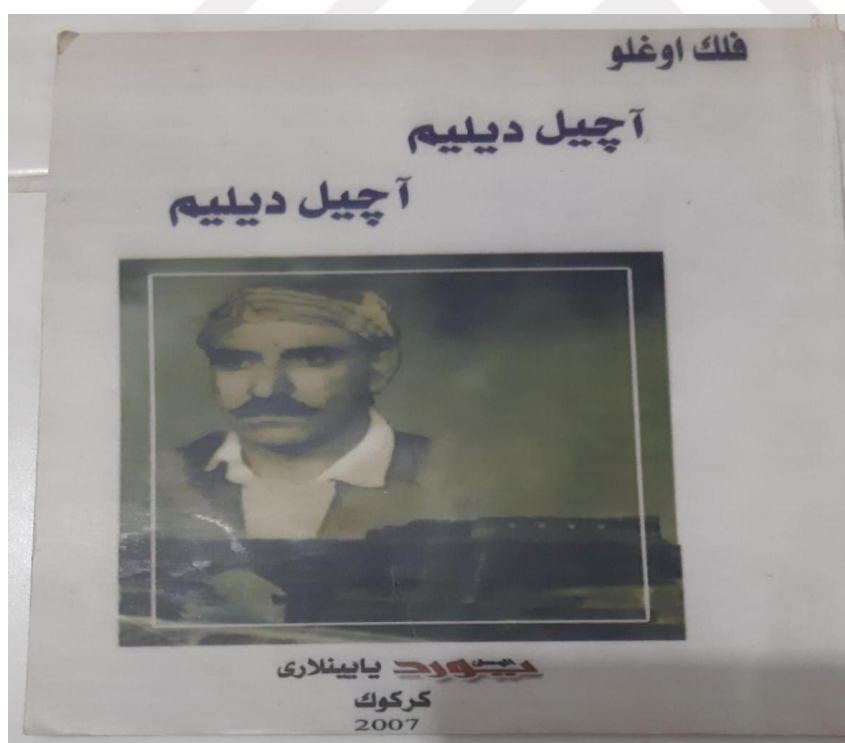
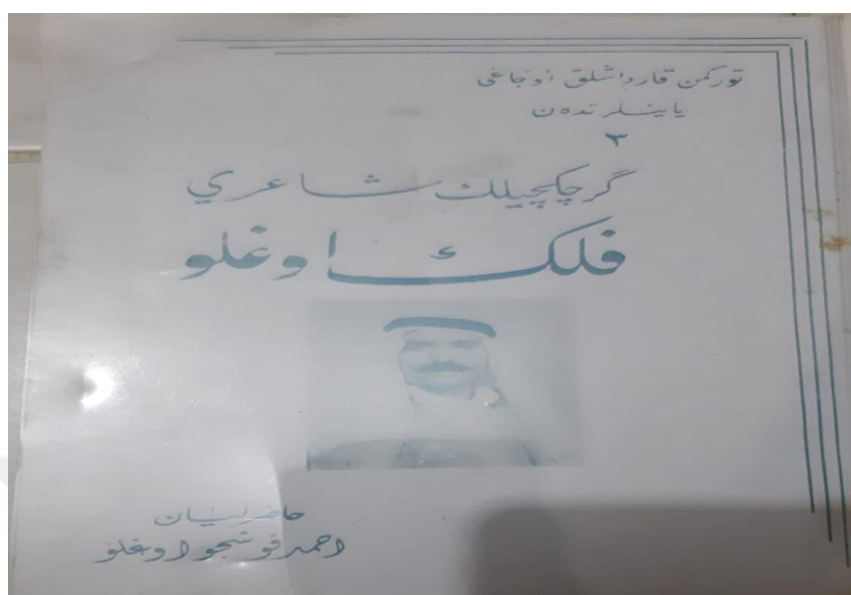

Fotoğraf (1)

Fotoğraf (2)

2. KİTAPLARI

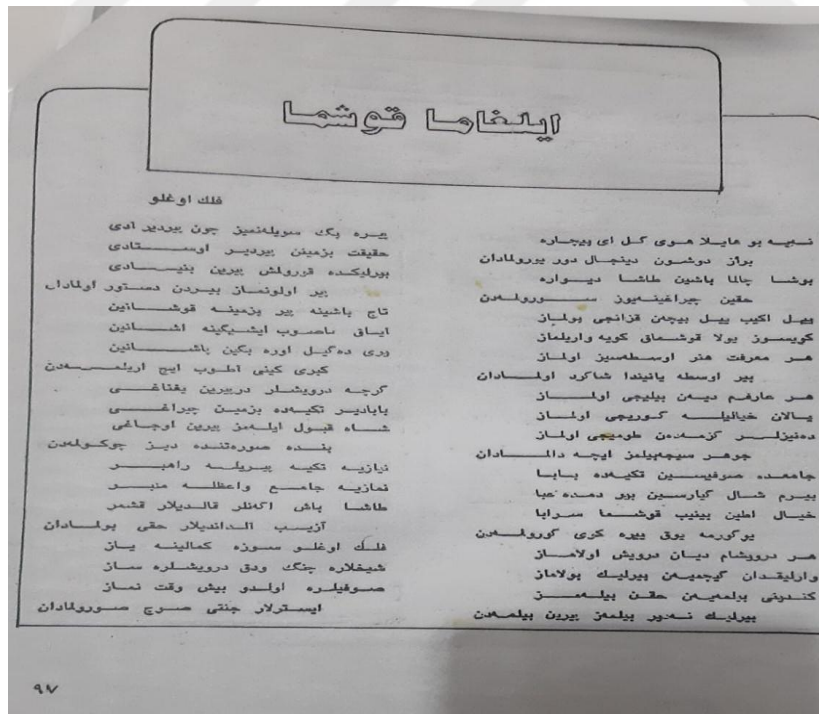
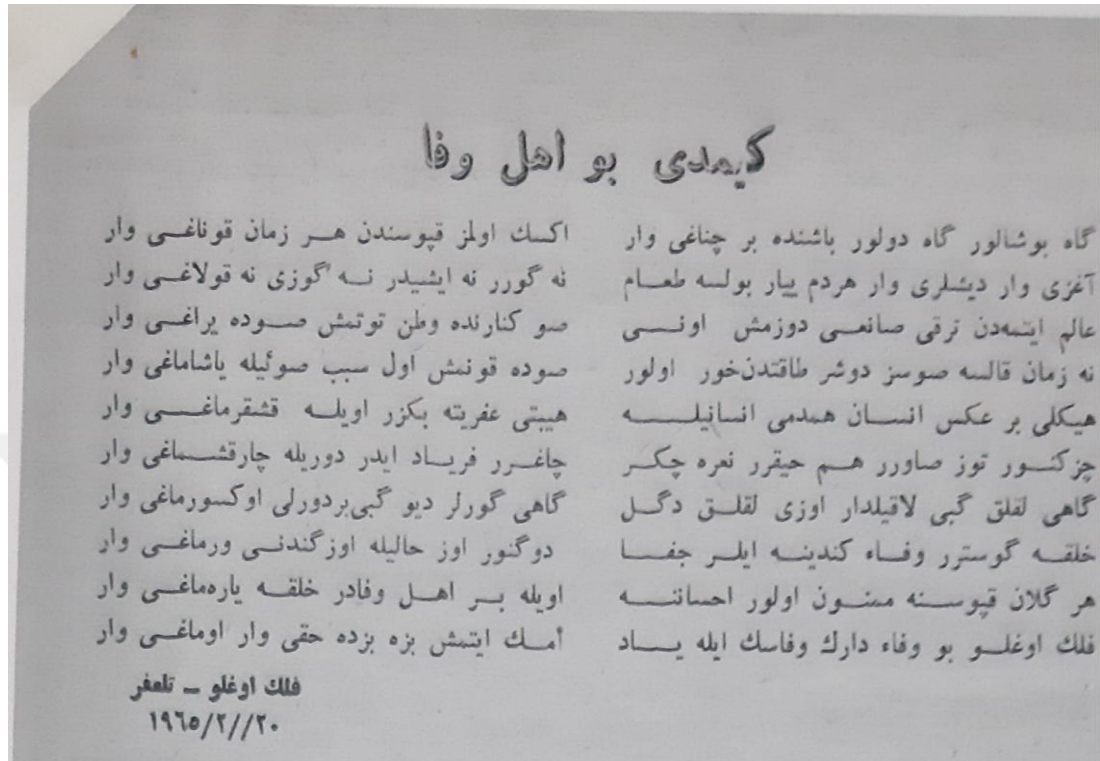

فلك أوغلو
حقنده یازیلان

شعرلار

3. ŞİİR METİNLERİNDEN ÖRNEKLER

شعرلرندن

استادلارک باغلاشماشی دولایسیله

ای اوگرچی چالش .. قازان! فلک اوغلو

بیلگی اوگرمن فاردهشم کمال انسانلر بیلک
شوق ایدر هر فارانه شمع سوزاندر بیلک
گون چیشنه دوغودن کینجه قازانلق دایلدی
سوزور قووار خلعتی خورشید رخشاندر بیلک
بیلکدر هر باغلی محکم قازولسول کیلیدی
فورماندر هر باغلی ایچماقه فرماندر بیلک
بیلگی هر دریایه بکوز دافاسی دافلسر کین
فرق ایدر کفر اقلیمتی سوج طوفاندر بیلک
بیلکدر هر ساواش میدانده قارشی دوروشیان
سردالنده هر زمان بر پولات قاناندر بیلک
بر گون انسان دوشمانده بیلکدر اوستون اولان
بر قیلجدر اود گئی اللرده عرباندر بیلک
بیلگی بر در شهزادر هیچ انبام برلره
قیمتی وار هر یازارده قیرل بر جاندر بیلک
گرچه بیلگیلر بولالم قیرل و قانلن کچمهلم
عرفان افرندن دوکولن جوهر افشاندر بیلک
بیلگی اوگرمن ای اوگرچی دیل اچارسک هر بانه
اوتن بیللنره بر سوکول گشتاندر بیلک
خدمت ایلنه بیلگیه هم الالنده سساک اول
چاغسرا فوموراره بر جای افغاندر بیلک
بیلگی هر بر انسانک باشنده آتون تاجدر
چار کوشنه حکم ایلن بر اولو سلطاندر بیلک
بیلگی ایله انسان اولغون سنعتی وار ایلدی
آندی وارلق طوینی میدانده چوگاندر بیلک
بیلگیه عالم ارضی بولندی اوچسکی گوللره
هیچ زواله ارمین اریب دوراندر بیلک

آکن .. بیچر! یازان : حسن کوثر

بر نک گون ایلنر خالدم
بالغوز اونوردم خالدم
او وقتی گچیرنمچین
النه قلم ... الدم

قلم چالدم کافیده
سیاه ایشدم آغیده
گوندرم قارداشلیقه
سوزوم خلقه داییده

ایش بشرک جوهری
کاروانتار قاله گبری
بان میللو اوغریچه
اؤکنده موم نک آری

اکری دورانه اویما
قیرت کولمکین سویم
هر ایشی یاپی گونده
ساقن بارینه قویما

باخما ایشک کارنه
مالو صامتا قارنه

اوماک برقسنمتی
براخ قالسین یارنه

کوتین صو احسا بیلر
کون قیمتی ایشر
دکیر ویرنه آلماسه
اوند صو قائلار بیلر

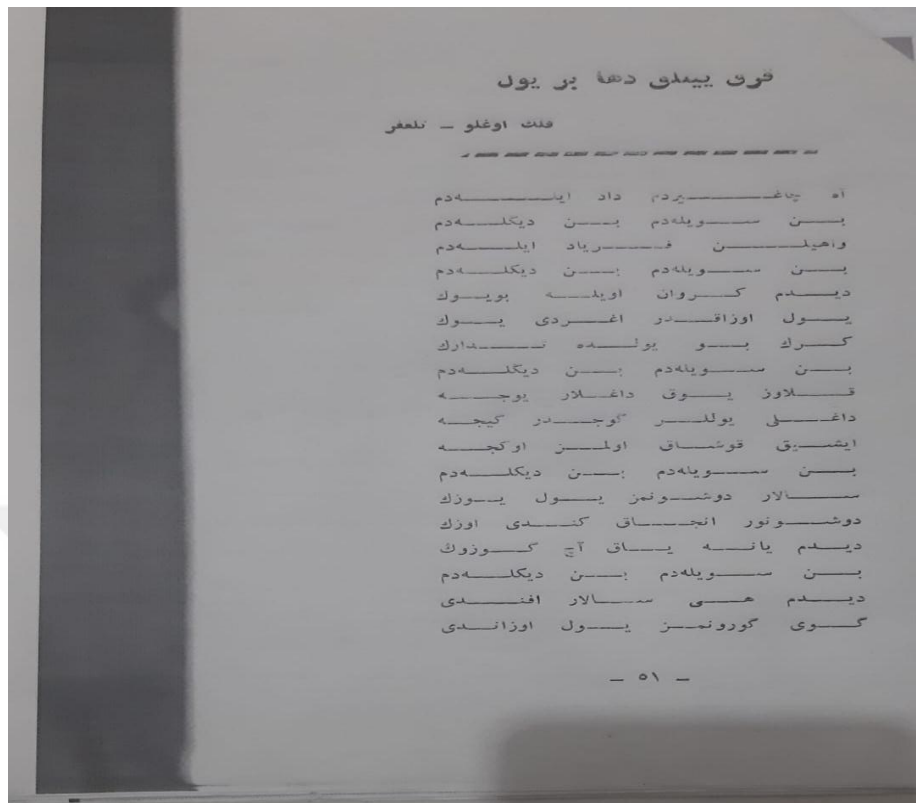
چالش دورما ایشله سن
ایشله انجاغ دیشله سن
بار گونی توپلامارساو
نه ایدنه قیشله سن ?

وقتو هر شیفن باها
حکمت ایشنر باها
ایشله باش اول ملکنه
چونکی باخار قول شاه

دنیا عموشدن الله شاکیت

شعر : فلک اوغلو - تلعر

بارادیسک ای الهی خلقی یشیان ایلنه
بوزما ذوقک بو جهانک شریک قان ایلنه
کوز یوموب آچنجه فرمانک هن حاصل اولور
سن باشار خلقک ایشک غضبه فرمان ایلنه
حکمتک اوزره دوز چرخ فلک سکا مطیع
بخشی دوران ایلنه آنسی ، کوتو دوران ایلنه
اگر مومن اگر کافر دینلی دیلنر مخلوقات
هپ سکدر مال ودولت آئی ویران ایلنه
غضبک قالدیر الهی ، رحمتک آندیر عالمه
شرنی چک باطلی حقیق اوزره رحجان ایلنه
کلیز بر اود ، رحمتک اولمازه آراماز یاش قورور
یاشی قورو سایه سده اوده قربان ایلنه
ای خدا سوندیر بو اودی آلمادان چار کوشهیی
« کونی برده وسلاما » سویله ، شمعان ایلنه
ایشلیور شک الدماء چار کوشهده قافدن قافه
باغلا بو قانلی بولاقلری جریان ایلنه
ایچیلور شربت پرینه قانی چوقلر ، دوییلور
دویغو ، وجدان ویر اولاره کیر طغیان ایلنه
کیدنه وارسه دویغو وجدان ، غمه غرق اولش دوران
قویما غمی ، گوزی یاشلی آئی گریان ایلنه
فلک اوغلو آل اوزاندی چالیدی رحمت قاپوسین
ای الهی : قل قبول ، درگاهده خجلان ایلنه

4. ELYAZISIYLA ŞİİRLERİNDEN ÖRNEKLER

«کوبیده گیجان گونلرم»

اونجه ييلر کوبیده کوبیلی اولموردم کوبیده گیجان ييلر یادییه گالیر
 بخششیمان گونلر حاللر کیچتدم او گونلر اولمور یادییه گالیر
 بابام صاغلیغنده چوق تازلی ئیدیم کوجک اولدندن تک اولمور ئیدیم
 آنامه بابامه سیوگیلی ئیدیم اونازله سیوگلر یادییه گالیر
 او گونلرده گوزله شانله یاشاردیم دستیک چیتال لوب باغا قوشاردیم
 قوش قره یادی ارامایه دوشاردیم اولدستیک چیتاللر یادییه گالیر
 جانم دویمدن کیچندی بابام بابان قیزی ئیدی مللته آنام
 چول چایوتی بولدی ایریلدی خانام اوجول چایوت ماللر یادییه گالیر
 آنامله بر باجم بر لکده قالدق تلعه دن کوجوب کوبه یول آلدق
 آکار بیچار آن آز کیچی اولدق قایق قلی سنبلر یادییه گالیر
 بر کوشوگم واردی لاشدن یادیسی بولغا باقاردی دوشری قایوسی
 قایوسدن کیچاردی یوللر هیوسی کوبیلر صاغ صوللر یادییه گالیر

۱۳

انجیلی بر سزم واردی چالیردم بسترلر اولموردم جوشه گالیردم
 دورلی دورلی خیالده دالیردم اولدالین خیاللر یادییه گالیر
 اولم قره بولولر گوگی قیاردی تنکه قایوسی یا غور تیاردی
 کوفولاردی ییلر قایو چریاردی اولدالغالی ییلر یادییه گالیر
 چوق یوزوک صاقله اویناردق کجه هر ایوده یاپاردق طویلیم اکلنجه
 کتاب اولموردیلر سلی یوچمه بسترلر اولمور یادییه گالیر
 بر قارداشم واردی سیدخان سخاوتده اونی سولیددی زمان
 ییاردی زادینی هر کیوی کالان یوچیلر یادللر یادییه گالیر
 برعم وار ئیدی سلیمان آغا دیوکی گورلاردی بنزدی داغا
 گلانده قاقاردی مرکس آیاغا اولشا قار آهیلر یادییه گالیر
 قهوه اولداسنده صحبت اچاردی اختیار لر گنجلر اولنا کیچاردی
 کیچی قالین کیچی سابل انچاردی اولچامر سابلر یادییه گالیر

*** جان یامحمد ***

درتلی جقم یامحمد آید بولمز دواء سنسز
 جهان بقم اولسه تولور بی کسم بی نواء سنسز
 اولدن ارواحی عالم طفتلق بولولار سن دم
 اول آخر اولونمازدی حق ایله آتینا سنسز
 بزمی درگاهنده عالم کور آجوب نور کوردی جمله
 یوقسه عالم کورمه زیدی ذره نوری ضیاء سنسز
 نسیم آستی زمین اوزره جهان دوندی کولستنه
 یوقسه بادی سمومیدی جهانه بو صباء سنسز
 وار ایتکین دینی اسلامی سنا آلین ویردی الله
 ترفیع ایتکین دینی اسلام سراین سن محکمه دن
 یوقسه کالمزدی جهانه علی المرتضا سنسز
 بویله محکم اولمه زیدی جهانه بویناء سنسز
 روزی محشر بیر یزاردر سنسن اونن یزار باتی
 اولمیاجق اول یزارده آید بیع وشراء سنسز
 ایتجاسی اولمیانن سنا اونن حالینه وای
 قبول اولماز اودرکاهی خداده ایتجاء سنسز
 حق ایله سن آتینا سین بو اتمه رحمت ایچون
 بیبا بیلماز اونده بیر ایش اولیاء انبیاء سنسز
 اوکون عالمه یاماندیر نظرقلمه سن اکر سن
 تاپالورماق کجلاز اول کون تا توتولور رجاء سنسز
 خدا درگاهنده اول کون نیجه اولور بنم عالم
 دورا بیلماز آباغ اوزره وارماغا درکاها سنسز
 آلم بوتشیر یوزوم صاوق همده فعلی پیمان وار
 کوناه کازام هیچ کجیلماز بو کوناهاز بنا سنسز
 جنتی بین تحصیل ایتسه م عیاده تله زهد ایله کی
 کجه بیلماز اونا رضوان بنا ویرمز رضاء سنسز
 فلک اوغلو دیر اول کون شفاعت ای فخری عالم
 ایتمادین اولور عالم فناء همده فناء سنسز

۲۴

خالق الله، ۲۴

خالق الله، قدرتیلن دنیا بی وار ایلدی
 بر یانین گول زار جنت بر یانین نار ایلدی
 حکمتدن وار گلدی یوقلکلر سرتسر
 تور زاتندن اچوب افلاکی انوار ایلدی
 چاله چریه دوندی دوران امرینه قرآن آنن
 گاهی گیجه گاهی گوندز چرخ دیوار ایلدی
 قدرتی امکان مالک صنع صانع پرهنر
 عالم اشباح صیده انسانی اقدار ایلدی
 حسن صورت ویردی انسان کماله یقور
 صورت انسان لیکنده زاتن اظهار ایلدی

چوق یوگوردی غفلت اهلی تا اولاشسون باشینه
 چامه وردی کندینی خارمه گرفتار ایلدی
 کیچی الدی صاتی تولدی بیلدی صونقین قزاق
 گاه چلیشدی گاه یورولدی صاتویازار ایلدی
 چوقلری گلدی جمانه اوینادی دورا نیله
 صونایردی گای جمانه باشینه دار ایلدی
 اوچه فرعون گلدیله دنیا یه اهرام قویلدیر
 هربری اهرامینی دنیا یه آثار ایلدی
 دورلی یوزدن باقدی خلوقاته بودهر فناء
 کیچینه اجرار ایدوب کیچینه اعسار ایلدی

5. GÖRÜŞME METİNLERİNDEN ÖRNEKLER

Muhtasım Efendioğlu

Değerli ve rahmetli şairimiz Felekoğlu hakkında ne düşünüyorsunuz?. Size göre rahmetli Felekoğlu nasıl bir şairdi ?

Ben Felekoğlu ile 1960'lar tanıştım, Telafer'de doktor Sabrı'n yanına gittiğimde Felekoğlu'nun şiirlerini polikliğinde asıla halde görüp okurdum. O dönemde dergi ve gazeteler olmadığı için şiirleri bu poliklikte yayınlanırdı. Felekoğlu'nun şiirlerinde Arapça, Farsça ve Türkçe sözcükler bulunur ama en ağır basan Türkçedir. Bunun yanında yerel Telafer şivesi dediğimiz kelimeler yer almıştır. Felekoğlu'nun şiirlerinin bir başka özelliği kullandığı sözcükleri hiç kimse kullanmamıştır. Bir önemli özelliği de şiirlerini okuduğumuzda birinci mısra ikinciye bağlıdır, yani birinci mısradan içeriği anlamak mümkündür. Felekoğlu'nun ustalık şiirlerinde içerik bir hasırın telleri gibidir iç içe geçmiştir. Şiirlerinde bulmaca ve atasözleri yer almıştır. 8'li, 11'li, 14'li ve 15'li hece vezninde yazmıştır 16'lı hecede yazmış olabilir ama ben bilmiyorum. Bunun yanında aruz vezninde de şiir yazmıştır. Felekoğlu'nun şiirlerinin konuları; sevdâ, dinsel, hikemiyyet, lohutî (tanrı için yazılan şiirler), vatan, ilahiyet ve aşktır. Bunun yanında peygamber, imamlar ve halifeler hakkında şiir yazmıştır. Bana göre Felekoğlu her şeyden önce insanlık şairidi bütün şiirlerinde insan ve toplumdan bahsetmiştir. Şiirlerinde felsefe konuları ve toplumsal şiirleri ağır basmıştır. Felekoğlu ızdırap yani üzüntülü ve kederli bir şairidi. Şiirlerine baktığımızda; kan, hicran, perişen ve acılı sözcükler yer almıştır. Felekoğlu'nun Dünya'ya karamsal bir bakışı vardı, Çünkü; Ona göre bu Dünya fanidir. Buna dair çok güzel bir parça şiiri vardır (bu Dünya kervan yoludur gelen yorgun giden yorgun). Bildiğime göre Felekoğlu iki büyük şaire etkiliydi; birincisi Fuzulî ikincisi Hilmi Dede'dir. Fuzulî'nin şiirlerine baktığımızda hem imamlara şiir yazmış hem Osmanlı imparatorluğuna, Felekoğlu'nun şiirlerine baktığımızda vatani ve milleti için şiir yazmıştır, yani aralarında bir benzerlik vardır. Aynı zamanda Felekoğlu Bektaşî olduğu için Hilmi Dede'den etkilenmiş olabilir. Bu iki büyük ve usta şairlere etkilenmesi çok önemlidir. Bana göre Felekoğlu vatan ve millet şairidir. Felekoğlu medeniyetli olmasına rağmen geçmişini geleneklerini ve göreneklerini hiç unutmadı çünkü; Çiftçi bir ailenin oğluydu olduğu için dedelerinin

kullandıkları aletlere şiir yazmıştır. Felekoğlu uzaya giden insanlar hakkında şiir yazmıştır. Vefakar olduğu için arkadaşı vefat ettiğinde onun hakkında bir ağıt yazmıştır. Şairimiz vefat ettikten sonra bütün Telafer şairleri onun hakkında şiir yazdı ve onu hiç unutmadılar. Türkmen Kardeşlik Dergisi'nde Felekoğlu'ya ait bir sayfa vardı, her hafta onun şiirleri veya hakkında bir makale yayınlanırdı. Felekoğlu'nun şiirleri Türkiye başta olmak üzere bütün Türk Dünyası'nda yayınlanmıştır. Şiirlerinin bir kısmı büyük ustalar tarafından bestelendi. Bence Telafer'de Felekoğlu'ndan şair yoktu varsada şair sayılmazlar. Felekoğlu kendisinden önceki şairlere göre bambaşka birisidi. Duyduğuma göre İran'da onu seyid olarak elini öperdiler. Ben araştırırken bir kitapta Felekoğlu Kakai milletine mensup olduğunu yazıyordu ama o kitap aklıma gelmiyor. Bana göre Felekoğlu 2002 yılında bir başka söylentiye göre 2000 yılında vefat etmiştir EL Kopuk köyünde gömülmüştür. Son olarak da bir ay önce Yaren Sofrası Kültür ve Sanat Derneği tarafından düzenlenen Felekoğlu anıma törenine katıldım .

Muhtasım Efendioğlu

Doğum yeri ve tarihi: Telafer – 1948

Öğrenim durumu: Ankara Üniversitesi, Ziraat Fakültesi lisans mezunu.

Meslek: Yazar, Şair, Araştırmacı ve Gazeteci.

Yakınlık: Arkadaşı

Görüşme Yeri ve Tarihi: Ankara, 14.04.2018

İkamet: 4 yıldır Ankara'da ikamet ediyorum.

Muhtasın Efendioğlu ile bir kare

Saidoğlu

Değerli ve rahmetli şairimiz Felekoğlu hakkında ne düşünüyorsunuz?. Size göre rahmetli Felekoğlu nasıl bir şairdi?

Ben çocukken Felekoğlu'nun adını çok duydum, ben onu 1987 tanıdıktan sonra şairlerle birlikte Felekoğlu'nun divanına gittik, Felekoğlu şair olmadan önc; Dosdoğru, kalbinde kin taşımayan, insanı ve insanlığa hizmet eden, kavga sevmeyn kavga söndüren yardım sever bir insandır. Şair olduktan sonra hem insan hem şair oldu şairide insan, insanda şairidir. Felekoğlu'nun divanı her zaman ve herkese açıkydı. Felekoğlu'nun kafası; Duygu, fikir yüklü ve felsefeli bir insandır. Felekoğlu'nun

şairlerinin konuları Felekoğlu bütün çeşitlerde şiir yazmıştır. Ama en çoğu; ilahiyet, felsefe, hikemiyyet, dinsel ve sevgidi. Bana göre Felekoğlu bir şiir okuludur, bu okulun birden fazla şairi vardır. İlk öğrencisi şair Rıza Çolakoğlu oda benim ustamdır. Felek şairler için köprüydü her gelen basıp geçerdi ve bizim ustamızıydı. Felekoğlu bir dağıdı herkes o dağa tırmanmak isterdi. Telafer'de Felek oğlu'ndan önce şairler vardı. Ama Felekoğlu kadar tanınmadılar. Telafer'de şiir Felekoğlu ile başladı diyebiliriz. Telafer'de şiir Felekoğlu ile başladığı için şairimiz kendisinden önce Telafer'de yaşayan şairlerin hiç birisinden etkilenmemiştir. Benim bildiğime göre Felekoğlu usta şairlere; Fuzuliye, Nesimiye ve Hilmi Dede'ye etkilenmiştir. Bana göre Felekoğlu bir vatan, millet ve klasik şairidir. Felekoğlu'nun birden fazla şiiri bestelenmiştir. Felekoğlu'nun şiirlerine baktığımızda geçekten bir aşık Leyla Mecnun gibi. Dinsel şiirlerine geldiğimizde şairimiz peygamber efendimiz hakkında yazdığı şiirleri en büyük arap şairleri bu derecede yazamaz. Felekoğlu Allah, peygamber, halifeler ve imamlar hakkında şiir yazmıştır. Şiirlerinin özellikleri; 7'li, 8'li, 11'li, 14'li, ve 15'li hecede şiir yazmıştır. 16'lı hecede de yazmış olabilir çünkü çok yetenekli bir şair olduğu için 16'lı hecede şiir yazmak onun için zor olmayacağını düşünüyorum. Felekoğlu kendine özgü bir tarzı vardır ve şiirinde kullandıkları kelimeleri kendisinden önce hiç kimse kullanmamıştır. Şiirleri deniz gibi çok derindir yani şiirleri aşama aşama şeklinde olurdu. Felekoğlu'nun şiirleri hem anlamlı hem bağlantılı bu özellik her şairde bulunmaz. Benim bildiğim kadar şairimiz çok şiir yazmayı sevmezdi. Şairimizin bir başka özelliği doğaçlama olarak şiir yazardı. Felekoğlu sadece Telafer'de ve Türkmenelin'de değil bütün Türk Dünyası'nda tanınan bir şairdir. Eskiden İran'a çok gidermiş orada şair değil seyid olarak tanınırdı. İran'da bir ağanın yaptığı zulmü valiye şiir olarak aktardığında teşekkür belgesi kazanmaya hak etmiştir. Kardeşlik Ocağı kuruluşunda bir sorun varmış Felekoğlu bir şiir yazıp bu soruna çözüm bulmuştur. Felekoğlu hiçbir zaman ayrımcılık yapmadı çünkü; hem mezhabe inancı yoktu hem kendisini insan ve şairden başka bir şey görmezdi. Ben Felekoğlu ölmeden bir sene önce kendisine bir soru sordum (hocam kaç tane şiiriniz var) sordum. Bana (benim sekiz bin tane mısraş şiirim var) dedi. Felekoğlu'nun yayınlanmayan şiirleri haylidir. Felekoğlu bazı rivayetlere göre 2000 senesinde bazılarına göre 2002 senesinde vefat etmiştir. Ben vefat ettikten sonra bir ağıt yazdım ve aynı zamanda bir telegraf yazıp vefat haberini Bağdat'ta gönderdim. Birkaç

gün sonra Yurt Gazetesi'nde yazdığım şiir ve vefat haberi yayınlandı. Yurt Gazetesin'de Felekoğlu'na ait bir bölüm vardı her hafta şiirleri yayınlanırdı. Şiirimde şairimizi bir saza benzettim o kendisi saz biz telleri saz olmazsa tellerde olmaz, saz düştü (felek öldü) biz kırıldık. Felekoğlu fedakar olduğu için bütün şairler hakkında ağıtlar yazdılar bu ağıtlar bir kitap halinde yayınlandı. Bu kitapta 25 şair bulunmaktadır. Felekoğlu'nun bu Dünya'ya özel bir bakışı vardı. O, bu Dünya fani ve biz bu Dünya'dan gideceğiz derdi. Felekoğlu'nu bilmeyen, anlamayan, tanımayan ve içerini bilmeyen Felek kafir bir insan derdi. Bana göre Felek kafir değil filozof bir insandır. Vefat ettikten sonra öğrencileri olarak düşündük Felek gitti ama kalbimizden gitmez ve bütün eserlerini hakkında yazılan eserleri Musul Üniversitesi'nin kütüphanesine armağan ettik ve Felekoğlu'na bir bölüm ayırdılar. Her gittiğimizde bir insanı görev veya bir vefa borcu olarak o bölüme girip kitapları okurdum. 2014'te IŞİD girdikten sonra bütün kütüphaneyi yaktılar.

İsim: Muhammed Meri Mustafa

Mahlas: Saidoğlu

Doğum yeri ve tarihi: Irak, Musul, Telafer, Haneş Köyü 1954

Öğrenim durumu: Musul Üniversitesi – Eğitim Fakültesi- psikolojik lisans mezunu.

Meslek: Şair- Yazar

Yakınlık: öğrencisi

Görüşme Yeri ve Tarihi: Ankara, 14.04.2018

İkamet: 4 yıldır Ankara'da ikamet ediyorum.

Saidoğlu ile bir kare

"şairimiz hikmetli sözlere ibratlı konulara etkili olduğu halde bizim ölmeyen ana sözlerini bir Teçmin sanatı diye şiircesine güzel bir sistemde işlemiş görünüyor".

-Faruk Faik Köpürlü

- Doğum yeri ve tarhi: Irak. Kerkük 1953

- Öğrenim durumu: Bağdat Üniversitesi. Arap Dili ve Edebiyatı lisans mezunu.

- Meslek: Yazar- Şair- Hattat- Araştırmacı.

Yakınlık: Arkadaşı

"Felekoğlu; Temiz ruhlu, ağır kafalı, yüksek ve filozof düşünceli bir şairdir. Şiirlerini ruhnu ve kafasını millete vakıf eden bu değeli şair gerçekten bir vatan şairi sayılır".

- Rıza Çolakoğlu

- Doğum yeri ve tarhi: Irak, Musul, Telafer 1952

- Öğrenim durumu: Musul Üniversitesi. Edebiyat Fakültesi lisans mezunu.
- Meslek: Şair – Yazar – Araştırmacı
- Yakınlık: öğrencisi

Rıza Çolak ile bir kare

"Bence Felekoğlu; Hekim, fikir ve felsefe adamıydı. Felekoğlu Türkölüğüne güvenen bir şairdir. Felekoğlu Telafer’de milli mücadelemizin temel taşıdır".

- Ganim Kasaboğlu
- Doğum yeri ve tarhi: Irak, Musul, Telafer

- Meslek: Şair – Yazar – Sunucu

- Yakınlık: Arkadaşı

- Görüşme Yeri ve Tarihi: 19.05.2018

"Şair yurdumuzda olup beyitlerini halkımızın kañalarını, devrimin ilerlemesini, devrimici zaferlerin kökleşmesini de yurdumuzun güzelliğini güzel bir dille ifade etmiştir".

- Kasım Sarıkehye

- Doğum yeri ve tarihi: Irak. Kerkük 1942

- Öğrenim durumu: İstanbul Üniversitesi lisans mezunu.

- Meslek: Şair – Yazar – Gazeteci

- Yakınlık: Arkadaşı

Teşekkür

Tez çalışmamın her aşamasında beni sabırla dinleyerek desteğini esirgemeyen, bana fikirleriyle yol gösterip yeni ufuklar açan danışmanım ve çok kıymetli, Prof. Dr. Mehmet Temizkan Hocam'a teşekkür ve şükranlarımı bir borç bilirim.

Bugünlere gelmemi sağlayan sadece tez çalışmam sürecinde değil, hayatımın her aşamasında beni destekleyen, dualarını eksik etmeyen, bana karışı sevgisini hiçbir zaman esirgemeyen, maddi ve manevi her zaman yanımda olan, hayatımın en değerli parçaları babam (İbrahim SÜLEYMAN'a), annem (Şükriye Hasan'a) sonsuz şükranları sunuyorum. Hayatta sadece güzel şeyer değil, zor anlarımızı da paylaşmak üzere yola çıktığımız eşim, Hulud Fadıl ABBAS El-Habiş'e bu süreçte bana olan destek ve sabrından dolayı sonsuz teşekkür ediyorum. Gerek mavi manevi gerekse maddi desteklerini esirgemeyen değerli Faris İbrahim SÜLEYMAN ağabeyime, şairin, kaynaklara ulaşmam ve temin etmem hususunda yardımlarını esirgemeyen sayın: Nebil Küzeci'ye ve Felekoğlu'nun oğlu Şimşir Bey'e, aynı zamanda Türkmen Şairleri ve Edebiyat Birliği'ne, Telafer Halk Şairleri Birliği'ne, özellikle şair, Mikdat Havdioğlu, Rıza Çolakoğlu, Saidoğlu, Muhtasım Efendioğlu, İhsan Parçabağlı ve Haşim Dermircioğlu'na sonsuz şükranlarımı ve teşekkürlerimi sunuyorum.

ÖZ GEÇMİŞ

Ben Hişam İbrahim SÜLEYMAN. İlk ve Orta Okulumu Telâfer'de, liseyi Musul'da bitirdim. Lisans eğitimime 2005-2006 eğitim öğretim yılında Musul Üniversitesi, Temel Eğitim Fakültesi, Arap Dili ve Edebiyatı bölümünde başladım. 2010 yılında bölüme birinci fakülteye dördüncü olarak lisans eğitimimi birtirdim ondan sonra aynı bölümde yüksek lisansımı üstün başarıyla 2013 yılında tamamladım. 2015'te Türkiye Bursları için başvuruda bulundum ve Türkiye Cumhuriyetin'de, Ege Üniversitesini, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Halk Bilimi Anabilim Dalı bölümünü kazanmaya hak ettim. Ortadoğu Araştırma Merkezi (ORSAM), yoluyla gerçekleşen Liderlik kursuna katılarak, katılım belgesini aldım. YTB tarafından hazırlanan Akademik Programına katılarak katılım belgesini almaya kabul görüldüm. Bir kitap, bir makale ve birden fazla köşe yazılarım yayımlandı. Arapça, Türkçe ve orta derecede İngilizce bilmekteyim. Evli ve iki çocuk babasıyım.

Hişam İbrahim SÜLEYMAN

İzmir 2021